

ಭಾರತದ ಲೆಕ್ಕನಿಯಂತ್ರಕರು ಮತ್ತು ಮಹಾಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧಕರ ವರದಿ
ಆರ್ಥಿಕ ವಲಯ

ಮಾರ್ಚ್ 2015ಕ್ಕೆ ಕೊನೆಗೊಂಡ ವರ್ಷ

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ
2016ನೇ ವರ್ಷದ ವರದಿ ಸಂಖ್ಯೆ 2

ವಿಷಯ ಸೂಚಿ

ವಿವರಗಳು	ಕಂಡಿಕೆ ಸಂಖ್ಯೆ	ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ
ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ		iii
ಅಧ್ಯಾಯ 1 - ಪರಿಚಯ		
ಈ ವರದಿಯ ಬಗ್ಗೆ	1.1	1
ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಗೊಳಪಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಚಿತ್ರಣ	1.2	1
ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಗೆ ಅಧ್ಯಾದೇಶ	1.3	2
ಮಹಾಲೇಖಾಪಾಲರು (ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಸ್ವ ವಲಯ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ), ಕರ್ನಾಟಕ ಇವರ ಕಛೇರಿಯ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ರಚನೆ	1.4	3
ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನ	1.5	3
ಪ್ರಮುಖ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು	1.6	3
ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಉತ್ತೇಜನ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ	1.6.1	4
ಅನುಪಾಲನಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ	1.6.2	5
ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಗೆ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ಕೊರತೆ	1.7	6
ಬಾಕಿ ಇರುವ ತಪಾಸಣಾ ವರದಿಗಳು	1.7.1	6
ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಇಲಾಖೆಗಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ	1.7.2	6
ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನಾ ವರದಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅನುಸರಣಾ ಕ್ರಮಗಳು	1.7.3	7
ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ಸಮಿತಿಯು ಚರ್ಚಿಸಬೇಕಿರುವ ಕಂಡಿಕೆಗಳು	1.7.4	7
ಅಧ್ಯಾಯ 2 - ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ		
ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆ		
ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಉತ್ತೇಜನ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ	2.1	11
ಅಧ್ಯಾಯ 3 - ಅನುಪಾಲನಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ		
ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಇಲಾಖೆ		
ನಿಷ್ಫಲ ವೆಚ್ಚ	3.1	43
ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಹಾಯಧನದ ಅಧಿಕ ಪಾವತಿ	3.2	45
ಒಂದೇ ಜಮೀನಿಗೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ಭೂ ಪರಿಹಾರದ ಪಾವತಿ	3.3	46
ಅರಣ್ಯ, ಜೀವಿಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಇಲಾಖೆ		
ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ಅಧಿಕ ಪಾವತಿ	3.4	48
ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ, ಬಂದರು ಮತ್ತು ಒಳನಾಡು ಜಲಸಾರಿಗೆ ಇಲಾಖೆ		
ನಿವೇಶನದ ಸರಿಯಿಲ್ಲದ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ವ್ಯರ್ಥ ವೆಚ್ಚ	3.5	49
ತಪ್ಪಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದ ವೆಚ್ಚ	3.6	52
ಸರಿಯಿಲ್ಲದ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ನಿಷ್ಫಲ ವೆಚ್ಚ	3.7	53
ಕುಗ್ಗುವಿಕೆಯ ಅಧಿಕ ಕಳೆಯುವಿಕೆಯಿಂದ ವರಮಾನದ ನಷ್ಟ	3.8	55
ಕಟ್ಟಡದ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಕಾರ್ಯಶ್ರದ್ಧೆಯ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ವ್ಯರ್ಥ ವೆಚ್ಚ	3.9	56
ಅಧಿಕ ವೆಚ್ಚ	3.10	58
ಹಣದ ದುರ್ವಿನಿಯೋಗ	3.11	59
ಸರ್ಕಾರದ ಸಂದಾಯಗಳ ದುರ್ವಿನಿಯೋಗ	3.12	61

ಕಂದಾಯ ಇಲಾಖೆ ಹಾಗೂ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಇಲಾಖೆ		
ಅಂಗೀಕಾರಾರ್ಹವಲ್ಲದ ಭೂ ಪರಿಹಾರದ ಪಾವತಿ	3.13	63
ಜಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಇಲಾಖೆ (ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ)		
ಜಲಕಾಯಗಳ ದುರಸ್ತಿ, ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮತ್ತು ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಅನುಷ್ಠಾನ	3.14	68
ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಕೆರೆಯ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಿಯಮಬಾಹಿರತೆಗಳು	3.15	73
ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಪಾವತಿ	3.16	75

ಅನುಬಂಧಗಳ ಪಟ್ಟಿ		
ಅನುಬಂಧ ಸಂಖ್ಯೆ	ವಿವರಗಳು	ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ
1.1	ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಇಲಾಖೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಮಾರ್ಚ್ 2015ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ, ಬಾಕಿಯಿರುವ ತಪಾಸಣಾ ವರದಿಗಳ ಮತ್ತು ಕಂಡಿಕೆಗಳ ವರ್ಷಾವಾರು ವಿವರಗಳು	81
1.2	ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಬಾಕಿಯಿರುವ ಇಲಾಖಾ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳ ವಿವರಗಳು	82
1.3	ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ಸಮಿತಿಯಿಂದ ಇನ್ನೂ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಿರುವ ಕಂಡಿಕೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	83
2.1	ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಕೇಂದ್ರ ಯೋಜನೆಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ವಿವರಣಾಪಟ್ಟಿ	84
2.2	ಹಂಪೆ ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ಪೂರ್ಣವಾಗದ ಘಟಕಗಳು	86
2.3	ಯೋಜನೆಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಲಾದ ಕೊರತೆಗಳು	88
2.4	ಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ಬೆಳಕು ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯೋಜನೆಗಳು	90
2.5	'ನವೀಕರಿಸು, ಪಾಲಿಸು, ನಿರ್ವಹಿಸು, ವರ್ಗಾಯಿಸು' ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಆಸ್ತಿಗಳು	91
3.1	ಭೂ ಪರಿಹಾರ ಪಾವತಿಯನ್ನು ಬಟವಾಡೆ ಮಾಡುವಾಗ ಆದ ಲೋಪಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಪಟ್ಟಿ	93

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

1. ಮಾರ್ಚ್ 2015ಕ್ಕೆ ಕೊನೆಗೊಂಡ ವರ್ಷದ ಈ ವರದಿಯನ್ನು ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದ 151ನೆಯ ಅನುಚ್ಛೇದದಡಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.
2. ಈ ವರದಿಯು, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಆರ್ಥಿಕ ಸೇವೆಗಳಡಿಯಲ್ಲಿನ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಅರಣ್ಯ, ಜೀವಿಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ, ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ, ಬಂದರು ಮತ್ತು ಒಳನಾಡು ಜಲಸಾರಿಗೆ, ಕಂದಾಯ ಹಾಗೂ ಜಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಇಲಾಖೆಗಳು (ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ) ಸೇರಿದಂತೆ, 'ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಉತ್ತೇಜನ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ'ಯ ಮೇಲಿನ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅನುಪಾಲನಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಗಮನಾರ್ಹ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಇಲಾಖೆ, ಆಹಾರ ಖಾತರಿ - ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಿತರಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ/ ನಾಗರಿಕ ಸರಬರಾಜು, ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತ್ ರಾಜ್‌ಗಳನ್ನು ಹೊರಗಿಡಲಾಗಿದ್ದು, ಅವು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆಗಳ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.
3. ಈ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ನಮೂದಿತವಾಗಿರುವ ಪ್ರಕರಣಗಳು 2014-15ರ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳ ಪರಿಶೋಧನೆ-ತನಿಖೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದವುಗಳೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದ್ದಾದರೂ ಹಿಂದಿನ ವರದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗದೇ ಇರುವಂತಹವುಗಳಾಗಿವೆ; 2014-15ರ ತರುವಾಯದ ಅವಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕೂಡ, ಅವಶ್ಯವಿದ್ದಡೆಯಲ್ಲಿ, ಸೇರಿಸಲಾಗಿದೆ.
4. ಭಾರತದ ಲೆಕ್ಕನಿಯಂತ್ರಕರು ಮತ್ತು ಮಹಾಲೇಖಪರಿಶೋಧಕರಿಂದ ನೀಡಲ್ಪಟ್ಟ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನಾ ಮಾನಕಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲಾಗಿದೆ.
5. ಈ ಭಾಷಾಂತರಿಸಿದ ಆವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ಯಾವುದೇ ಸಂದೇಹಗಳಿಗೆ ಆಂಗ್ಲ ಭಾಷಾ ಆವೃತ್ತಿಯೇ ಅಧಿಕೃತವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಅಧ್ಯಾಯ 1

ಪರಿಚಯ

ಅಧ್ಯಾಯ 1

ಪರಿಚಯ

1.1 ಈ ವರದಿಯ ಬಗ್ಗೆ

ಭಾರತದ ಲೆಕ್ಕನಿಯಂತ್ರಕರು ಮತ್ತು ಮಹಾಲೇಖಪರಿಶೋಧಕರ ಈ ವರದಿಯು, ಆರ್ಥಿಕ ವಲಯದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಆಯ್ದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರದ ಇಲಾಖೆಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ವಾಯತ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅನುಪಾಲನಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಂತಹ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ.

ಅನುಪಾಲನಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು, ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದ ಅನುವುಗಳು, ಅನ್ವಯಗೊಳ್ಳುವ ಕಾನೂನುಗಳು, ನಿಯಮಗಳು, ನಿಯಂತ್ರಣಗಳು ಹಾಗೂ ಸಕ್ಷಮ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ನೀಡಲ್ಪಟ್ಟ ವಿವಿಧ ಆದೇಶಗಳು ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಲಾಗಿದೆಯೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಇಲಾಖೆಗಳ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮಾಡಲಾದ ವಹಿವಾಟುಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ವರದಿಯ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವು, ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಪ್ರಮುಖ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರುವುದು. ವರದಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಕೃತತೆಯ ಮಟ್ಟವು ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಸ್ವಭಾವ, ಗಾತ್ರ ಹಾಗೂ ವಿಸ್ತಾರಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿರುವ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಮಾನದಂಡಗಳು ಹೊಂದಿವೆ. ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಅಂಶಗಳು, ದೋಷಪರಿಹಾರಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಇರುವುದನ್ನು ಅಲ್ಲದೇ, ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಉತ್ತಮಪಡಿಸುವತ್ತ ದಾರಿ ತೋರಿಸುವ ಕಾರ್ಯನೀತಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಹಾಗೂ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಅನುಕೂಲ ಕಲ್ಪಿಸುವಂತಿರುವುದನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಅಧ್ಯಾಯವು, ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಯೋಜನೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ, ಆಯ್ದ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿನ ಗಮನಾರ್ಹ ನ್ಯೂನತೆಗಳು ಹಾಗೂ ಸಾಧನೆಗಳು, ಅನುಪಾಲನಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಲಾದ ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶಗಳು ಹಾಗೂ ಹಿಂದಿನ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನಾ ವರದಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅನುಸರಣಾ ಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ಥೂಲ ನಿರೂಪಣೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಈ ವರದಿಯ ಅಧ್ಯಾಯ - 2 ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳಲಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು/ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು/ ಇಲಾಖೆಗಳ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಅಧ್ಯಾಯ - 3 ಸರ್ಕಾರಿ ಇಲಾಖೆಗಳ ಮತ್ತು ಸ್ವಾಯತ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಅನುಪಾಲನಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

1.2 ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಗೊಳಪಡುವ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಚಿತ್ರಣ

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ, ನಿರ್ದೇಶಕರು/ಆಯುಕ್ತರು ಮತ್ತು ಅವರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿನ ಅಧೀನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಇವರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ/ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ/ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಸಚಿವಾಲಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ 17 ಇಲಾಖೆಗಳು ಹಾಗೂ 105 ಸ್ವಾಯತ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿದ್ದು ಇವುಗಳನ್ನು ಮಹಾಲೇಖಪಾಲರು (ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಸ್ವ ವಲಯ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ), ಕರ್ನಾಟಕ, ಬೆಂಗಳೂರು, ಇವರು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ ಮಾಡುವರು.

2013-14 ಮತ್ತು 2014-15 ಸಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಹಣಕಾಸಿನ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕೋಷ್ಟಕ 1.1ರಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ:

ಕೋಷ್ಟಕ 1.1: ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಸಾರಾಂಶ

(₹ ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ)

ಸ್ವೀಕೃತಿಗಳು	ವಿತರಣೆಗಳು		ವಿತರಣೆಗಳು				
	2013-14	2014-15	2013-14	2014-15			
ಭಾಗ ಅ: ಆದಾಯ			ಒಟ್ಟು	ಯೋಜನೇತರ	ಯೋಜನೆ	ಒಟ್ಟು	
ರಾಜಸ್ವ ಸ್ವೀಕೃತಿಗಳು	89,542.53	1,04,142.15	89,189.57	69,783.10	33,831.19	1,03,614.29	
ತೆರಿಗೆ ಆದಾಯ	62,603.53	70,180.21	24,954.41	28,024.39	240.88	28,265.27	
ತೆರಿಗೆಯೇತರ ಆದಾಯ	4,031.90	4,688.24	32,621.89	19,204.97	20,161.28	39,366.25	
ಕೇಂದ್ರ ತೆರಿಗೆಗಳು/ಸುಂಕಗಳ ಪಾಲು	13,808.28	14,654.25	ಆರ್ಥಿಕ ಸೇವೆಗಳು	26,592.83	18,748.23	11,223.08	29,971.31
ಸಹಾಯಾನುದಾನ ಮತ್ತು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಕೊಡುಗೆ	9,098.82	14,619.45	ಸಹಾಯಾನುದಾನ ಮತ್ತು ಕೊಡುಗೆ	5,020.44	3,805.51	2,205.95	6,011.46
ಭಾಗ ಆ: ಬಂಡವಾಳ ಮತ್ತು ಇತರ							
ಇತರ ಬಂಡವಾಳ ಸ್ವೀಕೃತಿಗಳು	87.94	10.14	ಬಂಡವಾಳ ವೆಚ್ಚ	16,946.86	277.35	19,344.95	19,622.30
			ಸಾಮಾನ್ಯ ಸೇವೆಗಳು	500.74	29.85	588.61	618.46
			ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆಗಳು	3,052.68	98.11	4,082.78	4,180.89
			ಆರ್ಥಿಕ ಸೇವೆಗಳು	13,393.44	149.39	14,673.56	14,822.95
ಸಾಲಗಳು ಮತ್ತು ಮುಂಗಡಗಳ ಸ್ವೀಕೃತಿ	109.28	83.82	ಸಾಲಗಳು ಮತ್ತು ಮುಂಗಡಗಳ ವಿತರಣೆ	695.43	12.04	564.11	576.15
ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಋಣ ಸ್ವೀಕೃತಿ	17,286.81	21,874.63	ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಋಣದ ಮರುಪಾವತಿ	3,816.84	4,812.23	-	4,812.23
ಸಾದಿಲ್ದಾರು ನಿಧಿ	-	-	ಸಾದಿಲ್ದಾರು ನಿಧಿ	-	-	-	-
ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಲೆಕ್ಕ ಸ್ವೀಕೃತಿ	1,21,842.37 ¹	1,40,229.39	ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಲೆಕ್ಕ ವಿತರಣೆ	1,12,971.74	-	-	1,29,573.99
ಪ್ರಾರಂಭದ ನಗದು ಶಿಲ್ಕು	10,511.24	15,759.73	ಮುಕ್ತಾಯ ನಗದು ಶಿಲ್ಕು	15,759.73	-	-	23,900.90
ಒಟ್ಟು	2,39,380.17	2,82,099.86	ಒಟ್ಟು	2,39,380.17			2,82,099.86

(ಆಧಾರ: ಹಣಕಾಸು ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ 2014-15)

1.3 ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಗೆ ಅಧ್ಯಾದೇಶ

ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದ ಕಲಮುಗಳು 149 ಮತ್ತು 151 ಹಾಗೂ ಲೆಕ್ಕನಿಯಂತ್ರಕರು ಮತ್ತು ಮಹಾಲೇಖಪರಿಶೋಧಕರ (ಕರ್ತವ್ಯಗಳು, ಅಧಿಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ಸೇವಾ ಷರತ್ತುಗಳು) ಅಧಿನಿಯಮ, 1971 {ಸಿಎಜಿರವರ (ಡಿಪಿಸಿ) ಅಧಿನಿಯಮ} ಇದರಡಿ ಸಿಎಜಿರವರು ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಸಿಎಜಿರವರ (ಡಿಪಿಸಿ) ಅಧಿನಿಯಮದ ಪರಿಚ್ಛೇದ 13² ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಇಲಾಖೆಗಳ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಸಿಎಜಿರವರು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಧಿನಿಯಮದ ಪರಿಚ್ಛೇದ 19(2)³, 19(3)⁴ ಹಾಗೂ 20(1)ರ⁵ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ ಮಾಡಲ್ಪಡುವ ನಾಲ್ಕು ಸ್ವಾಯತ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಿಎಜಿರವರು ಏಕೈಕ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧಕರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೇ, ಅಧಿನಿಯಮದ ಪರಿಚ್ಛೇದ 14⁶ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಗಮನಾರ್ಹ ಮೊತ್ತದ ಧನಸಹಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಇತರೆ 101 ಸ್ವಾಯತ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯನ್ನೂ ಸಹ ಸಿಎಜಿರವರು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ವಿವಿಧ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಗಳಿಗೆ ಮೂಲಭೂತ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು, ಸಿಎಜಿರವರು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿರುವ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳ ಮೇಲೆ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಮಾನದಂಡಗಳು ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣಗಳು, 2007, ಇದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿದೆ.

¹ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಆರಂಭಿಕ ನಿಧಿಯಿಂದ ಹೂಡಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಏರಿಕೆಯಾದ ಕಾರಣ, 2013-14ರ ಒಟ್ಟು ಶಿಲ್ಕು ₹ 1,129.52 ಕೋಟಿಯಷ್ಟು ಏರಿಕೆಯಾಗಿದೆ.
² (ಅ) ರಾಜ್ಯದ ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯವಹಾರಗಳು, (ಆ) ಸಾದಿಲ್ದಾರು ನಿಧಿ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಹಾರಗಳು, (ಇ) ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಾರ, ತಯಾರಿಕೆ, ಲಾಭ ಮತ್ತು ನಷ್ಟದ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳು, ಆಸ್ತಿ-ಜವಾಬ್ದಾರಿ ತಪ್ಪಿಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಉಪಾಂಗ-ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ.
³ ಸಂಬಂಧಿತ ಕಾಯಿದೆ/ಕಾನೂನುಗಳ ಅನುವುಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾದ ಕಾಯಿದೆಯ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾದ ನಿಗಮಗಳ (ಕಂಪನಿಗಳಲ್ಲಿ) ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ.
⁴ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಕೋರಿಕೆಯ ಮೇರೆಗೆ, ರಾಜ್ಯ ಶಾಸಕಾಂಗದಿಂದ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾದ ಕಾಯಿದೆಯ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾದ ನಿಗಮಗಳ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ.
⁵ ಸಿಎಜಿ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ನಡುವೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ ಷರತ್ತುಗಳ ಮೇಲೆ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಕೋರಿಕೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಥೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರದ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ.
⁶ ರಾಜ್ಯದ ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯಿಂದ ಅನುದಾನಗಳು ಅಥವಾ ಸಾಲಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ಒದಗಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆ/ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಎಲ್ಲ ಜಮೆ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚದ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ರಾಜ್ಯಪಾಲರ ಪೂರ್ವಾನುಮತಿಯೊಂದಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸಂಚಿತ ನಿಧಿಯಿಂದ ₹ ಒಂದು ಕೋಟಿಗೂ ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ ಅನುದಾನ ಅಥವಾ ಸಾಲ ಪಡೆಯುವ ಯಾವುದೇ ಸಂಸ್ಥೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಎಲ್ಲ ಜಮೆ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚಗಳ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ.

1.4 ಮಹಾಲೇಖಾಪಾಲರು (ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಸ್ವ ವಲಯ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ), ಕರ್ನಾಟಕ, ಇವರ ಕಛೇರಿಯ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ರಚನೆ

ಸಿಎಜಿರವರ ನಿರ್ದೇಶನಗಳಂತೆ, ಮಹಾಲೇಖಾಪಾಲರು (ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಸ್ವ ವಲಯ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ), ಕರ್ನಾಟಕ, ಇವರು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹಾಗೂ ರಾಜ್ಯದಾದ್ಯಂತ ಇರುವ ಸರ್ಕಾರದ ಇಲಾಖೆಗಳು/ಕಛೇರಿಗಳು, ಸ್ವಾಯತ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು/ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆ.

1.5 ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನ

ಭರಿಸಲಾದ ವೆಚ್ಚ, ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ವಿಷಮತೆ/ಜಟಿಲತೆ, ನೀಡಲಾಗಿರುವ ಹಣಕಾಸಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿತ ಅಧಿಕಾರದ ಮಟ್ಟ, ಒಟ್ಟಾರೆ ಆಂತರಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣಗಳು ಹಾಗೂ ಸಹಭಾಗಿಗಳ ಚಿಂತನೆ ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಿತವಾದಂತೆ, ಸರ್ಕಾರದ ವಿವಿಧ ಇಲಾಖೆಗಳು ಎದುರಿಸುವ ಅಪಾಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧಾರಣೆ ಮಾಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಈ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದು. ಇದರ ಆಧಾರದ ಮೇರೆಗೆ, ಸಂಭಾವ್ಯ ಅಪಾಯದ ನಿರ್ಧಾರಣೆ, ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಆವರ್ತನೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಗುವುದು.

ಘಟಕ ಕಛೇರಿಗಳ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಪೂರ್ಣಗೊಂಡನಂತರ, ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಅಂಶಗಳು ಒಳಗೊಂಡಂತೆ ತಪಾಸಣಾ ವರದಿಗಳನ್ನು ಇಲಾಖೆಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುವುದು. ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ತಪಾಸಣಾ ವರದಿಗಳು ತಲುಪಿದ ದಿನಾಂಕದಿಂದ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಒಳಗೆ ತಮ್ಮ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವಂತೆ ಇಲಾಖೆಗಳನ್ನು ಕೋರಲಾಗುವುದು. ಉತ್ತರಗಳು ಬಂದಂತೆಲ್ಲಾ, ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಇತ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸಲಾಗುವುದು ಅಥವಾ ಮುಂದಿನ ಅನುಸರಣಾ ಕ್ರಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಸಲಹೆ ನೀಡಲಾಗುವುದು. ಈ ತಪಾಸಣಾ ವರದಿಗಳ ಕಾರಣ ಉದ್ಭವಿಸುವ ಪ್ರಮುಖ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನಾ ವರದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕರಿಸಲಾಗುವುದು ಹಾಗೂ ಭಾರತದ ಸಂವಿಧಾನದ ಕಲಮು 151ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜ್ಯಪಾಲರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಲಾಗುವುದು.

2014-15ರಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ವಲಯ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ 184 ಘಟಕಗಳ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಒಂದು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು 1,650 ತಂಡ ದಿನಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಯಿತು.

1.6 ಪ್ರಮುಖ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು

ಕಳೆದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು, ವಿವಿಧ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು/ಕಾರ್ಯಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ, ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಅನೇಕ ನ್ಯೂನತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಗಳ ಮೂಲಕ ವರದಿ ಮಾಡಿತು ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲದೇ ಆಯ್ದ ಇಲಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಂತರಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣದ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಕೂಡ ವರದಿ ಮಾಡಿತು; ಇವು ಇಲಾಖೆಗಳ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಯಶಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವುವು. ಅದೇ ರೀತಿ, ಸರ್ಕಾರಿ ಇಲಾಖೆಗಳು/ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಅನುಸರಣಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಲಾದ ನ್ಯೂನತೆಗಳನ್ನೂ ಸಹ ವರದಿ ಮಾಡಲಾಗಿದ್ದಿತು.

ಪ್ರಸಕ್ತ ವರದಿಯು ಒಂದು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ ಮತ್ತು 16 ಕಂಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಂತಹ ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ:

1.6.1 ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಉತ್ತೇಜನ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ

2009-14ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತೇಜನ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರ, ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಧನ/ಸಬ್ಸಿಡಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು, ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗಾಗಿ ₹ 1,330.89 ಕೋಟಿಯನ್ನು ಭರಿಸಿತು. 2010-15ರ ಅವಧಿಯನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸುವ ಒಂದು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶಗಳು ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ:

- ❖ 2009-14ರ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನೀತಿಯು ಉದ್ದೇಶಗಳ ಸಾಧನೆಗೆ ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯ ಯೋಜನೆಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದರೂ, ಅವು ತಯಾರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರವಾಸಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ನೆರವಾಗುವ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಾಗಲೀ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ.
- ❖ ಇಲಾಖೆಯ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳು ಸ್ವದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆಗಮನದಲ್ಲಿ ಏರಿಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದರೂ, ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಸೂಚಿಸಿದ್ದ ರೀತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಅಂಕಿಗಳು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡದಿದ್ದುದರಿಂದ ಅದು ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆಯ ಕೊರತೆಯಿಂದಿತ್ತು.
- ❖ ಭಾರತಕ್ಕೆ ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆಗಮನವು ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ (2004-14) ದ್ವಿಗುಣಗೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಇದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗಳ ಆಗಮನವು ಶೇಕಡಾ ಆರರಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಏರಿತ್ತು ಮತ್ತು 2014ರಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಒಟ್ಟು ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಪಾಲು ಶೇಕಡಾ 7.5ರಷ್ಟಿತ್ತು.
- ❖ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಖಾಸಗಿ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಖಾಸಗಿ ವಲಯದಿಂದ ಹೂಡಿಕೆಗಳು ಹಿಂಜರಿತವಾದವು ಏಕೆಂದರೆ ಉದ್ದಿಮೆದಾರರು ಒಟ್ಟು ₹ 27,550 ಕೋಟಿ ಅನುಮೋದಿತ ಹೂಡಿಕೆಯ 512 ಯೋಜನೆಗಳ ಪೈಕಿ ₹ 21,673.67 ಕೋಟಿ ಹೂಡಿಕೆಗಳು (ಶೇಕಡಾ 76.5) ಕೂಡಿದ್ದ 35 ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ಹಿಂದೆ ಸರಿದರು. ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶವು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಅಂದಾಜಾದವು ಏಕೆಂದರೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ 29ರಿಂದ 41 ಲಕ್ಷ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾದ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶವು 0.06 ಲಕ್ಷವಾಗಿತ್ತು (ಶೇಕಡಾ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ). ಹೀಗೆ, ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವನ್ನು ಪ್ರಮುಖ ಮತ್ತು ಬೃಹತ್ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶವು ಈಡೇರಲಿಲ್ಲ.
- ❖ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಸಹಾಯಿತವಾಗಿದ್ದ ಯೋಜನೆಗಳು ವಿಧಿಸಿದ್ದ ಅವಧಿಯೊಳಗೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗಲಿಲ್ಲ; ಇದು ಏಳು ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ₹ 17.95 ಕೋಟಿ ಕೇಂದ್ರ ಸಹಾಯದ ನಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.
- ❖ 2008ರಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾದ ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿನ ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆಯು ಇನ್ನೂ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು ಮತ್ತು ₹ 50 ಕೋಟಿ ಅಂದಾಜು ವೆಚ್ಚದ ವಿಷಯೋದ್ಯಾನವು ತ್ಯಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು; ಇವು ₹ 1.41 ಕೋಟಿಯ ವ್ಯರ್ಥ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಹಂಪೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದಂತೆ, ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿನ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊರತೆಗೆಯಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನಿರ್ವಹಣಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಿಲ್ಲ.
- ❖ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ₹ 51.63 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ 77 ಯಾತ್ರಿನಿವಾಸ/ಡಾರ್ಮಿಟರಿಗಳು, ಅವುಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿನ ವಿಳಂಬದಿಂದ, ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ.
- ❖ ಜೈವಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಹಸ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ, ಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ಬೆಳಕಿನ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಕಡಲತೀರ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಯೋಜನೆಗಳು ಯೋಜಿಸಿದ್ದಂತೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಲಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ವಿವಿಧ ಅಂಶಗಳು ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕೈಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟವು; ಇವು ಯೋಜನೆಗಳ ಅಸ್ಥಿರ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.

- ❖ ಮೂಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಮಾದರಿಗಳು ಅಂತಿಮವಾಗಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಜಾಗತಿಕ ಸ್ಮಾರಕ ಜಾಗಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಗುರುತಿಸಲಾದ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಕೊರತೆಯಿದ್ದವು.
- ❖ ಆರು ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ, ಖಾಸಗಿ ಕ್ರೀಡಾಳುಗಳೊಂದಿಗೆ ಗುತ್ತಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಹಸ್ತಾಂತರವಾಗದ ಕಾರಣ, ಇಲಾಖೆಯ ಸ್ವಂತದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಾದ 13 ಹೊಟೆಲ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ರೆಸ್ಟೋರೆಂಟ್‌ಗಳು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಟೆಂಡರ್ ಕರೆಯುವಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವು ಆಸ್ತಿಗಳ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯತೆಯಲ್ಲಿ ಫಲಿಸಿತು.

(ಕಂಡಿಕೆ 2.1)

1.6.2 ಅನುಪಾಲನಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ

ಸರ್ಕಾರಿ ಇಲಾಖೆಗಳ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾದಂತಹ ಕಾರ್ಯವೈಖರಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವಂತಹ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಅನೇಕ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ನ್ಯೂನತೆಗಳನ್ನು ಸಹ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ವರದಿ ಮಾಡಿದೆ. ಅವು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ:

- ❖ ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಯ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿ, ನಿಧಿಗಳ ಮಾರ್ಗಪಲ್ಲಟ ಮತ್ತು ಕೊರತೆ ಅನುಷ್ಠಾನವು, ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಮಂಜೂರಾತಿಯಾದ ಏಳು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರವೂ, ಒಂದು ಹರಳು ಮತ್ತು ಆಭರಣ ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವು ಈಡೇರದೇ ಇರುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ₹ 2.01 ಕೋಟಿಯ ನಿಷ್ಫಲ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಫಲಿಸಿತು.

(ಕಂಡಿಕೆ 3.1)

- ❖ ಹಾರೋಹಳ್ಳಿ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕಾಗಿ (3ನೇ ಹಂತ) ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಜಮೀನಿಗೆ ಜಂಟಿ ತನಿಖಾ ವರದಿಯ ಉಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಪರಿಹಾರದ ಪಾವತಿಯು, ರಾಮನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬನ್ನಿಕುಪ್ಪೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿನ ಭೂ ಮಾಲೀಕರಿಗೆ ₹ 1.84 ಕೋಟಿಯ, ಎರಡು ಭಾರಿ, ಪರಿಹಾರದ ಪಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.

(ಕಂಡಿಕೆ 3.3)

- ❖ ಒಂದು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉಪಯೋಗದ ನಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ವಸತಿ ಗೃಹಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದ ಜೊತೆಗೆ ಗುತ್ತಿಗೆಯ ಕೊರತೆ ನಿರ್ವಹಣೆಯು, ಅರ್ಧದಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆಯ ತ್ಯಜಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ₹ 7.71 ಕೋಟಿಯ ವ್ಯರ್ಥ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.

(ಕಂಡಿಕೆ 3.5)

- ❖ ಯೋಜನೆಯು ಆರಂಭವಾದ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರವೂ ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತ ಟ್ರಾಫಿಕ್ ಕೌಂಟರ್ ಹಾಗೂ ತೊಕಮಾಡುವ ಯಂತ್ರಗಳ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖವಾಗದಿರುವಿಕೆಯು ₹ 4.60 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ನಿಷ್ಫಲಗೊಳಿಸಿತು.

(ಕಂಡಿಕೆ 3.7)

- ❖ ಉಗ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಮರಳಿನ ಗುಡ್ಡೆ ಹಾಕುವಿಕೆಗಾಗಿ ಕುಗ್ಗುವಿಕೆಯ ಕಡೆಗೆ, ಇಂಡಿಯನ್ ರೋಡ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನಿಂದ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಮಾದರಿಯಾದ ಶೇಕಡಾ ಐದಕ್ಕೆ ಅಧಿಕದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 20ರ ಕಳೆಯುವಿಕೆಯು, ₹ 3.35 ಕೋಟಿ ವರಮಾನದ ನಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.

(ಕಂಡಿಕೆ 3.8)

- ❖ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ, ಬಂದರು ಮತ್ತು ಒಳನಾಡು ಜಲಸಾರಿಗೆ ವಿಭಾಗ, ಕಲಬುರ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ಕೃತ್ರಿಮ ಕಾಮಗಾರಿ ಬಿಲ್‌ಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದರಿಂದ ಮೋಸದ ಪಾವತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು.

(ಕಂಡಿಕೆ 3.11)

- ❖ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ, ಬಂದರು ಮತ್ತು ಒಳನಾಡು ಜಲಸಾರಿಗೆ ಉಪ-ವಿಭಾಗ, ದಾವಣಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲೆಗಳ ಮೋಸದ ತಿದ್ದುವಿಕೆಯಿಂದ 2009ರಿಂದ 2015ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ₹ 34.16 ಲಕ್ಷ ಮೊತ್ತವು ದುರ್ವಿನಿಯೋಗವಾಯಿತು.

(ಕಂಡಿಕೆ 3.12)

- ❖ ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯಿದೆಯ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಭೂಮಿಯ ನೀಡುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ಕರ್ನಾಟಕ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಪ್ರದೇಶಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿಯಿಂದ ಸೂಕ್ತ ಕಾರ್ಯಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸೂಚಿತ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲತೆಯು ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಇಮ್ಮಾವು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅನರ್ಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ₹ 79.29 ಕೋಟಿ ಭೂ ಪರಿಹಾರದ ಪಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.

(ಕಂಡಿಕೆ 3.13)

- ❖ 'ಜಲಕಾಯಗಳ ದುರಸ್ತಿ, ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮತ್ತು ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಅನುಷ್ಠಾನ'ಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಗಳು, ಕೆರೆಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ, ಕೃಷಿಸಾಧ್ಯ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶ, ಮಳೆಯ ದತ್ತಾಂಶ ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಲಭ್ಯತೆಯ ಮೇಲಿನ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಗಳು ಕೆರೆಗಳ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ವಿವರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಳ್ಳದೆಯೇ ತಯಾರಾಗಿದ್ದವು. ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗಪಲ್ಲಟವು ಅನುತ್ಪಾದಕ ಕಾಮಗಾರಿಗಳನ್ನು ಉತ್ಪಾದಕವೆಂದು ಬಿಂಬಿಸುವಲ್ಲಿ ಫಲಿಸಿತು. ನೀರು ಬಳಕೆದಾರರ ಸಂಘಗಳು ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತಿಗಳು ಒಳಗೊಳ್ಳದೆಯೇ ಕೆರೆಗಳು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಇಲಾಖೆಯ ಸಮರ್ಥನೆಯಾದ 19,889 ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಸ್ಥಾಪನೆಯು ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ಹೂಳು ಹೊರತೆಗೆಯುವಿಕೆ, ಕಾಲುವೆಗಳಿಗೆ ಸುಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ತೂಬು ಬಾಗಿಲುಗಳಿಗೆ ದುರಸ್ತಿಗಳು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ.

(ಕಂಡಿಕೆ 3.14)

1.7 ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಗೆ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ಕೊರತೆ

1.7.1 ಬಾಕಿ ಇರುವ ತಪಾಸಣಾ ವರದಿಗಳು

ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ತ್ವರಿತಗತಿಯ ಇತ್ಯರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ 2001ರಲ್ಲಿ ಹೊರಡಿಸಲಾದ ಸೂಚನೆಗಳ ಕೈಪಿಡಿಯು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ನಿಯಮಗಳು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯವಿಧಾನಗಳ ಅನುಸರಣೆಯಿಂದ ಸರಿಪಡಿಸಿ ಕ್ರಮಗಳ ಮತ್ತು ತಪಾಸಣೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದ ನ್ಯೂನತೆಗಳು, ಲೋಪಗಳು, ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗಾಗಿ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಖಾತರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮಹಾಲೇಖಪಾಲರಿಂದ ನೀಡಲಾದ ತಪಾಸಣಾ ವರದಿಗಳಿಗೆ ಕಾರ್ಯಾಂಗದಿಂದ ಚುರುಕಾದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಾಗಿ ಉಪಬಂಧಿಸುತ್ತವೆ. ಕಛೇರಿಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಮತ್ತು ನಂತರದ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳು ತಪಾಸಣಾ ವರದಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಅನುಪಾಲಿಸಬೇಕು, ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಮಹಾಲೇಖಪಾಲರಿಗೆ ವರದಿಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬೇಕು. ಅವರು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಅನುವಾಗಲು ಬಾಕಿ ಇರುವ ತಪಾಸಣಾ ವರದಿಗಳ ಅರ್ಧವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿಯೊಂದನ್ನು ಇಲಾಖೆಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮಾರ್ಚ್ 2015ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ, ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಇಲಾಖೆಯ 123 ತಪಾಸಣಾ ವರದಿಗಳು (373 ಕಂಡಿಕೆಗಳು) ಬಾಕಿ ಉಳಿದಿದ್ದವು. ಬಾಕಿ ಇರುವ ತಪಾಸಣಾ ವರದಿಗಳ ಮತ್ತು ಕಂಡಿಕೆಗಳ ವರ್ಷಾವಾರು ವಿವರಗಳನ್ನು ಅನುಬಂಧ 1.1ರಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

2001-02 ಮತ್ತು 2014-15ರ ನಡುವೆ ನೀಡಿದ 130 ಕಂಡಿಕೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ 32 ತಪಾಸಣಾ ವರದಿಗಳಿಗೆ ಕಛೇರಿಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಉತ್ತರಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಕಳುಹಿಸಿಲ್ಲವೆಂದು ಉತ್ತರ ಬಾರದೇ ಬಾಕಿ ಉಳಿದಿರುವ ತಪಾಸಣಾ ವರದಿಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿತು.

1.7.2 ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಇಲಾಖೆಗಳ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ

ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ ವರದಿ ಮತ್ತು ಕರಡು ಕಂಡಿಕೆಗಳನ್ನು, ನಾಲ್ಕು ವಾರಗಳ ಒಳಗೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವಂತೆ ಕೋರಿ, ಸಂಬಂಧಿತ ಇಲಾಖೆಗಳ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ/ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ/ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳಿಗೆ ಮೇ ಮತ್ತು ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2015ರ

ನಡುವಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅರೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಪತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದ್ದಿತು. ಈ ವರದಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ ವರದಿ ಮತ್ತು 16 ಕಂಡಿಕೆಗಳ ಪೈಕಿ ಎಂಟಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾಗಿರುವ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

1.7.3 ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನಾ ವರದಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅನುಸರಣಾ ಕ್ರಮಗಳು

ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನಾ ವರದಿಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಲಾಗಿರುವ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಶಾಸಕಾಂಗದ ಸಚಿವಾಲಯಕ್ಕೆ, ಶಾಸಕಾಂಗದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ ದಿನಾಂಕದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಒಳಗೆ ಸರ್ಕಾರದ ಎಲ್ಲಾ ಇಲಾಖೆಗಳು, ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಬಗ್ಗೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳ ನಮೂನೆಯಲ್ಲಿ ಸವಿವರ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನಾ ಕಛೇರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ಸಮಿತಿಯ ಕಾರ್ಯವಿಧಾನಗಳ (ಆಂತರಿಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ) ನಿಯಮಗಳು, 1999, ಇದು ಅನುವು ಮಾಡಿದೆ.

ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಇಲಾಖೆಗಳು ಈ ನಿರ್ದೇಶನಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಅನುಬಂಧ 1.2ರಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವಂತೆ ಎಂಟು ಇಲಾಖೆಗಳು 2003-04ರಿಂದ 2013-14ರ ಅವಧಿಯ 38 ಕಂಡಿಕೆಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಬಗ್ಗೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.

1.7.4 ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ಸಮಿತಿಯು ಚರ್ಚಿಸಬೇಕಿರುವ ಕಂಡಿಕೆಗಳು

ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ಸಮಿತಿಯು ಚರ್ಚಿಸಲು ಬಾಕಿಯಿರುವ ಕಂಡಿಕೆಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಅನುಬಂಧ 1.3ರಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನಾ ವರದಿ 1992-93ರಲ್ಲಿನ ನಾಲ್ಕು ಇಲಾಖೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ 17 ಕಂಡಿಕೆಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆಗೆ ಬಾಕಿಯಿದೆ. ಕಂಡಿಕೆಗಳ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬ ಅಥವಾ ಕಂಡಿಕೆಗಳ ಚರ್ಚೆಯಾಗದಿರುವಿಕೆಯು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕರಿಂದ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಕಳೆಯುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಬಹುದು.

* * * * *

ಅಧ್ಯಾಯ 2

ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ

2.1 ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಉತ್ತೇಜನ
ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಅಧ್ಯಾಯ 2

ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ

ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆ

2.1 ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಉತ್ತೇಜನ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಸಾರಾಂಶ

ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವು, ಆರ್ಥಿಕತೆ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅದರ ಕೊಡುಗೆಯಿಂದ ಆದ್ಯತೆಯ ವಲಯವಾಗಿದೆ. ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅಥವಾ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯು ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಕರಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕವು ಸಮೃದ್ಧ ಉಷ್ಣವಲಯದ ಕಾಡುಗಳು, ಆರಾಮದಾಯಕ ಕಡಲತೀರ, ಗಿರಿಧಾಮಗಳೊಂದಿಗೆ ಆವೃತವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಶಿಲ್ಪಕಲಾ ವೈಭವದ ದೇವಾಲಯಗಳು, ಯಾತ್ರಾಸ್ಥಳಗಳು, ಸ್ಮಾರಕ, ಕೋಟೆ, ಅರಮನೆಗಳು, ಅವಶೇಷಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಭವ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ; ಆದ್ದರಿಂದ “ಒಂದು ರಾಜ್ಯ, ಹಲವು ಜಗತ್ತುಗಳು” ಎನ್ನುವ ಘೋಷವಾಕ್ಯದಡಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕವು ಎರಡು ಯುನೆಸ್ಕೋ ವಿಶ್ವ ಪರಂಪರೆಯ ಜಾಗಗಳಿಗೆ ಮನೆಯಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ 319 ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಯು, ವಾರ್ತಾ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಬೇರ್ಪಟ್ಟ ನಂತರ, 1974ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಐದು ವರ್ಷ ಅವಧಿಯನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸುವ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನೀತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಲು 1982ರಲ್ಲಿ ತೀರ್ಮಾನವಾಯಿತು. 2009-14ರ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನೀತಿಯು, ಓರ್ವ ಉದ್ಯೋಗದಾತ, ವರಮಾನ ಉತ್ಪಾದಕ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಸಾಧನ ಹಾಗೂ 2016-17ರ ವೇಳೆಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಮೊದಲ ಎರಡು ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗುವಂತೆ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವನ್ನು ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಮತ್ತು ಬೃಹತ್ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು.

2009-14ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಯು ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ಜಾಹೀರಾತು, ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಧನ/ಸಬ್ಸಿಡಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು, ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗಾಗಿ ₹ 1,330.89 ಕೋಟಿಯನ್ನು ಭರಿಸಿತು. 2010-15ರ ಅವಧಿಯನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸುವ ಒಂದು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶಗಳು ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ:

- ❖ 2009-14ರ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನೀತಿಯು ಉದ್ದೇಶಗಳ ಸಾಧನೆಗೆ ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯ ಯೋಜನೆಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದರೂ, ಅವು ತಯಾರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರವಾಸಿಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ನೆರವಾಗುವ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಾಗಲೀ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ.
- ❖ ಇಲಾಖೆಯ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳು ಸ್ವದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆಗಮನದಲ್ಲಿ ಏರಿಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದರೂ, ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಸೂಚಿಸಿದ್ದ ರೀತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಅಂಕಿಗಳು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಡದಿದ್ದರಿಂದ ಅದು ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆಯ ಕೊರತೆಯಿಂದಿತ್ತು.
- ❖ ಭಾರತಕ್ಕೆ ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆಗಮನವು ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ (2004-14) ದ್ವಿಗುಣಗೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಇದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗಳ ಆಗಮನವು ಶೇಕಡಾ ಆರರಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಏರಿತ್ತು ಮತ್ತು 2014ರಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಒಟ್ಟು ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಪಾಲು ಶೇಕಡಾ 7.5ರಷ್ಟಿತ್ತು.
- ❖ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಖಾಸಗಿ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಖಾಸಗಿ ವಲಯದಿಂದ ಹೂಡಿಕೆಗಳು ಹಿಂಜರಿತವಾದವು ಏಕೆಂದರೆ ಉದ್ದಿಮೆದಾರರು ಒಟ್ಟು ₹ 27,550 ಕೋಟಿ ಅನುಮೋದಿತ ಹೂಡಿಕೆಯ 512 ಯೋಜನೆಗಳ

ಪೈಕಿ ₹ 21,673.67 ಕೋಟಿ ಹೂಡಿಕೆಗಳು (ಶೇಕಡಾ 76.5) ಕೂಡಿದ್ದು 35 ಯೋಜನೆಗಳಿಂದ ಹಿಂದೆ ಸರಿದರು. ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶವು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಅಂದಾಜಾದವು ಏಕೆಂದರೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ 29ರಿಂದ 41 ಲಕ್ಷ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾದ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶವು 0.06 ಲಕ್ಷವಾಗಿತ್ತು (ಶೇಕಡಾ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ). ಹೀಗಾಗಿ, ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವನ್ನು ಪ್ರಮುಖ ಮತ್ತು ಬೃಹತ್ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶವು ಈಡೇರಲಿಲ್ಲ.

- ❖ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ನೆರವು ಪಡೆದಿದ್ದ ಯೋಜನೆಗಳು ವಿಧಿಸಿದ್ದ ಅವಧಿಯೊಳಗೆ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗಲಿಲ್ಲ; ಇದು ಏಳು ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ₹ 17.95 ಕೋಟಿ ಕೇಂದ್ರ ಸಹಾಯಧನದ ನಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.
- ❖ 2008ರಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾದ ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿನ ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆಯು ಇನ್ನೂ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು ಮತ್ತು ₹ 50 ಕೋಟಿ ಅಂದಾಜು ವೆಚ್ಚದ ವಿಷಯೋದ್ಯಾನವು ಕೈಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು; ಇವು ₹ 1.41 ಕೋಟಿಯ ವ್ಯರ್ಥ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಹಂಪೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ್ದಂತೆ, ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿನ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊರತೆಗೆಯಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನಿರ್ವಹಣಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಿಲ್ಲ.
- ❖ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ₹ 51.63 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ 77 ಯಾತ್ರಿನಿವಾಸ/ಡಾರ್ಮಿಟರಿಗಳು, ಅವುಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿನ ವಿಳಂಬದಿಂದ, ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ.
- ❖ ಜೈವಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಹಸ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ, ಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ಬೆಳಕಿನ ಪ್ರದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಕಡಲತೀರ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಯೋಜನೆಗಳು ಯೋಜಿಸಿದ್ದಂತೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಲಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ವಿವಿಧ ಅಂಶಗಳು ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕೈಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟವು; ಇವು ಯೋಜನೆಗಳ ಅಸ್ಥಿರ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ.
- ❖ ಮೂಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಮಾದರಿಗಳು ಅಂತಿಮವಾಗಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವ ಪರಂಪರೆಯ ಜಾಗಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಗುರುತಿಸಲಾದ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಕೊರತೆಯಿದ್ದವು.
- ❖ ಆರು ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ, ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಗುತ್ತಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಹಸ್ತಾಂತರವಾಗದ ಕಾರಣ, ಇಲಾಖೆಯ ಸ್ವಂತದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಾದ 13 ಹೊಟೆಲ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ರೆಸ್ಟೋರೆಂಟ್‌ಗಳು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಟೆಂಡರ್ ಕರೆಯುವಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವು ಆಸ್ತಿಗಳ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯತೆಯಲ್ಲಿ ಫಲಿಸಿತು.

2.1.1 ಪೀಠಿಕೆ

ಕರ್ನಾಟಕವು ಸಮೃದ್ಧ ಉಷ್ಣವಲಯದ ಕಾಡುಗಳು, ಒಂದು ದೀರ್ಘವಾದ ಕಡಲತೀರ, ಅಸಂಖ್ಯ ಗಿರಿಧಾಮಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಲ್ಪಕಲಾ ವೈಭವದ ದೇವಾಲಯಗಳು, ಯಾತ್ರಾಸ್ಥಳಗಳು, ಕೋಟೆಗಳು, ಅರಮನೆಗಳು, ಅವಶೇಷಗಳು, ಮುಂತಾದವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ಭವ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಡನೆ ಆವೃತವಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕವು ಎರಡು ಯುನೆಸ್ಕೋ ವಿಶ್ವ ಪರಂಪರೆಯ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ (ಹಂಪೆ, ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು) ಮನೆಯಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ 319 ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳ ವಿವಿಧತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ಕರ್ನಾಟಕವು “ಒಂದು ರಾಜ್ಯ, ಹಲವು ಜಗತ್ತುಗಳು” ಎನ್ನುವ ಘೋಷವಾಕ್ಯದಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಸ್ವದೇಶಿ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆಗಮನಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ರಾಜ್ಯವು ದೇಶದ ಮೊದಲ ಹತ್ತು ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ.

ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ಜಾಹೀರಾತಿನ ಜೊತೆಗೆ ಸೂಕ್ತ ಪ್ರವಾಸಿ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಒದಗಿಸುವುದರಿಂದ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆದ್ಯತೆಯ ತಾಣ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮೊದಲ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನಾಗಿ ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಲು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು 1974ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿತು. ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಕಾಮಗಾರಿಗಳಾದಂತಹ ಯಾತ್ರಿನಿವಾಸ, ಹೆದ್ದಾರಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು, ವಸತಿಗೃಹಗಳು, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು

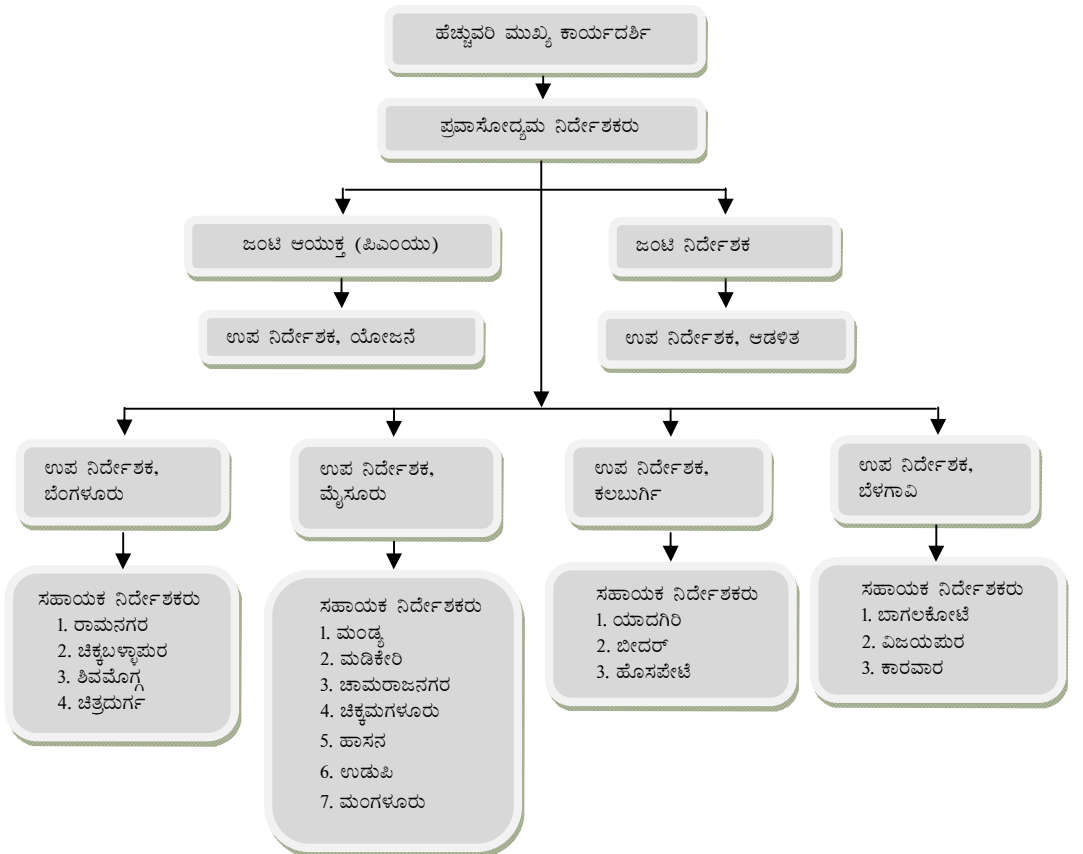
ಇಲಾಖೆಯು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಜಾಹೀರಾತು, ಪ್ರವಾಸೀ ಮೇಳಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ, ಮುಂತಾದವುಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸುತ್ತದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಅನುಕೂಲಿಸಲು, ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ತಾಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಅವರಿಗೆ ಆರಾಮವಾದ ಪ್ರಯಾಣದ ಭಾವನೆ, ವಾಸ್ತವ್ಯದ ಅನುಕೂಲ ಮತ್ತು ಒಂದು ಅನುಪಮ ಪ್ರಯಾಣದ ಅನುಭವ ನೀಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇಲಾಖೆಯು ಇತರ ಹಲವಾರು ಏಜೆನ್ಸಿಗಳೊಂದಿಗೆ (ಭಾರತೀಯ ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆ, ರಾಜ್ಯ ಪುರಾತತ್ವ, ಮುಂತಾದವು), ಇಲಾಖೆಗಳೊಂದಿಗೆ (ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ, ಅರಣ್ಯ) ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ (ಪುರಸಭೆಗಳು, ಮುಂತಾದವು) ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕು.

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು, ಒಂದು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನೀತಿಯು ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ತಯಾರಾಗುತ್ತದೆ. 2009-14ರ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನೀತಿಯು (ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನೀತಿ) ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2009ರಲ್ಲಿ ಅಂಗೀಕೃತವಾಯಿತು.

2.1.2 ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ರಚನೆ

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಯ (ಇಲಾಖೆ) ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಗಳು ಇಲಾಖೆಯ ಆಡಳಿತದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಬೆಂಗಳೂರು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರುವ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯವು ಉತ್ತೇಜನಕಾರಿ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಸಂಬಂಧಿತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲಾಖೆಯ ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸಂಘಟನಾ ಪಟವನ್ನು ರೇಖಾಚಿತ್ರ 2.1ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ:

ರೇಖಾಚಿತ್ರ 2.1: ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ಸಂಘಟನಾ ಪಟ

ಇಲಾಖೆಯು ಎರಡು ಸರ್ಕಾರಿ ಉದ್ಯಮಗಳಿಂದ ಬೆಂಬಲಿತವಾಗಿದೆ; ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಗಮ ನಿಯಮಿತ (ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿಎಸ್) ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ವಸತಿ ಮತ್ತು ವಿಹಾರಧಾಮಗಳ ಸಂಸ್ಥೆ (ಜೆಎಲ್‌ಆರ್).

2.1.3 ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ರಾಜ್ಯವು ಅದರ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನೀತಿಯನ್ನು ಯೋಜಿಸಲು ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತೇ ಎನ್ನುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಆಶ್ವಾಸನೆ ಕೊಡುವುದು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು.

ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು:

- ❖ 2009-14ರ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನೀತಿಯ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಕುಶಲತೆಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲಾಯಿತೇ; ಮತ್ತು
- ❖ 2009-14ರ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನೀತಿಯ ಚಲಾವಣೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಂಡವೇ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೇ.

2.1.4 ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಮಾನದಂಡಗಳು

ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಸಾಧನೆಯ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಗಾಗಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನಾ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು:

- ❖ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನೀತಿ 2009-14 ಮತ್ತು ಇಲಾಖೆಯ ವಾರ್ಷಿಕ ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆಗಳು;
- ❖ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಮಂತ್ರಾಲಯದಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸಲಾದ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಭಾರತ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳು; ಮತ್ತು
- ❖ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ನೀಡಲಾದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸೂತ್ರಗಳು, ಸೂಚನೆಗಳು, ಮಂಜೂರಾತಿಗಳು, ಮುಂತಾದವು.

2.1.5 ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮತ್ತು ವಿಧಾನ

ವಿವೇಚನಾತ್ಮಕ ಯಾದೃಚ್ಛಿಕ ಮಾದರಿ ವಿಧಾನದ ಮೇಲೆ ಆರಿಸಲಾದ 10 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ⁷ (ಒಟ್ಟು 30ರ ಪೈಕಿ) 2010-15ರ ಅವಧಿಯನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸುವಂತೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲಾಯಿತು. ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳಾದ ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿಸಿ ಮತ್ತು ಜೆಎಲ್‌ಆರ್‌ಗಳ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಯಿತು. ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಬೇಲೂರು, ಹಳೇಬೀಡು, ಹಂಪೆ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವದೇಶಿ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಯಿತು. ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಪ್ರವೇಶ ಸಭೆಯನ್ನು ಇಲಾಖೆಯೊಂದಿಗೆ 17 ಏಪ್ರಿಲ್ 2015ರಂದು ನಡೆಸಲಾಯಿತು; ಇದರಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಉದ್ದೇಶಗಳು, ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಮಾನದಂಡಗಳು, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಕೋರಲಾಯಿತು. ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಅಂಶಗಳು, 21 ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015ರಂದು ನಡೆದ ನಿರ್ಗಮನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು.

2.1.6 ಕೃತಜ್ಞತೆ

ಈ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಯು ನೀಡಿದ ಸಹಕಾರಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಯ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ ಮತ್ತು ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ಇಲಾಖೆಯು ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತದೆ.

⁷ ಬಾಗಲಕೋಟೆ, ಬಳ್ಳಾರಿ, ಬೆಂಗಳೂರು (ಗ್ರಾಮಾಂತರ), ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ, ದಾವಣಗೆರೆ, ಹಾಸನ, ಕೊಡಗು, ಮೈಸೂರು, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ವಿಜಯಪುರ

ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಅಂಶಗಳು

ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಲಾದ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕಂಡಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರತರಲಾಗಿದೆ.

2.1.7 ಯೋಜನೆ

ಸೂಚಿಸಲಾದ ನೀತಿಯ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಕುಶಲತೆ ಮತ್ತು ನಿಗದಿತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ಯೋಜನೆಯು ಒಂದು ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿದೆ; ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ಜೋಡಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ವಿವರವಾದ ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆಗಳು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ, ಹೇಳಿದ್ದ ಗುರಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಕಡೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ನಿರ್ಬಂಧಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವಲ್ಲಿ ನಂತರ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುವು.

2.1.7.1 ತಯಾರಾಗದಿರುವ ಕುಶಲತೆಯ ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆಗಳು

ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2009ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಅನುಮೋದಿತವಾದ 2009-14ರ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನೀತಿಯು, ಓರ್ವ ಉದ್ಯೋಗದಾತ, ವರಮಾನ ಉತ್ಪಾದಕ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಸಾಧನದಂತೆ 2016-17ರ ವೇಳೆಗೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಮೊದಲ ಎರಡು ಪ್ರವಾಸೀ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗುವಂತೆ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವನ್ನು ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಾಗಿತ್ತು. ಗ್ರಾಹಕರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಖಾಸಗಿ ವಲಯದ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅಧಿಕ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಗುರಿಯಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನೀತಿಯು ಅಳತೆ ಮತ್ತು ಮೇಲುಸ್ತುವಾರಿ ಮಾಡಬಹುದಾದಂತಹ ಕಿರು, ಮಧ್ಯಮ ಹಾಗೂ ಧೀರ್ಘಕಾಲಿಕ ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯ ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ಸೂಚಕಗಳ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಸಹಾ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿತ್ತು.

ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ತೋರಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಂತೆ ಮುನ್ನೋಟವನ್ನು (ವಿಶನ್) ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು, ವಿವರವಾದ ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆಗಳು ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ತಯಾರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೇಂದ್ರ/ರಾಜ್ಯ ಯೋಜನೆಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಮತ್ತು ತಾಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು, ಉತ್ತೇಜನ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರ, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕಗಳು, ಮುಂತಾದವು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಸೇರಿದ್ದ ವಾರ್ಷಿಕ ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆಗಳು ಲಭ್ಯವಿದ್ದವು. ವಾರ್ಷಿಕ ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆಗಳು ಆಯವ್ಯಯ ಅನುದಾನಗಳ ಲಭ್ಯತೆಯ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಿತವಾಗಿ ರಚಿತವಾಗಿದ್ದವು, ಆದರೆ ಮುನ್ನೋಟದೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದ್ದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಆವಶ್ಯಕ ಒಟ್ಟಾರೆ ಕುಶಲತೆಯ ಯೋಜನೆಯ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ 2009-14ರ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಅಗತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಭರಿಸಿದವೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅಳೆಯುವ ಒರೆಗಲ್ಲು ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನೀತಿಯು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಖಾಸಗಿ ಸಹಭಾಗಿತ್ವದ ಮಾದರಿಯ ಮೇಲೆ ಭರವಸೆಯಿಟ್ಟಿತ್ತು, ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).

ಉತ್ತರವು ಒಪ್ಪಲರ್ಹವಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಕಿರು, ಮಧ್ಯಮ ಮತ್ತು ಧೀರ್ಘವಧಿ ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯ ಯೋಜನೆಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನೀತಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿತ್ತು; ಖಾಸಗಿ ವಲಯದ ಹೂಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಲು ಇವುಗಳಿಗೆ ವಿವಿಧ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆಗಳ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆಯ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಿತು. ಹೇಳಿದ್ದ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಸಾಧನೆಗೆ ಸೂಕ್ತ ವೇಳಾಪಟ್ಟಿಯೊಡನೆ ನಿಚ್ಚಳ ನಕಾಶೆಯ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಉತ್ತರವು ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

2.1.7.2 ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಹೊರತೆಗೆಯುವಿಕೆ

ಪೂಜಾ ಸ್ಥಳಗಳು, ಪರಂಪರೆಯ ಸ್ಮಾರಕಗಳು, ಗಿರಿಧಾಮಗಳು, ಕಡಲತೀರಗಳು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನಗಳು ಮತ್ತು ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮಗಳು, ಮುಂತಾದ ವಿವಿಧ ಪ್ರವಾಸಿ ವಿಭಾಗದೊಂದಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕವು “ಒಂದು ರಾಜ್ಯ, ಹಲವು ಜಗತ್ತುಗಳು” ಎಂದು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಇಲಾಖೆಯ 2011ರ ವಾರ್ಷಿಕ ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸ್ಮಾರಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವು ಶೇಕಡಾ 65ರಷ್ಟು ಪ್ರವಾಸಿಗರನ್ನು ಎಣಿಸಿದರೆ ಉಳಿದ ಶೇಕಡಾ 35, ವಿರಾಮ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ (ಶೇಕಡಾ 14), ಜೈವಿಕ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ (ಶೇಕಡಾ 13), ವನ್ಯಜೀವಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ (ಶೇಕಡಾ 2), ಕಡಲತೀರ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ (ಶೇಕಡಾ 2), ಸಾಹಸ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ (ಶೇಕಡಾ 2) ಮತ್ತು ಮನರಂಜನಾ ಉದ್ಯಾನಗಳು (ಶೇಕಡಾ 2) ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಹಂಚಿತವಾದವು.

ಸ್ಮಾರಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವು ಪ್ರಮುಖ ಪಾಲನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಮುಂದುವರಿದ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರ ಸಾಧನಗಳ ಹಾಗೂ ಅಗತ್ಯ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಇತರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಗರಿಷ್ಠೀಕರಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು. ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ವಿತರಣೆಗಾಗಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನೀತಿಯು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಖಾಸಗಿ ಸಹಭಾಗಿತ್ವದ ಮೇಲೆ ಭರವಸೆಯಿಟ್ಟಿತ್ತಾದರೂ, ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಇಲಾಖೆಯು, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಖಾಸಗಿ ಸಹಭಾಗಿತ್ವದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಯೋಜಿಸಬಹುದಾದ ಯೋಜನೆಗಳು/ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕರ್ನಾಟಕವು ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳು/ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಇಲಾಖೆಯು ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಹೇಳಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015). ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಮುನ್ನೋಟ ಬಳಗದ (ವಿಶನ್ ಗ್ರೂಪ್) ಶಿಫಾರಸುಗಳು (ಜನವರಿ 2014) ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದವು ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಹೇಳಿತು.

ಆದರೆ, ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರವಾಸಿ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಹಿಂದಿನ ಕರ್ನಾಟಕ ಮುನ್ನೋಟ ಬಳಗದ (2010) ಶಿಫಾರಸುಗಳು ಅನುಷ್ಠಾನವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಯಿತು.

ಶಿಫಾರಸು 1: ರಾಜ್ಯ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ “ಒಂದು ರಾಜ್ಯ, ಹಲವು ಜಗತ್ತುಗಳು” ಎನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ವಿಶಾಲ ಶ್ರೇಣಿಯ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊರತೆಗೆಯಲು ಒಂದು ನಿಚ್ಚಳ ನಕಾಶೆಯನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು.

2.1.8 ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಪ್ರಮುಖ ದಾತನಾಗಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ

2.1.8.1 ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಆಂತರಿಕ ಉತ್ಪನ್ನದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಪಾಲು

ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವನ್ನು ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಹಾಗೂ ಬೃಹತ್ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದರತ್ತ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನೀತಿಯು ಗುರಿಯಿಟ್ಟಿತ್ತು. ಮುನ್ನೋಟದ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ (2010) ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಆಂತರಿಕ ಉತ್ಪನ್ನದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ವಲಯದ ಪಾಲು “ವ್ಯಾಪಾರ, ಹೊಟೆಲ್ ಮತ್ತು ರೆಸ್ಟೋರೆಂಟ್‌ಗಳು” ಉಪವಲಯದಿಂದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

2010-15ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಆಂತರಿಕ ಉತ್ಪನ್ನಕ್ಕೆ ನೆರವು ನೀಡಿದ ಮೂರು ಪ್ರಮುಖ ವಲಯಗಳು ಕೋಷ್ಟಕ 2.1ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದಂತಿದ್ದವು:

ಕೋಷ್ಟಕ 2.1: ಮೂಲ ಕೈಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಅಪವರ್ತನ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಆಂತರಿಕ ಉತ್ಪನ್ನದ ವಲಯವಾರು ಸಂಘಟನೆ - ಪ್ರಚಲಿತ ದರದಲ್ಲಿ

(₹ ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ)

ಕೈಗಾರಿಕೆ	2010-11	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15
ಸ್ಥಿರಾಸ್ತಿ, ಮನೆಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರ ಸೇವೆಗಳ ಮಾಲೀಕತ್ವ	66,502 (16.2)	78,845 (17.3)	95,025 (18.2)	1,16,340 (18.9)	1,39,834 (19.9)
ಕೃಷಿ	62,440 (15.2)	61,985 (13.6)	70,848 (13.6)	87,716 (14.3)	1,03,574 (14.8)
ವ್ಯಾಪಾರ, ಹೊಟೆಲ್ ಮತ್ತು ರೆಸ್ಟೋರೆಂಟ್‌ಗಳು	58,421 (14.2)	61,754 (13.6)	69,089 (13.2)	74,790 (12.2)	80,369 (11.4)
ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಆಂತರಿಕ ಉತ್ಪನ್ನ	4,10,703	4,55,212	5,22,673	6,14,607	7,02,131

(ಆಧಾರ: ರಾಜ್ಯದ ಆರ್ಥಿಕ ಸರ್ವೆ ವರದಿ)

(ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಅಂಕಿಗಳು ಶೇಕಡಾವಾರನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ)

ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಆಂತರಿಕ ಉತ್ಪನ್ನಕ್ಕೆ “ವ್ಯಾಪಾರ, ಹೊಟೆಲ್ ಮತ್ತು ರೆಸ್ಟೋರೆಂಟ್‌ಗಳು” ಉಪವಲಯದಿಂದ ಕೊಡುಗೆಯು ಮೂರನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿದ್ದರೂ, ಮೇಲಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಶೇಕಡಾ 14.20ಯಿಂದ 11.40ಗೆ ಇಳಿದಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮೇಲಿನ ಕೋಷ್ಟಕದಿಂದ ಕಾಣಬಹುದು. ಇತರ ಉಪವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾರೆ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಕಳೆದ ಐದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕವಾಗಿ ದ್ವಿಗುಣವಾಗಿದ್ದರೆ, ಈ ಉಪವಲಯವು, ಒಟ್ಟಾರೆ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮಟ್ಟದ ಕೇವಲ ಅರ್ಧದಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ದಾಖಲಿಸಿತ್ತು. ಹೀಗೆ, ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವನ್ನು ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಮತ್ತು ಬೃಹತ್ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಇಲಾಖೆಯು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಕ್ರಮಗಳು ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ.

ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಟೆಲ್ ಮತ್ತು ರೆಸ್ಟೋರೆಂಟ್‌ಗಳ ಪಾತ್ರವು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಒಟ್ಟು ₹ 982.24 ಕೋಟಿ ಹೂಡಿಕೆಯು 48 ಹೊಟೆಲ್/ರೆಸ್ಟೋರೆಂಟ್ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ₹ 11.77 ಕೋಟಿ ಮೊತ್ತದ ವಿನಾಯಿತಿ/ರಿಯಾಯತಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ; ಇವು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಆಂತರಿಕ ಉತ್ಪನ್ನಕ್ಕೆ ಧನಾತ್ಮಕ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುವುವು ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).

ಈಗಿನ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳು ಉತ್ತರವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಲು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಲಯದಿಂದ ರಾಜ್ಯದ ಒಟ್ಟು ಆಂತರಿಕ ಉತ್ಪನ್ನಕ್ಕೆ ಕೊಡುಗೆಯು ಇಳಿಕೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಗಮನಿಸಿತು.

2.1.8.2 ಖಾಸಗಿ ವಲಯದಿಂದ ಬಂಡವಾಳ ಹೂಡಿಕೆಗಳು

ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನೀತಿಯು ಅದರ ಗುರಿಯ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಖಾಸಗಿ ವಲಯದ ಹೂಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವುದರ ಮೇಲೆ ಒತ್ತಡ ಹೇರಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಆರ್ಥಿಕ ಸರ್ವೆ ವರದಿಯು (2010-11), ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ವಲಯದಲ್ಲಿ ₹ 25,000 ಕೋಟಿ ಖಾಸಗಿ ಹೂಡಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ, ನೀತಿಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ 29ರಿಂದ 41 ಲಕ್ಷದಷ್ಟು ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಅಂದಾಜಿಸಿತ್ತು.

2010-15ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ, ₹ 27,550 ಕೋಟಿ ಹೂಡಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ, 0.55 ಲಕ್ಷ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯತೆಯಿದ್ದ 512 ಯೋಜನೆಗಳು ಅನುಮೋದಿತವಾದವು⁸. ಯೋಜನೆಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಹೊಟೆಲ್ ಮತ್ತು ರೆಸ್ಟೋರೆಂಟ್‌ಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದವು.

⁸ ₹ 3 ಕೋಟಿಯವರೆಗಿನ ಹೂಡಿಕೆಯ ವೆಚ್ಚದ ಯೋಜನೆಗಳು ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಅನುಮೋದಿತವಾಗುತ್ತವೆ; ₹ 3 ಕೋಟಿಯ ಮೇಲೆ ₹ 50 ಕೋಟಿಯವರೆಗಿನ ಹೂಡಿಕೆಯ ವೆಚ್ಚದ ಯೋಜನೆಗಳು ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯಿಂದ ಅನುಮೋದಿತವಾಗುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ₹ 50 ಕೋಟಿಯ ಮೇಲಿನ ಹೂಡಿಕೆಯ ವೆಚ್ಚದ ಯೋಜನೆಗಳು ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಸಮಿತಿಯಿಂದ ಅನುಮೋದಿತವಾಗುತ್ತವೆ

ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ, ₹ 6,056.33 ಕೋಟಿ ಹೂಡಿಕೆಯ ಜೊತೆಗೆ 6,000 ಜನರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದ್ದ 477 ಯೋಜನೆಗಳು 2009-14ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನವಾದವು ಅಥವಾ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ₹ 21,673.67 ಕೋಟಿ ಹೂಡಿಕೆ ಮತ್ತು 25,955 ಜನರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದ್ದ 35 ಪ್ರಮುಖ ಯೋಜನೆಗಳು, ಸಂಬಂಧಿತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿಸದಿದ್ದರಿಂದ, ಮೇ 2015ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಕೈಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟವು. ಇವುಗಳ ಪೈಕಿ, ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 2010-11ರಲ್ಲಿ ಮಂಜೂರಾಗಿದ್ದ ₹ 18,400 ಕೋಟಿ ಹೂಡಿಕೆಯ ಒಂದು ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆಯಾದ “ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಆಧಾರಿತ ಸಮಗ್ರ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ”ಯು ಪ್ರವರ್ತಕರಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ 2014-15ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾರಹಿತವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೀಗೆ, ವಚನಬದ್ಧ ಯೋಜನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾಡಲಾದ ಹೂಡಿಕೆಗಳು ಕೇವಲ ಶೇಕಡಾ 23.5 ಆಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶವು ನೀತಿಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿದ್ದ ಗುರಿಯ ಶೇಕಡಾ ಒಂದರಷ್ಟು ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರಿಂದ, ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳಿಂದ ತೀರುವಳಿ ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ, ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಖಾಸಗಿ ಹೂಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯು ಅಲ್ಪವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).

ಹೀಗೆ, ಖಾಸಗಿ ವಲಯದಿಂದ ಭರವಸೆಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ಹೂಡಿಕೆಗಳ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಲೀ ವಾಸ್ತವಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಲಿಲ್ಲ.

2.1.9 ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಬೆಳವಣಿಗೆ

2.1.9.1 ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆಗಮನ

ರಾಜ್ಯವನ್ನು ದೇಶದಲ್ಲಿನ ಮೊದಲ ಎರಡು ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನೀತಿಯು ಹೇಳಿತ್ತು. 2009ರ ಆರಂಭದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ, ಸ್ವದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆಗಮನದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವು ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಐದನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದಿತು ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆಗಮನದಲ್ಲಿ 11ನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದಿತು. 2009-14ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ವರ್ಷಾವಾರು ಆಗಮನವು ಕೋಷ್ಟಕ 2.2ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದಂತಿದೆ:

ಕೋಷ್ಟಕ 2.2: ಪ್ರವಾಸಿಗರ ವರ್ಷಾವಾರು ಆಗಮನದ ವಿವರಗಳು

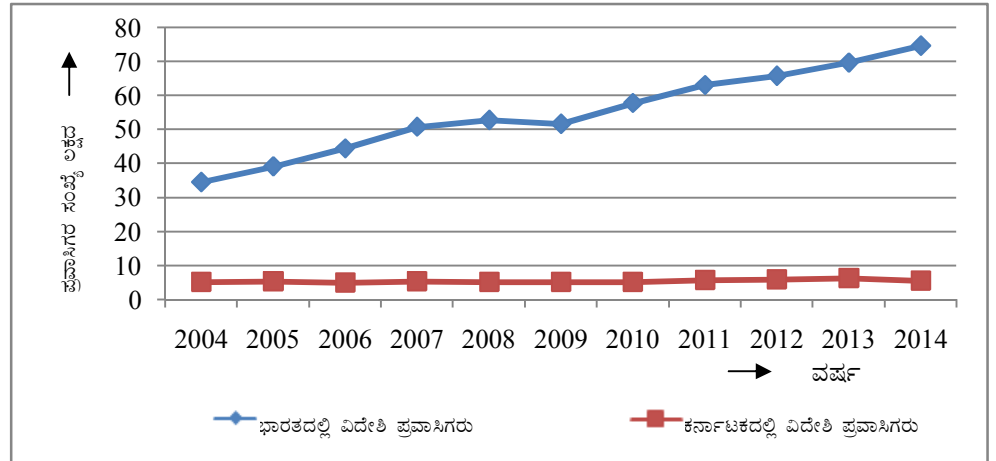
ಕ್ಯಾಲೆಂಡರ್ ವರ್ಷ	ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಸಂಖ್ಯೆ (ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ)				ಒಟ್ಟು
	ಸ್ವದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರು	ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಏರಿಕೆ (ಶೇಕಡಾ)*	ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರು	ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಏರಿಕೆ (ಶೇಕಡಾ)*	
29 ತಾಣಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆಗಮನ					
2009	327.02	-	3.27	-	330.29
2010	382.03	16.82	3.81	16.51	385.84
149 ತಾಣಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆಗಮನ					
2011	841.07	-	5.74	-	846.81
2012	940.53	11.83	5.95	3.66	946.48
2013	980.10	4.21	6.36	6.89	986.46
2014	1,182.83	20.68	5.62	-11.64	1,188.45

(ಆಧಾರ: ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಸಲ್ಲಿಸಲಾದ ಮಾಹಿತಿ) (* 2010 ಮತ್ತು 2011 ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಹೋಲಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ 2010ರವರೆಗೆ ಕೇವಲ 29 ತಾಣಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಆಗಮನವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಯಿತು)

ಸ್ವದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆಗಮನದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವು 2011ರಿಂದ 2013ರವರೆಗಿನ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿತ್ತಾದರೂ ಅದು 2014ರಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯ⁹ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಚಲಿಸಿತು. ಆದರೆ, ಹಿಂದಿನ ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ ರಾಜ್ಯದ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳನ್ನು 2014ರ ನಂತರ, ತೆಲಂಗಾಣ ರಾಜ್ಯದ ರಚನೆಯ ಕಾರಣ, ಎರಡು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರಾಜ್ಯಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಜಿಗಿತವುಂಟಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಯಿತು. ಹೋಲಿಕೆಯ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ 2014ನೇ ವರ್ಷದ ಪ್ರವಾಸಿ ಆಗಮನದಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪತೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಲು, ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯವು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ, ಏಕೆಂದರೆ ರಾಜ್ಯದ 11.83 ಕೋಟಿ ಸ್ವದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆಗಮನಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಆಂಧ್ರ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ತೆಲಂಗಾಣ ಸೇರಿಸಿದ ಸ್ವದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆಗಮನವು 16.57 ಕೋಟಿಯಿತ್ತು.

ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆಗಮನದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ, ದೇಶದ ಒಟ್ಟು ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆಗಮನದ ಶೇಕಡಾ 7.5ರಷ್ಟನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿ ರಾಜ್ಯವು ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ¹⁰ ಇದ್ದಿತು. ಭಾರತಕ್ಕೆ ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆಗಮನವು 2004ರಲ್ಲಿ 34.60 ಲಕ್ಷದಿಂದ 2014ರಲ್ಲಿ 74.62 ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ (ಶೇಕಡಾ 116 ಬೆಳವಣಿಗೆ) ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ದ್ವಿಗುಣಗೊಂಡರೆ, ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆಗಮನವು 2004ರಲ್ಲಿ 5.30 ಲಕ್ಷದಿಂದ (ಶೇಕಡಾ 15) 2014ರಲ್ಲಿ 5.62 ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ (ಶೇಕಡಾ 7.5), ರೇಖಾಚಿತ್ರ 2.2ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವಂತೆ, ಅಲ್ಪವಾಗಿ ಏರಿತು (ಒಂದು ದಶಕದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 6 ಬೆಳವಣಿಗೆ).

ರೇಖಾಚಿತ್ರ 2.2: ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆಗಮನ

(ಆಧಾರ: ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಸಲ್ಲಿಸಲಾದ ಮಾಹಿತಿ ಮತ್ತು ಭಾರತ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳು)

ಆದ್ದರಿಂದ, ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಲು ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕಾರಿ ಕಾರ್ಯಗಳು ಆಶಿಸಿದ್ದ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ನೀಡಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಾಧನೆಯ ಮಟ್ಟದೊಂದಿಗೆ, 2016-17ರ ವೇಳೆಗೆ ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಮೊದಲ ಎರಡು ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದ ಸಾಧನೆಗೆ ಇದು ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರವಾಸಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ, ರಸ್ತೆ ಪ್ರದರ್ಶನ, ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮೇಳ, ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆಗಮನವು ಏರಿಕೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದೆ, ಆದರೆ, ಈ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಅಳಿಯಲು ವಿಧಾನಗಳಿಲ್ಲ ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).

⁹ ತಮಿಳು ನಾಡು ಮತ್ತು ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ನಂತರ

¹⁰ ತಮಿಳು ನಾಡು, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ, ದೆಹಲಿ, ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶ, ರಾಜಾಸ್ಥಾನ, ಪಶ್ಚಿಮ ಬಂಗಾಳ, ಕೇರಳ ಮತ್ತು ಬಿಹಾರದ ನಂತರ

2.1.9.2 ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ಉತ್ತೇಜನ

ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಾಗಿ ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ಉತ್ತೇಜನವು, ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ವಿಸ್ತರಣೆ ಮತ್ತು ಏರಿಕೆಗೆ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಅಂಗಣದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು “ಒಂದು ರಾಜ್ಯ, ಹಲವು ಜಗತ್ತುಗಳು” ಎಂದು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ತೋಡಗಿಸಲು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತೇಜನ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ನೀತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಅಂತಹ ನೀತಿಯು ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆಯೊಂದಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕೋಷ್ಟಕ 2.3ರ ಪ್ರಕಾರ 2010-15ನೇ ವರ್ಷಗಳ ಅನುದಾನ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚದ ವರ್ಷಾವಾರು ವಿವರಗಳಿಂದ ಕಾಣಬಹುದಾದಂತೆ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ಉತ್ತೇಜನಕ್ಕಾಗಿ ಅನುದಾನವು ಯಾವುದೇ ತಾರ್ಕಿಕ ನಿರ್ಣಯವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಹಂಚಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು:

ಕೋಷ್ಟಕ 2.3: ಮೂಲ ಅನುದಾನ, ಪರಿಷ್ಕೃತ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚದ ವಿವರಗಳು

(₹ ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ)

ವರ್ಷ	ಮೂಲ ಅನುದಾನ	ಪೂರಕ ಅನುದಾನ + ಪುನರ್ವಿನಿಯೋಗ	ಒಟ್ಟು ಅನುದಾನ	ವೆಚ್ಚ
2010-11	13.15	-	13.15	13.15
2011-12	15.00	10.36	25.36	25.36
2012-13	10.00	13.25	23.25	23.01
2013-14	10.00	10.00	20.00	19.47
2014-15	47.03	20.00	67.03	56.73

(ಆಧಾರ: ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಸಲ್ಲಿಸಲಾದ ಮಾಹಿತಿ)

ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ, 2010-11ರ ಅವಧಿಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರಕ ಅನುದಾನಗಳು ಬಿಡುಗಡೆಯಾದವು. 2013-14ನೇ ವರ್ಷ ಮತ್ತು ಆನಂತರ, ಇತರ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದ ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ, ಟ್ಯಾಕ್ಸಿಗಳ ಖರೀದಿಗಾಗಿ ಸಬ್ಸಿಡಿ, ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಪ್ರವಾಸ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು ಮತ್ತು ಅತಿಥಿ ಸತ್ಕಾರ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಕಡೆಗಿನ ವೆಚ್ಚವು, ಇವು ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ಉತ್ತೇಜನ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಭಾಗವಾಗಿರದಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ಉತ್ತೇಜನ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿ ಭರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಈ ರೀತಿ, ಪ್ರಚಾರ ಮತ್ತು ಉತ್ತೇಜನದ ಮೇಲಿನ ವೆಚ್ಚವು ಉಬ್ಬರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು.

ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ರಾಜ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಮಯ ತಾಣಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲು ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಸಮೂಹದೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕಿಸಲು ಹಾಗೂ ಸಂಧಾನ, ಪರಸ್ಪರ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಪತ್ರ ಮತ್ತು ಗುತ್ತಿಗೆಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯಾಪಾರ ಗಳಿಸಲು ಇಲಾಖೆಯು ವಿವಿಧ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ/ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಘಟನೆಗಳು, ರಸ್ತೆ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು, ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತದೆ. 2012-15ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೇಜನಾಕಾರಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಇಲಾಖೆಯು 24 ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮತ್ತು 43 ಸ್ವದೇಶಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮೇಳಗಳು/ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿತ್ತು ಹಾಗೂ ಪ್ರಚಾರ ಸಾಮಗ್ರಿ ಮತ್ತು ಸ್ಟಾಲ್‌ಗಳ ರಚನೆಯ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದಿತ್ತು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಇಲಾಖೆಯು ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುವ ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತಾವಾರು ವಿಭಜನೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನೂ ಸಹಾ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ.

ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮೇಳಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುವುದರ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಯಾವುದೇ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).

ಶಿಫಾರಸು 2: ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾದ ಉತ್ತೇಜನ ಮತ್ತು ಪ್ರಚಾರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿತ್ವವನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಇಲಾಖೆಯು ನಿರ್ವಹಣಾ ಸೂಚಕಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಬಹುದು.

2.1.9.3 ಪ್ರವಾಸೀ ಆಗಮನದ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳ ಲೆಕ್ಕಹಾಕುವಿಕೆ

ಇಲಾಖೆಯು ಪ್ರತಿ ಪ್ರವಾಸೀ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಪ್ರವೇಶ ಟಿಕೆಟ್‌ಗಳ, ಪೂಜೆ/ಪ್ರಸಾದದ ಟಿಕೆಟ್‌ಗಳ ಮಾರಾಟದಿಂದ ಸ್ವದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆಗಮನದ ದತ್ತಾಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಗಮನಿಸಿತು. ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಪ್ರವಾಸೀ ಜಾಗಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಅಥವಾ ಕಂಡುಬರುವಿಕೆಯಿಂದ, ಮಾರಾಟವಾದ ಟಿಕೆಟ್‌ಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸುವುದು ಒಂದು ತಿರುಚಿದ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ನೀಡುವುದು. ಜೊತೆಗೆ, ಸಂಕಲನದ ಕ್ರಮವು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಮಂತ್ರಾಲಯದಿಂದ ಸ್ವದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿ ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದಕ್ಕೆ¹¹ ಅನುಗುಣವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರವಾಸೀ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ/ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಸೂಕ್ತ ಯೋಜನೆಗಾಗಿ ಇಲಾಖೆಯು, ಪ್ರವಾಸಿ ಆಗಮನದ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ವಿಧಿಸಿರುವಂತೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಸಂಬಂಧಿತ ಅಂಕಿಅಂಶಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಾಗುವುದು ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).

2.1.10 ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳು

ಪ್ರವಾಸೀ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳು, ತಾಣ ಸುಧಾರಣೆ/ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಮೂಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿ ವಲಯದ ಹೂಡಿಕೆಗಳು ಮುಂದೆಬಾರದಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಹೂಡಿಕೆಯು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿವೆ. ಅಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ನಿಧಿಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

2.1.10.1 ಠೇವಣಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಧಿಗಳ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯತೆ

ಮೂಲ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಇಲಾಖೆಯು, ಫಲಾನುಭವಿಗಳಾದ ಜಿಲ್ಲಾ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಸಮಿತಿ, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಮುಂತಾದವರನ್ನು ವಿವರವಾದ ಚರ್ಚೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಪ್ರವಾಸೀ ಸ್ಥಳಗಳು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯತೆಯ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ ನಂತರವೇ ಯೋಜನೆಗಳ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

2009-14ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ, ಹಲವಾರು ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಯೋಜನೆಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಇಲಾಖೆಯ ಯೋಜನಾ ವೆಚ್ಚವು ₹ 1,330.89 ಕೋಟಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು, ಹಾಗೂ ಇದು ಒಟ್ಟಾರೆ ವೆಚ್ಚವಾದ ₹ 1,347.23 ಕೋಟಿಯ ಶೇಕಡಾ 98.78ರಷ್ಟಿತ್ತು. ಇದು ಹಲವಾರು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯಿತು.

ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿತು:

- ❖ ಪರೀಕ್ಷಾ ತನಿಖೆಯಾದ 10 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ₹ 33.71 ಕೋಟಿಯು (ಬಡ್ಡಿಯ ಕಡೆ ಬಂದ ₹ 2.05 ಕೋಟಿ ಸೇರಿ) ಬಳಕೆಯಾಗದೇ ಉಳಿತಾಯ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿತ್ತು ಮತ್ತು ₹ 3.04 ಕೋಟಿಯು ನಿಶ್ಚಿತ ಠೇವಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು.

¹¹ 'ಸ್ವದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿ'ಯು, (1) ಮನರಂಜನೆ (ರಜಿ, ಬಿಡುವು, ಕ್ರೀಡೆ, ಮುಂತಾದವು), (2) ಯಾತ್ರೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು, (3) ವ್ಯಾಪಾರ ಸಮ್ಮೇಳನ ಮತ್ತು ಸಭೆಗಳು ಮತ್ತು (4) ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಆರೋಗ್ಯದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಅವನ ವಾಸಸ್ಥಳವಲ್ಲದ ದೇಶದಲ್ಲಿನ ಇತರ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸುವ ಮತ್ತು 24 ಗಂಟೆ ಅಥವಾ ಒಂದು ರಾತ್ರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿರದ ಅಥವಾ ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ 12 ತಿಂಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿರದ ಅವಧಿಗೆ ವಾಣಿಜ್ಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಡೆಸಲ್ಪಡುವ ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳು ಅಥವಾ ಇತರ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ/ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಧರ್ಮಶಾಲೆಗಳು/ ಸರಾಯಿಗಳು/ಮುಸಾಫಿರ್‌ಖಾನಾಗಳು/ಅಗ್ರಶಾಲೆಗಳು/ಭತ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಅವರ ಸ್ವಂತ ಸ್ಥಳ ಅಥವಾ ಮೂಲ ಸ್ಥಳವನ್ನು ರಜೆಯ ಮೇಲೆ ಭೇಟಿಮಾಡುವ ಅಥವಾ ಸಂಬಂಧಿಕರು ಮತ್ತು ಗೆಳೆಯರನ್ನು ನೋಡಲು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು, ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗಾಗಿ ಕಿರು ಭೇಟಿಮಾಡುವ ಅಥವಾ ಅವರ ಸ್ವಂತ ಮನೆ ಅಥವಾ ಸಂಬಂಧಿಕರು ಮತ್ತು ಗೆಳೆಯರೊಂದಿಗೆ ಉಳಿಯುವ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಸ್ಥಳ ವೀಕ್ಷಣೆ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಸದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸ್ವದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

❖ ಕೆಆರ್‌ಐಡಿಎಲ್‌ಗೆ¹² 2014-15ರ ಕಡೆಯ 15 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ, ₹ 42.22 ಕೋಟಿ ಅಂದಾಜು ವೆಚ್ಚದ 81 ಕಾಮಗಾರಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು, ₹ 21.65 ಕೋಟಿಯು ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯಿತು. ಇದೇ ರೀತಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಮುನ್ನೋಟ ಬಳಗದ ಸಲಹೆಗಳ ಜಾರಿಗಾಗಿ, 31 ಮಾರ್ಚ್ 2015ರಂದು ₹ 15 ಕೋಟಿಯನ್ನು ಸೆಳೆಯಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಠೇವಣಿ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ಇಡಲಾಯಿತು. ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಚಟುವಟಿಕೆ ಅಥವಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡದಿದ್ದರಿಂದ ಮೊತ್ತವು ಜೂನ್ 2015ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಬಳಕೆಯಾಗದೇ ಉಳಿದಿತ್ತು.

ಹೀಗೆ, ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸಿ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿದ್ದ ನಿಧಿಗಳು, ಯೋಜನೆಯ ಕೊರತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಠೇವಣಿ ಖಾತೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟವು. ಇಲಾಖೆಯು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಅಂಶವನ್ನು ಒಪ್ಪಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015) ಮತ್ತು ಅನುದಾನಗಳನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆಗಳಲ್ಲಿಡದಿರಲು ಹಾಗೂ ಕಾಮಗಾರಿಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಲು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿತು.

2.1.10.2 ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳ ಮತ್ತು ವಲಯಗಳ¹³ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿನ ವಿಳಂಬ

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಸಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹಲವಾರು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಯೋಜನೆಗಳು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಅನುಮೋದಿತವಾಗಿತ್ತು, ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಆವಶ್ಯಕ ಮೊತ್ತವು ಕೇಂದ್ರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯದ ಮೂಲಕ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೇಂದ್ರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯವು ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಅನುದಾನದ ಸ್ವೀಕಾರದ ಆರು ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಮತ್ತು 12ರಿಂದ 24 ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಮುಗಿಸುವ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತವೆ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ವಿಸ್ತರಣೆ/ಇತರ ಕೇಂದ್ರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯಿತ ಯೋಜನೆಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗಪಲ್ಲಟಕ್ಕೆ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಅನುಮತಿಯಿರದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವು ಖರ್ಚು ಮಾಡದ ಶಿಲ್ಕನ್ನು ಮರುಪಾವತಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಇಲಾಖೆಯು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಮಂಜೂರಾದ ಯೋಜನೆಗಳ ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ₹ 83.89 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಮಂಜೂರಾದ, 2007 ಮತ್ತು 2013ರ ನಡುವೆ ₹ 67.11 ಕೋಟಿ ನಿಧಿಯು ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ, 13 ಯೋಜನೆಗಳ (ಒಂದು ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆ, ನಾಲ್ಕು ವಲಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಎಂಟು ತಾಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಗಳು ಸೇರಿವೆ) ಜಾರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿಯೂ ನಿಧಿಗಳ ಬಿಡುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವಿದ್ದಿತು ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಯೋಜನೆಗಳೂ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಯಿತು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಕೋಷ್ಟಕ 2.4ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವಂತೆ, ಜಾಗದ ಅಲಭ್ಯತೆ, ಭಾರತೀಯ ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ತೀರುವಳಿಯಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬ, ಮುಂತಾದ ಕಾರಣದಿಂದ ಏಳು ಯೋಜನೆಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗದ ₹ 11.55 ಕೋಟಿ ಮೊತ್ತದ ನಿಧಿಗಳು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮರುಪಾವತಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವು. ಈ ಯೋಜನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಬಾಕಿ ಅನುದಾನಗಳು ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗದಿದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ₹ 6.40 ಕೋಟಿಯ ನಷ್ಟವಿದ್ದಿತು.

ಕೋಷ್ಟಕ 2.4: ಯೋಜನೆಗಳ ಮುಕ್ತಾಯದಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬದ ವಿವರಗಳು

ಯೋಜನೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಕಾರಣ
4	ಜಾಗದ ಅಲಭ್ಯತೆ
1	ಅಂದಾಜಿನ ತಯಾರಿಕೆ/ಕಾಮಗಾರಿಯ ವಹಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬ
2	ಭಾರತೀಯ ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ತೀರುವಳಿಯಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬ

(ಆಧಾರ: ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಸಲ್ಲಿಸಲಾದ ಮಾಹಿತಿ)

¹² ಕರ್ನಾಟಕ ರೂರಲ್ ಇನ್‌ಫ್ರಾಸ್ಟ್ರಕ್ಚರ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್

¹³ 'ಪ್ರವಾಸಿ ವಲಯ'ವು ಕಡೆಯ ಪಕ್ಷ ಮೂರು ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳಿರುವ ದಾರಿ

ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆಯ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಲಾದ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಕಂಡಿಕೆ 2.1.10.4ರಲ್ಲಿ ಹೊರತರಲಾಗಿದ್ದರೆ, ಇತರ 12 ಯೋಜನೆಗಳ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಲಾದ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಅನುಬಂಧ 2.1ರಲ್ಲಿ ತರಲಾಗಿದೆ. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತದಲ್ಲಿ, ಅವಶ್ಯಕ ಅನುಮೋದನೆಗಳಿಲ್ಲದೆಯೇ ಯೋಜನೆಗಳು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳಾಗಿ ಕೇಂದ್ರ ಅನುದಾನಗಳ ನಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದವು.

ಹೊಸ ಕಾಮಗಾರಿಗಳಾಗಿ ಮಂಜೂರಾತಿ ಪಡೆಯಲು ಅನುದಾನಗಳನ್ನು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವಾಪಸು ನೀಡಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಯೋಜನೆಗಳ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕೆ ವಿಧಿಸಿರುವ 24 ತಿಂಗಳುಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾಲಮಿತಿಯಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಹಲವು ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಸಡಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆ ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015). ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ಕೊರತೆ ಮತ್ತು ಹಲವಾರು ಏಜೆನ್ಸಿಗಳಿಂದ ಕಡ್ಡಾಯವಾದ ಅನುಮತಿ ಪಡೆಯಲು ಕಾಲವ್ಯಯವಾಗಿದ್ದರಿಂದಲೂ ಯೋಜನೆಗಳ ಮುಕ್ತಾಯವು ವಿಳಂಬಗೊಂಡವು.

ಉತ್ತರವು ಒಪ್ಪಲರ್ಹವಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ವಿಳಂಬಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಾರೋಪಿಸಲಾದ ಕಾರಣಗಳು ಇಲಾಖೆಗೆ ಆಗಲೇ ಗೊತ್ತಿದ್ದವು. ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ಮುಕ್ತಾಯವನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸೂಕ್ತ ಕ್ರಮವನ್ನು ಆರಂಭದಿಂದಲೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿತ್ತು.

2.1.10.3 ವಿಶ್ವ ಪರಂಪರೆಯ ಸ್ಥಳಗಳು

ಯುನೆಸ್ಕೋನಿಂದ¹⁴ ಅಂಗೀಕೃತವಾದ ಭಾರತದಲ್ಲಿನ 32 ವಿಶ್ವ ಪರಂಪರೆ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಹೊಂದಿದೆ, ಅವೆಂದರೆ ಹಂಪೆ (1986) ಮತ್ತು ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು (1987); ಹೀಗಾಗಿ ಇವು ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರಿಗೆ ಆದ್ಯತೆಯ ತಾಣವಾಗಿರುವುದು. ಪರಂಪರೆಯ ಪಟ್ಟಿಯು ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಕರ್ಷಕ ತಾಣದಂತೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸಹಾ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು. ಪರಂಪರೆಯ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ರಾಜ್ಯವು ವಿಧಿಸಿರುವ ಅಗತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು; ಇದು ಯುನೆಸ್ಕೋ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ನಿಯಮಿತವಾಗಿ ತನಿಖೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಎರಡೂ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ 2010-2014ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆಗಮನದ ವಿವರಗಳು ಕೋಷ್ಟಕ 2.5ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದಂತಿದ್ದವು:

ಕೋಷ್ಟಕ 2.5: ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆಗಮನ

ವರ್ಷ	ಹಂಪೆ (ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ)		ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು (ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ)	
	ಸ್ವದೇಶಿ	ವಿದೇಶಿ	ಸ್ವದೇಶಿ	ವಿದೇಶಿ
2010	13.25	0.25	2.98	0.06
2011	14.16	0.70	3.34	0.06
2012	15.03	0.79	3.59	0.06
2013	16.11	0.66	3.34	0.07
2014	31.48	0.39	3.75	0.07

(ಆಧಾರ: ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಸಲ್ಲಿಸಲಾದ ಮಾಹಿತಿ)

ಹಂಪೆಯಿಂದ ಕೇವಲ 140 ಕಿಮೀ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ, ಸ್ವದೇಶಿ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿ ವಿಭಾಗಗಳೆರಡಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವಾಸಿಗಳ ಆಗಮನವು 2010-14ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಹಂಪೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಸ್ವದೇಶಿ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಶೇಕಡಾ 10ರಿಂದ 25ರಷ್ಟು ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 8ರಿಂದ 10ರಷ್ಟು ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿಗೆ ಭೇಟಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಂಪೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿನ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು, ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿಗೆ ವಿದೇಶಿ ಭೇಟಿಗಾರರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಕಡಿಮೆ ಇರುವುದರಿಂದ, ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಹೊರತೆಗೆಯಲಾಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಉತ್ತೇಜನ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಕರೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.

¹⁴ ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ

ಹಂಪೆ ಮತ್ತು ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲನ್ನು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಿಂದಲೂ ಹೋಲಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015). ಆದಾಗ್ಯೂ, ಅವುಗಳನ್ನು ಏಕೆ ಹೋಲಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಾದ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ನೀಡಲಿಲ್ಲ.

ಉತ್ತರವನ್ನು ಒಪ್ಪಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಎರಡೂ ಸಹಾ ಯುನೆಸ್ಕೋ ಅಂಗೀಕೃತ ವಿಶ್ವ ಪರಂಪರೆಯ ತಾಣಗಳಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಎರಡೂ ಸಹಾ ಪರಸ್ಪರ 140 ಕಿಮೀ ದೂರದ ಒಳಗಿವೆ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮ ರಸ್ತೆ ಸಂಪರ್ಕದೊಂದಿಗೆ ಮೂರು ಗಂಟೆಯೊಳಗೆ ಕ್ರಮಿಸಬಹುದು. ವಲಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಉತ್ತೇಜನಕಾರಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು, ವಿದೇಶಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರನ್ನು, ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ (14ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ 16ನೇ ಶತಮಾನ) ಮತ್ತು ಚಾಲುಕ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ (7ರಿಂದ 8ನೇ ಶತಮಾನ) ಎರಡು ಬೇರೆಬೇರೆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ, ಎರಡೂ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಭೇಟಿಮಾಡಲು ಆಕರ್ಷಿಸುವುವು.

2.1.10.4 ವಿಶ್ವ ಪರಂಪರೆಯ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸಿ ಮೂಲಸೌಲಭ್ಯಗಳು

ಕರ್ನಾಟಕದ ಎರಡು ವಿಶ್ವ ಪರಂಪರೆಯ ತಾಣಗಳಾದ ಹಂಪೆ ಹಾಗೂ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಮತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಪ್ರಸ್ತಾವಿಸಿರುವ ಮೂಲಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ:

ಹಂಪೆ

(ಅ) ವಿಶ್ವ ಪರಂಪರೆಯ ಸ್ಥಳದ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ, ಹಂಪೆ ವಿಶ್ವ ಪರಂಪರೆ ಪ್ರದೇಶ ನಿರ್ವಹಣಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವನ್ನು (ಹಂಪೆ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ) ಮಾರ್ಚ್ 2002ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ₹ 32.84 ಕೋಟಿ ಕೇಂದ್ರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯದೊಂದಿಗೆ ₹ 81.91 ಕೋಟಿ ಅಂದಾಜು ವೆಚ್ಚದ ಪ್ರವಾಸಿ ಮೂಲಸೌಲಭ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ಸಹಾ ಅಷ್ಟೇ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಹಂಪೆ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಮೂಲಕ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಷರತ್ತಿನೊಡನೆ, ಅನುಮೋದನೆ ನೀಡಿತ್ತು (ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2008). ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ಘಟಕಗಳು “ತಾಣದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಸುಧಾರಣೆ, ಪೌರ ಸೇವೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೌಕರ್ಯಗಳು, ದೀಪಾಲಂಕರಣ, ರಸ್ತೆ ಸಂಪರ್ಕ, ಸ್ಮಾರಕಗಳ ನವೀಕರಣ, ನಾಮಫಲಕಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿ” ಆಗಿದ್ದವು ಮತ್ತು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2009ರೊಳಗೆ ಮುಗಿಯಬೇಕಿದ್ದವು.

ದಾಖಲೆಗಳ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ, ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಜೂನ್ 2011ರ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ₹ 26.27 ಕೋಟಿಯನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿತ್ತು ಮತ್ತು ಅದರಲ್ಲಿ ₹ 12.20 ಕೋಟಿಯು ಬಳಕೆಯಾಗಿತ್ತು (ಮೇ 2015ರವರೆಗೆ). ಹಂಪೆ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದಿಂದ ಭರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಒಟ್ಟು ವೆಚ್ಚವು ₹ 23.16 ಕೋಟಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮುಕ್ತಾಯದ ಅವಧಿಯು ಮಾರ್ಚ್ 2013ರವರೆಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಅನುಬಂಧ 2.2ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವಂತೆ ಹಲವಾರು ಘಟಕಗಳು ಮುಕ್ತಾಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕಾಮಗಾರಿಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಲು ಆವಶ್ಯಕ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).

(ಆ) ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವೈಭವವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಮತ್ತು ಹಂಪೆಯನ್ನು ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರವಾಸಿ ಕೇಂದ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ₹ 50 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಷಯೋದ್ಯಾನವನ್ನು (ಥೀಂ ಪಾರ್ಕ್) ಪ್ರಸ್ತಾವಿಸಿತು. ಅದರಂತೆ, 2010-11ರ ಆಯವ್ಯಯದಲ್ಲಿ ₹ 10 ಕೋಟಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಯಿತು. ವಿಷಯೋದ್ಯಾನದ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಜೊತೆಗೆ ಹಂಪೆ ಮತ್ತು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಲ್ಲಿ ಇತರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳಿಗಾಗಿ ಒಂದು ವಿಶ್ವಸ್ಥ ಮಂಡಳಿಯನ್ನು (ಟ್ರಸ್ಟ್) ಜನವರಿ 2010ರಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲಾಯಿತು. ಇಲಾಖೆಯು ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಯ ತಯಾರಿಕೆಯನ್ನು ₹ 10 ಕೋಟಿಗೆ ವಿಶ್ವಸ್ಥ ಮಂಡಳಿಗೆ ವಹಿಸಿತು (ನವೆಂಬರ್ 2010) ಮತ್ತು

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವೆಚ್ಚಗಳಿಗಾಗಿ ₹ 50 ಲಕ್ಷವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿತು. ₹ 12 ಕೋಟಿಯನ್ನು ಎರಡು ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು (ಜನವರಿ 2011 ಮತ್ತು ಮಾರ್ಚ್ 2012) ಮತ್ತು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವೆಚ್ಚಗಳ ಕಡೆ ₹ 1.41 ಕೋಟಿಯನ್ನು ಭರಿಸಲಾಯಿತು. ವಿಶ್ವಸ್ಥ ಮಂಡಳಿಯು ಮೂರು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ₹ 385 ಕೋಟಿಯ ಒಂದು ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2011). ಆದರೆ, ನಂತರ ವಿಶ್ವಸ್ಥ ಮಂಡಳಿಯು ಯೋಜನೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅದರ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿತು (ಮೇ 2012) ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ವಿಶ್ವಸ್ಥ ಮಂಡಳಿಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಿತು (ಜೂನ್ 2012). ಉಳಿಕೆ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಮರುಪಾವತಿಸುವಂತೆ ಸಹಾ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ವಿಶ್ವಸ್ಥ ಮಂಡಳಿಗೆ ಆದೇಶಿಸಿತು.

ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿನ ಪರಂಪರೆ ಸ್ಥಳದ ಪೂರ್ಣ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಒಂದು ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿದ್ದರಿಂದ, ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವಿಶ್ವಸ್ಥ ಮಂಡಳಿಯ ರಚನೆಯು ಅಸಮರ್ಥನೀಯವಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಗಮನಿಸಿತು. ಮುಂದುವರೆದು, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ವಿಶ್ವಸ್ಥ ಮಂಡಳಿಗೆ ಅದರ ಅಗತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ನಿಧಿಯನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿತು. ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ನಂತರ ವಿಶ್ವಸ್ಥ ಮಂಡಳಿಯ ವಿಸರ್ಜನೆಗೆ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದರೂ, ಸವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಯು ಅದಾಗಲೇ ತಯಾರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಯೋಜನೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಹಂಪೆ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸುವುದನ್ನು ಏಕೆ ಪರಿಗಣಿಸಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಸಮರ್ಪಣಾ ಭಾವದೊಂದಿಗೆ ವಿಷಯೋದ್ಯಾನವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲು ವಿಶ್ವಸ್ಥ ಮಂಡಳಿಯನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಸ್ಥ ಮಂಡಳಿಯ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಾಕಿ ಮೊತ್ತವು ಬಡ್ಡಿಯೊಂದಿಗೆ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮರುಪಾವತಿಯಾಗಿದೆ (ಫೆಬ್ರವರಿ 2015) ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015). ಹೀಗೆ, ಒಂದು ಅಧಿಕ ಆಕರ್ಷಣೆಯಾಗಿದ್ದ ವಿಷಯೋದ್ಯಾನದ ಸ್ಥಾಪನೆಯು, ಸೂಕ್ತ ಯೋಜನೆಯಿಲ್ಲದೆಯೇ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ, ವಾಸ್ತವವಾಗಲಿಲ್ಲ.

(ಇ) ವಿಶ್ವ ಪರಂಪರೆಯ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸ್ಮಾರಕಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾನಿಕಾರಕ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು, ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿನ ವಿಜಯ ವಿಠಲ ದೇವಾಲಯ ಸಂಕೀರ್ಣ ಮತ್ತು ಗೆಜ್ಜಲ ಮಂಟಪದ ನಡುವಿನ 1.3 ಕಿಮೀ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸಿ ವಾಹನಗಳ ಸಂಚಾರವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಲಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸಿಗರನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯಲು ₹ 2.01 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ 20 ಬ್ಯಾಟರೀ ಚಾಲಿತ ವಾಹನಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಯಿತು (2011). ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ (ಜೂನ್ 2015), ಇವುಗಳ ಪೈಕಿ 17 ಬ್ಯಾಟರೀ ಚಾಲಿತ ವಾಹನಗಳು ದುರಸ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು ಮತ್ತು ಈ ವಾಹನಗಳನ್ನು ದುರಸ್ತಿ ಮಾಡಲು ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಫಲತೆಯು ಸ್ಮಾರಕಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೇ ಪರಾಭವಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು ಏಕೆಂದರೆ ಬ್ಯಾಟರೀ ಚಾಲಿತ ವಾಹನಗಳ ಅಲಭ್ಯತೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಯತ ಮೋಟಾರ್ ವಾಹನಗಳ ಸಂಚಾರವನ್ನು ಅನುಮತಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ವಾಹನಗಳನ್ನು ದುರಸ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ಟೆಂಡರ್‌ಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಲಾಗಿದೆ (ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2015) ಮತ್ತು 10 ಹೊಸದಾದ ಬ್ಯಾಟರೀ ಚಾಲಿತ ವಾಹನಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಲು ಆದೇಶಗಳನ್ನು ಇಡಲಾಗಿದೆಯೆಂದು (ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2015) ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015). ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಂತರ (ಜುಲೈ 2015) ವಾಹನಗಳನ್ನು ದುರಸ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ನವೆಂಬರ್ 2015ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಇನ್ನೂ ಮುಗಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶ್ವ ಪರಂಪರೆಯ ತಾಣವು ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು ಮಾತ್ರವಾಗಿದ್ದರೂ, ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆಗಮನದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಹಂಪೆಯಂತೆ ಅದೇ ರೀತಿಯ ಜನಪ್ರಿಯತೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಲ್ಲ. ಬದಾಮಿ-ಐಹೊಳೆ-ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು-ಮಹಾಕೂಟ ವಲಯದ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ₹ ಎಂಟು ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಮಂಜೂರಾಯಿತು (2004-05). ₹ 6.40 ಕೋಟಿ ಮೊತ್ತವು

ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯಿತು (2004-05) ಮತ್ತು ಕಾಮಗಾರಿಯು ₹ 4.50 ಕೋಟಿಯಷ್ಟು ಭಾಗಶಃ ಅನುಷ್ಠಾನವಾಯಿತು (2009-10). ಗುತ್ತಿಗೆದಾರನಿಂದ ಕಾಮಗಾರಿಯು ತೃಪ್ತಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ಕಾಮಗಾರಿಯು ಪೂರ್ಣವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ₹ 1.90 ಕೋಟಿಯು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮರುಪಾವತಿಯಾಯಿತು ಮತ್ತು ಉಳಿಕೆ ಕಾಮಗಾರಿಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಲು ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ₹ 143 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಯ ಅನುದಾನಗಳಿಂದ ಬದಾಮಿ-ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು-ಐಹೋಳೆ ವಲಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ 2010-11ರಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಯು, ಎಂಟರಿಂದ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಪಂಚವಾರ್ಷಿಕ ಯೋಜನೆಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಮಂಜೂರಾಗಿದ್ದ ಯೋಜನೆಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರಗಳು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಇನ್ನೂ ಸಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಕಾರಣದ ಮೇಲೆ ಅನುಮೋದಿತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ, ಯುನೆಸ್ಕೋ ಸ್ಥಳವಾದ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು, ಇಲಾಖೆಯವತಿಯಿಂದ ಗಂಭೀರತೆಯ ಕೊರತೆಯಲ್ಲಿ, ಅದರ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಉತ್ತೇಜಿತವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಯೋಜನೆಯು ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಮಂಜೂರಾತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಬಳಕೆ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರಗಳ ಸಲ್ಲಿಕೆಗೆ ಅಥವಾ ಹೊಸ ಯೋಜನೆಗಳ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಲು ಮೊತ್ತದ ಮರುಪಾವತಿಗೆ ಒತ್ತಾಯಿಸಿದ್ದರಿಂದ ₹ 1.90 ಕೋಟಿಯು ಮರುಪಾವತಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015). ಮುಂದುವರೆದು ಇಲಾಖೆಯು, ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗಿದೆ, ಎರಡು ಬ್ಯಾಟರೀ ಚಾಲಿತ ವಾಹನಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಒಂದು ಪ್ರವಾಸಿ ಪ್ಲಾಜಾವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ 24 ಎಕರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿತು.

ಹಂಪೆಯೂ ಸೇರಿದಂತೆ ವಲಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಉತ್ತೇಜಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಏಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಪರಂಪರೆಯ ಸ್ಥಳದ ಸೂಕ್ತ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಏಕೆ ರಚಿಸಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಉತ್ತರವು ತಿಳಿಸಲಿಲ್ಲ.

2.1.10.5 ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಅಲಭ್ಯತೆ

ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳ ಒದಗಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣೆಯು ಒಟ್ಟಾರೆ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಅನುಭವವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಮನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅನುಕೂಲಕರ ಅರಿವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರುವ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ಮುನ್ನೋಟ ಬಳಗ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿತ್ತು (ಮಾರ್ಚ್ 2010). ಕಾಮಗಾರಿಗಳನ್ನು ಯೋಜಿಸಲು ಮತ್ತು ಆದ್ಯತೀಕರಿಸಲು, ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು, ಅವುಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಒದಗಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದ್ದ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ನಿಶ್ಚಯಕ್ಕೆ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಲು ಸಹಾ ಮುನ್ನೋಟ ಬಳಗ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿತ್ತು. ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸೂತ್ರಗಳು ತಯಾರಾಗಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕೇವಲ ನಿಧಿಗಳ ಲಭ್ಯತೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಆದ್ಯತೀಕರಣವನ್ನು ಯೋಜಿಸಲಾಗದು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಾಣಲಾಯಿತು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾದ ವಿಳಂಬವು, ಇಲಾಖೆಯು ಈ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕವಾದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ನೀಡಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಪ್ರತಿಫಲಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಮಾಲೋಚಕರಿಂದ ಸಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).

ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕೇಂದ್ರೀಯ ದತ್ತಾಂಶ ಸಂಪುಟದ ಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಂಡಿಸುವ ಸಂಕಲ್ಪದೊಂದಿಗೆ ಇಲಾಖೆಯು, ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಅಗತ್ಯ ಮಾನವಶಕ್ತಿಯ ನಿಯೋಜನೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಅಗತ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಮಾಡಲು ಇನ್‌ಫ್ರಾಸ್ಟ್ರಕ್ಚರ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಕಾರ್ಪೊರೇಶನ್ (ಕರ್ನಾಟಕ) ಲಿಮಿಟೆಡ್ (ಐಡೆಕ್) ಅನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿತು (ಮೇ 2014). ಅದರಂತೆ, 30 ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಸಮಾಲೋಚಕರು

ಐಡೆಕ್‌ನಿಂದ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಯುಕ್ತರಾದರು (ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್/ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2014). ಈ ಸಮಾಲೋಚಕರಿಂದ ಸಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಾಸಿಕ ವರದಿಯು, ಇತರ ವಿಷಯಗಳೊಂದಿಗೆ, ಸಂಬಂಧಿತ ಪ್ರವಾಸೀ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ (ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ ಜಾಗಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ) ಮೂಲಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಲಭ್ಯತೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿತ್ತು. 98 ಪ್ರವಾಸೀ ತಾಣಗಳು ಸೇರಿದ್ದ (ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿದ್ದ 97 ತಾಣಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು) ಒಂಬತ್ತು ಮಾದರಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ¹⁵ ಆ ವರದಿಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ:

- ❖ 68 ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಇರಲಿಲ್ಲ;
- ❖ 97 ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಶೌಚಾಲಯ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಇರಲಿಲ್ಲ;
- ❖ 101 ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ನಾಮಫಲಕಗಳು ಇರಲಿಲ್ಲ;
- ❖ 158 ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ಹೊರತಾಣಗಳು ಇರಲಿಲ್ಲ.

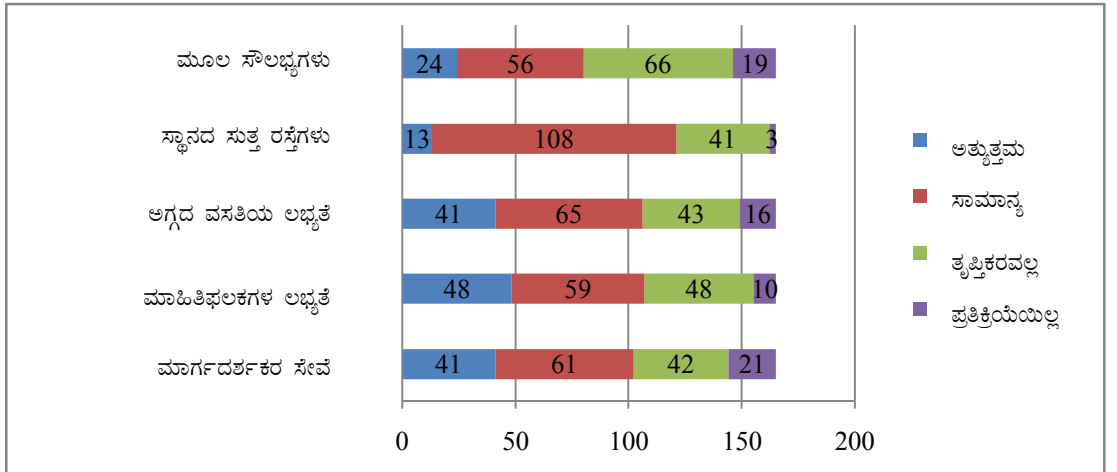
ಸುಲಭ ಪ್ರವೇಶವಿರದ ಮತ್ತು ಕಾಣೆಯಾಗಿರುವ ಬಾಗಿಲುಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಂಪೆಯ ಸಂಚಾರಿ ಶೌಚಾಲಯ

ವಿವಿಧ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಹರಡಿರುವ ಒಂಬತ್ತು ಪ್ರವಾಸೀ ತಾಣಗಳು¹⁶ ಕೂಡಿರುವ ಹಂಪೆ ಪರಂಪರೆಯ ತಾಣದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ ಮೂರು ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಸೌಕರ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ, ನಾಲ್ಕು ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಶೌಚಾಲಯ ಸೌಕರ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ, ಎರಡು ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ನಾಮಫಲಕಗಳಿರಲಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಎಂಟು ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಹಿತಿ ಗೃಹಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿನ ಪರಂಪರೆಯ ತಾಣದಲ್ಲಿ ಪೊಲೀಸ್ ಹೊರತಾಣಗಳು ಮತ್ತು ಮಾಹಿತಿ ಗೃಹಗಳಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮೂಲಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಲಭ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಲು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಹಂಪೆ, ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು, ಬೇಲೂರು ಮತ್ತು ಹಳೇಬೀಡಿನಲ್ಲಿ 165 ಪ್ರವಾಸಿಗರ¹⁷ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆ ನಡೆಸಿತು.

ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಕೊರತೆ ಮತ್ತು ಲಭ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ರೇಖಾಚಿತ್ರ 2.3ರಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ:

ರೇಖಾಚಿತ್ರ 2.3: ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ತೃಪ್ತಿಯ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆ

¹⁵ ಸಮಾಲೋಚಕರು ಕೆಲಸವನ್ನು ಅರ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಕಾರಣ ಮಾಹಿತಿ ಲಭ್ಯವಿರದ ಮಡಿಕೇರಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ

¹⁶ ಲೋಟಸ್ ಮಹಲ್, ರಾಣಿಯ ಸ್ನಾನಗೃಹ, ಶ್ರೀ ಹಜಾರ ರಾಮ ದೇವಾಲಯ, ಗೆಜ್ಜಲ ಮಂಟಪ, ವಿಜಯವಿಠಲ ದೇವಾಲಯ, ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ದೇವಾಲಯ, ಕೋದಂಡರಾಮ ದೇವಾಲಯ, ಸಾಸಿವೆ ಕಾಳು ಗಣಪ ಮತ್ತು ಉಗ್ರ ನರಸಿಂಹ ದೇವಾಲಯ

¹⁷ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಗೆ ಅವರ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಹಂಪೆ (90), ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲು (33), ಹಳೇಬೀಡು (20) ಮತ್ತು ಬೇಲೂರಿನಲ್ಲಿ (22) ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಒಂದು ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆ ನಡೆಸಲಾಯಿತು

ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಇಲಾಖೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದ ಪ್ರವಾಸೀ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರ (25 ಸಂಖ್ಯೆ) ಒಂದು ಜಂಟಿ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಸಹಾ ನಡೆಸಿತು; ಮೂಲಸೌಲಭ್ಯಗಳಾದ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ಶೌಚಾಲಯ, ರೆಸ್ಟೋರೇಂಟ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಕೊರತೆಗಳಿದ್ದವು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇದು ಸೂಚಿಸಿತು. ಅನುಮತಿ ಪಡೆಯದ ಪ್ರವಾಸೀ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರ ಮಿತಿಮೀರಿದ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ಅವರ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆಯನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಸಹಾ ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು ಕಾಳಜಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಮೇಲಿನ ರೇಖಾಚಿತ್ರ 2.3ರಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವಂತೆ 42 ಪ್ರವಾಸಿಗರು, ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರ ಅತ್ಯಪ್ತಿಕರ ಸೇವೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸಿದರು.

ಪ್ರವಾಸೀ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಅಂತಹ ಕೊರತೆಯು ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಮನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಋಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ; ಇದು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿ ಬಾಧಿಸಬಹುದು.

ನಿಧಿಗಳ ಲಭ್ಯತೆಯ ಮೇಲೆ ಆಧರಿಸಿ ಮೂಲಸೌಲಭ್ಯಗಳಾದ ಕುಡಿಯುವ ನೀರು, ರಸ್ತೆಗಳು, ನಾಮಫಲಕಗಳು, ಮುಂತಾದವನ್ನು ಆದ್ಯತೆಯ ಮೇಲೆ ಒದಗಿಸಲಾಗುವುದು ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಹೇಳಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).

ಶಿಫಾರಸು 3: ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳು, ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆ ನಿಗಮಗಳು, ರಾಜ್ಯ ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆ, ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆ, ಮುಂತಾದವುಗಳ ಸೇರಿರುವಿಕೆಯಿಂದ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳು, ಸಂಪರ್ಕ, ಮಾಹಿತಿ, ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರ ಲಭ್ಯತೆ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರತರಲಾಗಿರುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಇಲಾಖೆಯು ಪರಿಗಣಿಸಬಹುದು.

2.1.10.6 ಯಾತ್ರಿನಿವಾಸ/ಡಾರ್ಮಿಟರಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ

ಇಲಾಖೆಯು ಪ್ರವಾಸಿಗಳ ವಸತಿಗಾಗಿ ದೇವಾಲಯ/ಮಠಗಳ ಬಳಿ ಯಾತ್ರಿನಿವಾಸ/ಡಾರ್ಮಿಟರಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಲಾದ ಅಗತ್ಯದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮೂಲಸೌಲಭ್ಯಗಳ ರಚನೆಯಾಗಬೇಕು ಮತ್ತು ಮೂಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ರಚನೆಯಾದ ಕೂಡಲೇ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ರಚನೆಯಿರಬೇಕು.

ಪರೀಕ್ಷಾ ತನಿಖೆಯಾದ 10 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ, ₹ 87.48 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚದ 131 ಯಾತ್ರಿನಿವಾಸ/ಡಾರ್ಮಿಟರಿಗಳು, ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಸೂಚನೆಯ ಮೇರೆಗೆ, ಅವಶ್ಯಕತೆಯ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆಯೇ, ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟವು (2009-14). 66 ಕಟ್ಟಡಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವು ಪೂರ್ತಿಯಾಯಿತು (₹ 33.81 ಕೋಟಿ) ಆದರೆ ಅನುಮೋದನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಅದರ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವು ಅಂತಿಮಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.

ಇಲಾಖೆಯು ಈ ಕಟ್ಟಡಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸದಿದ್ದರಿಂದ, 18 ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು/ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರು, 2007 ಮತ್ತು 2014ರ ನಡುವೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ (₹ 51.63 ಕೋಟಿ) 77 ಯಾತ್ರಿನಿವಾಸ/ಡಾರ್ಮಿಟರಿಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ನಿರ್ದೇಶನ ಕೋರಿದರು (ಜೂನ್ 2012 ಮತ್ತು ಮೇ 2014). ಇವುಗಳನ್ನು ದೇವಾಲಯ/ಮಠದವರಿಗೆ ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ₹ 1,000 ಅಲ್ಪ ಮೊತ್ತದ ಗುತ್ತಿಗೆ ಬಾಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಲು ಸರ್ಕಾರವು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿತು (ಜುಲೈ 2014), ಆದರೆ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2015ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಹಸ್ತಾಂತರದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಈ ಯಾತ್ರಿನಿವಾಸ/ಡಾರ್ಮಿಟರಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾವಿ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಂದ ಪ್ರವಾಸಿಗರಿಗೆ ವಸತಿ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯು ಬಹು ದೂರವಾಗಿದೆ ಏಕೆಂದರೆ ಪೀಠೋಪಕರಣ/ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನು ಈ ಕಟ್ಟಡಗಳಿಗೆ ಒದಗಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ದಾಖಲೆಗಳು ತೋರಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ 17 ಕಟ್ಟಡಗಳು (₹ 5.15 ಕೋಟಿ) ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಉತ್ತೇಜನಕ್ಕಾಗಿ ಯಾತ್ರಿನಿವಾಸ/ಡಾರ್ಮಿಟರಿಗಳಂತೆ ಬಳಸಲ್ಪಡದೇ, ಶಾಲೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯ, ಮದುವೆ ಮಂಟಪ, ಮುಂತಾದ ಇತರ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಬಳಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು.

ಮಂಜೂರಾತಿಗೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಯಾತ್ರಿನಿವಾಸ/ಡಾರ್ಮಿಟರಿಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲತೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಮಾರ್ಗಪಲ್ಲಟವು, ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಯೋಜನೆಯ ಕೊರತೆಯಿದ್ದಿತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಆವಶ್ಯಕತೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸದೆಯೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾದ ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ಕೆಲವು ಸಚಿತ್ರ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಹೊರತರಲಾಗಿದೆ:

ಬಳಕೆಯಾಗದೇ ಇರುವ ಹೊಸಪೇಟೆಯ ಗಾಳಿಯಮ್ಮ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿನ ಡಾರ್ಮಿಟರಿ

ಬಳಕೆಯಾಗದೇ ಇರುವ ಹೊಸಪೇಟೆಯಲ್ಲಿನ ಉಕ್ಕಡಕೇರಿ ಹುಚ್ಚಂಗಮ್ಮ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿನ ಡಾರ್ಮಿಟರಿ

❖ ಹೊಸಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ, ಈಗಾಗಲೇ ಮುಗಿದಿರುವ 11 ಡಾರ್ಮಿಟರಿ/ಯಾತ್ರಿನಿವಾಸಗಳ ಜಂಟಿ ತನಿಖೆಯು, ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನಾ ತಂಡದಿಂದ, ಕೆಆರ್‌ಐಡಿಎಲ್ ಮತ್ತು ಇಲಾಖೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015). ಇವುಗಳ ಪೈಕಿ, ಒಂಬತ್ತು ಕಟ್ಟಡಗಳು ಬೀಗ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದರೆ ಎರಡು ಕಟ್ಟಡಗಳಲ್ಲಿ ಮದುವೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಮುಗಿದಿವೆ ಮತ್ತು ಕೀಲಿಗಳನ್ನು ದೇವಾಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕೆಆರ್‌ಐಡಿಎಲ್‌ನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ತಿಳಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಇಲಾಖೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು, ಈ ಎಲ್ಲಾ 11 ಕಟ್ಟಡಗಳೂ ಕೆಆರ್‌ಐಡಿಎಲ್‌ನಿಂದ ಇಲಾಖೆಗೆ ಇನ್ನೂ ಹಸ್ತಾಂತರವಾಗಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಕೆಆರ್‌ಐಡಿಎಲ್‌ನಿಂದ ಮುಕ್ತಾಯ ವರದಿಗಳು ಸಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದರು.

❖ ದಾವಣಗೆರೆಯಲ್ಲಿ 2011ರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾದ ಮತ್ತು ಜುಲೈ 2014ರಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯ/ಮಠಗಳಿಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಲು ಆದೇಶವಾದ ನಾಲ್ಕು ಡಾರ್ಮಿಟರಿಗಳು ಜ್ಞಾಪನಾ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ್ದರೂ ಸಹಾ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವರಿಂದ ಇನ್ನೂ ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ, ₹ 1.29 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಮುಗಿದ (ಮಾರ್ಚ್ 2011) ಶಾಂತಿಸಾಗರ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿನ ಯಾತ್ರಿನಿವಾಸವು ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ, ವಾರ್ಷಿಕ ₹ 5.58 ಲಕ್ಷ ಬಾಡಿಗೆಗೆ, ನವೀಕರಿಸು, ನಡೆಸು, ನಿರ್ವಹಿಸು ಮತ್ತು ವರ್ಗಾಯಿಸು ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015), ಆದರೆ ಇದನ್ನು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಿಗೂ ಮೀರಿ ನಂತರ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು.

❖ ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರದಲ್ಲಿ 2014ರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿಯಾದ ಮೂರು ಯಾತ್ರಿನಿವಾಸ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಇನ್ನೂ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಇದನ್ನು ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಇನ್ನೂ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿಲ್ಲ.

ಬಳಸದೇ ಇರುವ ಚಿಕ್ಕಬಳ್ಳಾಪುರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಗದಿದಾಂ ದೇವಾಲಯದ ಯಾತ್ರಿನಿವಾಸ

❖ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ, ಒಂದು ದೇವಾಲಯದ ಬಳಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾದ ಮತ್ತು ಒಂದು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆಯೇ ₹ 1.73 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಮುಗಿದ ಮೂಲಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಕಾಮಗಾರಿಯು

(₹ 97 ಲಕ್ಷ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಡಾರ್ಮಿಟರಿ ಮತ್ತು ₹ 41 ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಒದಗಿಸುವುದು ಸೇರಿದಂತೆ) ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳವು ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಿರುವ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಹಾನಿಗೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು ವರದಿ ಮಾಡಿದರು (ಜನವರಿ 2015). ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಪ್ರವಾಸಿಗರಿಂದ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಲ್ಪಡುವುದು ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).

ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015). ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಇಲಾಖೆಯು ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ತಾನೇ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ದೇವಾಲಯದ ಟ್ರಸ್ಟ್/ಸಮಿತಿಗಳಿಗೆ ವಹಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಇತರ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬಳಸಲು ಅಭ್ಯಂತರವಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸಹಾ ಇಲಾಖೆಯು ಹೇಳಿತು.

ಉತ್ತರವು ಒಪ್ಪಲರ್ಹವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಸರ್ಕಾರದ ಆದೇಶದ ನೀಡಿಕೆಯ 17 ತಿಂಗಳು ಕಳೆದ ನಂತರವೂ 56 ಕಟ್ಟಡಗಳು ಹಸ್ತಾಂತರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೇ, ₹ 51.63 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚದ ನಂತರವೂ ಈ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಅವುಗಳ ಸಂಕಲಿತ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ.

2.1.11 ಅಧಿಕ ಪ್ರವಾಸೀ ಆಕರ್ಷಣೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ

ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ, ಗೃಹ ವಾಸ್ತವ್ಯಗಳು, ಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ಬೆಳಕು ಪ್ರದರ್ಶನ, ಜೈವಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಹಸ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ, ಮುಂತಾದ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು 2009-14ರ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನೀತಿಯು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿತ್ತು. ಈ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಕಲ್ಪನೆ, ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕಡೆ, ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಿರುವಂತೆ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಲಾಯಿತು:

2.1.11.1 ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ¹⁸

ಹಲವಾರು ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಆಯುರ್ವೇದದ ಮೂಲ ಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಆಯುರ್ವೇದದ ಮೂಲ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿಂದ ಅನರ್ಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ, ಮುಂತಾದವನ್ನು ಅರಿತು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು, ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಅಧಿಕೃತ ಮಾನ್ಯತೆಗೆ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಅನುಮೋದಿತವಾಗಿದ್ದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿತು (ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2009). ನಂತರ, ಆಯುಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಫಲಾನುಭವಿಗಳಿಂದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಪಾಡು/ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಪ್ರಸ್ತಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು (ಮೇ 2010). ಐದು ವರ್ಷಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಕಳೆದಿದ್ದರೂ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸೂತ್ರಗಳು ಇನ್ನೂ ಅಂತಿಮವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅಧಿಕೃತ ಮಾನ್ಯತೆಗಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾದ (2009-10ರಿಂದ 2012-13) 17 ಅರ್ಜಿಗಳು ಎರಡರಿಂದ ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗದೇ ಉಳಿದಿವೆ. ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅಧಿಕೃತ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಇಲಾಖೆಯು ಸ್ವದೇಶಿ ಮತ್ತು ವಿದೇಶಿ ಅಂಗಣದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ತಾಣವನ್ನಾಗಿ ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದು. ಮಾನ್ಯತೆಯಿರದ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ರಾಜ್ಯದ ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆಯನ್ನು ಬಾಧಿಸುವುದು ಏಕೆಂದರೆ ಒದಗಿಸಲಾಗುವ ಸೇವೆಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವನ್ನು ಉಸ್ತುವಾರಿ ಮಾಡಲು ಯಾವುದೇ ದಾರಿಯಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವಿದ್ದುದರಿಂದ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳ ಮಂಜೂರಾತಿಯನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಹೊಸ ನೀತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಅರ್ಜಿಗಳನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸಲು ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗುವುದು ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).

ಶಿಫಾರಸು 4: ವಿಷಯವು 2010ರಿಂದ ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗದಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕೃತ ಮಾನ್ಯತೆ ನೀಡಲು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಆದ್ಯತೆಯ ಮೇಲೆ ಅಂತಿಮಗೊಳಿಸಬಹುದು.

¹⁸ ವೃತ್ತಿಗಾರ ಅರ್ಹ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ಮೂಲಕ ಆಯುಷ್‌ನಂತಹ (ಆಯುರ್ವೇದ, ಯೋಗ, ನ್ಯಾಚುರೋಪತಿ, ಯುನಾನಿ, ಸಿದ್ಧ ಮತ್ತು ಹೋಮಿಯೋಪತಿ) ಪರ್ಯಾಯ ವೈದ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರವಾಸಿಗರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಒದಗಿಸುವ ಸೌಲಭ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯ ಕೇಂದ್ರವೆಂದು ವಿಶದೀಕರಿಸಬಹುದು

2.1.11.2 ಜೈವಿಕ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ¹⁹ ಮತ್ತು ಸಾಹಸ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ²⁰

ಪರಿಸರಾತ್ಮಕ ಲಾಭಗಳೊಂದಿಗೆ, ಕಾಡಿನ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮತ್ತು ಮನರಂಜನಾತ್ಮಕ ನೋಟಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿವೆ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನ, ವನ್ಯಜೀವಿಧಾಮ, ಕಾದಿರಿಸಿದ ಅರಣ್ಯ, ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಮತಿಸಬಹುದಾದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದ ಜೈವಿಕ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ಇಲಾಖೆಯು ಅದನ್ನು ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ.

ಜೈವಿಕ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಚ್ 2007 ಮತ್ತು ಡಿಸೆಂಬರ್ 2010ರ ನಡುವೆ ಐದು ಕಾಮಗಾರಿಗಳು ₹ 13.65 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಮಂಜೂರಾದವು. ವೇಳಾಪಟ್ಟಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಯೋಜನೆಗಳ ಮುಕ್ತಾಯವನ್ನು ಬಾಧಿಸುವಂತೆ ಅನುಮೋದಿತ ಘಟಕಗಳ ಮೊಟಕು ಮಾಡುವಿಕೆ, ಯೋಜನೆಗಳ ತ್ಯಜಿಸುವಿಕೆ, ವಹಿಸುವಿಕೆಯ ನಂತರ ಯೋಜನೆಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ, ಮುಂತಾದವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಪರಾಮರ್ಶೆಯು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿತು.

ಇಲಾಖೆಯು ₹ 14.65 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸಾಹಸ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿತು (2008-09). ಒಂದು ಯೋಜನೆಯು ₹ 77 ಲಕ್ಷ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಭರಿಸಿದ ನಂತರ ಕೈಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಮತ್ತು ಇತರ ಎರಡು ಯೋಜನೆಗಳು ವೇಳಾಪಟ್ಟಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಪೂರ್ಣವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಮೇಲಿನ ಯೋಜನೆಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಲಾದ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಅನುಬಂಧ 2.3ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ, ಈ ಯೋಜನೆಗಳ ಮೇಲಿನ ₹ 20.25 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚವು ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ಲಾಭವನ್ನು ತರಲಿಲ್ಲ.

ಜೈವಿಕ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಘಟಕಗಳು ಮಂಜೂರಾತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಅನುಷ್ಠಾನವಾದವು ಮತ್ತು ನಿವೇಶನದ ಸ್ಥಿತಿಯನುಸಾರ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015). ಸಾಹಸ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಉತ್ತೇಜನಕ್ಕಾಗಿ 20 ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಟ್ರೆಕ್ಕಿಂಗ್ ಹಾದಿಗಳನ್ನು ಸಹಾ ಗುರುತಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಸಹಾ ಇಲಾಖೆಯು ಹೇಳಿತು.

ಎಲ್ಲಾ ಯೋಜನೆಗಳೂ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಬಾಧೆಗೊಳಗಾದವು ಹಾಗೂ ಒಂದು ಯೋಜನೆಯು ಕೈಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು; ಇದು ಮಂಜೂರಾತಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಯೋಜನೆಗಳ ಅಶಕ್ತ ಪರಿಗಣನೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

2.1.11.3 ಸಾಹಸ ಮತ್ತು ಜಲಕ್ರೀಡೆಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ

ವಿಶೇಷ ಘಟಕ ಯೋಜನೆ/ಬುಡಕಟ್ಟು ಉಪ-ಯೋಜನೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಡಿಯಲ್ಲಿ, ಸಾಹಸ ಮತ್ತು ಜಲಕ್ರೀಡೆಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡುವ ಜಿಎಲ್‌ಆರ್‌ಎಲ್‌ನ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು (ಜುಲೈ 2012) ಆಧರಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು, 2013-14ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ/ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜನಾಂಗದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲು ಜಲಕ್ರೀಡೆಯ ಉಪಕರಣದ ಖರೀದಿಯ ಕಡೆಗೆ ₹ 2.75 ಕೋಟಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿತು (2013-14). ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ಆಯ್ಕೆಗಾಗಿ ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದರೂ (ಆಗಸ್ಟ್ 2013), ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ಆಯ್ಕೆಯು ಇನ್ನೂ ಅಂತಿಮವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ (ಜೂನ್ 2015).

¹⁹ ಜೀವಿಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನೀಯವಾದ ಮತ್ತು ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರದೇಶದ ಪರಿಸರಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಒಯ್ಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ

²⁰ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಮತ್ತು ಪ್ರವಾಸಿಗರಿಗೆ ಸಾಹಸವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ಅವಕಾಶ ಒದಗಿಸುವ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳು ಸೇರಿವೆ ಮತ್ತು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಾದ ಪರ್ವತಾರೋಹಣ ಮತ್ತು ಟ್ರೆಕ್ಕಿಂಗ್, ನದಿಯೊಡನೆ ಓಟ, ಕಾಯಕಿಂಗ್, ನದಿಯಲ್ಲಿ ತೆಪ್ಪದ ಮೇಲೆ ಸಾಗುವುದು, ಸ್ಕೂಬ್ ಡೈವಿಂಗ್, ವಾಟರ್ ಸ್ಕ್ಯೆಯಿಂಗ್, ಸರ್ಫಿಂಗ್, ಪ್ಯಾರಾಗ್ಲೈಡಿಂಗ್, ಪ್ಯಾರಾಸೈಲಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಬಂಗೀ ನೆಗೆತ, ಮುಂತಾದವು ಸೇರಿವೆ.

ಸಾಹಸ ಕ್ರೀಡೆಯ ಸ್ಥಳಗಳು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿವೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಸ ಕ್ರೀಡೆಗಳ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸಲು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅನುಮತಿಯಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015). ಆದ್ದರಿಂದ, ಈ ತರಬೇತಿ ಕ್ರಮವನ್ನು “ಜೈವಿಕ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ” ಎಂದು ಮಾರ್ಪಡಿಸಲು ಪ್ರಸ್ತಾವಿತವಾಗಿದೆ (ಜುಲೈ 2015) ಮತ್ತು ಅನುಮೋದನೆಯ ನಂತರ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗುವುದು.

ಉತ್ತರವು ಸಮರ್ಥನೀಯವಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ನಿಧಿಗಳು ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರವೂ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿನ ನಿರ್ಬಂಧಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜೆಎಲ್‌ಆರ್‌ಎಲ್‌ಗೆ ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಉತ್ತಮ ಅರಿವಿದ್ದಿತು.

2.1.11.4 ಕಡಲತೀರದ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ

2011ರಲ್ಲಿ ಅಧಿಸೂಚಿತವಾದ ಕಡಲತೀರ ನಿಯಂತ್ರಣ ವಲಯ ಕಾಯಿದೆಗಳು, ಕಡಲತೀರ ನಿಯಂತ್ರಣ ವಲಯ-1ರ ಕಡಲಿನ ಭರತ ರೇಖೆಯಿಂದ 500 ಮೀಟರ್ ದೂರದವರೆಗೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಚಟುವಟಿಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುತ್ತದೆ.

₹ ಐದು ಕೋಟಿ ಅಂದಾಜು ವೆಚ್ಚದ 15 ಘಟಕಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದ ‘ಕಾರವಾರದ ಟಾಗೂರ್ ಸಮುದ್ರ ತೀರದ ಸಮಗ್ರ ಸುಧಾರಣೆ’ಯು ನಿರ್ಮಿತಿ ಕೇಂದ್ರದ ಮೂಲಕ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡಲು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ಅನುಮೋದಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2009). ಮಾರ್ಚ್ 2015ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ, ₹ ಮೂರು ಕೋಟಿ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ₹ 1.86 ಕೋಟಿಯಷ್ಟು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಕಾಮಗಾರಿಗಳು ಮುಗಿದಿದ್ದವು. ವಾಹನಗಳಿಗೆ ನಿಲುಗಡೆ ಒದಗಿಸುವ, ಎತ್ತರದ ದೀಪಸ್ತಂಭಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸುವ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣಾ ವಲಯದ ಸುತ್ತಲೂ ಬೇಲಿ ಹಾಕುವ ಘಟಕಗಳು ಕಡಲತೀರ ನಿಯಂತ್ರಣ ವಲಯದ ನಿಯಂತ್ರಣದಿಂದ ಮತ್ತು ರಸ್ತೆಯ ಅಗಲೀಕರಣವು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದಿಂದ ಕೈಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟವು. ₹ ಒಂದು ಕೋಟಿ ಅಂದಾಜು ವೆಚ್ಚದ ಮಕ್ಕಳ ರೈಲನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಪ್ರಮುಖ ಘಟಕವೂ ಸಹಾ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ನಿರ್ಮಿತಿ ಕೇಂದ್ರವು ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಆವಶ್ಯಕ ಪರಿಣಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರದಿದ್ದರಿಂದ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಯು, ಮಕ್ಕಳ ರೈಲಿನ ಘಟಕದ ಬಗ್ಗೆ ಕೊಂಕಣ ರೇಲ್ವೇಯೊಡನೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಲು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಏಜೆನ್ಸಿಗೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದರು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2014).

ಹೀಗೆ, ಸುಮಾರು ಆರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಮಂಜೂರಾದ ತಾಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆಯು ಯಾವುದೇ ಉದ್ದೇಶಿತ ಲಾಭಗಳನ್ನು ತರದೇ, ಮುಕ್ತಾಯದಿಂದ ಇನ್ನೂ ಬಹು ದೂರದಲ್ಲಿದೆ.

ಕಡಲತೀರ ನಿಯಂತ್ರಣ ವಲಯದ ಮಾದರಿಗಳ ಸಡಲಿಸುವಿಕೆಗೆ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ ನಿಯಮಿಸಿದ ಸಮಿತಿಯ ಜೊತೆ ಚರ್ಚೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಕಡಲತೀರಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಫಿಂಗ್ ಮತ್ತು ಸ್ಕೂಬ್ ಡೈವಿಂಗ್‌ಗಾಗಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಇಲಾಖೆ ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).

ಹೀಗೆ, ರಾಜ್ಯವು ಒಂದು ದೀರ್ಘವಾದ ಕಡಲತೀರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಿಭಾಯಿಸುವಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಮತ್ತು ಇಲಾಖೆಯ ಗಂಭೀರತೆಯ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಕಡಲತೀರ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮವು ಮೇಲೇರಲು ವಿಫಲವಾಯಿತು.

ಶಿಫಾರಸು 5: ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ಫಲಾನುಭವಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ತಾಣ ನಿರ್ವಹಣೆಯು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಒಂದು ಆದ್ಯತೆಯ ಪ್ರವಾಸೀ ತಾಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದ ನೀತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು.

2.1.11.5 ಹೋಂಸ್ಟೇ ಯೋಜನೆಯ ಉತ್ತೇಜನ

ಪ್ರವಾಸಿಗರಿಗೆ ಸ್ಥಳ ಒದಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೊಠಡಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ಫಲಾನುಭವಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲು, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿಲಾಸೀ ಬಂಗಲೆಗಳು,

ಪರಂಪರೆಯ ಮನೆಗಳು, ತೋಟದ ಮನೆಗಳು, ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಹೋಂಸ್ಟೇ ಯೋಜನೆ'ಯ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಲು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದಡೆಯಲ್ಲಿನ ಪ್ರವಾಸಿ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ 2012ರ ವೇಳೆಗೆ 1,500 ವರ್ಗೀಕೃತ ಹೋಂಸ್ಟೇಗಳ ಒಂದು ಗುರಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿತು. ಹೋಂಸ್ಟೇಗಳು ಇಲಾಖೆಯೊಂದಿಗೆ 'ಸುವರ್ಣ' ಮತ್ತು 'ರಜತ' ವಿಭಾಗಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಂದಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಿತು ಮತ್ತು ಕ್ರಮವಾಗಿ ₹ 15,000 ಮತ್ತು ₹ 10,000 ವಾರ್ಷಿಕ ಶುಲ್ಕ ಪಾವತಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಿತು. ನೋಂದಣಿಯು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಊರ್ಜಿತವಾಗಿದ್ದಿತು ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಷರತ್ತುಗಳ ಪೂರೈಸುವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ನಿಗದಿತ ಶುಲ್ಕದ ಪಾವತಿಯಿಂದ (₹ 3,000 ಮತ್ತು ₹ 2,000) ನವೀಕೃತವಾಗಬೇಕಿದ್ದಿತು. ಇಲಾಖೆಯೊಂದಿಗೆ ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹೋಂಸ್ಟೇಗಳು ವಾಣಿಜ್ಯೇತರ ಚಟುವಟಿಕೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು, ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ವ್ಯಾಪಾರ-ಗುರುತನ್ನು ಬಳಸಲು ಮತ್ತು ಸಾಲ ಪಡೆಯಲು ಇಲಾಖಾ ಸಹಾಯದ ಹಕ್ಕು ಪಡೆದಿದ್ದವು. ವಾಣಿಜ್ಯೇತರ ಎನ್ನುವ ಗುರುತು ಗೃಹಬಳಕೆಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವಂತೆ ರಿಯಾಯಿತಿ ದರಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ ಶುಲ್ಕ, ನೀರಿನ ದರ ಮತ್ತು ಆಸ್ತಿ ತೆರಿಗೆಯ ಪಾವತಿಯನ್ನು ಅನುಮತಿಸಿತು.

ಮಾರ್ಚ್ 2012ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ 306 ನೋಂದೀಕೃತ ಹೋಂಸ್ಟೇಗಳು ಇದ್ದವು. ಹದಿನಾರು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ 524 ಹೊಸ ಹೋಂಸ್ಟೇಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ಹೊಸ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಗಳು 2011-12 ಮತ್ತು 2014-15ರ ನಡುವಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಸ್ಥಳ ತನಿಖೆ, ಹೋಂಸ್ಟೇಗಳ ಮಾಲೀಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ಮತ್ತು ವರ್ಗೀಕರಣಕ್ಕಾಗಿ ಇಲಾಖೆಯು ಒಂದು ಏಜೆನ್ಸಿಯನ್ನು ಕೇವಲ ಜನವರಿ 2015ರಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿಸಿತು ಮತ್ತು ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಜೂನ್ 2015ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಮುಗಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದುವರೆದು, 306 ಹೋಂಸ್ಟೇಗಳು, ಅವುಗಳ ನೋಂದಣಿಯ ಅವಧಿ ಮುಗಿದಿದ್ದರೂ, ವಾರ್ಷಿಕ ಶುಲ್ಕದ ಪಾವತಿ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಮುಂದುವರೆದಿದ್ದವು.

ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಏಜೆನ್ಸಿಯು ವರದಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿತ್ತು ಮತ್ತು ಅರ್ಹ ಎಂದು ಕಂಡುಬಂದ 233 ಅರ್ಜಿದಾರರಿಗೆ ನೋಂದಣಿ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದು ಹಾಗೂ ಇತರ ಅರ್ಜಿದಾರರಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಲಾದ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವಿಕೆಗಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015). ಹೋಂಸ್ಟೇಗಳಿಂದ ಒದಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಗಾಗಿ ಯೋಗ್ಯತೆ ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ (ಮಾರ್ಚ್ 2015) ಎಂದು ಸಹಾ ಇಲಾಖೆಯು ಹೇಳಿತು.

ಹೀಗೆ, ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರವೂ ಹೋಂಸ್ಟೇಗಳ ನೋಂದಣಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಅಂತಿಮಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಇಲಾಖೆಯ ವಿಫಲತೆಯು, ಹೋಂಸ್ಟೇಗಳ ಅನಧಿಕೃತ ನಡವಳಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿತು; ಇದು ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಉದ್ದಿಮೆದಾರರನ್ನು ನಿರುತ್ತಾಹಗೊಳಿಸುವುದು.

ಹೋಂಸ್ಟೇ ಯೋಜನೆಯ ಉತ್ತೇಜನಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾದ ಉಪಕ್ರಮದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಲು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಕೊಡಗು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೋಂಸ್ಟೇಗಳ ಮಾಲೀಕರಿಂದ, ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯನ್ನು ಇ-ಅಂಚೆ ಮೂಲಕ ಕಳುಹಿಸುವ ಮೂಲಕ, ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಕೋರಿತು. ಹೋಂಸ್ಟೇಗಳ ಮಾಲೀಕರು ರಸ್ತೆಗಳ ಕೆಟ್ಟ ಸ್ಥಿತಿ, ಅಂತರ್ಜಾಲ/ದೂರವಾಣಿ ಸಂಪರ್ಕದ ಕೊರತೆ, ಸಾಕಾಗದ ನಾಮಫಲಕಗಳು, ಅನಧಿಕೃತ ಹೋಂಸ್ಟೇಗಳ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ವರದಿ ಮಾಡಿದರು.

ಶಿಫಾರಸು 6: ಇಲಾಖೆಯು ಹೋಂಸ್ಟೇಗಳ ನೋಂದಣಿಯನ್ನು ಸುಲಭ ಮತ್ತು ಶೀಘ್ರಗೊಳಿಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಇಲಾಖಾ ಜಾಲತಾಣದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯತೆಯ ದರವನ್ನು ಹಾಕುವುದರಿಂದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಬಹುದು.

2.1.11.6 ಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ಬೆಳಕಿನ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು

ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಅನುಭವವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವ ಒಂದು ಕಾರ್ಯವಾಗಿ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸ್ಮಾರಕಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಗತವೈಭವ, ಪ್ರಾಂತದ/ರಾಜ್ಯದ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಜನಪದ ಕತೆ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು

ನಿರೂಪಿಸಲು, ಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ಬೆಳಕಿನ ಪ್ರದರ್ಶನ ಒದಗಿಸುವುದನ್ನು ಇಲಾಖೆಯು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿತು. 2008-10ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ₹ 9.36 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚದ ನಾಲ್ಕು ಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ಬೆಳಕಿನ ಪ್ರದರ್ಶನ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿತು. ಈ ಸ್ಮಾರಕಗಳು ಭಾರತೀಯ ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆಯ ಆಡಳಿತ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದವು ಮತ್ತು ಅಂತಹ ಯಾವುದೇ ಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ಬೆಳಕಿನ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅವರ ಅನುಮೋದನೆಯ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಿತು. ಕಡ್ಡಾಯವಾದ ಅನುಮೋದನೆ ಲಭಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ನಿಧಿಗಳು ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ, ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳಿಂದ ಯಾವುದೇ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ವಿವರಗಳು ಅನುಬಂಧ 2.4ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದಂತಿದ್ದವು.

2.1.12 ರಾಜ್ಯ ಮಾಲೀಕತ್ವದ ಪ್ರವಾಸಿ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ

ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿಸಿ ಮತ್ತು ಜೆಎಲ್‌ಆರ್‌ಗಳು ಹೊಟೆಲ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ವಸತಿಗೃಹಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದವು ಮತ್ತು ಈ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶಗಳ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಅನುಪಾತವು 2010ರಿಂದ 2015ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಋಣಾತ್ಮಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿತ್ತು. ಈ ಕೆಳಗೆ ಹೊರತಂದಿರುವಂತೆ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯತೆಯಲ್ಲಿ ಫಲಿಸಿದ, ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿಸಿಯಿಂದ ಆಸ್ತಿಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯ ಜೊತೆಗೆ ನವೀಕರಿಸು, ನಡೆಸು, ನಿರ್ವಹಿಸು ಮತ್ತು ವರ್ಗಾಯಿಸು ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಹಸ್ತಾಂತರಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬದಂತಹ ಕೊರತೆಗಳಿದ್ದವು:

2.1.12.1 ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿಸಿ/ಜೆಎಲ್‌ಆರ್‌ನಿಂದ ನಡೆಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಟೆಲ್‌ಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವ್ಯದ ಶೇಕಡಾವಾರಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿಕೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ

1 ಏಪ್ರಿಲ್ 2011ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ, ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿಸಿಯು 324 ಕೊಠಡಿಗಳಿರುವ 17 ಹೊಟೆಲ್‌ಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಜೆಎಲ್‌ಆರ್ 177 ಕೊಠಡಿಗಳಿರುವ 11 ವಸತಿಗೃಹಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿಸಿ ಹೊಟೆಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾವಾರು ವಾಸ್ತವ್ಯವು, 2010-11ರಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿದ್ದ 17 ಹೊಟೆಲ್‌ಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ, 46ರಿಂದ 2014-15ರಲ್ಲಿ 38ಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಿತು. ಜೆಎಲ್‌ಆರ್‌ನ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ, 2010-11ರಿಂದ 2014-15ರವರೆಗೆ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿದ್ದ 11 ವಸತಿಗೃಹಗಳ ಶೇಕಡಾವಾರು ವಾಸ್ತವ್ಯವು 2010-11ರಲ್ಲಿ 57ರಿಂದ 2014-15ರಲ್ಲಿ 48ಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಿತು. ಪಿಲಿಕುಲ, ಹಂಪೆ, ಬೀದರ್ ಮತ್ತು ಗೋಕರ್ಣದಲ್ಲಿನ ನಾಲ್ಕು ಘಟಕಗಳು ಶೇಕಡಾ 20ಕ್ಕೂ ಕಡಿಮೆ ವಾಸ್ತವ್ಯವನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿದವು.

2011 ಮತ್ತು 2014ರ ನಡುವಿನ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಆಗಮನದ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 40 ಏರಿಕೆಯಿದ್ದರಿಂದ, ವಾಸ್ತವ್ಯದ ಶೇಕಡಾವಾರಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿಕೆಯು ಸೂಚಿಸುವುದೇನೆಂದರೆ ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿಸಿ/ಜೆಎಲ್‌ಆರ್‌ನಿಂದ ನಡೆಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಟೆಲ್‌/ಅರಣ್ಯ ವಸತಿಗೃಹಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರವಾಸಿಗರನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಲು ಅವುಗಳು ಸೂಕ್ತ ಕುಶಲತೆ ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದುವರೆದು, ವಾಸ್ತವ್ಯ ಅನುಪಾತದಲ್ಲಿ ಇಳಿಕೆಗೆ ಕಾರಣಗಳು, ವಾಸ್ತವ್ಯವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಕಾಲಿಕ ಪರಿಹಾರ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ನಿರ್ವಾಹಕರಿಂದ ನಿಯತಕಾಲಿಕವಾಗಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ, ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಏರಿಕೆಯಿದ್ದರೂ, ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿಸಿಯ ಹೊಟೆಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ/ ಜೆಎಲ್‌ಆರ್‌ನ ವಸತಿಗೃಹಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಅನುಪಾತವು ಇಳಿದಿರುವುದು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಾಳಜಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ.

ವಾಸ್ತವ್ಯದ ಇಳಿಕೆಗೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಲು ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವ್ಯದ ಏರಿಕೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).

2.1.12.2 ಆಸ್ತಿಗಳ ಗುತ್ತಿಗೆ

ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿಸಿಯು 30 ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು (ಹೊಟೆಲ್‌/ಹೆದ್ದಾರಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು) 25/30 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಗೆ ನವೀಕರಿಸು, ನಡೆಸು, ನಿರ್ವಹಿಸು ಮತ್ತು ವರ್ಗಾಯಿಸು ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಹಲವಾರು ಏಜೆನ್ಸಿಗಳಿಗೆ

ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ನೀಡಿತು. ಮೇಲಿನವುಗಳ ಪೈಕಿ ನಾಲ್ಕು ಆಸ್ತಿಗಳು²¹ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಂದ ಅಧ್ಯರ್ಷಿತವಾದವು (2011-12 ಮತ್ತು 2013-14ರ ನಡುವೆ) ಮತ್ತು ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿಸಿಯು ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಇಲಾಖೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿತು (ಜೂನ್ 2014/ಮೇ 2015). ಎರಡು ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ²², ₹ 30.74 ಲಕ್ಷ ಗುತ್ತಿಗೆ ಬಾಡಿಗೆಯು ಪಾವತಿಯಾಗದಿದ್ದರಿಂದ ಗುತ್ತಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದವು ರದ್ದಾದವು; ಇದು ಇನ್ನೂ ವಸೂಲಾಗಬೇಕಿದೆ. ಜೋಗ್ ಜಲಪಾತದಲ್ಲಿನ ಯಾತ್ರಿನಿವಾಸವು ಜೋಗ್ ನಿರ್ವಹಣಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಹಸ್ತಾಂತರವಾಯಿತು ಮತ್ತು ಮೂರು ಆಸ್ತಿಗಳು ನವೀಕರಿಸು, ನಡೆಸು, ನಿರ್ವಹಿಸು ಮತ್ತು ವರ್ಗಾಯಿಸು ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಜುಲೈ 2015ರಲ್ಲಿ ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ನೀಡಲ್ಪಟ್ಟವು ಆದರೆ ಆಸ್ತಿಗಳು ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ, ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ನವೀಕರಿಸಲು ಮತ್ತು ಪರಿಪಾಲಿಸಲು ಹಸ್ತಾಂತರವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಜಂಟಿ ತನಿಖೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಲಾಗುವುದು ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015). ಉತ್ತರವು ಒಪ್ಪಲರ್ಹವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಜಂಟಿ ತನಿಖೆಯನ್ನು ಮಾಡದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಬಾಕಿಯಿದ್ದ ₹ 30.74 ಲಕ್ಷ ಗುತ್ತಿಗೆ ಬಾಡಿಗೆಯ ವಸೂಲಾತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ವಿವರಗಳು ಸಲ್ಲಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ.

ಇಲಾಖೆಯು 13 ಕ್ರಿಯಾರಹಿತ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಸಹಾ ಹೊಂದಿತ್ತು; ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 2012 ಮತ್ತು 2013ರ ನಡುವೆ ನಿರ್ಮಿಸಲಾದ ಮೂರು ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಶಿಥಿಲಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಐದು ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಸೇರಿದ್ದವು. ಈ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ನವೀಕರಿಸು, ನಡೆಸು, ನಿರ್ವಹಿಸು ಮತ್ತು ವರ್ಗಾಯಿಸು ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನವೀಕರಣದ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಲು ಐಡೆಕ್‌ಅನ್ನು ನೇಮಿಸಿತು; ಇದು ವರದಿಯನ್ನು ಜುಲೈ 2015ರಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸಿತು. ಜುಲೈ 2015ರಲ್ಲಿ ಇಲಾಖೆಯು ಮೂರು ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು ನವೀಕರಿಸು, ನಡೆಸು, ನಿರ್ವಹಿಸು ಮತ್ತು ವರ್ಗಾಯಿಸು ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವಹಿಸಿತು. ಇತರ ಆಸ್ತಿಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿವರಗಳನ್ನು ಅನುಬಂಧ 2.5ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ತೋರಿಸಿತು. ಮುಂದುವರೆದು, ಜುಲೈ 2015ರಲ್ಲಿ ಸಹಿಯಾಗಿದ್ದ ಮೂರು ಆಸ್ತಿಗಳ ಗುತ್ತಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ, ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಇಲಾಖೆಯು ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.

ಜಂಟಿ ತನಿಖೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ ನಂತರ ಮೂರು ಆಸ್ತಿಗಳನ್ನು ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಲಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಇತರ ಆಸ್ತಿಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಟೆಂಡರ್‌ಗಳನ್ನು ಮತ್ತೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಲಾಗುವುದು ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015). ಉತ್ತರವು ಒಪ್ಪಲರ್ಹವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಂದ ನವೀಕರಣ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖಗೊಳಿಸುವುದನ್ನು ವಿಳಂಬಿಸಿದ ಜಂಟಿ ತನಿಖೆಯನ್ನು ನಡೆಸದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದುವರೆದು, ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಟೆಂಡರ್‌ಗಳು ಏಕೆ ಪುನರಾಹ್ವಾನಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ವಿಶದೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ.

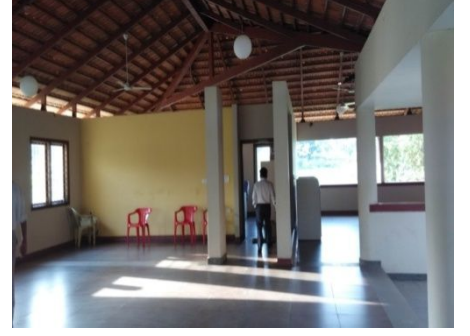
ಆವಶ್ಯಕ ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಇಲಾಖೆಯವತಿಯಿಂದ ಗಂಭೀರತೆಯ ಕೊರತೆಯು ಪ್ರವಾಸಿಗರಿಗೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಅಲಭ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು ಮತ್ತು ಆಸ್ತಿಗಳ ಗುತ್ತಿಗೆ ನೀಡುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವು ಮೂಲಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಇನ್ನೂ ಹಾಳಾಗುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು.

²¹ ಲಕ್ಕುಂಡಿಯಲ್ಲಿನ ಹೆದ್ದಾರಿ ಸೌಲಭ್ಯ, ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿನ ಹೊಟೇಲ್ ಮಯೂರ ಮಲಪ್ರಭ, ಐಹೋಳಿಯಲ್ಲಿನ ಮಯೂರ ಯಾತ್ರಿನಿವಾಸ ಮತ್ತು ಜೋಗ್ ಜಲಪಾತದಲ್ಲಿನ ಯಾತ್ರಿನಿವಾಸ

²² ₹ 23.82 ಲಕ್ಷ (ಬೆಳಗಾವಿಯಲ್ಲಿನ ಹೊಟೇಲ್ ಮಯೂರ ಮಲಪ್ರಭ) ಮತ್ತು ₹ 6.92 ಲಕ್ಷ (ಐಹೋಳಿಯಲ್ಲಿನ ಮಯೂರ ಯಾತ್ರಿನಿವಾಸ)

2.1.12.3 ಇತರ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಹೊಸದಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಲಾದ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೊಟೆಲ್‌ನ ಮಾರ್ಗಪಲ್ಲಟ

ಬೇಲೂರು ಮತ್ತು ಹಳೇಬೀಡಿನ ಪರಂಪರೆಯ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಭೇಟಿಮಾಡುವ ಪ್ರವಾಸಿಗರಿಗೆ ಸ್ಥಳ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದೊಂದಿಗೆ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಬೇಲೂರಿನಲ್ಲಿ ₹ 3.60 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೊಟೆಲ್‌ನ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2004) ಮತ್ತು ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ₹ 2.88 ಕೋಟಿಯನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿತು. ಸೂಕ್ತ ಜಾಗವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿನ ವಿಳಂಬದಿಂದ ಕಾಮಗಾರಿಯು ಐದು ವರ್ಷಗಳ ವಿಳಂಬದ ನಂತರ ₹ 4.32 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು

ಪ್ರವಾಸಿಗರಿಗೆ ತೆರೆಯದ ಬೇಲೂರಿನಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೊಟೆಲ್

(ಜನವರಿ 2009) ಮತ್ತು ₹ 4.99 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯಿತು (ಜನವರಿ 2012). ಫುಡ್ ಕ್ರಾಫ್ಟ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಹೊಸ ಕಟ್ಟಡವು ಪೂರ್ತಿಯಾಗುವವರೆಗೂ ಇದನ್ನು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪೂರ್ತಿ ಕಟ್ಟಡವು ಫುಡ್ ಕ್ರಾಫ್ಟ್ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2012ರಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಾಂತರವಾಯಿತು. 2013-15ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಫುಡ್ ಕ್ರಾಫ್ಟ್ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಕೇವಲ ಒಂದು ಕೊಠಡಿಯನ್ನು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು, 333 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿತು. ಹೊಟೆಲ್ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೇ ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವಂತೆ, ಉಳಿದ 19 ಕೊಠಡಿಗಳು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಕಾಲ ಖಾಲಿಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿದ್ದವು. ಫುಡ್ ಕ್ರಾಫ್ಟ್ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಕಟ್ಟಡವು ಖಾಲಿಯಾದ ಬಳಿಕ ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿಸಿಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಲು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ಆದೇಶಿಸಿತು (ಮಾರ್ಚ್ 2015). ಕಟ್ಟಡವು ಇನ್ನೂ ಫುಡ್ ಕ್ರಾಫ್ಟ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಧೀನದಲ್ಲಿಯೇ ಇತ್ತು (ನವೆಂಬರ್ 2015).

ಕಟ್ಟಡವು ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗದಿದ್ದರೂ, 330 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ತರಬೇತಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಯಿತು; ಆದಾಗ್ಯೂ, ಫುಡ್ ಕ್ರಾಫ್ಟ್ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಹಾಸನಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳಾಂತರವಾದ ನಂತರ ಅದನ್ನು ಹೊಟೆಲ್‌ನಂತೆ ಬಳಸಲು ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).

ಇಲಾಖೆಯ ಉತ್ತರವು ಒಪ್ಪಲರ್ಹವಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಫುಡ್ ಕ್ರಾಫ್ಟ್ ಸಂಸ್ಥೆಯು ಕೇವಲ ಒಂದು ಕೊಠಡಿಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಿದೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಹೊಟೆಲ್ ನಿರ್ಮಾಣದಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ 19 ಕೊಠಡಿಗಳನ್ನು ಇಲಾಖೆಯು ಹೊಟೆಲ್‌ನಂತೆ ಬಳಸಬಹುದಿತ್ತು.

ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆಯು ಸೂಚಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ, ಬೇಲೂರಿನಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಮೂರು ಹೊಟೆಲ್‌ಗಳು ಲಭ್ಯವಿದೆ ಮತ್ತು ಈ ಹೊಟೆಲ್‌ಅನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾದ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರವೂ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖ ಮಾಡದಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರವಾಸಿಗರಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ; ಇದು ಸ್ಥಳದ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮಕ್ಕೆ ಹಾನಿಕಾರಕವಾಗಿದೆ.

2.1.13 ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣ

ಪ್ರವಾಸಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು ಮತ್ತು ಹೊಟೆಲ್ ಉದ್ಯಮದ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯಂತಹ ಮಾನವಶಕ್ತಿಯು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ವಲಯದ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಘಟಕಗಳಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಇಲಾಖೆಯು ಹಲವಾರು ಪಲಾನುಭವಿ-ಆಸಕ್ತಿಯ ಯೋಜನೆಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಬ್‌ಡಿಗಳನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ ಈ ಯೋಜನೆಗಳು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಜಾರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ, ಈ ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಿರುವಂತೆ, ಈ ಯೋಜನೆಗಳ ಉದ್ದೇಶಗಳ ಸಾಧನೆಯಾಗದಿರುವಲ್ಲಿ ಫಲಿಸುವಂತೆ ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆಗೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ನಿಧಿಗಳು ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿದ್ದವು:

2.1.13.1 ಟ್ಯಾಕ್ಸಿಗಳ ಹಂಚಿಕೆ

ಪ್ರತಿ ಫಲಾನುಭವಿಗೂ ₹ ಎರಡು ಲಕ್ಷ ಸಬ್ಸಿಡಿಯೊಂದಿಗೆ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ/ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದಲ್ಲಿನ ಯುವ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಟ್ಯಾಕ್ಸಿಗಳನ್ನು ಹಂಚುವ ಒಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ಆರಂಭಿಸಿತು (2009-10). ಟ್ಯಾಕ್ಸಿಗಳು ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಐದು ವರ್ಷ ಇರಬೇಕು. ವಾಹನದ ಖರೀದಿ ಮತ್ತು ನೋಂದಣಿಯಾದ ತಕ್ಷಣ ಫಲಾನುಭವಿಗಳು ಎಲ್ಲಾ ದಾಖಲೆಗಳ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಇಲಾಖೆಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿರುವುದು. ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಇತರ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಿಗೂ 2013-14ರಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು. 2010-15ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಬಳಕೆಯ ವಿವರಗಳು ಕೋಷ್ಟಕ 2.6ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದಂತಿದ್ದವು:

ಕೋಷ್ಟಕ 2.6: ಬಿಡುಗಡೆ ಮತ್ತು ಬಳಕೆ

ವರ್ಷ	ಭೌತಿಕ (ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ)			ಆರ್ಥಿಕ (₹ ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ)		
	ಗುರಿ	ಸಾಧನೆ	ಶಿಲ್ಕು	ಗುರಿ	ಸಾಧನೆ	ಶಿಲ್ಕು
2010-11	1,143	1,119	24	2,002	1,958	44
2011-12	1,201	1,064	137	2,402	2,128	274
2012-13	745	578	167	1,490	1,156	334
2013-14	4,700	1,841	2,859	9,400	3,682	5,718
2014-15	772	44	728	1,544	88	1,456
ಒಟ್ಟು	8,561	4,646	3,915	16,838	9,012	7,826

(ಆಧಾರ: ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಸಲ್ಲಿಸಲಾದ ಮಾಹಿತಿ)

ಕೋಷ್ಟಕ 2.6ರಿಂದ ಕಾಣಬಹುದಾದಂತೆ, ಸಂಚಿತ ಬಳಕೆಯು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿದ್ದ ಗುರಿಯ ಶೇಕಡಾ 54 ಮಾತ್ರ ಇತ್ತು ಮತ್ತು ಹಿಂದೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿದ್ದ ನಿಧಿಗಳ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆಯೇ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ನಿಧಿಗಳ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ₹ 78.26 ಕೋಟಿಯು ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಖಾತೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯವಾಗಿತ್ತು. 2013-14ರ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಲಭ್ಯವಿದ್ದ ಶಿಲ್ಕು ₹ 57.18 ಕೋಟಿಯಾಗಿತ್ತು; ಇದು 2014-15ರ ಅಗತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರೂ, ಇಲಾಖೆಯು ಈ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ₹ 15.44 ಕೋಟಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನೆಯಿರಲಿಲ್ಲ.

ಮುಂದುವರೆದು, ದಾಖಲೆಗಳ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಫಲಾನುಭವಿಗಳಿಂದ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು 517 ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಾರಿಗೆ ಕಛೇರಿಗಳ ದಾಖಲೆಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡಿತು ಮತ್ತು 33 ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಐದು ವರ್ಷಗಳೊಳಗೆ ವಾಹನಗಳು ಇತರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿತು. ಇಲಾಖೆಯು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015) ಮತ್ತು ಯೋಜನೆಯ ತ್ವರಿತ ಜಾರಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿತು.

ಯೋಜನೆಯು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಏರಿಕೆಯ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡುತ್ತೇ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲು ಸರ್ಕಾರವು ಯಾವುದೇ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

2.1.13.2 ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕಿರು ಅವಧಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ

ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಘಟಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ/ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡಗಳ ಮತ್ತು ಇತರ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕಿರು ಅವಧಿಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡಲು ಒಂದು ಯೋಜನೆಯು, 2010-14ರಲ್ಲಿ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ, ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ವಿವಿಧ ದರಗಳಲ್ಲಿ²³ ನಿಧಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ನಿಧಿಗಳ ಬಿಡುಗಡೆಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡಲ್ಪಟ್ಟ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸೂತ್ರಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಕಾಲೇಜುಗಳು (ಅ) ಶಿಕ್ಷಣ ಆರಂಭವಾದ 15 ದಿನಗಳ

²³ 2010-12, 2013-14 ಮತ್ತು 2014-15ರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ₹ 12,000, ₹ 14,200 ಮತ್ತು ₹ 20,000

ಒಳಗೆ ದಾಖಲಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿವರಗಳು, (ಆ) ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡಿದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿವರಗಳು ಮತ್ತು (ಇ) ತರಬೇತಿಯ ಮುಕ್ತಾಯದ ನಂತರ ಅವರ ನಿಯೋಜನೆಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಇಲಾಖೆಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಿತು. 2010-15ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಮತ್ತು ತರಬೇತಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವಿವರಗಳು ಕೋಷ್ಟಕ 2.7ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದಂತಿವೆ:

ಕೋಷ್ಟಕ 2.7: ಕಾಲೇಜುಗಳಿಂದ ತರಬೇತಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾವಿಸಲಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಮೊತ್ತ

(₹ ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ)

ವರ್ಷ	ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಮೊತ್ತ
2010-11	3	1,126	1.60
2011-12	3	843	1.20
2013-14	10	1,492	2.98
2014-15	7	690	1.38

(ಆಧಾರ: ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಸಲ್ಲಿಸಲಾದ ಮಾಹಿತಿ)

ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಗೋಚರಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಂದ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದ ವಿವರಗಳು ಸಲ್ಲಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ನಂತರದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಇಲಾಖೆಯು ಈ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ನಿಧಿಗಳ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿತು.

ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಒಂಬತ್ತು ಕಾಲೇಜುಗಳಿಂದ (3,562 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತರಬೇತಾದ) ಮಾಹಿತಿ ಕೋರಿತು, ಇವುಗಳ ಪೈಕಿ ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕು ಕಾಲೇಜುಗಳು ತರಬೇತಿ ಮುಗಿಸಿದ ನಂತರ ಉದ್ಯೋಗಪಡೆದ 1,386 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದರೆ ಉಳಿದ ಐದು ಕಾಲೇಜುಗಳು (2,176 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತರಬೇತಾಗಿದ್ದರು) ತರಬೇತಿಯ ಮುಕ್ತಾಯದ ನಂತರ ಶಿಕ್ಷಾರ್ಥಿಗಳ ಉದ್ಯೋಗದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಮಾಹಿತಿ ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

ತರಬೇತಾದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳ ವಿವರಗಳು ಮತ್ತು ಬಳಕೆ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರಗಳನ್ನು ಮೂರು ಕಾಲೇಜುಗಳಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಕಾಲೇಜುಗಳಿಂದ ಇದನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗುವುದು ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).

ಉತ್ತರವು ಒಪ್ಪಲರ್ಹವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಗೆ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಇಲಾಖೆಗೆ ಕೂಡ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದವು; ಇವುಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಗೆ ಉತ್ತರ ನೀಡುವಾಗ ಲಭ್ಯ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಯಾವುದೇ ಉಸ್ತುವಾರಿಯು ಮಾಡಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ಆದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದ ವಿವರಗಳನ್ನು ಪಡೆಯದೆಯೇ ನಿಧಿಗಳನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

2.1.14 ನಿರ್ಣಯ

ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಮತ್ತು ಬೃಹತ್ ಆರ್ಥಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯಂತೆ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ ಕ್ರಮಗಳು ಸಾಲುವಷ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ನೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಿಲ್ಲ. ಖಾಸಗಿ ವಲಯದಿಂದ ಭರವಸೆಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ಹೂಡಿಕೆಗಳ ಪರಿಮಾಣವಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಲೀ ವಾಸ್ತವವಾಗಲಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಮಂಜೂರಾಗಿದ್ದ ₹ 27,550 ಕೋಟಿಯ ಪೈಕಿ ₹ 21,673.67 ಕೋಟಿ ಹೂಡಿಕೆಗಳು ಮೇಲೇಳಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಅಂದಾಜಾದವು ಏಕೆಂದರೆ ಗುರಿಯ ಶೇಕಡಾ ಒಂದನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಬರುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಮಟ್ಟವು ಜಡವಾಗಿ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇಲಾಖೆಗಳಿಂದ ಅಗತ್ಯ ಅನುಮೋದನೆಯಿಲ್ಲದೆಯೇ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ನಿಧಿಗಳ ಬಿಡುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬ, ಭೂಮಿಯ ಗುರುತಿಸದಿರುವಿಕೆ, ಮುಂತಾದ ಲೋಪಗಳು, ಏಳು ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ₹ 17.95 ಕೋಟಿ ಕೇಂದ್ರ

ಸಹಾಯದ ನಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದವು. 2008ರಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾದ ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿನ ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆಯು ಇನ್ನೂ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು ಮತ್ತು ₹ 50 ಕೋಟಿ ಅಂದಾಜಿನ ವಿಷಯೋದ್ಯಾನವು ₹ 1.41 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಭರಿಸಿದ ನಂತರ ತ್ಯಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹಂಪೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಪಟ್ಟದಕಲ್ಲಿನ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಹೊರತೆಗೆಯಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನಿರ್ವಹಣಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರವಾಸಿಗರ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ₹ 51.63 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತವಾದ 77 ಯಾತ್ರಿನಿವಾಸ/ಡಾರ್ಮಿಟರಿಗಳು, ಅವುಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿನ ವಿಳಂಬದಿಂದ ಬಳಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಜೈವಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಹಸ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ, ಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ಬೆಳಕು ಪ್ರದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ಕಡಲತೀರ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಯೋಜನೆಗಳು ಯೋಜಿಸಿದ್ದಂತೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಲಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಹಲವಾರು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕೆಲವು ಘಟಕಗಳು ತ್ಯಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು; ಇವು ಮಂಜೂರಾತಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಯೋಜನೆಗಳ ಅಶಕ್ತ ಪರಿಗಣನೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮಾದರಿಗಳು ಅಂತಿಮವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವ ಪರಂಪರೆಯ ತಾಣಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಗುರುತಿಸಲಾದ ಪ್ರವಾಸಿ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳ ಕೊರತೆಗಳಿದ್ದವು. ಆರು ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಗುತ್ತಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ನಂತರವೂ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಸೌಕರ್ಯಗಳ ಹಸ್ತಾಂತರವಾಗದಿರುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಆಸ್ತಿಗಳ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯತೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ ಟೆಂಡರ್ ಕರೆಯುವುದರಲ್ಲಿನ ವಿಳಂಬದಿಂದ, ಇಲಾಖೆಯ ಅಧೀನದ 13 ಹೊಟೆಲ್ ಮತ್ತು ರೆಸ್ಟೋರೆಂಟ್‌ಗಳು ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

* * * * *

ಅಧ್ಯಾಯ 3

ಅನುಪಾಲನಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ

ಅಧ್ಯಾಯ 3

ಅನುಪಾಲನಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ

ಆರ್ಥಿಕ ವಲಯದ ಇಲಾಖೆಗಳ, ಅವುಗಳ ಕ್ಷೇತ್ರೀಯ ರಚನೆಗಳ ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಯತ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಅನುಪಾಲನಾ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿನ ಲೋಪಗಳ ಹಾಗೂ ಮಾದರಿ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕ್ರಮಬದ್ಧತೆ, ಔಚಿತ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಮಿತವ್ಯಯಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಲ್ಲಿನ ವೈಫಲ್ಯತೆಗಳ ಹಲವಾರು ನಿದರ್ಶನಗಳನ್ನು ಹೊರತಂದಿತು. ಇವುಗಳನ್ನು ಮುಂದಿನ ಕಂಡಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಇಲಾಖೆ

3.1 ನಿಷ್ಫಲ ವೆಚ್ಚ

ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಯ ಕೊರತೆ, ನಿಧಿಗಳ ಮಾರ್ಗಪಲ್ಲಟ, ಆವಶ್ಯಕ ಉಪಕರಣಗಳ ಪಡೆಯದಿರುವಿಕೆ, ಮುಂತಾದವು ಹರಳು ಮತ್ತು ಆಭರಣ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ವಿಫಲತೆಯಲ್ಲಿ ಫಲಿಸಿ, ₹ 2.01 ಕೋಟಿ ನಿಷ್ಫಲ ವೆಚ್ಚದತ್ತ ಒಯ್ದಿತು.

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು (ಸರ್ಕಾರ), ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಕಾರವಾರದಲ್ಲಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಖಾಸಗಿ ಸಹಭಾಗಿತ್ವದ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಣ್ಣ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಗಮ ನಿಯಮಿತದಿಂದ (ನಿಗಮ) ಜಾರಿಯಾಗುವಂತೆ ಒಂದು ಹರಳು ಮತ್ತು ಆಭರಣ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಉದ್ಯಾನವನದ ಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿತು (ಜನವರಿ 2008) ಮತ್ತು ಯೋಜನೆಯ ತರಬೇತಿ ಅಂಶಗಳಿಗಾಗಿ ₹ 1.01 ಕೋಟಿಯನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿತು (ಮಾರ್ಚ್ 2009). ನಿಗಮದಿಂದ ಖಾಸಗಿ ಜೊತೆಗಾರರನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನವು ಫಲಿಸಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅದು ಹಣವನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿತು (ಮಾರ್ಚ್ 2010). ಕೈಗಾರಿಕಾ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿದ್ದ ಸರ್ಕಾರಿ ಉಪಕರಣಾಗಾರ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರವು, ನಿಗಮದ ಸಹಯೋಜನೆಯೊಂದಿಗೆ, ಯೋಜನೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಸ್ತಾವಿಸಿತು. ಸರ್ಕಾರವು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿತು (ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2010) ಮತ್ತು ನಿಗಮದಿಂದ ಸರ್ಕಾರಿ ಉಪಕರಣಾಗಾರ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರಕ್ಕೆ ₹ 1.01 ಕೋಟಿಯ ವರ್ಗಾವಣೆಗೆ ಆದೇಶ ನೀಡಿತು ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರಿ ಉಪಕರಣಾಗಾರ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಸಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅಂದಾಜಿನ ಪ್ರಕಾರ ₹ ಒಂದು ಕೋಟಿ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಸಹಾ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿತು. ₹ 2.01 ಕೋಟಿ ಯೋಜನಾ ವೆಚ್ಚವು, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಹಾರ್ಡ್‌ವೇರ್, ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರ್, ಆಭರಣ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ ಉಪಕರಣ, ಮಾಪನಶಾಸ್ತ್ರ ಉಪಕರಣ, ಪೀರೋಪಕರಣ, ಮುಂತಾದವುಗಳ ಪೂರೈಕೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಸಂಗ್ರಹಣೆಗಾಗಿ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರದರ್ಶಕತೆ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವಂತೆ²⁴ ಸಹಾ ಸರ್ಕಾರವು ಷರತ್ತು ವಿಧಿಸಿತ್ತು.

ಖರೀದಿಸಲಾದ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಉಪಕರಣಗಳ ಮತ್ತು ಮಾಡಲಾದ ಪಾವತಿಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕೋಷ್ಟಕ 3.1ರಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ:

²⁴ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರದರ್ಶಕತೆ ನಿಯಮ 1999 ಮತ್ತು ಅಧಿನಿಯಮ 2000

ಕೋಷ್ಟಕ 3.1: ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಉಪಕರಣಗಳ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ಪಾವತಿಯ ವಿವರಗಳು

ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ	ವಿವರಣೆ	ಸರಬರಾಜುದಾರ	ಪರಿಮಾಣ	ಪಾವತಿಸಿದ ಮೊತ್ತ (₹ ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ)
1	ಸೀಮೆನ್ಸ್ ಪಿಎಲ್‌ಎಂ ²⁵ ಆಭರಣ ವಿನ್ಯಾಸದ ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರ್	ಮೆಕ್ಸಾಲ್ ಇಂಡಿಯ	40	49.00
2	ಡೆಲ್ ವರ್ಕ್‌ಸ್ಪೇಷನ್‌ಗಳು	ಸಾಂ ಇನ್‌ಫೋವೇಸ್ ಇಂಡಿಯ ಪ್ರೈವಿ	40	35.78
3	ಡೆಲ್ ಲ್ಯಾಪ್‌ಟಾಪ್‌ಗಳು	ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಇಂಡ್ಯ	25	11.90
			ಒಟ್ಟು	96.68

ಆಭರಣ ಪ್ರಯೋಗಾಲಯ ಉಪಕರಣ, ಮಾಪನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಉಪಕರಣ, ಪೀಠೋಪಕರಣ, ಮುಂತಾದವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸರ್ಕಾರಿ ಉಪಕರಣಗಾರ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರದ ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿಯು ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಆಭರಣ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸದಿರಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿತು (ಮೇ 2011) ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು, ಆರ್ಥಿಕ ಮುಗ್ಗಟ್ಟಿನ ಕಾರಣದಿಂದ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಖಾಸಗಿ ಸಹಭಾಗಿತ್ವದ ಮಾದರಿಯ ಮೇಲೆ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಸಹಯೋಗದೊಂದಿಗೆ ಒಂದು ಜಂಟಿ ಸಾಹಸೋದ್ಯಮದಂತೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿತು. ಆಡಳಿತ ಮಂಡಳಿಯು ಸ್ಥಳಾಭಾವದ ಕಾರಣದಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉಪ-ಕೇಂದ್ರದ ಸ್ಥಾಪನೆಯನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾವಿಸಿತು (ಫೆಬ್ರವರಿ 2012); ಇದು ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2012ರಲ್ಲಿ ಅನುಮೋದಿತವಾಯಿತು. ಅದರಂತೆ, ಉಪಕರಣಗಳು ನವೆಂಬರ್ 2014ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಸ್ಥಳಾಂತರವಾದವು.

ದಾಖಲೆಗಳ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು (ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2014) ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿತು:

- ❖ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಂಗ್ರಹಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರದರ್ಶಕತೆ ನಿಯಮಗಳಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಂತೆ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕ ಬಿಡ್ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸದೆಯೇ ವಿವಿಧ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಹಾರ್ಡ್‌ವೇರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಯಿತು.
- ❖ ಒಂದು ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಯಿಲ್ಲದೆಯೇ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯು ಮಂಜೂರಾಗಿತ್ತು. ಒಂದು ಹರಳು ಮತ್ತು ಆಭರಣ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಾಗಿ ಬೇಡಿಕೆ ಅಥವಾ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಲು ಸರ್ವೆಕ್ಷನ್ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಯೋಜನೆಯ ಕೊರತೆಯಿಂದ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಖಾಸಗಿ ಮಾದರಿಯ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಬೇಕಾಯಿತು ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ನಿಧಿಯನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು.
- ❖ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಉಪಕರಣವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಸಲುವಾಗಿ ಇದ್ದ ₹ 1.04 ಕೋಟಿ ಮೊತ್ತದ ಯೋಜನಾ ನಿಧಿಯು ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಭರಿಸಲು ಅನಧಿಕೃತವಾಗಿ ಮಾರ್ಗಪಲ್ಲಟವಾಯಿತು.
- ❖ ಪಡೆಯಲಾದ (ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2010) 40 ವರ್ಕ್‌ಸ್ಪೇಷನ್‌ಗಳಲ್ಲಿ, ಆರಂಭಿಕವಾಗಿ ಮಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಬೆಳಗಾವಿ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ 10 ವರ್ಕ್‌ಸ್ಪೇಷನ್‌ಗಳು, ಅವು ಮೂಲ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಅನುಮೋದಿತ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಸರಬರಾಜಾದವು. ವಿತರಣಾ ವಿಧಾನವು ಅಸಮರ್ಪಕ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿತ್ತು.
- ❖ ಖಾಸಗಿ ಆಭರಣ ತಯಾರಿಕಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದಲೂ ಸಹ ಸೀಮೆನ್ಸ್ ಪಿಎಲ್‌ಎಂ ಆಭರಣ ವಿನ್ಯಾಸದ ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರ್ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎನ್ನುವ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಇದನ್ನು ₹ 49 ಲಕ್ಷ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಲಾಯಿತು. ಆದರೆ, ಖಾಸಗಿ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಯು ರೈನಾಸಿರಿಸ್ ಮತ್ತು ಮ್ಯಾಟ್ರಿಕ್ಸ್ ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರನ್ನು ಬಳಸಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡುತ್ತಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಗಮನಿಸಿತು. ಸೀಮೆನ್ಸ್ ಪಿಎಲ್‌ಎಂ ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರ್ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಿಎಡಿ/ಸಿಎಎಂ ಅಪ್ಲಿಕೇಶನ್ ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರ್‌ನಲ್ಲಿ ಉಪಕರಣ ಮತ್ತು ಡೈ ತಯಾರಿಕೆ, ತಗಡು

²⁵ ಪ್ರಾಡಕ್ಟ್ ಲೈಫ್‌ಸೈಕಲ್ ಮೇನೇಜ್‌ಮೆಂಟ್

ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಆಭರಣ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಾ ಬಳಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ, ಸೂಕ್ತ ಅಗತ್ಯತೆಯನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸದೆಯೇ ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರನ್ನು ಖರೀದಿಸಲಾಯಿತು.

- ❖ ಸರ್ಕಾರಿ ಉಪಕರಣಾಗಾರ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರವು ಅಗತ್ಯತೆಯ ಪ್ರಕಾರವಿರದ 25 ಲ್ಯಾಪ್‌ಟಾಪ್‌ಗಳನ್ನು (ವೆಚ್ಚ ₹ 11.90 ಲಕ್ಷ) ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಲ್ಯಾಪ್‌ಟಾಪ್‌ಗಳು ಸಂಸ್ಥೆಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಬಳಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು ಎಂದು ಹೇಳಲಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಯೋಜನೆಯ ನಿಧಿಯು ಇತರ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಮಾರ್ಗಪಲ್ಲಟವಾದವು.

ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಭರಣ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ (ಉಪ ಕೇಂದ್ರ) ಸ್ಥಾಪನೆಯು ಯಾವುದೇ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ನೀಡಲಾಗುವ ಆಭರಣ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವರಿರಲಿಲ್ಲ; ಇದರಿಂದ ₹ 2.01 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವಂತಾಯಿತು.

ಇದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಾಗ (ಮೇ 2015), ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಸರ್ಕಾರಿ ಉಪಕರಣಾಗಾರ ಮತ್ತು ತರಬೇತಿ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯ ಸ್ಥಳವು ಲಭ್ಯವಿರದ ಕಾರಣ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಹರಳು ಮತ್ತು ಆಭರಣ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಯಿತು ಎಂದು ಸರ್ಕಾರವು ಹೇಳಿತು (ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2015). ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾದ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್ ಮತ್ತು ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರ್‌ಗಳ ಬಳಕೆಯಿಂದ ಹರಳು ಮತ್ತು ಆಭರಣ ತರಬೇತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಲಾಯಿತು, ಆದರೆ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಗಳಿಂದ ತರಬೇತಿ ಪಡೆಯಲು ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಹಾ ಅದು ಹೇಳಿತು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಡಿಪ್ಲೋಮಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಲು ವರ್ಕ್‌ಸ್ಟೇಷನ್ ಮತ್ತು ಸಾಫ್ಟ್‌ವೇರ್‌ಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದ ಯೋಜನೆಯು ಸೂಕ್ತ ಯೋಜನೆಯಿಲ್ಲದೆಯೇ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು ಎನ್ನುವ ವಿಷಯವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸಾಬೀತಾಗುತ್ತದೆ. ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ನಂತರವೂ ಸಹಾ ಸಂಭಾವ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ತರಬೇತಿ ಪಡೆಯುವಂತೆ ಆಕರ್ಷಿಸಲು ಪ್ರಚಾರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ, ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಯ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿ, ನಿಧಿಯ ಮಾರ್ಗಪಲ್ಲಟ ಮತ್ತು ಕಳಪೆ ಅನುಷ್ಠಾನವು, ಒಂದು ಹರಳು ಮತ್ತು ಆಭರಣ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಉದ್ದೇಶವು ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಮಂಜೂರಾದ ಏಳು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರವೂ ಈಡೇರದಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಿಸಿತು; ಇದು ₹ 2.01 ಕೋಟಿಯ ನಿಷ್ಫಲ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಿಸಿತು.

3.2 ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಹಾಯಧನದ ಅಧಿಕ ಪಾವತಿ

ಅನುಮತಿಸಿದ್ದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಹಾಯಧನದ ದರಕ್ಕಿಂತ ₹ 1.99 ಕೋಟಿ ಅಧಿಕ ಪಾವತಿ.

ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಪಟ್ಟಿಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಖಾದಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಹಾಯಧನವನ್ನು (ಸಹಾಯಧನ) ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ರಿಯಾಯಿತಿ ಯೋಜನೆಯಿಂದ ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚದ ಶೇಕಡಾ 20ರ ದರದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಧನದ ಒದಗಿಸುವಿಕೆಗೆ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿತು (ಏಪ್ರಿಲ್ 2010). ಸರ್ಕಾರದ ಇಲಾಖೆಗಳಿಗೆ ಚಿಲ್ಲರೆ ಮಾರಾಟ ಸೇರಿದ ದರ ಗುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸರಬರಾಜಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಗೆ ಖಾದಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚದ ಶೇಕಡಾ 11ರಷ್ಟು²⁶ ಸಹಾಯಧನ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಅರ್ಹವಿದ್ದವು.

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು 1 ಏಪ್ರಿಲ್ 2012ರಿಂದ ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚದ ಶೇಕಡಾ 15ರ ದರದಂತೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿ, ಸಹಾಯಧನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿತು. ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ನೀಡಲಾದ (ಏಪ್ರಿಲ್ 2010) ಮಾರ್ಗಸೂಚಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಷರತ್ತುಗಳು ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಒದಗಿಸಲಾದ ಸಹಾಯಧನಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಸಹಾಯಧನವು ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚದ ಶೇಕಡಾ 15ಕ್ಕೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ದರ ಗುತ್ತಿಗೆ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸರಬರಾಜು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಖಾದಿ

²⁶ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಸೂತ್ರ = (25 + 30) × (20 ÷ 100) = 11

ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಮಾರ್ಗಸೂಚಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಸೂತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚದ ಶೇಕಡಾ 8.25ರಷ್ಟು²⁷ ಸಹಾಯಧನ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಅರ್ಹವಿದ್ದವು.

ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಖಾದಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮೋದ್ಯೋಗ ಮಂಡಳಿಯ (ಮಂಡಳಿ) ದಾಖಲೆಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ, 2012-13 ಮತ್ತು 2013-14ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ 12 ಖಾದಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ದರ ಗುತ್ತಿಗೆ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಗಾಗಿ ಅಧಿಕ ಸಹಾಯಧನವನ್ನು ಉತ್ಪಾದನಾ ವೆಚ್ಚದ ಶೇಕಡಾ 8.25ರಷ್ಟು ಅಂಗೀಕಾರಾರ್ಹ ಸಹಾಯಧನದ ಮೊತ್ತಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸದೆಯೇ, ಪಾವತಿಸಲಾಯಿತು. ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಲಾದ ದರ ಗುತ್ತಿಗೆ ಮಾರಾಟದ ವಿವರಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಪಾವತಿಯಾಗಬೇಕಾದ ಸಹಾಯಧನವು ₹ 2.43 ಕೋಟಿಗೆ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವಾಗಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಈ ಖಾದಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ₹ 4.42 ಕೋಟಿ ಪಾವತಿಯಾಯಿತು. ಯೋಜನೆಯ ಮಾರ್ಗಸೂಚಕಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಿಂದಾಗಿ ಸಹಾಯಧನದ ಪಾವತಿಯು ₹ 1.99 ಕೋಟಿಯಷ್ಟು ಅಧಿಕವಾಗಿತ್ತು.

ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಸಹಾಯಧನದ ಅಧಿಕ ಪಾವತಿಯು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ₹ 64.51 ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ₹ 50.51 ಲಕ್ಷವನ್ನು ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು ಹಾಗೂ ಉಳಿಕೆ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಮುಂದಿನ ಬಿಡುಗಡೆಗಳಲ್ಲಿ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲಾಗುವುದು ಎಂದು ಮಂಡಳಿಯ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಹೇಳಿದರು (ಆಗಸ್ಟ್/ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2015).

ಆದರೆ ಮಂಡಳಿಯು, ಅಧಿಕ ಪಾವತಿಯು ಕೇವಲ ₹ 64.51 ಲಕ್ಷ ಹೇಗಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದರ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ, ₹ 50.51 ಲಕ್ಷ ವಸೂಲಾಗುತ್ತೆನ್ನುವ ಅವರ ಸಮರ್ಥನೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ, ₹ 30 ಲಕ್ಷ ಮಾತ್ರ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ವಸೂಲಿಯಾಗಿತ್ತು (ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2015) ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಪರಿಶೀಲಿಸಿತು (ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2015).

ವಿಷಯವನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮೇ 2015ರಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಯಿತು ಹಾಗೂ ಆಗಸ್ಟ್ ಮತ್ತು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2015ರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾಪನಾ ಪತ್ರಗಳಿಂದ ಅನುಸರಿಸಲಾಯಿತು; ಅವರ ಉತ್ತರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).

3.3 ಒಂದೇ ಜಮೀನಿಗೆ ಎರಡು ಭಾರಿ ಭೂ ಪರಿಹಾರದ ಪಾವತಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಪ್ರದೇಶಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿಯಿಂದ ಜಮೀನಿನ ಸ್ಥಿತಿಯ ಪರಿಶೀಲನೆಯಾಗದ ಕಾರಣದಿಂದ, ₹ 1.84 ಕೋಟಿ ತಪ್ಪು ಪಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸುವಂತೆ, ಒಂದೇ ಜಮೀನಿಗೆ ಎರಡು ಭಾರಿ ಭೂ ಪರಿಹಾರದ ಪಾವತಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು.

ಕೈಗಾರಿಕಾ ಪ್ರದೇಶ ರಚನೆಗಾಗಿ ಭೂ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ನೀಡಲ್ಪಟ್ಟ ಸುತ್ತೋಲೆಯ (ಮಾರ್ಚ್ 2007) ಪ್ರಕಾರ, ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಜಮೀನಿನ ಜಂಟಿ ಅಳತೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡ ನಂತರವೇ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅಧಿಸೂಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ರಾಮನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಹಾರೋಹಳ್ಳಿ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕಾಗಿ (3ನೇ ಹಂತ) ಕರ್ನಾಟಕ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಪ್ರದೇಶಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿಯು (ಮಂಡಳಿ), ರಾಮನಗರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕನಕಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಹಾರೋಹಳ್ಳಿ ಹೋಬಳಿಯ ಬನ್ನಿಕುಪ್ಪೆ ಗ್ರಾಮದ 409 ಎಕರೆ ಜಮೀನು ಸೇರಿದ್ದ, 1,612-08 ಎಕರೆ ಜಮೀನನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಈ ಜಮೀನಿನ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕಾಗಿ ಮಂಡಳಿಯ ಕಾಯಿದೆಯ ಸೆಕ್ಷನ್ 28(1)ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅಧಿಸೂಚನೆ ಮತ್ತು ಸೆಕ್ಷನ್ 28(4)ರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮ ಅಧಿಸೂಚನೆಯು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2006 ಮತ್ತು ಜನವರಿ 2010ರಲ್ಲಿ ನೀಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಬನ್ನಿಕುಪ್ಪೆ ಗ್ರಾಮದ ಜಮೀನಿನ ಜಂಟಿ ಅಳತೆಯು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ವಿಶೇಷ ಭೂಸ್ವಾಧೀನಾಧಿಕಾರಿಯಿಂದ

²⁷ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರದ ಸೂತ್ರ = (25 + 30) × (15 ÷ 100) = 8.25

ಕಂದಾಯ ಇಲಾಖೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ (ತಹಶೀಲ್ದಾರ್, ಕನಕಪುರ) ಜನವರಿ 2013ರಲ್ಲಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ನಂತರ ಭೂ ಮಾಲೀಕರಿಗೆ ಮಾರ್ಚ್ ಮತ್ತು ಜೂನ್ 2013ರ ನಡುವೆ ಭೂ ಪರಿಹಾರವು ಪಾವತಿಯಾಯಿತು.

ಕೈಗಾರಿಕಾ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾದ ಬನ್ನಿಕುಪ್ಪೆ ಗ್ರಾಮದ ಸರ್ವೆ ಸಂಖ್ಯೆ 198/5, 199, 210/3, 210/7, 210/11 ಮತ್ತು 240ರಲ್ಲಿನ 14-10 ಎಕರೆ ಸೇರಿದ್ದ ಜಮೀನಿಗಾಗಿ ₹ 2.28 ಕೋಟಿ ಭೂ ಪರಿಹಾರವು ಮಂಡಳಿಯಿಂದ ಬಟವಾಡೆಯಾಯಿತು. ಸರ್ಕಾರಿ ಜಮೀನುಗಳಿಗಾಗಿ ಭೂ ಪರಿಹಾರದ ಪಾವತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ದೂರುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮಂಡಳಿಯು ಸ್ಥಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿತು, ಇದರಿಂದ ಬನ್ನಿಕುಪ್ಪೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿನ 5-28 ಎಕರೆಯು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಾಗಿ ರಾಮನಗರದ ಭೂಸ್ವಾಧೀನಾಧಿಕಾರಿಯಿಂದ ಈಗಾಗಲೇ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಮತ್ತು ಭೂ ಪರಿಹಾರವು 1980 ಮತ್ತು 1987ರ ನಡುವೆ ಆಗಲೇ ಪಾವತಿಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯಿತು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಸಹಾ ಮಂಡಳಿಯು 4-33½ ಎಕರೆ (5-28 ಎಕರೆಗಳ ಪೈಕಿ) ಸರ್ಕಾರಿ ಜಮೀನಿಗಾಗಿ ₹ 1.84 ಕೋಟಿ ಭೂ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಪಾವತಿ ಮಾಡಿತ್ತು; ಇದು ಎರಡು ಭಾರಿ ಭೂ ಪರಿಹಾರದ ಪಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತ್ತು. ಈಗಾಗಲೇ ಪರಿಹಾರ ಪಾವತಿಯಾಗಿರುವ ಅದೇ ಜಮೀನಿಗಾಗಿ ಭೂ ಪರಿಹಾರದ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಪುನಃ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಮಂಡಳಿಯು ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಾತಿ ದಾವೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿತ್ತು.

ದಾಖಲೆಗಳ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು (ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2014) ಎರಡು ಭಾರಿ ಭೂ ಪರಿಹಾರದ ಪಾವತಿಗೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಲೋಪಗಳು ನೆರವಾದವು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಿತು:

- ❖ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಅಧಿಸೂಚನೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಜಮೀನಿನ ಜಂಟಿ ಅಳತೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಮಾರ್ಚ್ 2007ರಲ್ಲಿ ನೀಡಲ್ಪಟ್ಟ ಸೂಚನೆಗಳು ವಿಧಿಸಿದ್ದರೂ, ಅಂತಿಮ ಅಧಿಸೂಚನೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ (ಜನವರಿ 2010) ನಂತರವೇ ಜಂಟಿ ಅಳತೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು (ಜನವರಿ 2013).
- ❖ ಮಂಡಳಿಯ ವಿಶೇಷ ಭೂಸ್ವಾಧೀನಾಧಿಕಾರಿಯಿಂದ ಕಂದಾಯ ಇಲಾಖೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಸಂಗಡ (ತಹಶೀಲ್ದಾರ್, ಕನಕಪುರ) ಜಂಟಿ ಅಳತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ (ಜನವರಿ 2013), ಕೆಲವು ಸರ್ವೆ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ, ಅವು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಕೆರೆಯ ಮುಳುಗಡೆ ಪ್ರದೇಶದ ಭಾಗವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಸೂಕ್ತ ಪರಿಶೀಲನೆಯ ನಂತರವೇ ಭೂ ಪರಿಹಾರದ ಪಾವತಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಜಂಟಿ ಸರ್ವೆ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಮಂಡಳಿಯ ವಿಶೇಷ ಭೂಸ್ವಾಧೀನಾಧಿಕಾರಿಯು ಜಂಟಿ ಅಳತೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಕಾರ್ಯಭಾರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದರೂ ಮತ್ತು ಜಮೀನಿನ ಒಂದು ಭಾಗವು ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಕೆರೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದನ್ನು ವಿಷಯವನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದರೂ, ಭೂ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಅವರು ಜಂಟಿ ಅಳತೆ ವರದಿಯ ಮತ್ತಷ್ಟು ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡದೆಯೇ ಬಟವಾಡೆ ಮಾಡಿದರು. ಇದು ಎರಡನೆಯ ಭಾರಿ, ₹ 1.84 ಕೋಟಿ ಮೊತ್ತದ ಭೂ ಪರಿಹಾರದ ಪಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು; ಇದನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಇದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಾಗ, ಕಂದಾಯ ದಾಖಲಾತಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಭೂ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಪಾವತಿಸಲಾಯಿತು ಎಂದು ಮಂಡಳಿಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಫೆಬ್ರವರಿ 2015).

ಜಮೀನಿನ ಕೆಲವು ಭಾಗವು ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಕೆರೆಯ ಮುಳುಗಡೆ ಪ್ರದೇಶದ ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಮಂಡಳಿಯ ವಿಶೇಷ ಭೂಸ್ವಾಧೀನಾಧಿಕಾರಿಯು ಈ ವಿಷಯದ ಸಂಪೂರ್ಣ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಹೊಂದಿದ್ದರು ಎನ್ನುವ ಅಂಶದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉತ್ತರವು ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಹೀಗೆ, ಜಂಟಿ ಅಳತೆ ವರದಿಯ ಉಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಭೂ ಪರಿಹಾರದ ಪಾವತಿಯು ಒಂದು ಗಂಭೀರವಾದ ಲೋಪವಾಗಿದ್ದು, ಎರಡನೆಯ ಭಾರಿ, ₹ 1.84 ಕೋಟಿ ಪರಿಹಾರದ ಪಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಫಲಿಸಿತು. ಹೀಗಾಗಿ, ವಿಶೇಷ ಭೂಸ್ವಾಧೀನಾಧಿಕಾರಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಶಿಸ್ತಿನ ಕ್ರಮ ಆರಂಭಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಮಂಡಳಿಯು ಭೂ ಮಾಲೀಕರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗಿರುವ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಭೂ ಪರಿಹಾರ ಮೊತ್ತದ ವಸೂಲಾತಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ.

ವಿಷಯವನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮೇ 2015ರಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಯಿತು; ಅವರ ಉತ್ತರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿತ್ತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).

ಅರಣ್ಯ, ಜೀವಿಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಇಲಾಖೆ

3.4 ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ಅಧಿಕ ಪಾವತಿ

ಆನೆ ನಿರೋಧಕ ಕಂದಕದ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಫೋಟದಿಂದ ಗಟ್ಟಿ ಬಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಗೆತಕ್ಕಾಗಿ ಸರಿಯಲ್ಲದ ದರಗಳನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ₹ 1.72 ಕೋಟಿ ಅಧಿಕ ಪಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು

ಆನೆ ನಿರೋಧಕ ಕಂದಕಗಳು, ಮನುಷ್ಯ ವಸತಿಯೊಳಗೆ ಕಾಡಾನೆಗಳ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ತಡೆಯಲು ಕಾಡಿನ ಗಡಿಯ ಸುತ್ತಲೂ ಅಗೆಯುವ ವಿಷಮ ಸಮಾನಾಂತರ ಚತುರ್ಭುಜಾಕಾರದ (ಟ್ರಾಪಿಸಾಯ್ಡಲ್) ಕಂದಕಗಳಾಗಿವೆ. ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯ ಅನುಮೋದಿತ ದರಪಟ್ಟಿಯು 3ಮೀ × 2ಮೀ × 1ಮೀ ಅಳತೆಯ²⁸ ಆನೆ ನಿರೋಧಕ ಕಂದಕಗಳ ಅಗೆತ ಮತ್ತು ದುರಸ್ತಿಗಾಗಿ ದರಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಗಟ್ಟಿ ಬಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಗೆತಕ್ಕಾಗಿ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ, ಬಂದರು ಮತ್ತು ಒಳನಾಡು ಜಲಸಾರಿಗೆ ಇಲಾಖೆಯ (ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆ) ದರಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು.

2013-15ರಲ್ಲಿ, ಅರಣ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ದೇಶಕರು, ಬಂಡೀಪುರ ಹುಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿತ ಪ್ರದೇಶ, ಬಂಡೀಪುರ ಇವರು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಆನೆ ನಿರೋಧಕ ಕಂದಕಗಳಿಗೆ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ದುರಸ್ತಿಯನ್ನು ಶೇಕಡಾವಾರು ದರ ಗುತ್ತಿಗೆಯ ಮೇಲೆ, ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರ ಮೂಲಕ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. 66.66 ಕಿಮೀ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಅಧಿಕ ಅಳತೆಯ ಆನೆ ನಿರೋಧಕ ಕಂದಕಗಳನ್ನು (3ಮೀ × 3ಮೀ × 1.5ಮೀ) ಒಟ್ಟು ₹ 5.46 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡುವುದರೊಂದಿಗೆ ನಿರ್ವಹಿಸಲಾಯಿತು. ಆಳ ತೆಗೆದುದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ದೊರಕಿದ ಗಟ್ಟಿ ಬಂಡೆಯನ್ನು ಸ್ಫೋಟಕಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಹೊರತೆಗೆಯಲಾಯಿತು.

ಅಂದಾಜುಗಳು ಅವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿದ್ದವು ಮತ್ತು ಗಟ್ಟಿ ಬಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಗೆತಕ್ಕಾಗಿ ಸೂಕ್ತವಲ್ಲದ ದರದ ಅನ್ವಯಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ, ಈ ಕೆಳಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿರುವಂತೆ, ಅಧಿಕ ಪಾವತಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ದಾಖಲೆಗಳ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು (ಏಪ್ರಿಲ್ 2015) ತೋರಿಸಿತು:

- ❖ ಟೆಂಡರುಗಳು ಮಣ್ಣಿನ ಅಗೆತವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಿದ್ದವು ಆದರೆ ಅಗೆತದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಬಂಡೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅಂದಾಜನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು, ಪರೀಕ್ಷಾ ಕೊಠಡಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಮಣ್ಣಿನ ಪದರವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಇದು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಹೀಗಾಗಿ ಟೆಂಡರ್ ವಾಸ್ತವಿಕ ಅಂದಾಜಿನ ಮೇಲೆ ಆಧರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.
- ❖ ಟೆಂಡರ್ ಕರೆಯುವ ಸೂಚನಾಪತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಗಟ್ಟಿ ಬಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಫೋಟದಿಂದ ಅಗೆಯಲು ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆಯ ದರಗಳನ್ನು ಅನುಮತಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಸಂಕೀರ್ಣತೆಯ ಸ್ವರೂಪ²⁹ ಆಧರಿಸಿ ಗಟ್ಟಿ ಬಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಗೆತಕ್ಕೆ ವಿವಿಧ ದರಗಳನ್ನು ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆ, ಮೈಸೂರು ವೃತ್ತದ ದರಪಟ್ಟಿಯು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಗಟ್ಟಿ ಬಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಗೆತಕ್ಕಾಗಿ ದರಗಳು 2013-14 ಮತ್ತು 2014-15ರಲ್ಲಿ ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಘಮೀಗೆ ₹ 85 ಮತ್ತು ₹ 429ರ ನಡುವೆ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ ಘಮೀಗೆ ₹ 146 ಮತ್ತು ₹ 444ರ ನಡುವೆ ಇದ್ದಿತು. ಕಟ್ಟಡಗಳ ಅಡಿಪಾಯ ಕಂದಕಕ್ಕಾಗಿ ಗಟ್ಟಿ ಬಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಗೆತಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದರ ಪ್ರತಿ ಘಮೀಗೆ ₹ 429 ಮತ್ತು ₹ 444ನ್ನು ಅರಣ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಂಡ ದರವು ಸರಿಯಿರಲಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಕಟ್ಟಡದ ಅಡಿಪಾಯದ ಕಂದಕಕ್ಕಾಗಿ ಅಗೆತವು ಇತರ ಕ್ರಿಯೆಗಳಾದ ಒರೆಯಾತ್ತು, ಬಿಗಿಕಟ್ಟುವಿಕೆ, ಪುನಃ ತುಂಬುವಿಕೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಈ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಆನೆ ನಿರೋಧಕ ಕಂದಕದ ಕಾಮಗಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವುದಿಲ್ಲ. ತುಲನಾತ್ಮಕ ದರವು ರಸ್ತೆ

²⁸ ಮೇಲ್ಮೈ ಅಗಲ × ಎತ್ತರ × ತಳ ಅಗಲ

²⁹ ಕಟ್ಟಡಗಳ ಅಡಿಪಾಯ ಕಂದಕಕ್ಕಾಗಿ ಅಗೆತ, ರಸ್ತೆಗಳ ರಚನೆಗಾಗಿ ಅಗೆತ, ಮುಂತಾದವು

ಕಾಮಗಾರಿಗಾಗಿ ಸ್ಪೋಟಕದಿಂದ ಗಟ್ಟಿ ಬಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಗೆತದ ದರಗಳಾಗಿದ್ದು, ಇದನ್ನು ಅಧಿಕ ಅಂಶಗಳ ಕ್ರಮಬದ್ಧತೆಗಾಗಿ ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಿತು ಮತ್ತು ಅನ್ವಯಿಸುವ ದರಗಳು 2013-14 ಮತ್ತು 2014-15ರಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಘಮೀಗೆ ₹ 85³⁰ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ ಘಮೀಗೆ ₹ 146³¹ ಆಗಿದ್ದವು. ತಪ್ಪು ದರದ ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯು, 66,947.57 ಘಮೀ ಗಟ್ಟಿಬಂಡೆಯ ಅಗೆತಕ್ಕಾಗಿ ₹ 1.72 ಕೋಟಿಯ ಅಧಿಕ ಪಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತ್ತು.

ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದಾಗ, ಉಳಿಗಲಸ ಅಥವಾ ಬೆಣೆ ಹೊಡೆಯುವುದನ್ನು ಬಳಸಿದ ಗಟ್ಟಿ ಬಂಡೆಯ ಅಗೆಯುವಿಕೆಗೆ ಇದ್ದ ದರ ಪ್ರತಿ ಘಮೀಗೆ ₹ 1,096ಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಪಾವತಿಸಿದ ದರವು ಕಡಿಮೆಯಿತ್ತು ಎಂದು ಅಪರ ಪ್ರಧಾನ ಮುಖ್ಯ ಅರಣ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿಗಳು (ಹುಲಿ ಯೋಜನೆ) ಉತ್ತರಿಸಿದರು.

ಉತ್ತರವು ಒಪ್ಪಲರ್ಹವಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು ಗಟ್ಟಿ ಬಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಗೆತವನ್ನು ಉಳಿಗಲಸ ಅಥವಾ ಬೆಣೆ ಹೊಡೆಯುವುದನ್ನು ಬಳಸಿ ಮಾಡಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿ ಘಮೀಗೆ ₹ 1,096 ದರವು ಅನ್ವಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗಟ್ಟಿ ಬಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪೋಟದಿಂದ ಅಗೆತಕ್ಕಾಗಿ ಕಟ್ಟಡ ಕಾಮಗಾರಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದರಗಳಾಗಿದ್ದ ಪ್ರತಿ ಘಮೀಗೆ ₹ 429 ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ ಘಮೀಗೆ ₹ 444ನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿದ್ದು ಸರಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಮಾಡಿದ ಅಧಿಕ ಪಾವತಿಯು ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಂದ ವಸೂಲಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ವಿಷಯವನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಜೂನ್ 2015ರಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಯಿತು; ಅವರ ಉತ್ತರವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಾಗಿದೆ (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).

ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ, ಬಂದರು ಮತ್ತು ಒಳನಾಡು ಜಲಸಾರಿಗೆ ಇಲಾಖೆ

3.5 ನಿವೇಶನದ ಸರಿಯಿಲ್ಲದ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ವ್ಯರ್ಥ ವೆಚ್ಚ

ಕಾನೂನು ಸಮ್ಮತಿಯಿರದ ಒಂದು ನಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ವಸತಿ ಗೃಹಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆಯ ತ್ಯಜಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದುದರ ಜೊತೆಗೆ ಗುತ್ತಿಗೆಯ ಅಪೂರ್ಣ ನಿರ್ವಹಣೆಯು ₹ 7.71 ಕೋಟಿ ವ್ಯರ್ಥ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು

ಬೆಂಗಳೂರು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವು (ಪ್ರಾಧಿಕಾರ), 'ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರುಗಳಿಗಾಗಿ ವಸತಿ ಗೃಹಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗಾಗಿ', ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಹೆಚ್‌ಎಸ್‌ಆರ್ ಬಡಾವಣೆಯಲ್ಲಿ³² ಒಂದು ಆಟದ ಮೈದಾನದಿಂದ ಕೂಡಿದ 7-19 ಎಕರೆ ಜಮೀನನ್ನು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರ್, ಸಂಖ್ಯೆ 2 ಕಟ್ಟಡಗಳ ವಿಭಾಗ, ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ, ಬಂದರು ಮತ್ತು ಒಳನಾಡು ಜಲಸಾರಿಗೆ ಇಲಾಖೆ, ಬೆಂಗಳೂರು (ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆ) ಇವರಿಗೆ ಸರ್ಕಾರದ ನಿರ್ದೇಶನದಂತೆ³³ ವರ್ಗಾಯಿಸಿತು (ಫೆಬ್ರವರಿ 2008). ಕಾಮಗಾರಿಗಾಗಿ ಗುತ್ತಿಗೆಯು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ರಿಂದ ₹ 30.01 ಕೋಟಿಗೆ ಓರ್ವ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವಂತೆ ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು (ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2008).

ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2008ರಲ್ಲಿ ಕಾಮಗಾರಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಜನವರಿ 2009ರವರೆಗೆ ಮಾಡಿದ ಕಾಮಗಾರಿಗಾಗಿ ₹ 1.80 ಕೋಟಿ ಪಾವತಿಸಲಾಯಿತು. ಹೆಚ್‌ಎಸ್‌ಆರ್ ಬಡಾವಣೆ ನಿವಾಸಿಗಳಿಂದ ದಾಖಲಾದ ಒಂದು ತಕರಾರು ಅರ್ಜಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಜನವರಿ 2009ರಲ್ಲಿ, ಯೋಜನೆಯು ಒಂದು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉಪಯೋಗದ ನಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಗತವಾಗುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ, ಯೋಜನೆಯ ನಿಲ್ಲಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಆದೇಶಿಸಿತು. ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿದಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ

³⁰ ಅಂಶ 19.13; ಪುಟ 153, ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆ, ಮೈಸೂರು ವೃತ್ತದ ದರಪಟ್ಟಿ 2013-14

³¹ ಅಂಶ 19.13; ಪುಟ 146, ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆ, ಮೈಸೂರು ವೃತ್ತದ ದರಪಟ್ಟಿ 2014-15

³² ಹೊಸೂರು ಸರ್ಜಾಪುರ ರಸ್ತೆ ಬಡಾವಣೆ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೆಚ್‌ಎಸ್‌ಆರ್ ಬಡಾವಣೆಯೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವುದು

³³ ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತ ಸುಧಾರಣೆ ಇಲಾಖೆ

ಇಂಜಿನಿಯರರು, ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ನಿಲ್ಲಿಸುವಂತೆ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿದರು (28 ಜನವರಿ 2009). ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂದ ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಪುನರಾರಂಭಿಸಲು ಆದೇಶವಾಗದ ಕಾರಣ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು, ಒಂದು ಕಾನೂನು ಸೂಚನಾಪತ್ರದ (ಲೀಗಲ್ ನೋಟಿಸ್) ಮೂಲಕ (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2009) ಒಪ್ಪಂದದ 49.2 (ಬಿ) ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು, ಗುತ್ತಿಗೆಯ ಮೂಲಭೂತ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ, ಕೊನೆಗೊಳಿಸಿದರು. ಮಾಡಿದ ಕಾಮಗಾರಿ, ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಮಾನವ ಶಕ್ತಿ/ಯಂತ್ರ, ಸಾರಿಗೆ, ಭದ್ರತಾ ವೆಚ್ಚಗಳಿಗೆ ಪಾವತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು 'ಶೇಕಡಾ 20ರಷ್ಟು ಲಾಭದ ನಷ್ಟಕ್ಕಾಗಿ' ₹ 5.62 ಕೋಟಿ ಹಾನಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಒಟ್ಟು ₹ 6.51 ಕೋಟಿಯನ್ನು ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು ಕೋರಿದರು. ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರು ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದಿದ್ದರಿಂದ, ಕಾಮಗಾರಿಯ ನಿಲುಗಡೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ವಿವಾದಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲು ಓರ್ವ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಗಾರರ (ಆರ್ಬಿಟ್ರೇಟರ್) ನೇಮಕಾತಿಯನ್ನು ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು ಕೋರಿದರು (ಮೇ 2010).

ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಗಾರರ ನೇಮಕಾತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು, ಒಪ್ಪಂದದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ, ಇಂಡಿಯನ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಆಫ್ ಆರ್ಬಿಟ್ರೇಷನ್ ಅನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಿದರು; ಅದು ಆಗಸ್ಟ್ 2011ರಲ್ಲಿ ಓರ್ವ ಏಕೈಕ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಗಾರರನ್ನು ನೇಮಿಸಿತು. ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಕಾಮಗಾರಿಯ ನಿಲುಗಡೆಯನ್ನು ಆದೇಶಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಸರ್ಕಾರವು, ಉದ್ಯೋಗದಾತನ ಅನುಕೂಲದಂತೆ ಒಪ್ಪಂದದ ಕೊನೆಗೊಳಿಸುವಿಕೆಯ 49.4ನೇ ವಿಧಿಯನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ, ಕೊನೆಗೊಳಿಸುವ ಆದೇಶವನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿತು (ಜನವರಿ 2012).

ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಗಾರರು ₹ 4.68 ಕೋಟಿಯ³⁴ ಜೊತೆಗೆ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2013ರವರೆಗೆ ಮಾಡುವ ಪಾವತಿಗೆ ಶೇಕಡಾ 12³⁵ ಮತ್ತು ನಂತರ ಶೇಕಡಾ 18 ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿ ತೀರ್ಪು ನೀಡಿದರು (18 ಜೂನ್ 2013). ಇದು ಮೇಲ್ಮನವಿಗೆ ಅರ್ಹ ಪ್ರಕರಣವಲ್ಲವೆಂದು ಕಾನೂನು ಇಲಾಖೆಯು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿತು (ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2013). ಹೀಗಿದ್ದರೂ, ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆಯು ತೀರ್ಪಿನ ವಿರುದ್ಧ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲ್ಮನವಿಯು ನಗರದ ಸಿವಿಲ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಿಂದ ವಜಾ ಆಯಿತು. ಮೇಲ್ಮನವಿಯು ವಜಾ ಆದ 15 ತಿಂಗಳ ಬಳಿಕ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆಯು ತೀರ್ಪಿನ ಮೊತ್ತ ₹ 5.76 ಕೋಟಿಯನ್ನು, ನವೆಂಬರ್ 2013ರಿಂದ ಫೆಬ್ರವರಿ 2015ರವರೆಗಿನ ಮಧ್ಯಂತರ ಅವಧಿಗೆ ₹ 92 ಲಕ್ಷ ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು, ಫೆಬ್ರವರಿ 2015ರಲ್ಲಿ ಪಾವತಿಸಿತು. ತೃಪ್ತಿಸಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಕಾಮಗಾರಿಯ ಮೇಲೆ ಸರ್ಕಾರವು ₹ 7.71 ಕೋಟಿ³⁶ ನಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿತು.

ದಾಖಲೆಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯು (ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2014) ಈ ಕೆಳಗಿನ ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿತು:

- ❖ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದಿಂದ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾದ ಭೂಮಿಯು ಅನುಮೋದಿತ (25 ಜೂನ್ 2007) ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯೋಜನೆ-2015ರ ಪ್ರಕಾರ 'ಆಟದ ಮೈದಾನ'ಕ್ಕಾಗಿ ಹಂಚಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಅದೇ ರೀತಿ ಸಹಾ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. 1985ರ ಕರ್ನಾಟಕ ಉದ್ಯಾನವನ, ಆಟದ ಮೈದಾನ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಕಾಯಿದೆಯು, ಇತರ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ 'ಫೋಷಿತ ಆಟದ ಮೈದಾನ'ದ ಮಾರ್ಗಪಲ್ಲಟ/ವರ್ಗಾವಣೆಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ, ಭೂಮಿಯ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮತ್ತು ಯೋಜನೆಗೆ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಅನುಮೋದನೆ ನೀಡಿಕೆಯು ಕಾಯಿದೆಯ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಲ್ಲಿತ್ತು; ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ನಿವೇಶನದ ಮೇಲೆ ವಸತಿ ಕಟ್ಟಡಗಳ ಯಾವುದೇ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಕಾನೂನುಬಾಹಿರವೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುವುದು.

³⁴ ಲಾಭದ ಹಾನಿಯ ಕಡೆಗೆ ₹ 2.81 ಕೋಟಿ, ಮೇಲುವೆಚ್ಚದ ಕಡೆಗೆ ₹ 34.56 ಲಕ್ಷ, ಶ್ರಮ, ಸಿಬ್ಬಂದಿ, ನಿವೇಶನಕ್ಕೆ ತಂದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಸಾರಿಗೆ, ಬಳಸಲಾಗದ ಸೆಂಟರಿಂಗ್ ಸಾಮಗ್ರಿಯ ವೆಚ್ಚದ ಕಡೆಗೆ ₹ 14.20 ಲಕ್ಷ, ಡಿಸೆಂಬರ್ 2009ರಿಂದ 9 ಜೂನ್ 2013ರವರೆಗೆ ಶೇಕಡಾ 12ರಂತೆ ಬಡ್ಡಿ ₹ 1.38 ಕೋಟಿ

³⁵ ಅಸಲಿನ ಮೊತ್ತ ₹ 3.30 ಕೋಟಿಯ ಮೇಲೆ

³⁶ ₹ 5.76 ಕೋಟಿ ತೀರ್ಪಿನ ಮೊತ್ತ; ₹ 1.80 ಕೋಟಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲಾದ ಕಾಮಗಾರಿಗೆ; ₹ 14.69 ಲಕ್ಷ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಗಾರರ ಶುಲ್ಕದ ಕಡೆಗೆ, ಮುಂತಾದವು

ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಕಾಮಗಾರಿಯ ನಿಲುಗಡೆಯನ್ನು ಆದೇಶಿಸಿದಾಗ, ಇಲಾಖೆಯು ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಬದಲಾಗಿ, ನಿಲುಗಡೆಗೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಕ್ಷಿಸದೆಯೇ ಒಂದು ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ನಿಲುಗಡೆಯ ಆದೇಶವನ್ನು ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಅರವತ್ತು ದಿನಗಳ ಒಳಗೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ನಿಲುಗಡೆ ಆದೇಶವನ್ನು ಹಿಂಪಡೆಯುವುದು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರ ಪಾಲಿಗೆ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು ಏಕೆಂದರೆ ಹಿಂಪಡೆಯದಿರುವಿಕೆಯು ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಂದ ಹಾನಿಯನ್ನು ಕೋರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಅಂತಹ ಯಾವುದೇ ಪರಿಶೀಲನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು, ಕಾಮಗಾರಿಯ ಪುನರಾರಂಭದ ಮುನ್ನೂಚನೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರಿಂದ, ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಿದರು.

- ❖ ಇಲಾಖೆಯು ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಿದ್ದ ಬಾಕಿಯನ್ನು ಸಹಾ ಬಗೆಹರಿಸಲಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಂದ ಗುತ್ತಿಗೆಯು ಅದಾಗಲೇ ಕೊನೆಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಗುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಿತು. ಈ ನ್ಯೂನತೆಗಳು, ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಒಪ್ಪಂದವು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಗಾರರು ಭಾವಿಸುವಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ತಡೆಯಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ತೆರವುಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬಗ್ಗೆ ಭೌತಿಕ ಸಾಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಕೊಡದಿದ್ದರಿಂದ, ಕಾಮಗಾರಿಯ ನಿರ್ವಹಿಸದ ಭಾಗದ ಮೇಲೆ ಲಾಭದ ಹಾನಿಯನ್ನು ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಗಾರರು ನೀಡಿದರು. ಹೀಗೆ, ಗುತ್ತಿಗೆಯ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯು, ₹ 2.46 ಕೋಟಿ ಬಡ್ಡಿಯೊಂದಿಗೆ ₹ 3.30 ಕೋಟಿ ಹಾನಿಯ ಪಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಫಲಿಸಿತು, ಇದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದಿತು.
- ❖ ಇಲಾಖೆಯು ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಗಾರರ ನೇಮಕಾತಿಯನ್ನು ವಿಳಂಬಿಸಿದ್ದೂ ಅಲ್ಲದೇ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು 15 ತಿಂಗಳು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ₹ 4.84 ಕೋಟಿ³⁷ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ₹ 5.76 ಕೋಟಿ ಪಾವತಿಸಿತು. ತಪ್ಪಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದ ₹ 92 ಲಕ್ಷ ಪಾವತಿಯು, ವಿಳಂಬಿತ ಪಾವತಿಗೆ ಬಡ್ಡಿಯ (ಶೇಕಡಾ 18) ಪಾವತಿಯಿಂದ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು.

ಇದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಾಗ, ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಭೂಮಿ/ನಿವೇಶನದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉದ್ಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಹಂಚಿಕೆಗೆ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವು ಅಧಿಕಾರಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸರ್ಕಾರವು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಜುಲೈ 2015). ಅದು ಮುಂದುವರೆದು, ಪ್ರಕರಣವು ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಬಾಕಿ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಕಾಮಗಾರಿಯ ಮೇಲೆ ಇಲಾಖೆಯು ಯಾವುದೇ ತೀರ್ಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿತು.

ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿದ ನಂತರ ಗುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸಲು ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿದ್ದುದು, ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಂದ ಗುತ್ತಿಗೆಯು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಅವರ ಬೇಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸದಿದ್ದುದು, ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಗಾರರ ನೇಮಕಾತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬ, ಕಾನೂನು ಇಲಾಖೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಗಾರರ ತೀರ್ಪಿನ ವಿರುದ್ಧ ಮೇಲ್ಮನವಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದುದರ ಜೊತೆಗೆ ಮೇಲ್ಮನವಿಯು ವಜಾಗೊಂಡ ನಂತರ ತೀರ್ಪಿನ ಮೊತ್ತದ ಪಾವತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬದಂತಹ ಇಲಾಖೆಯ ಹಲವಾರು ಲೋಪದೋಷಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವು ಒಪ್ಪಲರ್ಹವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ; ಇವು ₹ 7.71 ಕೋಟಿ ವ್ಯರ್ಥ ವೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟಾಗಿ ನೆರವಾದವು.

³⁷ ₹ 4.68 ಕೋಟಿ + ₹ 15.62 ಲಕ್ಷ (10 ಜೂನ್ 2013ರಿಂದ 31 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2013ರವರೆಗೆ ಬಡ್ಡಿ)= ₹ 4.84 ಕೋಟಿ

3.6 ತಪ್ಪಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದ ವೆಚ್ಚ

ಏಳು ಸೇತುವೆ ಕಾಮಗಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಐಎಸ್/ಐಆರ್‌ಸಿ ಸಂಹಿತೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಆರ್‌ಸಿಸಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳಿಗಾಗಿ ಉನ್ನತ ದರ್ಜೆಯ ಉಕ್ಕಿನ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಬದಲಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲತೆಯು ₹ 5.38 ಕೋಟಿ ತಪ್ಪಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.

ಬಲವರ್ಧಿತ ಸಿಮೆಂಟ್ ಕಾಂಕ್ರೀಟ್ (ಆರ್‌ಸಿಸಿ) ಕಾಮಗಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕಿನ ಬಲವರ್ಧನೆಯಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಎಫ್‌ಇ 500³⁸ ದರ್ಜೆಯ ಉಕ್ಕು ಎಫ್‌ಇ 415 ದರ್ಜೆಯ ಉಕ್ಕಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕರ್ಷಕ (ಟೆನ್‌ಸೈಲ್) ಬಲವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ. ಎಫ್‌ಇ 500ರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕರ್ಷಕ ಬಲದ ಕಾರಣ, ಬಲವರ್ಧನೆಗಾಗಿ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಉಕ್ಕಿನ ಪರಿಮಾಣವು ಎಫ್‌ಇ 415 ದರ್ಜೆಯ ಉಕ್ಕಿನ ಬಳಕೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆಯಿರುವುದು. ಎಫ್‌ಇ 415 ದರ್ಜೆಯ ಒಂದು ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಟನ್ ಉಕ್ಕಿನಿಂದ ಸಿಗುವ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು 0.83 ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಟನ್ ಎಫ್‌ಇ 500 ದರ್ಜೆಯ ಉಕ್ಕಿನಿಂದ ಪಡೆಯಬಹುದು ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಆರ್‌ಸಿಸಿ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಕಡಿತವಿರುವುದು. ಮುಂದುವರೆದು, ಐಆರ್‌ಸಿ³⁹:21-2000ದ 302.5ನೇ ಪರಿಚ್ಛೇದ - 'ರಸ್ತೆ ಸೇತುವೆಗಳಿಗಾಗಿ ಮಾದರಿ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಗಳು ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಯ ಸಂಹಿತೆ - ಸೆಕ್ಷನ್: III - ಸಿಮೆಂಟ್ ಕಾಂಕ್ರೀಟ್ (ಸಾಧಾರಣ ಅಥವಾ ಬಲವರ್ಧಿತ)' ಇದು ಆರ್‌ಸಿಸಿಯ ಬಲವರ್ಧನೆಗಾಗಿ ಐಎಸ್⁴⁰ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ವಿನ್ಯಾಸಿತವಾಗಿರುವಂತೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಬಲವನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿಸುತ್ತದೆ.

ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ⁴¹ ದಾಖಲೆಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ, ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2009 ಮತ್ತು ಜನವರಿ 2014ರ ನಡುವೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾದ ಒಟ್ಟು ಗುತ್ತಿಗೆ ಮೌಲ್ಯ ₹ 146.49 ಕೋಟಿಯ ಏಳು ಸೇತುವೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾಮಗಾರಿಗಳಲ್ಲಿ, ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು 'ಆರ್‌ಸಿಸಿ ರಚನೆಗಾಗಿ ಬಲವರ್ಧಿತ ಉಕ್ಕನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು, ಕಟ್ಟುವುದು ಹಾಗೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇಡುವುದನ್ನು' ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಈ ಸೇತುವೆಗಳಿಗಾಗಿ, ಉಕ್ಕಿನ ಬಲವರ್ಧನೆಯ ವಿನ್ಯಾಸಗಳು ಎಫ್‌ಇ 415 ದರ್ಜೆಯ ಉಕ್ಕಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಬಲವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ತಯಾರಾಗಿದ್ದವು. ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು ಆರ್‌ಸಿಸಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳಿಗಾಗಿ ಎಫ್‌ಇ 500 ದರ್ಜೆಯ ಉಕ್ಕನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಚಾಲ್ತಿ ಲೆಕ್ಕದ ಬಿಲ್‌ಗಳ ಪ್ರಕಾರ 5,586.85 ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಟನ್‌ಗಳಷ್ಟು ಬಲವರ್ಧನೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಬಲವರ್ಧನೆಗೆ ಬಳಸಿದ 5,586.85 ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಟನ್ ಉಕ್ಕಿನ ಪರಿಮಾಣವು ಎಫ್‌ಇ 415 ದರ್ಜೆಯ ಉಕ್ಕಿನ ಬಲದ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಿತವಾಗಿತ್ತು. ಎಫ್‌ಇ 500 ದರ್ಜೆಯ ಉಕ್ಕಿನ ಬಲದ ಪ್ರಕಾರ ಕಂಬಿ ಬಗ್ಗಿಸುವಿಕೆಯ ನಕಾಶೆ/ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಲು ವಿಫಲತೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಎಫ್‌ಇ 415 ದರ್ಜೆಯ ಉಕ್ಕಿನ ಬಲದ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯು ಶೇಕಡಾ 17ರಷ್ಟು ಅಂದರೆ 949.76 ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಟನ್⁴² ಉಕ್ಕಿನ ಅಧಿಕ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಟೆಂಡರು ದರದಲ್ಲಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳಿಗಾಗಿ ಉಕ್ಕಿನ ಅಧಿಕ ಬಳಕೆಯ ವೆಚ್ಚವು ₹ 5.38 ಕೋಟಿ ಅಧಿಕ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು; ಇದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದಾಗ, ಎಫ್‌ಇ 415 ದರ್ಜೆಯ ಉಕ್ಕನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಅಂದಾಜುಗಳು ತಯಾರಾದವು ಆದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಎಫ್‌ಇ 500 ದರ್ಜೆಯ ಉಕ್ಕನ್ನು ಕಾಮಗಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಯಿತು ಎಂದು ಸರ್ಕಾರವು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಜುಲೈ 2015). ಆದರೆ, ಅಂದಾಜಿನಲ್ಲಿ ಎಫ್‌ಇ 500 ದರ್ಜೆಯ ಉಕ್ಕನ್ನು ಅನ್ವಯಿಸಿಕೊಳ್ಳದೇ ಇದ್ದುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಎಫ್‌ಇ 500 ದರ್ಜೆಯ ಉಕ್ಕಿನ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಅನುಮತಿಸುವ ಐಆರ್‌ಸಿ:21-2000 ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸದೇ ಇದ್ದುದಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರವು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ನೀಡಲಿಲ್ಲ.

³⁸ ಐಎಸ್ 1786ರ ಪ್ರಕಾರ, 'ಎಫ್‌ಇ'ಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಅಂಕಿಗಳು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕನಿಷ್ಠ ಶೇಕಡಾ 0.2ರಷ್ಟು ದೃಢ ಒತ್ತಡ ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಫಲ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

³⁹ ಇಂಡಿಯನ್ ರೋಡ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್

⁴⁰ ಇಂಡಿಯನ್ ಸ್ಟಾಂಡರ್ಡ್ಸ್

⁴¹ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ, ಬಂದರು ಮತ್ತು ಒಳನಾಡು ಜಲಸಾರಿಗೆ (ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆ) ವಿಭಾಗಗಳು, ಬೀದರ್ ಮತ್ತು ತುಮಕೂರು; ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ ವಿಭಾಗಗಳು, ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿ

⁴² (ಉಕ್ಕಿನ ಒಟ್ಟು ಬಳಕೆ × ಉಳಿತಾಯ ಶೇಕಡಾ 17) = (5,586.85 × 0.17) = 949.76 ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಟನ್

ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ವಿಭಾಗ, ಬೀದರ್‌ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾಮಗಾರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸರ್ಕಾರವು, ವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯ ಮಧ್ಯೆ ಉಕ್ಕಿನ ದರ್ಜೆಯಲ್ಲಿ (ಎಫ್‌ಇ 500) ಬದಲಾವಣೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಉಕ್ಕಿನ ಪರಿಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿತು. ಆಸರೆ ಗೋಡೆಯ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಎಫ್‌ಇ 500 ದರ್ಜೆಯ ಉಕ್ಕನ್ನು ಬಳಸಿ ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಲಾಗುವುದು ಎಂದು ಸಹಾ ಸರ್ಕಾರವು ಹೇಳಿತು.

ಸರ್ಕಾರದ ಉತ್ತರವು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಒಪ್ಪಲರ್ಪವಲ್ಲ:

- ❖ ವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಎಫ್‌ಇ 500 ದರ್ಜೆಯ ಉಕ್ಕನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಯಿತು ಎನ್ನುವ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ವಿಭಾಗ, ಬೀದರ್‌ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಉತ್ತರವು ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಸರಿಯಲ್ಲ ಎಕೆಂದರೆ ಎಫ್‌ಇ 415 ದರ್ಜೆಯ ಉಕ್ಕನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಅಂದಾಜು ತಯಾರಾಗಿತ್ತು. ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಎಫ್‌ಇ 500 ದರ್ಜೆಯ ಉಕ್ಕಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಆಸರೆ ಗೋಡೆಗಳ ಉಕ್ಕಿನ ಬಲವರ್ಧನೆಯನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಲಾಗುವುದು ಎನ್ನುವ ಸರ್ಕಾರದ ಉತ್ತರವು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಮುಂದುವರೆದು, ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಧಾರವಾಡದ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ ವೃತ್ತದ ಅಧೀಕ್ಷಕ ಇಂಜಿನಿಯರರು, ರಚನಾತ್ಮಕ ಬಲವರ್ಧನೆಯನ್ನು (ವಿನ್ಯಾಸ, ಪರಿಮಾಣ ಮತ್ತು ದರ), ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸುವ, ಎಫ್‌ಇ 500 ದರ್ಜೆಯ ಉಕ್ಕಿನ ಪ್ರಕಾರ ಭವಿಷ್ಯದ ಕಾಮಗಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು (ಜೂನ್ 2015).
- ❖ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಬಳಸಲಾದ ಉಕ್ಕಿನ ದರ್ಜೆಯು ಅಂದಾಜಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದ ಉಕ್ಕಿನ ದರ್ಜೆಯಿಂದ ಬೇರೆಯಾದಾಗ, ಬಳಸುವ ಉಕ್ಕಿನ ದರ್ಜೆಯ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಿತವಾಗಿ ವಿನ್ಯಾಸದ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಯು, ಪರಿಣಾಮವಾದ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಕಡಿತವನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಇಲಾಖೆಯ ಪಾಲಿಗೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಹೀಗೆ, ಅಂದಾಜಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಐಆರ್‌ಸಿ ಸಂಹಿತೆಯಂತೆ ವಿನ್ಯಾಸದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಗೆ ನಿಷ್ಠೆಯಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕಾಮಗಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಇತರ ದರ್ಜೆಯ ಉಕ್ಕನ್ನು ಬಳಸಿದಾಗ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಆನಂತರ ಪರಿಷ್ಕರಿಸುವಲ್ಲಿನ ವಿಫಲತೆಯು ತಪ್ಪಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದ ₹ 5.38 ಕೋಟಿ ಅಧಿಕ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.

3.7 ಸರಿಯಿಲ್ಲದ ಅನುಷ್ಠಾನದಿಂದ ನಿಷ್ಫಲ ವೆಚ್ಚ

ಯೋಜನೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರವೂ ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತ ಟ್ರಾಫಿಕ್ ಕೌಂಟರ್ ಹಾಗೂ ತೂಕಮಾಡುವ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖ ಮಾಡದಿದ್ದು ₹ 4.60 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ನಿಷ್ಫಲ ಮಾಡಿತು.

ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆ ಮತ್ತು ಹೆದ್ದಾರಿಗಳ ಮಂತ್ರಾಲಯವು ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತ ಟ್ರಾಫಿಕ್ ಕೌಂಟರ್ ಕಂ ಕ್ಲಾಸಿಫೈಯರ್‌ಅನ್ನು (ಚಲನೆಯಲ್ಲಿ ತೂಕಮಾಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ) ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2006). ಚಲನೆಯಲ್ಲಿ ತೂಕಮಾಡುವಿಕೆಯು (ವೆರ್ಯ್ ಇನ್ ಮೋಷನ್) ರಸ್ತೆಗಳ ದುಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವ ವಾಹನಗಳ ಅಧಿಕ ಭಾರವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ಹಾಗೂ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸಮಯ ಆಧಾರಿತವಾಗಿ ಸಾರಿಗೆ ಎಣಿಕೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಉದ್ದೇಶ ಹೊಂದಿತ್ತು.

ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ₹ 25 ಲಕ್ಷ ವೆಚ್ಚದ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿ ತೂಕಮಾಡುವ ಎರಡು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆ ಮತ್ತು ಹೆದ್ದಾರಿಗಳ ಮಂತ್ರಾಲಯದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು (ಮಾರ್ಚ್ 2007) ಮತ್ತು ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಾಚೇನಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ (ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ 48) ಹಾಗೂ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಲಗೆರೆಯಲ್ಲಿ (ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ 63) ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ, ಬಂದರು ಮತ್ತು ಒಳನಾಡು ಜಲಸಾರಿಗೆ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ (ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆ) ಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಹಂಚಲ್ಪಟ್ಟವು. ಸಿವಿಲ್ ಕಾಮಗಾರಿಗಳಿಗಾಗಿ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಅನುಮೋದನೆ ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ

ಮಂಜೂರಾತಿಯನ್ನು ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆ ಮತ್ತು ಹೆದ್ದಾರಿಗಳ ಮಂತ್ರಾಲಯದಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಯಿತು (ನವೆಂಬರ್ 2009) ಹಾಗೂ ಟೆಂಡರು ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಗುತ್ತಿಗೆಗಳು ಆರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯುವಂತೆ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2009/ಜನವರಿ 2010). ಆದರೆ, ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆ ಮತ್ತು ಹೆದ್ದಾರಿಗಳ ಮಂತ್ರಾಲಯದ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಗಳನುಸಾರ ಕಾಮಗಾರಿಯ ಕಿತ್ತುಹಾಕುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣದ (ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ 48) ಮತ್ತು ನಿವೇಶನದ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬದ (ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ 63) ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಕಾಮಗಾರಿಗಳು ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ವಿಳಂಬದ ನಂತರ ಮುಕ್ತಾಯವಾದವು. ಭೂ ಸ್ವಾಧೀನವು ಸೇರಿದಂತೆ ಸಿವಿಲ್ ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ಮೇಲಿನ ಒಟ್ಟು ವೆಚ್ಚವು, ಮಾರ್ಚ್ 2015ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ, ₹ 4.10 ಕೋಟಿ ಆಗಿತ್ತು.

ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಿದ ಸಂಸ್ಥೆಯು ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಹಾಯದ ಒದಗಿಸುವಿಕೆಗೆ ಮತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖತೆಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಮಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ ವಿಭಾಗಗಳ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆ ಇಂಜಿನಿಯರರ ದಾಖಲೆಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯು (ಮಾರ್ಚ್ 2013, ಮಾರ್ಚ್ 2014) ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ, ಸಿವಿಲ್ ಕಾಮಗಾರಿಗಳು ಜನವರಿ 2012ರಲ್ಲಿಯೇ ಮುಗಿದಿದ್ದರೂ, ಎರಡೂ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ:

- ❖ ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆ ಮತ್ತು ಹೆದ್ದಾರಿಗಳ ಮಂತ್ರಾಲಯದ ನಿರ್ದೇಶನಗಳಂತೆ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ 48ರ ಚಲನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಕಮಾಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪರಿಪಾಲನೆಗಾಗಿ ಸಾರಿಗೆ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸಲಾಯಿತು. ಸಾರಿಗೆ ಇಲಾಖೆಯ ಆಯುಕ್ತರು ನಿವೇಶನದ ತನಿಖೆಯ ನಂತರ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು/ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು⁴³ ಒದಗಿಸಲು ಕೋರಿದರು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2012 ಮತ್ತು ಫೆಬ್ರವರಿ 2014) ಹಾಗೂ ಇಲಾಖೆಯು ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಸೌಲಭ್ಯದ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಥವಾ ಬೇರೆ ರೀತಿಯನ್ನು ನಂತರ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದು ಎಂದು ಸಹಾ ಹೇಳಿದ್ದರು (ಫೆಬ್ರವರಿ 2014). ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಹಸ್ತಾಂತರಕ್ಕಾಗಿ ತಕ್ಷಣದ ಅಗತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಭರಿಸಲು ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆಯು, ರಸ್ತೆ ಸಾರಿಗೆ ಮತ್ತು ಹೆದ್ದಾರಿಗಳ ಮಂತ್ರಾಲಯದಿಂದ ಅನುಮೋದನೆಗಾಗಿ ₹ 3.10 ಕೋಟಿಯ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದ ನಿಧಿಯಡಿಯಲ್ಲಿ ₹ 52 ಲಕ್ಷದ ಎರಡು ಅಂದಾಜುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿತ್ತು. ಕಾಮಗಾರಿಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು.
- ❖ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ 63ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಡಿಸೆಂಬರ್ 2007ರಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕೃತವಾಯಿತು ಮತ್ತು ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಮುನ್ನವೇ ಖಾತರಿ ಅವಧಿಯು ಮುಗಿದಿತ್ತು. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ 63ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದ್ದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಕಾರ್ಯನಿರತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಪ್ಲಾಜಾ ಸರ್ವರ್, ಮಾನಿಟರ್, ಕೀ ಬೋರ್ಡ್, ಮುದ್ರಕ, ಮುಂತಾದವು ಹಾಳಾಗಿದ್ದವು. ಖಾತರಿ ಅವಧಿಯು ಮುಗಿದಿದ್ದರಿಂದ ಇಲಾಖೆಯು ದುರಸ್ತಿಗಳಿಗಾಗಿ ₹ 90,274 ಅಧಿಕ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಮಾಡಿತು. ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅಳತೆ ಮಾಡುವಿಕೆಯು (ಕ್ಯಾಲಿಬ್ರೇಶನ್) ಇನ್ನೂ ಮುಗಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಸಾರಿಗೆ ಇಲಾಖೆಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಹಾ ಇನ್ನೂ ಆರಂಭಿಸಿರಲಿಲ್ಲ.

ನಿರ್ಮಿಸಲಾದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಸಾರಿಗೆ ಇಲಾಖೆಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾಗಬೇಕಾಗಿವೆ ಎನ್ನುವುದು ಇಲಾಖೆಯ ಅರಿವಿನಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಯೋಜನೆಯ ಅಂತಿಮಗೊಳಿಸುವಿಕೆಯ ಮುನ್ನವೇ ಅದರ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಾರಿಗೆ ಇಲಾಖೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಲೋಚಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದಾಗ ಸರ್ಕಾರವು, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ 48ರಲ್ಲಿ ಉಪಕರಣವು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಪರಿಶೀಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಆದರೆ ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಾರಿಗೆ ಕಛೇರಿಯು (ಸಾರಿಗೆ ಇಲಾಖೆ) ಅದನ್ನು ಇನ್ನೂ ವಶಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆಯು ಅಧಿಕಭಾರದ ವಾಹನಗಳನ್ನು ದಂಡನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಲು ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿತು (ಜುಲೈ 2015). ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ 63ರಲ್ಲಿ ಉಪಕರಣದ ವಿಳಂಬಿತ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಭೂ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವು ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಸರ್ಕಾರವು ಮುಂದುವರೆದು ಹೇಳಿತು.

⁴³ ಪ್ರವೇಶ ಮತ್ತು ನಿರ್ಗಮನ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಅಗಲಿಸುವುದು, ಸೈನ್ ಬೋರ್ಡ್‌ಗಳು, ಕೊಠಡಿಗಳು, ವಿದ್ಯುದ್ದೀಪ, ಪೀಠೋಪಕರಣ ಮತ್ತು ಸಲಕರಣೆ, ಕಂಪ್ಯೂಟರ್, ಇಂಟರ್ನೆಟ್ ಸೌಲಭ್ಯ, ಉಗ್ರಾಣ, ವಿದ್ಯುಜ್ಜನಕ, ಕ್ರೇನ್, ನೀರು ಸರಬರಾಜು, ಶೌಚಾಲಯಗಳು, ಮುಂತಾದವು.

ಸರ್ಕಾರದ ಉತ್ತರವು ಒಪ್ಪಲರ್ಹವಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ನ್ಯೂನತೆಯುಳ್ಳ ಯೋಜನೆ, ಭೂ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬ ಮತ್ತು ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆ ಹಾಗೂ ಸಾರಿಗೆ ಇಲಾಖೆಯ ನಡುವೆ ಸಮನ್ವಯದ ಕೊರತೆಯಿಂದಾಗಿ ಉಪಕರಣ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖವಾಗದೆ, ₹ 4.60 ಕೋಟಿ⁴⁴ ವೆಚ್ಚ ನಿಷ್ಫಲವಾಯಿತು. ಅಧಿಕ ಭಾರದ ವಾಹನಗಳನ್ನು ದಂಡನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಲು ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ್ದ ಸಾರಿಗೆ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆಯು ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳದೇ ಇದ್ದ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಗತ್ಯ ಉಪಕರಣದ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರವೂ ವಾಸ್ತವಿಕ ಸಮಯ ಆಧಾರಿತ ಸಾರಿಗೆ ದತ್ತದ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಮತ್ತು ವಾಹನಗಳ ಅಧಿಕ ಭಾರವನ್ನು ತಡೆಯುವ ಉದ್ದೇಶವು ಈಡೇರಲಿಲ್ಲ.

3.8 ಕುಗ್ಗುವಿಕೆಯ ಅಧಿಕ ಕಳೆಯುವಿಕೆಯಿಂದ ವರಮಾನದ ನಷ್ಟ

ಉಗ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ರಾಶಿ ಹಾಕುವ ಮರಳಿನ ಕುಗ್ಗುವಿಕೆಯ ಕಡಿತವು ಇಂಡಿಯನ್ ರೋಡ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನಿಂದ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಮಾದರಿಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದು, ₹ 3.35 ಕೋಟಿಯ ವರಮಾನದ ನಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.

ಇಂಡಿಯನ್ ರೋಡ್ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ (ಐಆರ್‌ಸಿ) ಮಾದರಿಗಳು ಸೂಚಿಸುವುದೇನೆಂದರೆ “ನಿವೇಶನಕ್ಕೆ ಸರಬರಾಜಾಗುವ ದಪ್ಪ ಮತ್ತು ಪುಡಿ ಮರಳು, ಉಬ್ಬುವಿಕೆಯ ಕಡೆಗೆ ಕಳೆದ ನಂತರ ಘನ ಮೀಟರ್‌ನಲ್ಲಿ ಪಾವತಿಯಾಗಬೇಕು. 22.4 ಮಿಮೀ ಗಾತ್ರದವರೆಗಿನ ಮರಳಿಗೆ, ಮರಳಿನ ವಾಸ್ತವಿಕ ಗಾತ್ರವನ್ನು, ರಾಶಿ ಅಳತೆಯಿಂದ ಲೆಕ್ಕಹಾಕಿದ ಪರಿಮಾಣದಿಂದ, ವಿಶದಪಡಿಸಿರುವ ಶೇಕಡಾ ಐದನ್ನು ಕಳೆದನಂತರ ಲೆಕ್ಕಹಾಕಬೇಕು.”

ಗದಗ್‌ನ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ, ಬಂದರು ಮತ್ತು ಒಳನಾಡು ಜಲಸಾರಿಗೆ ವಿಭಾಗದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರು, ಮುಂಡರಗಿ ಉಪ-ವಿಭಾಗದ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ಮರಳು ಬ್ಲಾಕ್‌ಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ, ಪ್ರತಿ ಬ್ಲಾಕ್‌ನಲ್ಲಿ ‘ಹೊರತೆಗೆಯುವುದು, ತುಂಬುವುದು, ಸಾಗಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅಧಿಸೂಚಿತ ಉಗ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಮರಳನ್ನು ರಾಶಿ ಹಾಕುವುದು’ ಈ ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಟೆಂಡರು ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ವಹಿಸಿದರು (ನವೆಂಬರ್ 2011ರಿಂದ ಜನವರಿ 2012). ಉಗ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ರಾಶಿ ಹಾಕಲಾದ ಮರಳು ನಂತರ ಬಳಕೆದಾರರಿಗೆ ಮಾರಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರ ದಾಖಲೆಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ (ಜೂನ್ 2014), ಪಾವತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಕುಗ್ಗುವಿಕೆಯ ಕಡೆಗೆ ಪರಿಮಾಣದ ಶೇಕಡಾ 12.5ನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರಿಂದ, ಐಆರ್‌ಸಿ ಮಾದರಿಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಲ್ಲಿ, ಸೂಚನೆಗಳು ನೀಡಲ್ಪಟ್ಟವು (ಮಾರ್ಚ್ 2012). ಆದರೆ, ಇದನ್ನು ಟೆಂಡರ್/ಒಪ್ಪಂದದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ, ಐಆರ್‌ಸಿ ಮಾದರಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಶೇಕಡಾ ಐದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕುಗ್ಗುವಿಕೆಯ ಕಡೆಗೆ ಶೇಕಡಾ 12.5ನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರು ಏಕೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಗಳು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಗೆ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಲಭಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಇನ್ನೂ ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ ರಾಶಿ ಅಳತೆಯಿಂದ ಶೇಕಡಾ 20ನ್ನು ಕಳೆದ ನಂತರ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ಪಾವತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಶೇಕಡಾ 15ರಷ್ಟು⁴⁵ ಅಧಿಕ ಕಳೆಯುವಿಕೆಯು ನಿಯಮಬಾಹಿರವಾಗಿತ್ತು ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಮಾರಾಟಕ್ಕೆ ಲಭ್ಯವಿದ್ದ ಮರಳಿನ ಪರಿಮಾಣವನ್ನು 86,984 ಘಮೀಗಳಷ್ಟು ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟು, ಕೋಷ್ಟಕ 3.2ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವಂತೆ, ವರಮಾನದ ನಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿತು:

⁴⁴ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ - ₹ 4.10 ಕೋಟಿ ಮತ್ತು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರ - ₹ 0.50 ಕೋಟಿ
⁴⁵ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಅನುಮತಿಸಿದ್ದ ಶೇಕಡಾ 20ರಿಂದ ಮಾದರಿಯಂತೆ ಅನುಮತಿಸಬೇಕಾದ ಶೇಕಡಾ 5ನ್ನು ಕಳೆದು.

ಕೋಷ್ಟಕ 3.2: ಪರಿಮಾಣದ ಅಧಿಕ ಕಳೆಯುವಿಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ವಿವರಣಾಪಟ್ಟಿ

(ಪರಿಮಾಣ ಘಮೀನಲ್ಲಿ)

ಉಗ್ರಾಣಕ್ಕೆ ತರಲಾದ ಪರಿಮಾಣ	ಐಆರ್‌ಸಿ ಮಾದರಿಯಂತೆ ಅಳತೆಯಾಗಬೇಕಿದ್ದ ಪರಿಮಾಣ	ಪಾವತಿಗಾಗಿ ಅಳೆಯಲಾದ ಪರಿಮಾಣ	ಅಧಿಕ ಕಳೆಯುವಿಕೆ
5,76,374	5,47,555	4,60,571	86,984

ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ಕುಗ್ಗುವಿಕೆಯ ನಿಯಮಬಾಹಿರ ಕಳೆಯುವಿಕೆಯಿಂದಾದ ವರಮಾನದ ನಷ್ಟವು ₹ 3.35 ಕೋಟಿಗೆ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವಾಯಿತು.

ಇದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದಾಗ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರು, ಕಪ್ಪು ಹತ್ತಿ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾದ ಮರಳು, ಮಳೆಗಾಲ ಮತ್ತು ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಬ್ಬುವ ಮತ್ತು ಕುಗ್ಗುವ ವಿಶೇಷ ಸ್ವಭಾವ ಹೊಂದಿದೆ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖಾ ಸಂಹಿತೆಯ ವಿಧಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಕಳೆಯುವಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಯಿತು ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದರು (ಜೂನ್ 2015).

ಉತ್ತರವು ಒಪ್ಪಲರ್ಹವಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಅಂತಹ ಯಾವುದೇ ವಿಧಿಯು ಕರ್ನಾಟಕ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖಾ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ, ರಾಶಿ ಅಳತೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಪಾವತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ ಶೇಕಡಾ ಐದು ಕಡಿತವನ್ನು ವಿಧಿಸಿದ್ದ ಐಆರ್‌ಸಿ ಮಾದರಿಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಮತಿಸಲಾದ ಮಿತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಅಧಿಕ ಕಡಿತವನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ, ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಉಂಟಾದ ₹ 3.35 ಕೋಟಿ ವರಮಾನದ ನಷ್ಟದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರುತ್ತದೆ.

ವಿಷಯವನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಜೂನ್ 2015ರಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಯಿತು, ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2015ರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾಪನಾ ಪತ್ರದಿಂದ ಅನುಸರಿಸಲಾಯಿತು; ಅವರ ಉತ್ತರವು ಇನ್ನೂ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿದೆ (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).

3.9 ಕಟ್ಟಡದ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಕಾರ್ಯಶ್ರದ್ಧೆಯ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ವ್ಯರ್ಥ ವೆಚ್ಚ

ಸೂಚಿತ ನಿವೇಶನಕ್ಕೆ ಬದಲಿನ ನಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಐಟಿಐ ಕಾಲೇಜು ಕಟ್ಟಡದ ನಿರ್ಮಾಣವು, ₹ 1.65 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಮೊಕದ್ದಮೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕಾಮಗಾರಿಯ ನಿಲುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಫಲಿಸಿತು.

ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಿತ್ತಾಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ₹ ಮೂರು ಕೋಟಿಯ ಕೈಗಾರಿಕಾ ತರಬೇತಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ (ಐಟಿಐ) ಕಾಲೇಜು ಕಟ್ಟಡ ನಿರ್ಮಾಣದ ಕಾಮಗಾರಿಗೆ ಸರ್ಕಾರವು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಅನುಮೋದನೆ ನೀಡಿತು (ಮಾರ್ಚ್ 2011). ಗಾಂಧಿನಗರ ಗ್ರಾಮದ ಸರ್ವೆ ಸಂಖ್ಯೆ 117ರಲ್ಲಿನ 116-38 ಎಕರೆ ಜಮೀನಿನ ಪೈಕಿ ನಾಲ್ಕು ಎಕರೆಯನ್ನು ಕಲಬುರ್ಗಿಯ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಹಂಚಿದರು (ಜನವರಿ 2010) ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರಿ ಐಟಿಐನ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರು ಈ ಜಮೀನಿನ ನಕಾಶೆಯನ್ನು ಚಿತ್ತಾಪುರದ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ, ಬಂದರು ಮತ್ತು ಒಳನಾಡು ಜಲಸಾರಿಗೆ ಇಲಾಖೆಯ (ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆ) ಸಹಾಯಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರಿಗೆ 29 ಮೇ 2012ರಂದು ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಿದರು. ಗುತ್ತಿಗೆಯು ಓರ್ವ ಏಜೆನ್ಸಿಗೆ, ₹ 3.11 ಕೋಟಿಗೆ, ನಿವೇಶನದ ಹಸ್ತಾಂತರದ ದಿನದಿಂದ 12 ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಮುಗಿಸಲು ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು (ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2012).

ಸಹಾಯಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರು ನಿವೇಶನವನ್ನು ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ 15 ಏಪ್ರಿಲ್ 2013ರಂದು ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಿದರು. ಆದರೆ, 1 ಮೇ 2013ರಂದು ಕೆಲವರು ಭೂ ಮಾಲೀಕರಿಂದ, ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಅವರ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ (ಸರ್ವೆ ಸಂಖ್ಯೆ 56 ಮತ್ತು 57)⁴⁶ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವ ಆರೋಪದ ಮೇಲೆ, ಒಂದು ಪೊಲೀಸ್ ದೂರು ದಾಖಲಾಯಿತು. ಇದು ಸಹಾಯಕ

⁴⁶ ಈ ಸರ್ವೆ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಸರ್ವೆ ಸಂಖ್ಯೆ 117ರಿಂದ ಅವ್ಯತವಾಗಿವೆ

ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರಿಂದ 4 ಮೇ 2013ರಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು; ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅವರು ಚಿತ್ತಾಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ತಹಶೀಲ್ದಾರರನ್ನು, ಪಹಣಿ⁴⁷, ನಕಾಶೆ, ಚಕ್ಕುಬಂದಿ⁴⁸ ಮತ್ತಿತರ ಕಂದಾಯ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಲು ಮತ್ತು ಅರ್ಜಿದಾರರಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಹಿಂಬರಹವನ್ನು ನೀಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ನಿವೇಶನವನ್ನು ತನಿಖೆ ಮಾಡಲು ಸಹಾ ಕೋರಿದರು (ಮೇ 2013). ಆದಾಗ್ಯೂ, ಸಹಾಯಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರು/ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರು ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಇತ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸದೆಯೇ, ತಹಶೀಲ್ದಾರರಿಂದ ನಿವೇಶನದ ಸರಿಯಾಗಿರುವಿಕೆಯ ಯಾವುದೇ ಹಿಂಬರಹವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದೆಯೇ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾಮಗಾರಿಯೊಂದಿಗೆ ಮುಂದುವರೆದರು. ನಿರ್ಮಾಣವು ಖಾಸಗಿ ಜಮೀನಿನ ಅತಿಕ್ರಮಣದೊಂದಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಕಾರಣ, ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಒಂದು ಕಾನೂನು ಸೂಚನಾಪತ್ರವು ಜಾರಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ (5 ಮೇ 2014), ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಗಿದೆಯೆಂದು ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆಯು ಸರ್ವೆ ಸಂಖ್ಯೆ 117ರ (ಸರಿಯಾದ ನಿವೇಶನ) ಬದಲಾಗಿ ಸರ್ವೆ ಸಂಖ್ಯೆ 56 ಮತ್ತು 57ರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಡದ ನಿರ್ಮಾಣ ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದೆಯೆಂದು ಚಿತ್ತಾಪುರದ ತಹಶೀಲ್ದಾರರು ತಿಳಿಸಿದರು (20 ಜೂನ್ 2014ರ ಪತ್ರ); ಇದು ಸೇಡಂನ ಭೂ ದಾಖಲೆಗಳ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರಿಂದಲೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು (ಜೂನ್ 2014).

ತಪ್ಪು ನಿವೇಶನದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ವಹಿಸಲಾದ ಕಾಮಗಾರಿಯ ಕಡೆಗೆ ₹ 1.65 ಕೋಟಿಯು ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ಏಪ್ರಿಲ್ 2014ರವರೆಗೆ ಪಾವತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಸೇಡಂನ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರ ದಾಖಲೆಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ (ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2014), ಈ ಕೆಳಗೆ ಹೊರತಂದಿರುವಂತೆ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಕಡೆಯಿಂದ ವಿಫಲತೆಯು ಕಾಮಗಾರಿಯ ನಿಲುಗಡೆಯತ್ತ ಒಯ್ದಿತ್ತು:

- ❖ ಕಟ್ಟಡದ ನಿರ್ಮಾಣವು ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಸರ್ವೆ ಸಂಖ್ಯೆ 117ರಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ, ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆಯು ಸರ್ವೆ ಸಂಖ್ಯೆ 56 ಮತ್ತು 57ರಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಿತ್ತು.
- ❖ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ನಿವೇಶನವು ಹಸ್ತಾಂತರವಾದ 20 ದಿನಗಳ ಒಳಗಾಗಿಯೇ ತಪ್ಪು ನಿವೇಶನದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವ ಒಂದು ಪೊಲೀಸ್ ದೂರು ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೀಗಿದ್ದರಿಂದ, ವಿಷಯವನ್ನು ತುರ್ತಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು ಮತ್ತು ತಕ್ಷಣವೇ ನಿವೇಶನದ ಸರಿಯಾಗಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಅಂತಹ ಯಾವುದೇ ತುರ್ತು ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ಜಮೀನಿನ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಮಾಣವು ಮುಂದುವರೆದಿದ್ದು, ಒಂದು ವರ್ಷದ ನಂತರ ಅದರ ನಿಲುಗಡೆಗೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ, ಗಣನೀಯ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಭರಿಸುವಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.
- ❖ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುಳ್ಳ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಓರ್ವ ಜನಸೇವಕನಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರು, ನಿರ್ಮಾಣದೊಂದಿಗೆ ಮುಂದುವರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ತಹಶೀಲ್ದಾರರಿಂದ ದೃಢೀಕರಣವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಉತ್ತರಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಯುವ ಅಥವಾ ತಹಶೀಲ್ದಾರರೊಂದಿಗೆ ವಿಷಯವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದ್ದಿತು.

ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದಾಗ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯವರು, ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಯಾವುದೇ ಲೋಪವಿರಲಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಕಂದಾಯ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಗುರುತಿಸಲಾದ ಮತ್ತು ಹಸ್ತಾಂತರವಾದ ಜಮೀನಿನ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದರು (ಜುಲೈ 2015).

⁴⁷ ಸರ್ವೆ ಮತ್ತು ಹಳೆಯ ಹಾಗೂ ಹೊಸ ಸರ್ವೆ ಸಂಖ್ಯೆ, ಜಮೀನಿನ ವಿವರಗಳು, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಕಂದಾಯ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆಯ ವಿವರಣಾಪಟ್ಟಿ
⁴⁸ ಗಡಿರೇಖೆ

ಉತ್ತರವನ್ನು ಒಪ್ಪಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ತಪ್ಪು ನಿವೇಶನದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿತ್ತು. ಮೇಲಾಗಿ, ಕಾಮಗಾರಿಯ ನಿರ್ಮಾಣವು ಇನ್ನೂ ಆರಂಭದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ತಪ್ಪು ನಿವೇಶನದ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಮಾಣದ ಬಗ್ಗೆ ಪೊಲೀಸ್ ದೂರನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಲಾಯಿತು, ಏಕೆಂದರೆ ಇಲಾಖೆಯು ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ದೃಢೀಕರಣವನ್ನು ಪಡೆಯದೆಯೇ ನಿರ್ಮಾಣದೊಂದಿಗೆ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಆದರೆ, ಭೂ ಮಾಲೀಕರಿಂದ ಕಾನೂನಿನ ಆಸರೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ ನಂತರವೇ ನಿರ್ಮಾಣವು ನಿಂತಿತು. ಈ ಲೋಪಗಳು ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿರುವಂತೆ, ಒಂದು ಅಪೂರ್ಣ ಕಟ್ಟಡದ ಮೇಲೆ ₹ 1.65 ಕೋಟಿಯ ವೃಥಾ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.

3.10 ಅಧಿಕ ವೆಚ್ಚ

ನೆಲದ ಸಮಗೊಳಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ತಗ್ಗುಗೊಳಿಸುವಿಕೆಗಾಗಿ ಸರಿಯಲ್ಲದ ಅಂಶದ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿಕೆಯು ₹ 1.08 ಕೋಟಿಯ ಅಧಿಕ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.

ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ, ಬಂದರು ಮತ್ತು ಒಳನಾಡು ಜಲಸಾರಿಗೆ ಇಲಾಖೆಯ (ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆ) ದರಪಟ್ಟಿಯು ದೈಹಿಕ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಯಾಂತ್ರಿಕ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಅಗತಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ದರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ದೈಹಿಕ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಅಗತಕ್ಕ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಅಗತದ ವೆಚ್ಚವು ಕಡಿಮೆಯಿದೆ. ಅಗತದ ಪರಿಮಾಣವು ಬಹು ಸ್ವಲ್ಪವಿದ್ದಾಗ ಅಥವಾ ಸ್ಥಳಾಭಾವದಿಂದ ಎಕ್ಸ್‌ಕವೇಟರ್, ಡೋಜರ್, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೆ ತರಲಾಗದಿದ್ದಾಗ ದೈಹಿಕ ಅಗತವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು.

ದರಪಟ್ಟಿ 2010-11ರ ಪ್ರಕಾರ ದೈಹಿಕ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಮೇಲ್ಮೈ ಅಗತದ ದರವು ಪ್ರತಿ ಘಮೀಗೆ ₹ 138 ಇದ್ದರೆ, ಯಾಂತ್ರಿಕ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ರಚನೆಗಳ ಅಡಿಪಾಯದ ಅಗತಕ್ಕಾಗಿ ದರವು ಪ್ರತಿ ಘಮೀಗೆ ಕೇವಲ ₹ 29 ಇದ್ದಿತು. ದರಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಂಶದ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಹೋಲಿಸಲಾಗುವ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ದರ ಅಥವಾ ದತ್ತ ದರವನ್ನು⁴⁹ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಸೋಗಾನೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಬಂದಿಖಾನೆ ಮತ್ತು ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವಸತಿಗೃಹಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದ ಗುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಶಿವಮೊಗ್ಗದ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ವಿಶೇಷ ವಿಭಾಗದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರು ಓರ್ವ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ₹ 51.96 ಕೋಟಿಗೆ⁵⁰ ವಹಿಸಿದರು (ಫೆಬ್ರವರಿ 2011). ಇತರ ಅಂಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಗುತ್ತಿಗೆಯು ನೆಲದ ಸಮಗೊಳಿಸುವಿಕೆಗಾಗಿ 1,13,256.25 ಘಮೀ ಪರಿಮಾಣದ ಗಟ್ಟಿ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ದೈಹಿಕ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಅಗತವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು, ಈ ಅಂಶಕ್ಕೆ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು ಪ್ರತಿ ಘಮೀಗೆ ₹ 172.43ನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದರು. ಒಪ್ಪಂದದ 35.2ನೇ ಪರಿಚ್ಛೇದದ ಪ್ರಕಾರ ವ್ಯತ್ಯಯದ (ವೇರಿಯೇಶನ್) ಅಂಶಗಳು ಟೆಂಡರು ಅನುಮೋದನೆಯ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದ ದರಗಳಲ್ಲಿ, ಟೆಂಡರು ಶೇಕಡಾವಾರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಅಥವಾ ಕಳೆದು, ಪಾವತಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು. ಮಾರ್ಚ್ 2015ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ, ಗುತ್ತಿಗೆದಾರನಿಗೆ ₹ 57.33 ಕೋಟಿ⁵¹ ಪಾವತಿಯಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಕಾಮಗಾರಿಯು ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು.

ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರ ದಾಖಲೆಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯು (ಜನವರಿ 2015) ಕೆಳಗಿನ ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿತು:

⁴⁹ ಅನುಮೋದಿತ ದರಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರದ ಯಾವುದೇ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ವಾಸ್ತವಿಕ ವೆಚ್ಚ, ಶ್ರಮ, ಸಾಗಣೆ, ಏರಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ವೈಟೇಜ್‌ಗಳ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಿತವಾಗಿ ಒಂದು ದತ್ತ ದರವನ್ನು ತಯಾರಿಸಲಾಗುವುದು (ಕರ್ನಾಟಕ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖಾ ಸಂಹಿತೆ ಭಾಗ 1ರ ಕಂಡಿಕೆ 14.11)

⁵⁰ ಟೆಂಡರ್‌ಗೆ ಇಡಲಾದ ಕಾಮಗಾರಿಯ ವೆಚ್ಚದ (₹ 43.83 ಕೋಟಿ) ಶೇಕಡಾ +18.53 ಟೆಂಡರ್ ಪ್ರೀಮಿಯಂನೊಂದಿಗೆ

⁵¹ ಬಾಕಿಯಿದ್ದ ಬಿಲ್‌ಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು

- ❖ ಅಗೆತದ ಪರಿಮಾಣವು ಅಗಾಧವಾಗಿದ್ದರೂ ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಅಗೆತವು ಮಿತವ್ಯಯಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರು ಅಂದಾಜಿನಲ್ಲಿ 'ಗಟ್ಟಿ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೆಲದ ಸಮಗೊಳಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ತಗ್ಗುಗೊಳಿಸುವಿಕೆ' ಅಂಶಕ್ಕಾಗಿ ದೈಹಿಕ ಅಗೆತದ ದರವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.
- ❖ ಸವಾಲುದಾರರು ನಾಲ್ಕು ಹೈಡ್ರಾಲಿಕ್ ಎಕ್ಸ್‌ಕವೇಟರ್‌ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರತಕ್ಕದ್ದು ಎನ್ನುವುದು ಟೆಂಡರು ಕರೆದ ಸೂಚನಾಪತ್ರದ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ಷರತ್ತಾಗಿತ್ತು; ಇದನ್ನು ಕಾಮಗಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಗಾಧ ಪರಿಮಾಣದ ಭೂ ಅಗೆತವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಹೇಳಲಾಗಿತ್ತು. ಯಾಂತ್ರಿಕ ಸಾಧನಗಳ ಬಳಕೆಯ ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಅಗಾಧ ಪ್ರಮಾಣದ ಅಗೆತವು ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಷರತ್ತನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಗಿತ್ತು.
- ❖ ಟೆಂಡರ್‌ನ ಅಂಶದ ಬದಲಿಸುವಿಕೆ/ಮಾರ್ಪಡಿಸುವಿಕೆಗೆ ಟೆಂಡರ್‌ನ ಷರತ್ತುಗಳು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿದ್ದರೂ, ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಮಗೊಳಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ತಗ್ಗುಗೊಳಿಸುವಿಕೆಯ ಅಂಶವನ್ನು ದೈಹಿಕ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಸಾಧನಕ್ಕೆ, ಒಪ್ಪಂದದ 35.2ನೇ ಪರಿಚ್ಛೇದದ ಪ್ರಕಾರ ವ್ಯತ್ಯಯ ಅಂಶದಂತೆ, ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರು ಬದಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ, 2010-11ರ ದರಪಟ್ಟಿಯಂತೆ ಪ್ರತಿ ಘಮೀಗೆ ₹ 29ನ್ನು (ರಚನೆಗಳ ಅಡಿಪಾಯದ ಅಗೆತದ ದರ) ಪರಿಗಣಿಸಿದಾಗ, ಯಾಂತ್ರಿಕ ಸಾಧನಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯತ್ಯಯ ಅಂಶದ ದರವು ಪ್ರತಿ ಘಮೀಗೆ ₹ 36.09ಕ್ಕೆ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವಾಗುತ್ತದೆ; ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು ದೈಹಿಕ ಸಾಧನಗಳ ಮೂಲಕ ಅಗೆತಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಘಮೀಗೆ ₹ 172.43ನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದರು. ದರವನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸದಿದ್ದರಿಂದ, ಪ್ರತಿ ಘಮೀಗೆ ₹ 136.34ರಂತೆ (₹ 172.43 - ₹ 36.09), 79,419.35 ಘಮೀ ಭೂ ಅಗೆತದ ಕಾಮಗಾರಿಯ ಮೇಲೆ, ₹ 1.08 ಕೋಟಿ ಅಧಿಕ ವೆಚ್ಚವಾಯಿತು.

ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದಾಗ ಸರ್ಕಾರವು, ದೈಹಿಕ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಮಾತ್ರ ಗಟ್ಟಿ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸಮಗೊಳಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ತಗ್ಗುಗೊಳಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು 2010-11ರ ದರಪಟ್ಟಿಯು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು, ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಅಂದಾಜಿನಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಜುಲೈ 2015).

ಉತ್ತರವು ಸಮರ್ಥನೀಯವಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ದರಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರದ ಅಂಶಗಳಿಗೆ, ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖಾ ಸಂಹಿತೆಯ ಪ್ರಕಾರ ದತ್ತ ದರಗಳು ತಯಾರಾಗಬೇಕು ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತ ಅಧಿಕಾರಿಯಿಂದ ಅನುಮೋದಿತವಾಗಬೇಕು. ಅಂದಾಜಿನ ಹಂತದಲ್ಲಿ ದತ್ತ ದರವನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಅಥವಾ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಯಾಂತ್ರಿಕ ಸಾಧನಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯತ್ಯಯ ಅಂಶದಂತೆ ದರವನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧಗೊಳಿಸಲು ವಿಫಲವಾಗಿದ್ದು ₹ 1.08 ಕೋಟಿ ಅಧಿಕ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು; ಇದು ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕರೆ ನೀಡುತ್ತದೆ.

3.11 ಸರ್ಕಾರದ ಹಣದ ದುರ್ವಿನಿಯೋಗ

ಕೃತ್ರಿಮ ಕಾಮಗಾರಿ ಬಿಲ್‌ಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ಮೋಸದ ಪಾವತಿಗಳಾದವು.

ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ, ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ಅಳತೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಕಾಮಗಾರಿ ಬಿಲ್‌ಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯು ಕರ್ನಾಟಕ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖಾ/ಲೆಕ್ಕ ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ನಿಯಮಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ನಿಧಿಗಳ ಹಂಚಿಕೆ, ಸೂಕ್ತ ಅಧಿಕಾರಿಯಿಂದ ಅಂದಾಜಿನ ಮಂಜೂರಾತಿ ಮತ್ತು ಕಾಮಗಾರಿಯ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಆದೇಶಗಳು ಇಲ್ಲದೆಯೇ ಯಾವುದೇ ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಕೂಡದು. ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ದುರಸ್ತಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳಿಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಬೃಹತ್ ಪ್ರಮಾಣದ ಅನುದಾನಗಳು ವಿಭಾಗಗಳಿಗೆ ಹಂಚಿಕೆಮಾಡಲು ನೀಡಲ್ಪಡುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಅಧೀಕ್ಷಕ ಇಂಜಿನಿಯರರಿಂದ ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಅನುಮೋದನೆಯ ನಂತರ ಕಾಮಗಾರಿಗಳು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.

ಅಳತೆ ಪುಸ್ತಕಗಳು ಮೂಲ ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಕಾಮಗಾರಿಯ ಅಳತೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲು ನಿಯಮಗಳು ಇಲಾಖಾ ಸಂಹಿತೆಯ ಅನುಬಂಧ 7ರಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅಳತೆ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿ ಅಳತೆಗಳಿಗೆದುರಾಗಿ ಕಾಮಗಾರಿಯ ಹೆಸರು, ಗುತ್ತಿಗೆದಾರ, ಒಪ್ಪಂದದ ಸಂಖ್ಯೆ, ಕಾಮಗಾರಿ ಆದೇಶದ ದಿನಾಂಕ, ಪ್ರಾರಂಭದ ದಿನಾಂಕ, ನಿಗದಿಯಾದ ಮುಕ್ತಾಯದ ದಿನಾಂಕ, ಅಳತೆಗಳ ದಾಖಲಾತಿಯ ದಿನಾಂಕ, ಮುಂತಾದ ವಿವರಗಳು ದಾಖಲಾಗತಕ್ಕದ್ದು. ಅಳತೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುವ ಅಧಿಕಾರಿಯಿಂದ ಆ ಅಳತೆಗಳು ದಿನಾಂಕದೊಂದಿಗೆ ಸಹಿಯಾಗತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಒಪ್ಪಿಗೆಯ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರ ಸಹಿಯನ್ನು ಪಡೆಯತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು ಸಹಾ ನಿಯಮಗಳು ಹೇಳುತ್ತವೆ. ಕಾಮಗಾರಿಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಹೊಂದಿರುವ ಅಧೀನ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯಿಂದ ಅಳತೆ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾದ ಅಳತೆಗಳು, ಅಳತೆಯಲ್ಲಿನ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆಹಚ್ಚಲು ಮತ್ತು ಮೋಸದ ನಮೂದನೆಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲು, ಉಪ-ವಿಭಾಗೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಯಿಂದ ತಪಾಸಣೆಯಾಗತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ವಿಭಾಗೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಯಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಾ ತಪಾಸಣೆಯಾಗತಕ್ಕದ್ದು. ಲೆಕ್ಕ ಗುಮಾಸ್ತರಿಂದ ಸಹಾಯ ಪಡೆಯುವ ವಿಭಾಗೀಯ ಅಕೌಂಟೆಂಟರು ಪಾವತಿಗಾಗಿ ಬಿಲ್‌ಗಳ ಸಲ್ಲಿಸುವಿಕೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಕಾಮಗಾರಿ ಬಿಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಕೋರಲಾಗಿರುವ ಪರಿಮಾಣ ಮತ್ತು ದರಗಳನ್ನು ಅಳತೆ ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಅಂದಾಜುಗಳು, ಒಪ್ಪಂದಗಳು, ಮುಂತಾದವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಬಿಲ್‌ಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅಳತೆ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿನ ನಮೂದನೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕೆಂಪು ಶಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಓರೆಯಾದ ಅಡ್ಡಗೆರೆ ಎಳೆಯತಕ್ಕದ್ದು. ವಿಭಾಗ ಕಛೇರಿ ಮತ್ತು ಉಪ-ವಿಭಾಗ ಕಛೇರಿ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಬಿಲ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಬಿಲ್ ನಮೂದನೆಗಳ ಎದುರಾಗಿ ಪಾವತಿಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲು ಒಂದು ನಿಯಂತ್ರಣ ವಹಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಎರಡು ಪಾವತಿಗಳಾಗುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು, ಪಾವತಿಗಳ ವಿವರಗಳಾದ ವೋಚರ್ ಸಂಖ್ಯೆ, ಚೆಕ್ ಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ದಿನಾಂಕವನ್ನು ಅಳತೆ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರು, ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ, ಬಂದರು ಮತ್ತು ಒಳನಾಡು ಜಲಸಾರಿಗೆ ಇಲಾಖೆ, ಕಲಬುರ್ಗಿ ಇವರ 2013-14ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿನ ನಿರ್ವಹಣೆ ಕಾಮಗಾರಿ ಬಿಲ್‌ಗಳ ಪಾವತಿಯ ಸಂಬಂಧದ ದಾಖಲೆಗಳ ಪರೀಕ್ಷಾ ತನಿಖೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ (ನವೆಂಬರ್ 2014) ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಗಮನಿಸಿದ ಕಾಮಗಾರಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅಳತೆ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ದಾಖಲು, ಬಿಲ್‌ಗಳ ತಯಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಪಾವತಿ, ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಾದ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ:

- ❖ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಾಮರ್ಶಿಸಲಾದ 729 ವೋಚರ್‌ಗಳ ಪೈಕಿ 678 ವೋಚರ್‌ಗಳು ಎಸ್‌ಬಿಆರ್⁵² ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ, 672 ವೋಚರ್‌ಗಳು ಡಿಬಿಆರ್⁵³ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. 719 ವೋಚರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಂದದ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಉಲ್ಲೇಖವು ದಾಖಲಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ₹ 4.08 ಕೋಟಿ ಮೊತ್ತದ 410 ವೋಚರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಅಳತೆ ಪುಸ್ತಕದ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವು ದಾಖಲಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ₹ 1.39 ಕೋಟಿ ಮೊತ್ತದ 144 ವೋಚರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಅಳತೆ ಪುಸ್ತಕದ ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವು ದಾಖಲಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ನಿರ್ಣಾಯಕ ವಿವರಗಳ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಲ್‌ಗಳ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೋರಲಾದ 142 ಅಳತೆ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪೈಕಿ 66 ಅಳತೆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ವಿಭಾಗೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಯು (ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರ್) ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಗೆ ಹಾಜರುಪಡಿಸಲಿಲ್ಲ.
- ❖ ಮುಂದುವರೆದು, ಪರೀಕ್ಷಾ ಅಳತೆಗಳ ವಹಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಬಿಲ್‌ನ ಪಾವತಿಗೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ, ₹ 25,000ಕ್ಕೂ ಮೀರಿದ ವೆಚ್ಚದ ಕಾಮಗಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ರಿಂದ, ಮಾಡಿದ ಕಾಮಗಾರಿಯ ಒಟ್ಟು ಅಂಶದ ಶೇಕಡಾ 25ರಷ್ಟು ಅಂತಿಮ ಅಳತೆಗಳ ಪರೀಕ್ಷಾ ಅಳತೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಮಾಡುವು ಅಗತ್ಯವಿದ್ದರೂ⁵⁴, ಪರೀಕ್ಷಾ ಅಳತೆಗಳು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಪುರಾವೆಗಳು ಇರಲಿಲ್ಲ.
- ❖ ₹ 77.05 ಲಕ್ಷ ಪಾವತಿ ಕೂಡಿರುವ ಅಳತೆ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಉಲ್ಲೇಖದೊಂದಿಗೆ ಪರಾಮರ್ಶಿಸಲಾದ 80 ವೋಚರ್‌ಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ, ಬಿಲ್‌ಗಳನ್ನು ಕೃತ್ರಿಮ ಬಿಲ್‌ಗಳೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಬಹುದು.

⁵² ಉಪ-ವಿಭಾಗೀಯ ಬಿಲ್ ರಿಜಿಸ್ಟರ್ (ಉಪ-ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾದ ಬಿಲ್‌ಗಳ ರಿಜಿಸ್ಟರ್-ಓಡಬ್ಲ್ಯುಜಿ 33)

⁵³ ವಿಭಾಗೀಯ ಬಿಲ್ ರಿಜಿಸ್ಟರ್ (ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾದ ಬಿಲ್‌ಗಳ ರಿಜಿಸ್ಟರ್-ಓಡಬ್ಲ್ಯುಜಿ 33)

⁵⁴ ಕರ್ನಾಟಕ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖಾ ಸಂಹಿತೆಯ ಅನುಬಂಧ 7ರ ಅನುವುಗಳ ಪ್ರಕಾರ

ಬಿಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದ್ದ ವಿವರಗಳು ಅಳತೆ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದ್ದ ಅಳತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ತಾಳೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ; ಇವು ಬೇರೆ ಕಾಮಗಾರಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದವು ಅಥವಾ ಅಳತೆ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಖಾಲಿ ಪುಟಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದವು. ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರ ಹೆಸರು ಅಳತೆ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದ್ದುದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಬಿಲ್‌ಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯ ನಂತರ ಅಳತೆಗಳು ರದ್ದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಿಲ್‌ಗಳು ಎಸ್‌ಬಿಆರ್/ಡಿಬಿಆರ್ ಸಂಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಡಿಬಿಆರ್ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು ಅಳತೆ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾ ದಾಖಲಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ ಈ ಕಾಮಗಾರಿಗಳು, ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ಅನುಮೋದಿತ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅಂದಾಜುಗಳ ಮಂಜೂರಾತಿಯ, ಟೆಂಡರ್‌ಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ ಹಾಗೂ ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕಾಗಿ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ಕಾರ್ಯಾದೇಶಗಳನ್ನು ನೀಡಿದ ಪುರಾವೆಗಳಿರಲಿಲ್ಲ. ನಿಯಮಬಾಹಿರತೆಗಳ ವಿವಿಧ ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಕೋಷ್ಟಕ 3.3ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ:

ಕೋಷ್ಟಕ 3.3: ನಿಯಮಬಾಹಿರತೆಗಳ ವರ್ಗಗಳು

ಮುಂಚೆಯೇ ಪಾವತಿಯಾಗಿದ್ದ ಬಿಲ್‌ಗಳ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿದ ಪಾವತಿ	5 ವೋಚರ್‌ಗಳು	₹ 4.99 ಲಕ್ಷ
ಕೃತಕ ಅಳತೆ ಪುಸ್ತಕದ ಉಲ್ಲೇಖದೊಂದಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಪಾವತಿಗಳು	54 ವೋಚರ್‌ಗಳು	₹ 52.85 ಲಕ್ಷ
ನಿರ್ವಹಣೆ ಕಾಮಗಾರಿಗಳಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪಾವತಿಗಳು; ಇದರ ಅಳತೆಗಳು ವಿಭಾಗೀಯ ಉಗ್ರಾಣದ ಅಳತೆ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ⁵⁵ ದಾಖಲಾಗಿದ್ದವು	21 ವೋಚರ್‌ಗಳು	₹ 19.21 ಲಕ್ಷ

ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ, ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಯ ವೋಚರ್‌ಗಳು ಅಳತೆ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿದ್ದ ವಿವರಗಳೊಂದಿಗೆ ತಾಳೆಯಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಎರಡು ಪಾವತಿಗಳಾಗಿದ್ದವು, ಪರೀಕ್ಷಾ ಅಳತೆಗಳ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯಿದ್ದಿತು, ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯು ಅನುಮೋದಿತ ಅಂದಾಜುಗಳು ಮತ್ತು ಒಪ್ಪಂದ/ಕಾರ್ಯಾದೇಶಗಳಿಂದ ಬೆಂಬಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ; ಇವು ಕೃತ್ರಿಮ ಬಿಲ್‌ಗಳಾಗಿದ್ದವು ಮತ್ತು ಈ ಕೃತ್ರಿಮ ಬಿಲ್‌ಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಪಾವತಿಗಳು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಯ ವೋಚರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ, ₹ 4.08 ಕೋಟಿ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತದ ಬಿಲ್‌ಗಳ ಸತ್ಯತೆಯನ್ನು, ವೋಚರ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಅಳತೆ ಪುಸ್ತಕ ವಿವರಗಳ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಜೊತೆಗೆ, ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಗೆ 66 ಅಳತೆ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಹಾಜರುಪಡಿಸದಿದ್ದರಿಂದ, ಈ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ದುರ್ವಿನಿಯೋಗದ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ತಳ್ಳಿಹಾಕಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸರ್ಕಾರದ ಹಣವು ದುರ್ವಿನಿಯೋಗವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ತಪ್ಪಿತಸ್ಥ ಉದ್ಯೋಗಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು, ಸರ್ಕಾರದ ಜಾಗೃತ ವಿಭಾಗದಿಂದ ಈ ವಿಷಯದ ತನಿಖೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ.

ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ಗಮನಕ್ಕೆ ಮೇ 2015ರಲ್ಲಿ ತರಲಾಯಿತು ಹಾಗೂ ಆಗಸ್ಟ್ ಮತ್ತು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2015ರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾಪನಪತ್ರಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು; ಅವರ ಉತ್ತರವು ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿದೆ (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).

3.12 ಸರ್ಕಾರದ ಸಂದಾಯಗಳ ದುರ್ವಿನಿಯೋಗ

ದಾಖಲೆಗಳ ಮೋಸದ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಿಂದ ಸುಮಾರು ಆರು ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ₹ 34.16 ಲಕ್ಷ ಮೊತ್ತವು ದುರ್ವಿನಿಯೋಗವಾಯಿತು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲತೆಯು ಹಣದ ದುರುಪಯೋಗವು ಪತ್ತೆಯಾಗದೇ ಉಳಿಯುವಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.

ಕರ್ನಾಟಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಹಿತೆಯು ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ⁵⁶ ಓರ್ವ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರನಿಂದ ಆತನ ಅಧಿಕಾರವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾದ ಎಲ್ಲಾ ಹಣವೂ ತಕ್ಷಣವೇ ನಗದು ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ತರಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಅನುಚಿತ ವಿಳಂಬವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಸರ್ಕಾರದ ಖಜಾನೆಗೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಾವತಿಯಾಗತಕ್ಕದ್ದು. ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರು ತಮ್ಮ ಅಧೀನ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯಿಂದ ಅವರು ಪಡೆದ ಮೊತ್ತ ಮತ್ತು ಖಜಾನೆಗೆ ಪಾವತಿ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಿಯತಕಾಲಿಕ ಸಲ್ಲಿಕೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಅಧೀನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಅವರ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ/ಸಲ್ಲಿಕೆಗಳನ್ನು, ಅದರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಾದ ಜಮೆಗಳನ್ನು ಖಜಾನೆ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ನಂತರವೇ, ಕಳುಹಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

⁵⁵ ವಿಭಾಗೀಯ ಉಗ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಸರಬರಾಜುದಾರರಿಂದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಸ್ವೀಕೃತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಉಗ್ರಾಣದ ಅಳತೆ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಬೇಕು
⁵⁶ ಕಲಂ 4, ಕಲಂ 6ರ ಕೆಳಗಿನ ಟಿಪ್ಪಣಿ 5 ಮತ್ತು ಕಲಂ 34

ಕರ್ನಾಟಕ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಲೆಕ್ಕ ಸಂಹಿತೆಯು ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ⁵⁷ ವಿಭಾಗೀಯ ಲೆಕ್ಕಿಗರು ಕಡೆಯ ಪಕ್ಷ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಉಪ-ವಿಭಾಗೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳನ್ನು ತನಿಖೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಮತ್ತು ಗಮನಿಸಲಾದ ಗಂಭೀರ ಆರ್ಥಿಕ ನಿಯಮಬಾಹಿರತೆಗಳಾದ ದುರುಪಯೋಗ ಅಥವಾ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಣದ ನಷ್ಟವನ್ನು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಅಧೀಕ್ಷಕ ಇಂಜಿನಿಯರ್ ಅಥವಾ ಮುಖ್ಯ ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ಗೆ ಸಹಾ ವಿಳಂಬವಿಲ್ಲದೆಯೇ ವರದಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಬಟವಾಡೆ ಅಧಿಕಾರಿಯು (ಸಹಾಯಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರ್) ಖಜಾನೆ ಪಾವತಿಯ ಪ್ರತಿ ನಮೂದನೆಯನ್ನೂ ಚಲನ್ ಅಥವಾ ಜಮಾ ಪುಸ್ತಕದ ಮೇಲಿನ ಖಜಾನೆ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಸ್ವೀಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡತಕ್ಕದ್ದು. ಜಮಾ ಪುಸ್ತಕ ಮತ್ತು ಉಪ-ವಿಭಾಗೀಯ ನಗದು ಪುಸ್ತಕದ ಉಲ್ಲೇಖದೊಂದಿಗೆ ಜಮಾವಣೆಯ ವಿವರಣಾಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ತಯಾರಿಸತಕ್ಕದ್ದು (ಸಹಾಯಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ರಿಂದ) ಹಾಗೂ ವಿವರಣಾಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಗಿರುವ ಜಮೆಗಳನ್ನು ಖಜಾನೆಯ ಸಹಾಯಕ ವಹಿಯಲ್ಲಿ ಜಮೆ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿನ ವಾಸ್ತವಿಕ ಜಮೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಪರಿಶೀಲಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಸಹಾಯಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರ್, ಸಂಖ್ಯೆ 3 ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ, ಬಂದರು ಮತ್ತು ಒಳನಾಡು ಜಲಸಾರಿಗೆ ಉಪವಿಭಾಗ, ದಾವಣಗೆರೆ ಇವರ ಕಛೇರಿಯ ಪರಿಶೀಲನೆ ತನಿಖೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದಾಖಲೆಗಳ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು (ಮೇ 2015), ನಗದು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನಗದು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಜಮೆಯಾಗಿರುವುದಾಗಿ ತೋರಿಸಿದ್ದರೂ, ಅದರ ಕಡಿಮೆ/ಶೂನ್ಯ ಜಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿತು. ಮುಂದುವರೆದು, ನಗದು ಪುಸ್ತಕದೊಂದಿಗೆ ರಶೀದಿಗಳ ಪಕ್ಕಪ್ರತಿಯನ್ನು (ಕೌಂಟರ್‌ಫಾಯಿಲ್) ಗುರುತಿಸುವಾಗ ನಗದು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನಗದು ಸಂದಾಯಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದಿರುವಿಕೆಯ ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನು ಸಹಾ ಗಮನಿಸಲಾಯಿತು. ನಗದು ಸಂದಾಯಗಳ ಕಡಿಮೆ/ಶೂನ್ಯ ಜಮೆಯು ಸರ್ಕಾರದ ಹಣದ ದುರ್ವಿನಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗುತ್ತದೆ; ಇದರ ಮೊತ್ತವು ಮೇ 2009 ಮತ್ತು ಮಾರ್ಚ್ 2015ರ ನಡುವಿನ ಅವಧಿಗೆ ₹ 34.16 ಲಕ್ಷವಾಗುತ್ತದೆ. ದುರ್ವಿನಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯರೀತಿ ಮತ್ತು ದುರ್ವಿನಿಯೋಗದತ್ತ ಒಂದು ವಿಧಿಸಲಾದ ಕಡ್ಡಾಯ ಪರಿಶೀಲನೆಗಳನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರ್ ಹಾಗೂ ನಿಯಂತ್ರಣಾಧಿಕಾರಿಯ ವೈಫಲ್ಯವನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ:

- ❖ ನಗದು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕವಾದ ₹ 34,53,054 ಸಮಗ್ರ ಸ್ವೀಕೃತಿಗಳು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಜಮೆಯಾದಂತೆ ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಆದರೆ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಖಜಾನೆ ಶೆಡ್ಯೂಲ್‌ಗಳಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ ಪ್ರಕಾರ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ₹ 1,40,899ರಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಜಮೆ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಣದ ಜಮೆಗಾಗಿ ಸಹಾಯಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರ ಸಹಿಯೊಂದಿಗಿನ ದ್ವಿಪ್ರತಿಯ ಚಲನ್ ಮೊದಲು ಕಡಿಮೆ ಮೊತ್ತಕ್ಕೆ ತಯಾರಾಯಿತು ಮತ್ತು ಜಮೆ ವಹಿಯ ನಮೂದನೆಗಳೊಂದಿಗೆ ತಾಳೆಯಾಯಿತು. ಜಮೆ ವಹಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನಿಂದ ಸ್ವೀಕೃತಿಯು ಜಮೆಯ ಪುರಾವೆ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಜಮೆ ಮಾಡಿದ ನಂತರ, ಜಮೆ ವಹಿಯಲ್ಲಿನ ಅಂಕಿಗಳು ನಗದು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಜಮೆಯಾದಂತೆ ತೋರಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಮೊತ್ತದೊಂದಿಗೆ ತಾಳೆಯಾಗುವಂತೆ ತಿದ್ದಲ್ಪಟ್ಟವು ಅಥವಾ ನಡುವೆ ಸೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು.
- ❖ ಅಧೀನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು (ಸಹಾಯಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರ್) ಅವರ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ/ ಸಲ್ಲಿಕೆಗಳನ್ನು, ಖಜಾನೆ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಜಮೆಯೊಂದಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಪರಿಶೀಲನೆಯ ನಂತರವೇ ಕಳುಹಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ, ಇದನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ದುರ್ವಿನಿಯೋಗವು ಪತ್ತೆಯಾಗದೇ ಉಳಿಯಿತು.
- ❖ ನಗದು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನಗದು ಸಂದಾಯದ ಪ್ರತಿ ನಮೂದನೆಯೂ ರಶೀದಿ ಪುಸ್ತಕದ ಪಕ್ಕಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿರುವ ವಿವರಗಳಿಂದ ಬೆಂಬಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಬೇಕು; ಇದರ ಪ್ರಧಾನ ಭಾಗವನ್ನು ಯಾರಿಂದ ನಗದು ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ ಅವರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುವುದು. ನಗದು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿ ನಮೂದನೆಯೂ ಸಹಾಯಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂದ, ರಶೀದಿ ಪುಸ್ತಕದ ಪಕ್ಕಪ್ರತಿಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿವರಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯಿಂದ, ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು. ಆರು ರಶೀದಿಗಳಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾದ ₹ 66,275 ಮೊತ್ತವನ್ನು ನಗದು ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಐದು ರಶೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾದ ₹ 78,200ಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕೇವಲ ₹ 40,365ನ್ನು ನಗದು ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ನಾಲ್ಕು ರಶೀದಿಗಳು ನಗದು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನಮೂದನೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಈ ರಶೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾದ ಮೊತ್ತವನ್ನು,

⁵⁷ ಕಂಡಿಕೆ 24 (ಎ) ಮತ್ತು (ಬಿ), ಕಂಡಿಕೆ 80 ಮತ್ತು ಕಂಡಿಕೆ 507ರ ಕೆಳಗಿನ ಟಿಪ್ಪಣಿ 1

ರಶೀದಿಗಳ ಪಕ್ಕಪ್ರತಿಗಳು ಕಾಣೆಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ, ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಪರ್ಣಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬಳಸಲಾದ ಒಂದು ರಶೀದಿ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು (ಸಂಖ್ಯೆ 15492) ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಗೆ ಹಾಜರುಪಡಿಸಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ನಗದು ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾದ ನಮೂದನೆಗಳ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಗದು ಪುಸ್ತಕವು ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ನಮೂದನೆಗಳ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯ ಕುರುಹಾಗಿ ಸಹಾಯಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ರಿಂದ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ, ನಮೂದನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸುವಾಗ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪರಿಶೀಲನೆಗಳು ಮಾಡಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ನಗದು ಸಂದಾಯಗಳ ಸರಿಯಾದ ಲೆಕ್ಕ ನಿರ್ವಹಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ದುರ್ವಿನಿಯೋಗವಾಗಿರುವುದು ಸಾಬೀತಾಗುತ್ತದೆ.

- ❖ ಸಂಹಿತೆಯ ವಿಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದ್ದಂತೆ ಅಧೀಕ್ಷಕ ಇಂಜಿನಿಯರ್/ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ರಿಂದ ಉಪವಿಭಾಗದ ವಾರ್ಷಿಕ ತನಿಖೆಯು 2009ರಿಂದ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಧೀನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ (ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರ್/ಸಹಾಯಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರ್) ನಗದೀಕರಿಸಿಕೊಂಡ ಮತ್ತು ಖಜಾನೆಗೆ ಪಾವತಿಸಿದ ಮೊತ್ತದ ಬಗ್ಗೆ ಸಲ್ಲಿಕೆಗಳನ್ನೂ ಸಹಾ ಒತ್ತಾಯಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದುವರೆದು, ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ಖಜಾನೆಯೊಂದಿಗೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವ ತೀರುವಳಿ ಶೆಡ್ಯೂಲ್ ಸಹಾ ಜೂನ್ 2005ರಿಂದ ಅಂದರೆ 10 ವರ್ಷಗಳಿಗೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಬಾಕಿಯಿತ್ತು.
- ❖ ಖಜಾನೆಯಿಂದ ಸಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶೆಡ್ಯೂಲ್ (ಕೆಟಿಪಿ 25) ಸಹಾಯಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಜಮೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆ; ಇವರು ಜಮೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಸಹಾಯಕ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ರಿಂದ ಈ ಪರಿಶೀಲನೆಯು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಪರಿಶೀಲನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಗಳು ಮತ್ತು ಆಂತರಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣದ ವಿಫಲತೆಯು ₹ 34.16 ಲಕ್ಷ ಮೊತ್ತದ ಸರ್ಕಾರದ ಹಣದ ದುರ್ವಿನಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.

ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದಾಗ ಸರ್ಕಾರವು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ವಾದವನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತಾ, ಏಪ್ರಿಲ್ 2015ರಲ್ಲಿ ಇಲಾಖೆಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯಿಂದ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳ ನಿಯತ ಪರಿಶೀಲನೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ, ಕಡಿಮೆ ಜಮೆ/ಶೂನ್ಯ ಜಮೆಯು ಗಮನಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಮತ್ತು ಪ್ರಕರಣವು ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).

ಉತ್ತರವು ಒಪ್ಪಲರ್ಹವಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರು ಪೊಲೀಸರಿಗೆ ದೂರನ್ನು ನೀಡಿದ್ದು (13 ಮೇ 2015) ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯನ್ನು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರಿಗೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಆ ದಿನ (13 ಮೇ 2015) ನೀಡಿದ ನಂತರವಾಗಿತ್ತು. ಸರ್ಕಾರಿ ಹಣದ ದುರುಪಯೋಗವು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರ್‌ರಿಂದ ಗಮನಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಲಾದರೂ, ಅವರು ಹಣದ ದುರುಪಯೋಗದ ಪ್ರಕರಣವನ್ನು, ಕರ್ನಾಟಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಹಿತೆಯ ಪರಿಚ್ಛೇದ 369ರಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಂತೆ, ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ, ಆರ್ಥಿಕ ಇಲಾಖೆಗೆ ಮತ್ತು ಮಹಾಲೇಖಾಪಾಲರಿಗೆ ವರದಿ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ.

ಕಂದಾಯ ಇಲಾಖೆ ಹಾಗೂ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಇಲಾಖೆ

3.13 ಅಂಗೀಕಾರಾರ್ಹವಲ್ಲದ ಭೂ ಪರಿಹಾರದ ಪಾವತಿ

3.13.1 ಪೀಠಿಕೆ

ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯಿದೆ, 1961, ಓರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಥವಾ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ವ್ಯವಸಾಯ ಹಿಡುವಳಿಗಳ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಗರಿಷ್ಠ ಮಿತಿಯನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಹಿಡುವಳಿ ಮಿತಿಯನ್ನು 'ಎ' ದರ್ಜೆಯ 10 ಎಕರೆ ಭೂಮಿಯಿಂದ 'ಡಿ' ದರ್ಜೆಯ 108 ಎಕರೆ ಭೂಮಿಗೆ ಹಾಗೂ ಐದು ಮತ್ತು ಅಧಿಕ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಕುಟುಂಬದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ 'ಎ' ದರ್ಜೆಯ ಗರಿಷ್ಠ 20 ಎಕರೆ ಭೂಮಿಗೆ ಕಾಯಿದೆಯ 63ನೇ ಸೆಕ್ಷನ್ ವಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಕಾಯಿದೆಯ 66ನೇ ಸೆಕ್ಷನ್

ಪ್ರಕಾರ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿದ ಮಿತಿಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವ/ಗರಿಷ್ಠ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಿರುವುದಾಗಿ ಭಾವಿಸುವ ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯೂ, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹಿಡುವಳಿಯಿರುವ ಅಧಿಕಾರವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ತಹಶೀಲ್ದಾರರಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಭೂಮಿಯ ವಿವರಣೆಗಳು, ಕುಟುಂಬ ಸದಸ್ಯರು, ಮುಂತಾದ ವಿವರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಒಂದು ಘೋಷಣಾಪತ್ರವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ವಿವರಣೆಗಳ ಸೂಕ್ತ ಪರಿಶೀಲನೆಯ ನಂತರ ತಹಶೀಲ್ದಾರರು ಪ್ರಕರಣವನ್ನು ಭೂನ್ಯಾಯ ಮಂಡಳಿಗೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಥವಾ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಹೊಂದಿರುವ ಅಧಿಕ ಭೂಮಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವರು. ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯಿದೆಯ ಪ್ರಕಾರ ವ್ಯಕ್ತಿ/ಕುಟುಂಬದ ಗರಿಷ್ಠ ಮಿತಿಯನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಲು 1 ಮಾರ್ಚ್ 1974 ನಿರ್ಣಾಯಕ ದಿನಾಂಕವಾಗಿತ್ತು.

3.13.2 ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯಿದೆಯ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಲ್ಲಿ ಜಮೀನು ನೀಡುವಿಕೆ

ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯಿದೆಯ 66ನೇ ಸೆಕ್ಷನ್ ಅನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ತ್ರಿಪುರ ಭೈರವ ಮಠದ ಮಹಾಂತರಾದ ಶ್ರೀ ಪಿ. ಕೃಷ್ಣಾನಂದ ಗಿರಿ ಗೋಸ್ವಾಮಿ (ಘೋಷಣೆದಾರ) ಇವರು ನಂಜನಗೂಡಿನ ತಹಶೀಲ್ದಾರರಿಗೆ ಫಾರಂ 11ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಘೋಷಣಾಪತ್ರವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ (ನವೆಂಬರ್ 1969), ತಾವು ಒಬ್ಬರು, ಅವಿವಾಹಿತರು ಮತ್ತು ನಂಜನಗೂಡು ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ 891-01 ಎಕರೆ ಹೊಂದಿರುವುದಾಗಿ ಘೋಷಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಈ ಘೋಷಣೆದಾರರು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 1989ರಲ್ಲಿ ನಿಧನರಾಗಿದ್ದರು. ಘೋಷಣೆದಾರರ ನಿಧನಾನಂತರ, ಸಹೋದರ (ಭೀಷ್ಮ ಪಿತಾಮಹ) ಮತ್ತು ತ್ರಿಪುರ ಭೈರವ ಮಠದ ಮಹಾಂತರ (ಕೃಷ್ಣ ಮೋಹನಾನಂದ ಗಿರಿ ಗೋಸ್ವಾಮಿ) ನಡುವೆ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವದ ಜಗಳ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಘೋಷಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಮತ್ತು ಎಂಟು ಸದಸ್ಯರು ಇರುವ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು ಎಂದು ಸಹೋದರನು ವಾದಿಸಿದರೆ ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ಮಠಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದೆಂದು ಮಹಾಂತರು ವಾದಿಸಿದರು (ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1989).

ಇದನ್ನು ನಂಜನಗೂಡಿನ ಭೂ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದಾಗ, ಭೂ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯು 40 ಯೂನಿಟ್⁵⁸ ಜಮೀನನ್ನು ಘೋಷಣೆದಾರರಿಗೆ ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ನೀಡಿತು (6 ಆಗಸ್ಟ್ 1993):

- ❖ ಘೋಷಣೆದಾರರಿಗೆ - 10 ಯೂನಿಟ್ (53-24 ಎಕರೆ)
- ❖ ಘೋಷಣೆದಾರರ ಸಹೋದರಿ ಸತ್ಯಭಾಮರವರ ಕುಟುಂಬ - 10 ಯೂನಿಟ್ (54 ಎಕರೆ)
- ❖ ಘೋಷಣೆದಾರರ ಸಹೋದರ ಭೀಷ್ಮ ಪಿತಾಮಹ ಮತ್ತು ಅವರ ಕುಟುಂಬ - 10 ಯೂನಿಟ್ (53-39 ಎಕರೆ)
- ❖ ಭೀಷ್ಮ ಪಿತಾಮಹರ ಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಕ ಮಗ ಕುಲದೀಪ್ ಪ್ರಕಾಶ್ - 10 ಯೂನಿಟ್ (54 ಎಕರೆ)

ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯ ಆದೇಶವು ಮಹಾಂತರಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕದ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರಿಟ್ ಅರ್ಜಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ, ಅದು ಭೂ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯಿಂದ ಪುನಃ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿತು (ಜನವರಿ 1995). ಹಿಂದಿನ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿ ನೀಡಿದ್ದ ಆದೇಶವನ್ನು ಎರಡನೆಯ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಆದೇಶ ಹೊರಡಿಸಿತು (22 ಮೇ 1999); ಇದು ಸಹಾ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ಅದು ಮತ್ತೊಂದು ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಆದೇಶಿಸಿತು.

ಮೂರನೆಯ ಭೂ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯು, ಇತರ ವಿಷಯಗಳೊಂದಿಗೆ, ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ತೀರ್ಪನ್ನು (ಎಸ್‌ಎಲ್‌ಪಿ ಸಂಖ್ಯೆ 20359/2005) ಅವಲೋಕಿಸಿ ಭೀಷ್ಮ ಪಿತಾಮಹನನ್ನು ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದ ಕೆಳ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಆದೇಶದೊಂದಿಗೆ ಸಹಮತಿಸಿತು (ಮಾರ್ಚ್ 2008). ಮೂರನೆಯ ಭೂ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯು, ಜಮೀನು ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತ ಆಸ್ತಿ ಮತ್ತು ಘೋಷಣೆಗಾರನಿಗೆ ಅನುವಂಶಿಕವಾಗಿ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಆದೇಶ ನೀಡಿತು (14 ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2011) ಮತ್ತು ಕುಟುಂಬ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ 90 ಯೂನಿಟ್‌ಅನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ನೀಡಿತು:

⁵⁸ ಒಂದು ಯೂನಿಟ್ = 5.40 ಎಕರೆ

- ❖ ಪಿ. ಕೃಷ್ಣಾನಂದ ಗಿರಿ ಗೋಸ್ವಾಮಿ, ಘೋಷಣೆದಾರ - 10 ಯೂನಿಟ್ (53-24 ಎಕರೆ)
- ❖ ಸತ್ಯಭಾಮ, ಘೋಷಣೆದಾರನ ಸಹೋದರಿ - 10 ಯೂನಿಟ್ (54 ಎಕರೆ)
- ❖ ಘೋಷಣೆದಾರನ ಸಹೋದರ ಭೀಷ್ಮ ಪಿತಾಮಹ ಮತ್ತು ಕುಲದೀಪ್ ಪ್ರಕಾಶ್ ಹಾಗೂ ಕುಟುಂಬ - 20 ಯೂನಿಟ್ (107-39 ಎಕರೆ)
- ❖ ಭೀಷ್ಮ ಪಿತಾಮಹನ ಐವರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ - ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ 10 ಯೂನಿಟ್ - 50 ಯೂನಿಟ್ - ಹಿಂದೂ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರ ಕಾಯಿದೆ, 1956ರಂತೆ ನೀಡಲಾಯಿತು.

ಜಮೀನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದವರಿಂದ/ಇತರ ಕುಟುಂಬ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾದ ಅರ್ಜಿಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ನಂಜನಗೂಡಿನ ತಹಶೀಲ್ದಾರರು, ಪಹಣಿ, ಗೇಣಿ ಮತ್ತು ಬೆಳೆಗಳ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರದಲ್ಲಿ (ಆರ್‌ಟಿಸಿ) ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಕರ್ನಾಟಕ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಪ್ರದೇಶಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿಯು 483-29 ಎಕರೆ ಜಮೀನಿನ ಸ್ವಾಧೀನದ ಕಡೆಗೆ ಪಹಣಿ, ಗೇಣಿ ಮತ್ತು ಬೆಳೆಗಳ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರದಲ್ಲಿನ ನಮೂದನೆಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಭೀಷ್ಮ ಪಿತಾಮಹನ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ₹ 100.57 ಕೋಟಿ ಭೂ ಪರಿಹಾರ ಪಾವತಿಸಿತು.

ಮೂರನೆಯ ಭೂ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯಿಂದ ನೀಡಲ್ಪಟ್ಟ 90 ಯೂನಿಟ್ ಜಮೀನನ್ನು ನೀಡುವ ಆದೇಶವು ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯಿದೆಯ ವಿಧಿಗಳಿಗೆ, ಈ ಕೆಳಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿರುವಂತೆ, ಅನುಗುಣವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ:

- ❖ ಮೃತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಜಮೀನು ನೀಡಿರುವುದು: ಭೂ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯು ಮೃತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾದ ಘೋಷಣೆದಾರ ಮತ್ತು 1960ರಲ್ಲಿ ಮೃತರಾದ ದಿ. ಸತ್ಯಭಾಮರವರಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ 10 ಯೂನಿಟ್ ನೀಡಿದ್ದು ನಿಯಮಬಾಹಿರವಾಗಿತ್ತು ಏಕೆಂದರೆ:
  - ಘೋಷಣೆದಾರರು ವಿವಾಹಿತರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವರದೇ ಆದ ಕುಟುಂಬವಿರಲಿಲ್ಲ. ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರ ಕಾಯಿದೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಪಾಲನ್ನು ಅವರ ಕುಟುಂಬ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಅಂದರೆ ಭೀಷ್ಮ ಪಿತಾಮಹನಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ, ಭೀಷ್ಮ ಪಿತಾಮಹನಿಗೆ 10 ಯೂನಿಟ್‌ಅನ್ನು ಭೂ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯು ಆಗಲೇ ನೀಡಿದ್ದರಿಂದ ಘೋಷಣೆದಾರನ ಪಾಲನ್ನು ವರ್ಗಾಯಿಸುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ ಅದು ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯಿದೆಯಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಿರುವ ಗರಿಷ್ಠ ಮಿತಿ ಪ್ರತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ 10 ಯೂನಿಟ್‌ಅನ್ನು ಮೀರುವುದು.
  - ಘೋಷಣೆದಾರನ ಸಹೋದರಿ ಸತ್ಯಭಾಮರವರು ಗರಿಷ್ಠ ಮಿತಿಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವ ದಿನಾಂಕ 1ನೇ ಮಾರ್ಚ್ 1974ರಂದು ಜೀವಂತವಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಹೋದರಿಯು ಅವಿವಾಹಿತರಾಗಿದ್ದರಿಂದ, ಅವರದೇ ಆದ ಒಂದು ಕುಟುಂಬ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ 1ನೇ ಮಾರ್ಚ್ 1974ರ ಹೊತ್ತಿಗಾಗಲೇ ಮೃತರಾಗಿದ್ದರಿಂದ, ದಿ. ಸತ್ಯಭಾಮರವರಿಗೆ ಜಮೀನು ನೀಡಿದ್ದು ನಿಯಮಬಾಹಿರವಾಗಿತ್ತು.
- ❖ ಭೀಷ್ಮ ಪಿತಾಮಹನ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ 50 ಯೂನಿಟ್ ಜಮೀನು ನೀಡಿರುವುದು: ಮೂರನೆಯ ಭೂ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯು, ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯಿದೆಯಂತೆ ಮಿತಿಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವ ಬದಲಾಗಿ ಹಿಂದೂ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರ ಕಾಯಿದೆಯ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಾದ (ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2005) ವಿಧಿಯ ಪ್ರಕಾರ, ಭೀಷ್ಮ ಪಿತಾಮಹನ ಐವರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ 10 ಯೂನಿಟ್ ಜಮೀನು ನೀಡಿತು. ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಗೆ ಮಿತಿಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದ್ದ ದಿನಾಂಕ 1ನೇ ಮಾರ್ಚ್ 1974ರಂದು ಭೀಷ್ಮ ಪಿತಾಮಹನ ಐವರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೂ ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಕರಾಗಿದ್ದರು, ಅವಿವಾಹಿತರಾಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಭೀಷ್ಮ ಪಿತಾಮಹನ ಕುಟುಂಬದ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ, ಪ್ರತಿ ಮಗಳನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕುಟುಂಬವೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

❖ ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯಿದೆಯ ಸೆಕ್ಷನ್ 63ರ⁵⁹ ಉಪ-ಸೆಕ್ಷನ್ 4ರ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ವಿಧಿಯು ಒಂದು ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದ ಓರ್ವ ಸದಸ್ಯ ಜಮೀನು ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅನ್ವಯಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಆ ಜಮೀನನ್ನು ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬ ಹೊಂದಿರುವ ಜಮೀನಿನ ಜೊತೆ ಸೇರಿಸಲಾಗುವುದು ಹಾಗೂ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬವು ಹೊಂದಿರುವ ಒಟ್ಟು ಜಮೀನಿನ ವಿಭಜನೆಯಾದಂತೆ ಭಾವಿಸಿ ಆ ಪಾಲನ್ನು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಹಂಚಲಾಗುವುದು. ಭೀಷ್ಮ ಪಿತಾಮಹನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಅಪ್ರಾಪ್ತ ವಯಸ್ಕರಾಗಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಅವನ ಕುಟುಂಬದ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದರು ಹಾಗೂ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದ ಹಿಡುವಳಿಯ ಜೊತೆ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಲು ಜಮೀನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಈ ವಿಧಿಯು ಈ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

❖ ಮುಂದುವರೆದು, ಭೂ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯ ಆದೇಶದಲ್ಲಿ ನಂಜನಗೂಡಿನ ಉಪ-ಆಯುಕ್ತರು ನೀಡಿದ್ದ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರದ (6 ಅಕ್ಟೋಬರ್ 1994) ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯು ಅನುಮಾನಾಸ್ಪದವೆಂದು ಸಹಾ ದಾಖಲಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಗಳು ಸ್ವೀಕೃತವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಕ್ರಮಬದ್ಧವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಯಿತು. ಹಕ್ಕುದಾರರು ತಾವು ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರು/ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಲು ಇತರ ಸಹಾಯಕ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಸಹಾ ಹಾಜರುಪಡಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಇದನ್ನು ತೋರಿಸಿದಾಗ, ನಂಜನಗೂಡಿನ ತಹಶೀಲ್ದಾರರು ಭೂ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯಿಂದ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಪುನರುಚ್ಚರಿಸಿ (ಜನವರಿ 2015) ಇನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ:

❖ ಭೂ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯು ಪ್ರತಿ ಮಗಳನ್ನೂ ಒಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕುಟುಂಬವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯಿದೆಯ ಸೆಕ್ಷನ್ 63ರ ಉಪ-ಸೆಕ್ಷನ್ 4ನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿತ್ತು.

❖ ಘೋಷಣೆದಾರರಿಗೆ ಮತ್ತು ದಿ. ಸತ್ಯಭಾಮರಿಗೆ ನೀಡಲಾದ ಜಮೀನನ್ನು ಭೀಷ್ಮ ಪಿತಾಮಹನ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿರುವುದು ಸರಿಯಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಒಪ್ಪಿದರು. ಮುಂದುವರೆದು, ದಿ. ಕೃಷ್ಣಾನಂದ ಗಿರಿ ಗೋಸ್ವಾಮಿ (ಘೋಷಣೆದಾರ) ಮತ್ತು ದಿ. ಸತ್ಯಭಾಮರ (ಘೋಷಣೆದಾರರ ಅವಿವಾಹಿತ ಸಹೋದರಿ ಮತ್ತು ಘೋಷಣೆಗೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಮೃತರಾಗಿದ್ದವರು) ಸಹಭಾಗಿ ಆಸ್ತಿಯು ಭೀಷ್ಮ ಪಿತಾಮಹನ ಬದುಕಿರುವ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾಗುವುದು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಉತ್ತರವು ಒಪ್ಪಲರ್ಹವಲ್ಲ:

❖ ಭೂ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯು ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯಿದೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಗರಿಷ್ಠ ಮಿತಿಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಿತು ಆದರೆ ನೀಡಲಾದ 70 ಯೂನಿಟ್ ಜಮೀನು ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯಿದೆಯ ವಿಧಿಗಳ ಪ್ರಕಾರವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೂ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರ ಕಾಯಿದೆಯ ತಿದ್ದುಪಡಿಯಾದ ವಿಧಿಯು ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಜಮೀನು ನೀಡುವಿಕೆಯು ತಪ್ಪಾಗುವುದು ಎಂದು ಭೂ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಆದೇಶದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ, ಭೂ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯಿಂದ ನೀಡಲಾದ ಆದೇಶವು ದೋಷಪೂರಿತವಾಗಿತ್ತು.

❖ ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯಿದೆಯ ಸೆಕ್ಷನ್ 63ರ ಉಪ-ಸೆಕ್ಷನ್ 4ರ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಕಾರಣಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಂದುವರೆದು, ಊಹೆಯ ಮೇಲೆ ಆಧರಿಸಿ ಜಮೀನಿನ ಗರಿಷ್ಠ ಮಿತಿಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

⁵⁹ ಒಂದು ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರಲ್ಲದ ಆದರೆ ಒಂದು ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದ ಸದಸ್ಯರಾಗಿರುವ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಜಮೀನಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಹಾಕುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದ ಓರ್ವ ಸದಸ್ಯನೂ ಆಗಿರುವ ಒಂದು ಕುಟುಂಬದ ಓರ್ವ ಸದಸ್ಯನಿಂದ ಹೊಂದಿರುವ ಜಮೀನಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಹಾಕುವಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಾ, ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಹೊಂದಿರುವ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಆ ಸದಸ್ಯನ ಪಾಲನ್ನು ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಆತನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ಜಮೀನಿನ ಜೊತೆ, ಏನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ, ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಲಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಅಂತಹ ಪಾಲನ್ನು ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಹೊಂದಿರುವ ಜಮೀನಿನ ವಿಭಜನೆಯಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಹಂಚಬಹುದಾದ ಜಮೀನಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗುವುದು.

ಕಾಯಿದೆಯ ಪ್ರಕಾರ, ಕುಟುಂಬವು 20 ಯೂನಿಟ್⁶⁰ ಅನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಹಕ್ಕುಹೊಂದಿತ್ತು. ಭೂ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯ ದೋಷಪೂರಿತ ಆದೇಶವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲತೆ ಮತ್ತು ಹಕ್ಕು ಬದಲಾವಣೆ ಆದೇಶಗಳ ನೀಡಿಕೆಯು, ಭೀಷ್ಮ ಪಿತಾಮಹನ ಕುಟುಂಬ ಸದಸ್ಯರಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಸುಧಾರಣೆ ಕಾಯಿದೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಅರ್ಹರಿದ್ದ 20 ಯೂನಿಟ್‌ಗೆ (377-24 ಎಕರೆ) ಬದಲಾಗಿ 90 ಯೂನಿಟ್‌ಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು ಹಾಗೂ ಒಪ್ಪಲಾಗದ ₹ 79.29 ಕೋಟಿ ಭೂ ಪರಿಹಾರ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.

ಮೈಸೂರಿನ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಗಮನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಒಪ್ಪಿದರು (ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2015) ಮತ್ತು ಪಾವತಿಸಲಾದ ಭೂ ಪರಿಹಾರ ಮೊತ್ತವನ್ನು ವಸೂಲಿಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಭೂ ನ್ಯಾಯ ಮಂಡಳಿಯ ಆದೇಶವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಲು, ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ರಿಟ್ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಹಾಕಲು ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೋರಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದರು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಉಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ರಿಟ್ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಹಾಕುವುದರ ಮೂಲಕ ಭೂ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯ ಆದೇಶವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಸರ್ಕಾರವು ಆದೇಶ ನೀಡಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).

3.13.3 ಭೂ ಪರಿಹಾರದ ಕಡೆಗೆ ₹ 79.29 ಕೋಟಿಯನ್ನು ಪಾವತಿ ಮಾಡುವಾಗ ಕರ್ನಾಟಕ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಪ್ರದೇಶಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿಯಿಂದ ಉಲ್ಲಂಘನೆಗಳು

ಕರ್ನಾಟಕ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಪ್ರದೇಶಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂಡಳಿಯಿಂದ (ಮಂಡಳಿ) ಕೈಗಾರಿಕಾ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾದ ಜಮೀನು, ಸರ್ಕಾರಿ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ಜಮೀನಿನಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು. ಭೂ ವ್ಯವಹಾರಗಳು ಸಂಕೀರ್ಣ ಕಂದಾಯ ದಾಖಲೆಗಳ ಪರಿಶೋಧನೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ, ಕಂದಾಯ ಮತ್ತಿತರ ದಾಖಲೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಜಮೀನಿನ ಹಕ್ಕನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ಬಹಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ. ಯಾರ ಜಮೀನು ಮಂಡಳಿಯಿಂದ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಕೋರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಭೂಸ್ವಾಧೀನಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ತಯಾರಿಸಲಾದ ಪಟ್ಟಿಯ ಪ್ರಕಾರ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಅರ್ಜಿದಾರರಿಂದ ಈ ಪಟ್ಟಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾದ ದಾಖಲೆಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯ ನಂತರ ವಿಶೇಷ ಭೂಸ್ವಾಧೀನಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಕೋರಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ ಅರ್ಜಿದಾರರಿಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಬಟವಾಡೆ ಮಾಡುವರು. ಮಂಡಳಿಯು ಇಮ್ಮಾವು ಗ್ರಾಮದ ಸರ್ವೆ ಸಂಖ್ಯೆ 390ರಿಂದ 400, 582 ಮತ್ತು 583ರಿಂದ 587ರಲ್ಲಿನ ಜಮೀನಿನ (377-24 ಎಕರೆ) ಸ್ವಾಧೀನದ ಕಡೆಗೆ ಪರಿಹಾರವೆಂದು ಎಂಟು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ₹ 79.29 ಕೋಟಿಯನ್ನು ಪಾವತಿಸಿತ್ತು.

ಭೂ ಪರಿಹಾರ ಪಾವತಿಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ, ನಂಜನಗೂಡಿನ ಭೂ ನ್ಯಾಯ ಮಂಡಳಿಯಿಂದ ನೀಡಲ್ಪಟ್ಟ 377-24 ಎಕರೆ ಜಮೀನಿನ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮಂಡಳಿಯು ಮೈಸೂರಿನ ವಿಶೇಷ ಭೂಸ್ವಾಧೀನಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಪಾವತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಕೋರಿಕೆದಾರರಿಂದ ಮೂಲ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ತ ಪರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಲೋಪಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ಅನುಬಂಧ 3.1ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ, ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕ ಭೂ ಸುಧಾರಣಾ ಕಾಯಿದೆಯ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಜಮೀನಿನ ನೀಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಂಡಳಿಯಿಂದ ಸೂಕ್ತ ಕಾರ್ಯಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಚೆಲಾಯಿಸುವಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸೂಚಿಸಿದ್ದ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲತೆಯು ಅನರ್ಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ₹ 79.29 ಕೋಟಿ ಭೂ ಪರಿಹಾರದ ಪಾವತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯಕ ಸರಿಪಡಿಸುವಿಕೆಯ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮಂಡಳಿಯು ಉತ್ತರವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲಿಲ್ಲ.

ವಿಷಯವನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮೇ 2015ರಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2015ರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾಪನಪತ್ರವನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು; ಅವರ ಉತ್ತರವು ಇನ್ನೂ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿದೆ (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).

⁶⁰ ಭೀಷ್ಮ ಪಿತಾಮಹ ಮತ್ತು ಭೀಷ್ಮ ಪಿತಾಮಹನ ಮಗ ಕುದೀಪ್ ಪ್ರಕಾಶ್‌ವರಿಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ 10 ಯೂನಿಟ್

ಜಲಸಂಪನ್ಮೂಲ ಇಲಾಖೆ (ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ)

3.14 ಜಲಕಾಯಗಳ ದುರಸ್ತಿ, ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮತ್ತು ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಅನುಷ್ಠಾನ

3.14.1 ಪೀಠಿಕೆ

ಕೆರೆಗಳು, ಕೊಳಗಳು ಮತ್ತು ಸರೋವರಗಳು, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ನೀರಾವರಿ, ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಸರಬರಾಜು ಮತ್ತು ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿವೆ. ಜಲರಾಶಿಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿದ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು, ಸಂಗ್ರಹಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳ ವರ್ಧನೆ ಮತ್ತು ಪುನರುಜ್ಜೀವನ, ಸಮುದಾಯದ ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸ್ವಯಂ ಬೆಂಬಲದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸೇರಿದಂತೆ ಸಮರ್ಥನೀಯ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಅಂತರ್ಜಲ ಪುನರ್ಭರ್ತಿ ಮತ್ತು ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಅಧಿಕ ಲಭ್ಯತೆಗಾಗಿ ಆಯ್ದು ಕೆರೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳ ಸುಧಾರಣೆಯ ಉದ್ದೇಶದೊಂದಿಗೆ 'ಜಲಕಾಯಗಳ ದುರಸ್ತಿ, ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮತ್ತು ಪುನರುಜ್ಜೀವನ'ಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿತು (2009). ಯೋಜನೆಯ ವಿವರವಾದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸೂತ್ರಗಳು 2009ರಲ್ಲಿ ನೀಡಲ್ಪಟ್ಟವು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಇಲಾಖೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿನ 3,437ರ ಪೈಕಿ 374 ಜಲಕಾಯಗಳು, ಕಳೆದುಹೋಗಿದ್ದ 20,698.54 ಹೆಕ್ಟೇರ್ ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶದ ಪುನಃಸ್ಥಾಪನೆಯ ಗುರಿಯೊಡನೆ, ಅಂದಾಜು ₹ 227.77 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ, ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ಶೇಕಡಾ 90ರಷ್ಟು ಪಾಲನ್ನು ಭರಿಸುವುದೊಂದಿಗೆ, 'ಜಲಕಾಯಗಳ ದುರಸ್ತಿ, ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮತ್ತು ಪುನರುಜ್ಜೀವನ' ಯೋಜನೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟವು (ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2010 ಮತ್ತು ಮೇ 2011). ಮುಕ್ತಾಯದ ಸೂಚಿತ ಅವಧಿಯು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಅನುಮೋದನೆಯ (ಮಾರ್ಚ್ 2010) ನಂತರದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಕಾಮಗಾರಿಗಳು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿವೆ ಮತ್ತು ಹೇಳಿದ್ದ 19,888.78 ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಕಳೆದುಹೋಗಿದ್ದ ನೀರಾವರಿ ಪ್ರದೇಶವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪುನರುಜ್ಜೀವನವಾಗಿವೆ ಎಂದು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಗತಿಯ ವರದಿಯನ್ನು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಚ್ 2013ರಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸಿತು. ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿದ್ದ ₹ 199.02 ಕೋಟಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ, ₹ 19 ಕೋಟಿಯು ಬಳಕೆಯಾಗದೇ ಉಳಿಯುವುದೊಂದಿಗೆ, ₹ 180.02 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚವನ್ನು 2010-15ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭರಿಸಲಾಯಿತು.

ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಗಳ ತಯಾರಿಕೆ ಹಾಗೂ ಕೆರೆಗಳ ದುರಸ್ತಿ, ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮತ್ತು ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ನಿರ್ವಹಣೆಯು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಅನುಮೋದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಯೋಜನೆಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸೂತ್ರಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟವು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಯಾಧ್ಯಚೈಕ ಮಾದರಿ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಆಯ್ಕೆಯಾದ ಆರು ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ವಿಭಾಗಗಳ⁶¹ 191 ಕೆರೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ದಾಖಲೆಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡಿತು. ಗಮನಿಸಿದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ತರಲಾಗಿದೆ.

3.14.2 ಜಲಕಾಯಗಳ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಆಯ್ಕೆ

ಪ್ರತಿ ಕೆರೆಯ ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಗಳು, ಅಂದಾಜು ವೆಚ್ಚವಲ್ಲದೆ, ಕೆರೆಯ ಸದ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿ (ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ ಅಥವಾ ಭಾಗಶಃ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ ಅಥವಾ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ), ಕೆರೆಯ ಅವನತಿಗೆ ಕಾರಣಗಳು, ಕಳೆದ 10 ವರ್ಷಗಳ ಮಳೆಯ ದತ್ತಾಂಶ, ಕೆರೆಯೊಳಗೆ ನೀರು ಹರಿಯಲು ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಲಭ್ಯತೆ, ಮೂಲ/ಪ್ರಸಕ್ತ/ಯೋಜಿತ ಕೃಷಿಸಾಧ್ಯ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶ, ಕೆರೆಯ ಸಂಗ್ರಹಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಾನ ರೀತಿಯ ವಿವರಗಳು, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸಹಾ ಹೊಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸೂತ್ರಗಳು ವಿಧಿಸಿದ್ದವು.

⁶¹ ಕಲಬುರ್ಗಿ, ಧಾರವಾಡ, ತುಮಕೂರು, ಹಾಸನ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು

ಯೋಜನೆಯ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ತಯಾರಾದ ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಗಳು, ಕೆರೆಯ ಸ್ಥಿತಿ, ಕೃಷಿಸಾಧ್ಯ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶ, 10 ವರ್ಷಗಳ ಮಳೆಯ ದತ್ತಾಂಶ ಮತ್ತು ಕೆರೆಯೊಳಗೆ ನೀರು ಹರಿಯಲು ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಲಭ್ಯತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ.

3.14.2.1 ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ಒಳಗೊಳ್ಳದಿರುವಿಕೆ

ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದ ಅನುಷ್ಠಾನ ಏಜೆನ್ಸಿಯ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ, ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಮರ್ಥನೀಯ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಕೆರೆಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು, ನೀರು ಬಳಕೆದಾರರ ಸಂಘ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತಿಗಳಂತಹ ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆ ಮತ್ತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಯೋಜನೆಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ವಿಭಾಗಗಳು ಅವುಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿನ ಕೆರೆಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಮಟ್ಟದ ಅನುಷ್ಠಾನ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದವು.

ಪರೀಕ್ಷಾ ತನಿಖೆಯಾದ ಆರು ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಗಮನಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ, 191 ಕೆರೆಗಳ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆಯು, ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸೂತ್ರಗಳ ಉಲ್ಲಂಘನೆಯಲ್ಲಿ, ನೀರು ಬಳಕೆದಾರರ ಸಂಘ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತಿಯಂತಹ ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ಒಳಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆಯೇ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಫಲಾನುಭವಿಗಳ ಒಳಗೊಳ್ಳದಿರುವಿಕೆಯು ಜಲಕಾಯಗಳ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸುಸ್ಥಿರ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಉದ್ದೇಶದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿತು.

3.14.2.2 ಕೆರೆಗಳ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ದತ್ತಾಂಶದ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿ

ವಾಡಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸೂಚನೆಗಳಂತೆ ಪ್ರತಿ ಕೆರೆಗಾಗಿ ವಿಭಾಗವು(ಗಳು), ಮಳೆಯ ದತ್ತಾಂಶ, ಕೆರೆಯಲ್ಲಿನ ಸಂಗ್ರಹಣೆಯ ಮಟ್ಟ, ತುಂಬುವಿಕೆಯ ಸಂಖ್ಯೆಗಳು, ತುಂಬಿ ಹರಿಯುವಿಕೆಯ ವಿವರಗಳು, ಒಟ್ಟು ಕೃಷಿಸಾಧ್ಯ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶ, ನೀರಾವರಿಯಾದ ಪ್ರದೇಶ, ಮುಂತಾದವನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲು ಕೆರೆಗಳ ವಹಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಕೆರೆಗಳ ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ದತ್ತಮೂಲವು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಯೋಜನೆ ಮತ್ತು ಆದ್ಯತೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಗರಿಷ್ಠ ಫಲಿತಾಂಶಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುವು.

ಪರೀಕ್ಷಾ ತನಿಖೆಯಾದ ಆರು ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ ವಿಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಕೆರೆಗಳ ವಹಿಗಳು, ಕೆರೆಯ ಹೆಸರು, ಕೆರೆಯ ವಿನ್ಯಾಸಿತ ಸಂಗ್ರಹಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮತ್ತು ಒಟ್ಟು ಕೃಷಿಸಾಧ್ಯ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದವು. ಆದರೆ, ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆಯ ದತ್ತಾಂಶ, ನೀರಿನ ಲಭ್ಯತೆ, ಮುಂಗಾರು ಮತ್ತು ಹಿಂಗಾರು ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಗರಿಷ್ಠ ಸಂಗ್ರಹಣೆ, ಕೆರೆಯು ತುಂಬಿ ಹರಿದ ಕಾಲಾವಧಿ, ಪ್ರತಿ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿಯಾದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ, ಮುಂತಾದ ವಿವರಗಳು ಕೆರೆಗಳ ವಹಿಯಲ್ಲಿ ದಾಖಲಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ವಿವರಗಳ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಕೆರೆಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

3.14.2.3 ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸೂತ್ರಗಳಿಂದ ಮಾರ್ಗಪಲ್ಲಟ

ಹೊಸ ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಕೆರೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಸೂಚಿತವಾಗಿದ್ದ ಮಾದರಿಗಳಂತೆ ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಗಳು ತಯಾರಾದವು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಯಿತು. ಹೊಸ ಕೆರೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯಿಸುವ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸೂತ್ರಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ಶೇಕಡಾ 50ರಷ್ಟು ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು⁶² ಪರಿಗಣಿಸಿ, 30 ವರ್ಷಗಳ ಮಳೆ ದತ್ತಾಂಶಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಸೂತ್ರದ ಅಳವಡಿಕೆಯಿಂದ ಹೊಸ ಕೆರೆಗೆ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ನೀರಿನ ಲಭ್ಯತೆಯ ಅಂದಾಜು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

⁶² ಇದರ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ ಶೇಕಡಾ 50ರಷ್ಟು ವಿಶ್ವಾಸಾರ್ಹತೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದ ಯೋಜನೆಯು, ನೀರಾವರಿ ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಪೈಕಿ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುವುದು.

ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಕಾಮಗಾರಿಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಕೆರೆಗಳಿಗಾಗಿದ್ದರಿಂದ, ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಸೂತ್ರದ ಮೇಲೆ ಆಧಾರವಾಗಿರುವ ಬದಲಾಗಿ, ಕೆರೆಗೆ ನೀರಿನ ನೈಜ ಒಳಹರಿವು, ಕೋಡಿಯ ಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ನೀರಿನ ಹರಿವು, ನೀರಾವರಿಯಾದ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಇವುಗಳ 10 ವರ್ಷಗಳ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ವಿವರಗಳು, ಕೆರೆಗಳಿಗಾಗಿರುವ ನೀರಾವರಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಪುನರುಜ್ಜೀವವಾಗಬಲ್ಲದೇ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂದು ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತಮ ಸೂಚಕಗಳಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು.

ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ನಂತರ ಯೋಜಿತ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನದ ಉಲ್ಲೇಖದೊಂದಿಗೆ ಲೆಕ್ಕಹಾಕಿದಾಗ ಲಾಭ ವೆಚ್ಚ ಅನುಪಾತವು ಕನಿಷ್ಠ 1.5:1 ಇರಬೇಕಿದ್ದಿತು, ಆದರೆ ಹೊಸ ಕೆರೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದ ಮಾದರಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಗಳು ತಯಾರಾಗಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ, ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗಪಲ್ಲಟವು, ಕೆಳಗಿನ ಕಂಡಿಕೆ 3.14.3.1ರಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವಂತೆ, ಅನುತ್ಪಾದಕ ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಕ ಕಾಮಗಾರಿ ಎಂದು ಬಿಂಬಿಸುವಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.

3.14.2.4 ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲತೆ

ಕೆರೆಯ ಸ್ಥಿತಿ, ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಳೆ, ಕೆರೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಒಳಹರಿವು ಇಲ್ಲದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು, ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಪರಿಹಾರಕ ಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಲುವೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲು, ಪ್ರತಿ ಕೆರೆಯ ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಸಹಾ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸೂತ್ರಗಳು ಹೇಳಿದ್ದವು. ಕೆರೆಗಳ ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಯೋಜನೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಮುನ್ನವೇ ಮಾಡಬೇಕಿದ್ದಿತು.

ಆದರೆ, ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆ ವರದಿಗಳ ಲಭಿಸುವಿಕೆಗೆ (ಮಾರ್ಚ್ 2011) ಮುನ್ನವೇ ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಗಳು ತಯಾರಾಗಿದ್ದವು ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿಯ ಅನುಮೋದನೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗಿತ್ತು (ಫೆಬ್ರವರಿ 2010 ಮತ್ತು ಜೂನ್ 2010) ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಯಿತು.

ಒಂದು ಜಲಕಾಯವು, ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುವರಿಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸದಿದ್ದರೆ (ಅಂದರೆ ಕೋಡಿಯ ಮೇಲೆ ನೀರಿನ ಹರಿವು) ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ನೀರಾವರಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವಾದರೆ, ನಂತರದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅದೇ ಪ್ರಮಾಣದ ಮಳೆಯೊಂದಿಗೆ ಜಲಕಾಯಕ್ಕೆ ಅಧಿಕ ಒಳಹರಿವಿನ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯು ಅಸಂಭವ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಅಧಿಕ ಹರಿಯುವಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ದತ್ತಾಂಶವು, ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು, ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ/ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಜಲಕಾಯದ ಆಯ್ಕೆಗೆ ಉತ್ತಮ ಮಾನದಂಡ/ಅಂಶಗಳಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ, ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಗಳು ನೀರು ತುಂಬುವಿಕೆ ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚುವರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ದತ್ತಾಂಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಬೇಕಿದ್ದಿತು. ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಗಳು ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆ ಮತ್ತು ಕೆರೆಯ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣಾ ವಿವರಗಳು ಇಲ್ಲದೆಯೇ ತಯಾರಾಗಿದ್ದರಿಂದ, ಕೆರೆಗಳ ಆಯ್ಕೆಗೆ ಸಮರ್ಥನೆಯಿರಲಿಲ್ಲ.

3.14.2.5 ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿಯಿಂದ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿರುವ ವಿವರಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಗಳ ಅನುಮೋದನೆ

ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸೂತ್ರಗಳು ವಿಧಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಗಳು ನಿಧಿಗಳ ಬಿಡುಗಡೆಗಾಗಿ ಜಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಮಂತ್ರಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಲ್ಪಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಅವು ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿಯಿಂದ ಅನುಮೋದಿತವಾಗಬೇಕು. ಉತ್ತರ ವಲಯದ ಮುಖ್ಯ ಇಂಜಿನಿಯರರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ವಲಯದ ಮುಖ್ಯ ಇಂಜಿನಿಯರರ ಅಡಿಯಲ್ಲಿನ ಕಾಮಗಾರಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಗಳು ಫೆಬ್ರವರಿ 2010 ಮತ್ತು ಜೂನ್ 2010ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿಯಿಂದ ತೀರುವಳಿಯಾದವು. ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ತೋರಿಸಿದ್ದೇನೆಂದರೆ, ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಗಳನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುವಾಗ ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿಯು, ಕೆಲವು ಪೂರ್ವಭಾವಿ ವಿವರಗಳು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿವೆ ಎಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿ ಹಾಕಿದ್ದಿತು ಮತ್ತು ಏಕೀಕರಣದ ಅಂದಾಜುಗಳು ತಯಾರಾಗಿವೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಿತು.

ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಗಳು, ಮೂಲ ದತ್ತದ ಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿರುವ ವಿವರಗಳನ್ನು ಇಲಾಖೆಯು ಪೂರ್ತಿಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು, ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿಯಿಂದ ತೀರುವಳಿಯಾಗಿದ್ದವು. ಆದರೆ, ದಾಖಲೆಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬಂದಂತೆ, ಅವು ಅನುಸರಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ, ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಲಹಾ ಸಮಿತಿಯಿಂದ ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಗಳ ಅನುಮೋದನೆಯು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸೂತ್ರಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

3.14.3 ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆ

ಮಾರ್ಚ್ 2015ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ, ಮಂಜೂರಾತಿಯಾಗಿದ್ದ 374 ಕಾಮಗಾರಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ 371 ಕಾಮಗಾರಿಗಳು, ಕಳೆದುಹೋಗಿದ್ದ 19,889 ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ, ಮುಕ್ತಾಯವಾಗಿದೆಯೆಂದು ವರದಿಯಾಗಿದ್ದವು. ರೈತರಿಂದ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯ ಕಾರಣ ಮೂರು ಕಾಮಗಾರಿಗಳು ಕೈಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು.

191 ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಈ ಕೆಳಗಿನವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿತು:

- ❖ ಸಂಗ್ರಹಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಹೂಳು ತೆಗೆಯುವಿಕೆಯು, ಪುನರುಜ್ಜೀವನಗೊಂಡ ಪ್ರದೇಶದ ನೀರಿನ ಅಗತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಪರಿಹಾರಕ ಕ್ರಮವಾಗಿದ್ದಿತು. ಯೋಜನೆಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸೂತ್ರಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ಹೂಳು ತೆಗೆಯುವಿಕೆಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗವು ಎಂಎನ್‌ಆರ್‌ಇಜಿಎ ಘಟಕದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಿತ್ತು; ಇದು ಹೂಳು ತೆಗೆಯುವಿಕೆಯ ಒಟ್ಟು ಪರಿಮಾಣದ ಶೇಕಡಾ 43ರಷ್ಟಿತ್ತು. ಆದಾಗ್ಯೂ, 191 ಕೆರೆಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ, ಎಂಎನ್‌ಆರ್‌ಇಜಿಎ ಘಟಕದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಹೆಚ್ಚಳಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಹೂಳುತೆಗೆಯುವಿಕೆಯು, ಕೋಷ್ಟಕ 3.4ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವಂತೆ, ವಿಭಾಗಗಳಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಆಗಬಹುದಾದ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಅಗತ್ಯವಿದ್ದ ನೀರನ್ನು ತಡೆಡೆಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗದಿದ್ದು ಯೋಜನೆಯ ನಿಜವಾದ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದ್ದ ಕಳೆದುಹೋಗಿದ್ದ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟಿನ ಪುನರುಜ್ಜೀವನವನ್ನು ವ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸಿತು.

ಕೋಷ್ಟಕ 3.4: ಹೂಳಿನ ಹೊರತೆಗೆಯುವಿಕೆ

(ಘಮೀನಲ್ಲಿ)

ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ	ವಿಭಾಗದ ಹೆಸರು	ಕೆರೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಹೊರತೆಗೆಯಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಹೂಳಿನ ಪರಿಮಾಣ			ಹೊರತೆಗೆಯಲಾದ ನೈಜ ಪರಿಮಾಣ
			ಯೋಜಿತ	ಟೆಂಡರ್ ಮೂಲಕ	ಎಂಎನ್‌ಆರ್‌ಇಜಿಎ ಮೂಲಕ	
1	ಕಲಬುರ್ಗಿ	32	12,88,248.91	11,45,529.07	1,42,719.84	9,61,098.24
2	ತುಮಕೂರು	56	18,14,094.35	10,23,614.07	7,90,480.28	8,38,171.58
3	ಮೈಸೂರು	12	2,90,890.00	1,13,315.00	1,77,575.00	1,08,121.57
4	ಚಿತ್ರದುರ್ಗ	31	10,10,361.31	5,05,759.69	5,04,601.62	9,74,845.87
5	ಧಾರವಾಡ	30	3,34,336.88	1,57,600.13	1,76,736.75	1,10,800.66
6	ಹಾಸನ	30	11,11,151.49	3,86,480.74	7,24,670.75	3,45,276.98
	ಒಟ್ಟು	191	58,49,082.94	33,32,298.70	25,16,784.24	33,38,314.90

(ಆಧಾರ: ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಸಲ್ಲಿಸಲಾದ ಮಾಹಿತಿ)

- ❖ 45 ಕೆರೆಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕಾಲುವೆಗಳ ಸುಧಾರಣೆಯು ಪೂರ್ಣವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು 23 ಕೆರೆಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ತೂಬು ಬಾಗಿಲುಗಳ ದುರಸ್ತಿ/ಬದಲಾಯಿಸುವಿಕೆಯು, ಕೋಷ್ಟಕ 3.5ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವಂತೆ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ:

ಕೋಷ್ಟಕ 3.5: ಪೂರ್ಣವಾಗದ ಕಾಲುವೆಗಳು/ತೂಬುಗಳು

(ಮೊತ್ತ ₹ ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ)

ವಿಭಾಗದ ಹೆಸರು	ಕಾಲುವೆಗಳು				ತೂಬುಗಳು			
	ಕೆರೆಗಳ ಕಾಲುವೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಪರಿಮಾಣ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲುವೆ ಘಟಕಗಳ ವೆಚ್ಚ	ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾಮಗಾರಿಯ ಮೌಲ್ಯ	ಕೊರತೆ (ಶೇಕಡಾ)	ಕೆರೆಗಳ ತೂಬುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಟೆಂಡರ್ ಮೌಲ್ಯ	ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮೌಲ್ಯ	ಕೊರತೆ (ಶೇಕಡಾ)
ಕಲಬುರ್ಗಿ	16	373.81	200.47	46.37	11	3.80	-	100.00
ತುಮಕೂರು	3	30.06	18.36	38.94	8	2.89	0.11	96.22
ಚಿತ್ರದುರ್ಗ	4	38.76	10.84	72.03	-	-	-	-
ಹಾಸನ	6	66.56	37.06	44.32	1	2.18	0.12	95.00
ಧಾರವಾಡ	13	252.68	113.73	54.99	3	8.40	4.97	40.84
ಮೈಸೂರು	3	42.04	5.27	87.46	-	-	-	-
ಒಟ್ಟು	45	803.91	385.73		23	17.27	5.20	

(ಆಧಾರ: ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಸಲ್ಲಿಸಲಾದ ಮಾಹಿತಿ)

ಇಲಾಖೆಯ ಹೇಳಿಕೆಯಾದ 19,889 ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪುನರುಜ್ಜೀವನವು ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಅಂದಾಜುಗಳಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶಮಾಡಿದ್ದಂತೆ ಹೂಳು ಹೊರತೆಗೆಯುವಿಕೆ, ಕಾಲುವೆಗಳಿಗೆ ಸುಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ತೂಬು ಬಾಗಿಲುಗಳಿಗೆ ದುರಸ್ತಿಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ.

3.14.3.1 ನೀರಾವರಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ವರದಿಯಾಗಿದ್ದ ಕಳೆದ ಹೋಗಿದ್ದ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗಿ ವಾಸ್ತವಿಕ ನೀರಾವರಿ

ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಕಾಮಗಾರಿಗಳು ಪೂರ್ತಿಯಾಗುವೆಯೆಂದು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಫೆಬ್ರವರಿ 2013ರಲ್ಲಿ ವರದಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ, ನೀರು ಲಭ್ಯತೆಯ ಅಂದಾಜಿಗೆ ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾದ ಮಳೆಯ ದತ್ತಾಂಶ, ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ (2013 ಮತ್ತು 2014) ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ದಾಖಲಾದ ಸರಾಸರಿ ಮಳೆ ಮತ್ತು ನೀರಾವರಿಯಾದ ವಾಸ್ತವಿಕ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ವಿವರಗಳು ಕೋಷ್ಟಕ 3.6ರಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದಂತಿವೆ:

ಕೋಷ್ಟಕ 3.6: ನೀರಾವರಿಯಾದ ಪ್ರದೇಶದ ವಿವರಗಳು

(ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ನಲ್ಲಿ)

ವರ್ಷ	ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಯಂತೆ ಮಳೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಕೆರೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಯಂತೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ	ಪುನಃಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಯೋಜಿತವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶ	ಒಟ್ಟು ಕೃಷಿಸಾಧ್ಯ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶ	ನೀರಾವರಿಯಾದ ವಾಸ್ತವಿಕ ಪ್ರದೇಶ	ಕೊರತೆಯ ಶೇಕಡಾವಾರು	ನೀರಾವರಿ ಒದಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಕೆರೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ
2013	116	14,757.31	6,389.74	21,147.05	1,989.45	90.59	20
2014	119	19,871.70	6,288.43	26,160.13	862.78	96.70	9

(ಆಧಾರ: ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಸಲ್ಲಿಸಲಾದ ಮಾಹಿತಿ)

191 ಕೆರೆಗಳ ಪೈಕಿ, 116 ಕೆರೆಗಳ ಮತ್ತು 119 ಕೆರೆಗಳ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಕ್ರಮವಾಗಿ 2013 ಮತ್ತು 2014ರಲ್ಲಿ, ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದ ಪ್ರಮಾಣದ ಮಳೆ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದವು. ಆದರೆ, ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದ ಪ್ರಮಾಣದ ಮಳೆ ದಾಖಲಾಗಿದ್ದರೂ ಕೆರೆಗಳು ತುಂಬುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಅಧ್ಯಯನ ವರದಿಗಳಿಂದ ಗಮನಿಸಿದಂತೆ, ಕೆರೆಗಳ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಳೆನೀರನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡುವ, ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ರಚನೆಗಳ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯು ಕೆರೆಗಳ ಮೇಲು ಹರಿವಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದವು. ಕೆರೆಗೆ ಅಲ್ಪ ಹರಿಯುವಿಕೆಗೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು, ಅಗತ್ಯ ಪರಿಹಾರಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಪ್ರತಿ ಕೆರೆಗೂ ಇಲಾಖೆಯು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ, ಯಾವುದೇ ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಗಳೂ ಈ ವಿವರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಲಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ, ಕಂಡಿಕೆ 3.14.2.3ರಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿರುವಂತೆ, ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನವೇ ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಗಳು ತಯಾರಾಗಿದ್ದವು. ಇವು ಕೆರೆಗಳ ನೀರಿನ ಲಭ್ಯತೆಯ ಮೇಲೆ ಮಹತ್ವದ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿದವು ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಕೆರೆಗಳ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶವು ತೊಂದರೆಗೊಳಗಾದವು.

ಮೂವರು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರು⁶³ ಅವರ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ, ನೀರಾವರಿಗೊಳಪಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇಳಿಕೆಗೆ ಮಳೆಯ ಕೊರತೆ ಮತ್ತು ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಡೆತಡೆಗಳ ಕಾರಣವನ್ನು ಸಹಾ ಅಧ್ಯಾರೋಪಿಸಿದರು. ಪೂರ್ಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪುನಃಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಮಾಮೂಲು ಮಳೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರಾವರಿ ಒದಗಿಸುವುದು ಎಂದು ಸಹಾ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರು ಹೇಳಿದರು.

ಉತ್ತರವು ಒಪ್ಪಲರ್ಹವಾಗಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಂತೆ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಮಳೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಕೆರೆಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯು ಪರಿಗಣಿಸಿತ್ತು ಮತ್ತು ಪೂರ್ಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ 2014ರ ವರ್ಷದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ, 119 ಕೆರೆಗಳು ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಮಳೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದರೆ, ಕೇವಲ ಒಂಬತ್ತು ಕೆರೆಗಳು ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದು ಯೋಜನೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಫಲವಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ರುಜುವಾತುಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂದುವರೆದು, ಅಂದಾಜಿಸಿದ ಪರಿಮಾಣದ ಶೇಕಡಾ 43ರಷ್ಟು ಹೂಳು ತೆಗೆಯುವಿಕೆಯು ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡದಿದ್ದು, 179 ಕೆರೆಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ 10,072.19 ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶವು ಪುನರುಜ್ಜೀವನವಾಗದಿರುವಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಿಸಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪೂರ್ಣ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಸಮರ್ಥನೆಯು ಸರಿಯಿರಲಿಲ್ಲ.

ಪರಿಹಾರಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಕೆರೆಗೆ ನೀರಿನ ಒಳಹರಿವನ್ನು ಬಾಧಿಸುವ ಅಂಶಗಳು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಲಿಲ್ಲ, ಏಕೆಂದರೆ ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಗಳ ಅನುಮೋದನೆಯ ನಂತರ ಪೂರ್ವಭಾವಿ ಅಧ್ಯಯನಗಳಾದವು ಮತ್ತು ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಕಾರ್ಯಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಲು ಅವುಗಳ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ.

3.14.3.2 ಉಸ್ತುವಾರಿ ಮತ್ತು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ

ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದ ಹಲವಾರು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಅನುಷ್ಠಾನದ ಉಸ್ತುವಾರಿಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ನೋಡಲ್ ಏಜೆನ್ಸಿಯ ರಚನೆಯನ್ನು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸೂತ್ರಗಳು ಹೇಳಿದ್ದವು. ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದ ನೋಡಲ್ ಏಜೆನ್ಸಿಯ ರಚನೆ ಮತ್ತು ನಡವಳಿಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಉಸ್ತುವಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯು ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನು, ಹಿಂದಿನ ಕಂಡಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರತಂದಿರುವಂತೆ, ಬಾಧಿಸಿದವು.

ಯೋಜನೆಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಸೂತ್ರಗಳು ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ ಮತ್ತು ಪರಿಣಾಮದ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಸಹಾ ಹೇಳಿದ್ದವು, ಆದರೆ ಇದು ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಮುಖ್ಯ ಇಂಜಿನಿಯರರು (ದಕ್ಷಿಣ), ಯೋಜನೆಯ ಮುಕ್ತಾಯದ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೂ ಅಧಿಕ ಅವಧಿಯ ನಂತರವೂ ಪರಿಣಾಮದ ನಿಷ್ಕರ್ಷೆ ಮಾಡದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹೇಳದೆಯೇ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಮಾಡಲಾಗುವುದು ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದರು (ಆಗಸ್ಟ್ 2015).

ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ಗಮನಕ್ಕೆ ಆಗಸ್ಟ್ 2015ರಲ್ಲಿ ತರಲಾಯಿತು; ಅವರ ಉತ್ತರವು ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿದೆ (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).

3.15 ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಕೆರೆಯ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಿಯಮಬಾಹಿರತೆಗಳು

ಸಾಗಣೆ ಶುಲ್ಕಗಳ ನಿಯಮಬಾಹಿರ ಸೇರಿಸುವಿಕೆಯು ಓರ್ವ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರನಿಗೆ ₹ 54.96 ಲಕ್ಷದ ಉದ್ದೇಶರಹಿತ ಲಾಭದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಿಸಿತು ಮತ್ತು ಕಾಲುವೆ ಜಾಲದ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗದಿರುವಿಕೆಯಿಂದ ನೀರಾವರಿ ಕೆರೆಯ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿದ ₹ 7.81 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚವು ನಿಷ್ಫಲವಾಯಿತು.

‘ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹುಕ್ಕೇರಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಕಾಮತ್ನೂರಿನ ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಕೆರೆಯ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ’ ಕಾಮಗಾರಿಯು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರ್, ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ವಿಭಾಗ, ಬೆಳಗಾವಿ ಇವರಿಂದ 2010-11ರಲ್ಲಿ 600 ಹೆಕ್ಟೇರ್ಗೆ ನೀರಾವರಿ ಒದಗಿಸಲು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಗುತ್ತಿಗೆಯು ಓರ್ವ

⁶³ ಹಾಸನ, ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ಚಿತ್ರದುರ್ಗ

ಗುತ್ತಿಗೆದಾರನಿಗೆ ₹ 6.37 ಕೋಟಿಗೆ (ಅಂದಾಜು ವೆಚ್ಚ ₹ 5.58 ಕೋಟಿಯ ಮೇಲೆ ಶೇಕಡಾ 14) 18 ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಮುಗಿಸುವಂತೆ ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2011). ಕಾಮಗಾರಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಅಗತ, ಅಡಿಪಾಯ ಸಂಸ್ಕರಣ, ಕಾಲುವೆಯ ನಿರ್ಮಾಣ, ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು.

ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಕೆರೆಯ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಕಾಮಗಾರಿಯು ಕಾಲುವೆಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು ಆದರೆ ರೈತರ ಮತ್ತು ಜಮೀನು ಮಾಲೀಕರ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಕಾಲುವೆ ಕಾಮಗಾರಿಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯು ಗುತ್ತಿಗೆದಾರನಿಂದ ನಿಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು (ಮಾರ್ಚ್ 2013).

ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರ ದಾಖಲೆಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯು (ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2013 ಮತ್ತು ಫೆಬ್ರವರಿ 2015), ಸಾಗಣೆ ವೆಚ್ಚದ ಕಡೆಗೆ ನಿಯಮಬಾಹಿರ ಹೇರಿಕೆಯದೇಸಿಯಿಂದ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರನಿಗೆ ಅನಾವಶ್ಯಕ ಲಾಭ ಮತ್ತು ಕಾಲುವೆಗಳ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗದಿರುವಿಕೆಯಿಂದ ವ್ಯರ್ಥ ವೆಚ್ಚವನ್ನು, ಈ ಕೆಳಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿರುವಂತೆ, ತೋರಿಸಿತು:

❖ ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ದರಪಟ್ಟಿ 2010-11ರ ಪ್ರಕಾರ, ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲೂ ಅಗತ ಮತ್ತು ಒಂದು ಕಿಮೀ ಆರಂಭಿಕ ಸಾಗಣೆ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲಾ ಏರಿಸುವಿಕೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊರಹಾಕುವಿಕೆಗಾಗಿ ಮೂಲ ದರವು ಪ್ರತಿ ಘಮೀಗೆ ₹ 61 ಆಗಿತ್ತು; ಇದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಿಮೀ ಸಾಗಣೆಗಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಘಮೀಗೆ ₹ 37.30 ಸೇರಿತ್ತು. ಐದು ಕಿಮೀ ಸಾಗಣೆವರೆಗೆ ಪ್ರತಿ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಕಿಮೀಗಾಗಿ ದರಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚಿತ ದರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಗದ ಮಣ್ಣನ್ನು 1.80 ಕಿಮೀ ಸೇರಿದ್ದ ದೂರಕ್ಕೆ ಹೊರಹಾಕಬೇಕಿದ್ದಿತು. ಎರಡು ಕಿಮೀ ಸಾಗಣೆಗೆ ಸಂಚಿತ ದರವು ಪ್ರತಿ ಘಮೀಗೆ ₹ 45.50 ಆಗಿತ್ತು; ಇದನ್ನು ಒಂದು ಕಿಮೀನ ಆರಂಭಿಕ ಸಾಗಣೆ ಶುಲ್ಕಗಳ (ಪ್ರತಿ ಘಮೀಗೆ ₹ 37.30) ಕಳೆಯುವಿಕೆಯ ನಂತರ ಸೇರಿಸಬೇಕಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ, ಮಂಜೂರಾದ ಅಂದಾಜಿನಲ್ಲಿ ಇಲಾಖೆಯು ಈ ಅಂಶದ ವೆಚ್ಚವನ್ನು, ಆರಂಭಿಕ ಸಾಗಣೆ ಶುಲ್ಕಗಳನ್ನು ಕಳೆಯದೆಯೇ ಪ್ರತಿ ಘಮೀಗೆ ₹ 70.58⁶⁴ ಬದಲಾಗಿ, ಪ್ರತಿ ಘಮೀಗೆ ₹ 99.52 ಎಂದು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾಡಿತ್ತು. ಹೀಗೆ, ಈ ಅಂಶದ ದರವು ಪ್ರತಿ ಘಮೀಗೆ ₹ 28.94ರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚುವರಿ ದರಗಳ ಮೇಲೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಲಾದ ಟೆಂಡರ್‌ಗಳು ಗುತ್ತಿಗೆದಾರನಿಗೆ ಉದ್ದೇಶರಹಿತ ಲಾಭದಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು; ಇದು ಪ್ರತಿ ಘಮೀಗೆ ₹ 32.99 ಆಗುತ್ತದೆ (₹ 28.94 × ಶೇಕಡಾ 114). ಕಾಮಗಾರಿಯ ಆರು ಘಟಕಗಳ ಪೈಕಿ ಐದರಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲಾದ 1,66,598.23 ಘಮೀ⁶⁵ ಮಣ್ಣು ಅಗತಕ್ಕೆ, ಗುತ್ತಿಗೆದಾರನಿಗೆ ಉದ್ದೇಶರಹಿತ ಲಾಭವು ₹ 54.96 ಲಕ್ಷವಾಗುತ್ತದೆ.

❖ ಕಾಮಗಾರಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯು ಕಾಲುವೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು; ಇದು ಭಾಗಶಃ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ನಂತರ ನಿಂತಿತು ಮತ್ತು ಗುತ್ತಿಗೆದಾರನಿಗೆ ₹ 60.48 ಲಕ್ಷ⁶⁶ ಪಾವತಿಸಲಾಯಿತು. ಕಾಮಗಾರಿಯು ಪುನರಾರಂಭವಾಗದಿದ್ದುದರಿಂದ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರನು ಗುತ್ತಿಗೆಯ ಸಮಾಪನವನ್ನು ಕೋರಿದನು (ಮಾರ್ಚ್ 2013). ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಕೆರೆಯನ್ನು ಜಿನುಗು ಕೆರೆಯನ್ನಾಗಿ⁶⁷ ಪರಿವರ್ತಿಸಲು ಮುಖ್ಯ ಇಂಜಿನಿಯರರು ಪ್ರಸ್ತಾವಿಸಿದರು (ಜುಲೈ 2013), ಏಕೆಂದರೆ ಕಾಲುವೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವು ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಬಾವಿಗಳು/ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಜಲ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಬರಿದುಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗುವುದು ಎನ್ನುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಫಲಾನುಭವಿಗಳು ಕಾಲುವೆ ನಿರ್ಮಾಣದ ವಿರುದ್ಧವಿದ್ದರು. ಗುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರನ ಕೋರಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಜಿನುಗು ಕೆರೆಯಾಗಿ ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ಕೆರೆಯ ಪರಿವರ್ತನೆಯ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಮಾನವು ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಇನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಗುತ್ತಿಗೆದಾರನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಒಟ್ಟು ಪಾವತಿಯು ₹ 7.81 ಕೋಟಿ ಆಗಿತ್ತು (ಮಾರ್ಚ್ 2013). ಕಾಲುವೆಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗದಿದ್ದುದರಿಂದ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಸಂಗ್ರಹವಿದ್ದರೂ ನೀರಾವರಿ ಲಾಭವು ಒದಗಲಿಲ್ಲ.

⁶⁴ ಶೇಕಡಾ 2 ಪ್ರದೇಶ ವೆಚ್ಚೇಜ್ ಸೇರಿದೆ: ₹ 61+₹ 45.50-₹ 37.30=₹ 69.20×1.02 = ₹ 70.58 ಪ್ರತಿ ಘಮೀಗೆ

⁶⁵ ಟೆಂಡರ್ ಪರಿಮಾಣದ ಶೇಕಡಾ 125ರಷ್ಟು ಅಧಿಕ ಪರಿಮಾಣ ಸೇರಿದೆ

⁶⁶ ₹ 11.43 ಲಕ್ಷ (ತೂಬು ಬಾಗಿಲು + ₹ 49.05 ಲಕ್ಷ (ನೀರಾವರಿ ಕಾಲುವೆಗಳು) = ₹ 60.48 ಲಕ್ಷ

⁶⁷ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ನೀರು ಒಳಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವ (ರಂಧ್ರಗಳಿರುವ) ಮಣ್ಣಿರುವ ನಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಜಿನುಗು ಕೆರೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲಾಗುವುದು

ಇದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದಾಗ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರು, ಹಿಂದಿನ ನೀರಾವರಿ ಮಂತ್ರಿಗಳ ಪತ್ರವು ಕೆರೆಯನ್ನು ಜಿನುಗು ಕೆರೆಯನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲು ಕೋರಿದ್ದರೂ, ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸೂಚನೆಗಳ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಕಾಲುವೆಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅನುಮೋದಿತ ಅಂದಾಜಿನ ಪ್ರಕಾರ ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು (ಫೆಬ್ರವರಿ 2015).

ಕಾಲುವೆ ಜಾಲದ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳಿಸುವಿಕೆಗೆ ಸರ್ಕಾರದವತಿಯಿಂದ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆಯು 600 ಹೆಕ್ಟೇರ್‌ಗೆ ನೀರಾವರಿ ಒದಗಿಸುವ ಯೋಜನೆಯ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೇ ಪರಿಭವಗೊಳಿಸಿತು; ಇದರ ಮೇಲೆ ಈಗಾಗಲೇ ₹ 7.81 ಕೋಟಿ ಖರ್ಚಾಗಿದೆ. ಸಾಗಣೆ ವೆಚ್ಚಗಳ ತಪ್ಪು ಕೂಡಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರನಿಗೆ ₹ 54.96 ಲಕ್ಷ ಅನುಚಿತ ಲಾಭದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವು ಸಲ್ಲಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ.

ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ಗಮನಕ್ಕೆ ಮೇ 2015ರಲ್ಲಿ ತರಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಆಗಸ್ಟ್ ಹಾಗೂ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2015ರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾಪನಪತ್ರವನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು; ಅವರ ಉತ್ತರವು ಇನ್ನೂ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿದೆ (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).

3.16 ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಪಾವತಿ

ಇಲಾಖೆಗೆ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಹಸ್ತಾಂತರವಾಗದಿದ್ದರೂ ವಿಭಾಗೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ₹ 1.54 ಕೋಟಿ ಮಿತಿ ಮೀರಿದ ಪಾವತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು ಮತ್ತು ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರ ಕೋರಿಕೆಯಂತೆ ಕಾಮಗಾರಿಯ ವರ್ಗಾವಣೆಯ ಕೃಪೆ ತೋರಿಸಿದರೂ, ಅವರು ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಮುಗಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲರಾದರು.

580 ಎಕರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀರಾವರಿಗೊಳಪಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದ ದಾವಣಗೆರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊನ್ನಾಳಿ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ದೇವರಹೊನ್ನಾಳಿ ಸಮೀಪದ 'ಏತ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಯ ನಿರ್ಮಾಣದ' ಗುತ್ತಿಗೆಯು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರ್, ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ವಿಭಾಗ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಇವರಿಂದ 12 ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ (ಮಾರ್ಚ್ 2008) ಮುಗಿಸುವಂತೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಪಡಿಸಿ ₹ 1.89 ಕೋಟಿಗೆ ಓರ್ವ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು (ಮಾರ್ಚ್ 2007). ಪಂಪಿಂಗ್ ಯಂತ್ರದ ಸರಬರಾಜು, ಪಿಎಸ್‌ಸಿ⁶⁸ ಕೊಳವೆಗಳ ಸರಬರಾಜು ಮತ್ತು ಹಾಕುವಿಕೆ, ಜ್ಯಾಕ್ ಬಾವಿಯ ನಿರ್ಮಾಣ, ಏತ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖಿ ಮಾಡುವಿಕೆಗಳು ಕಾಮಗಾರಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದವು. ಗುತ್ತಿಗೆಯ ವಿಶೇಷ ಷರತ್ತುಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ಪಂಪ್ ಸೆಟ್ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿತ ಉಪಕರಣಗಳಿಗೆ ಕಾಮಗಾರಿಯ ಪ್ರಗತಿಯ⁶⁹ ಮೇಲೆ ಆಧಾರಿತವಾಗಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸದ ದರಗಳಲ್ಲಿ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು ಪಾವತಿ ಪಡೆಯಬೇಕಿತ್ತು.

ಮಾರ್ಚ್ 2008ರೊಳಗೆ ಕಾಮಗಾರಿಯು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ರೈತರಿಂದ ಆಕ್ಷೇಪಣೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಏರು ಕೊಳವೆ ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಮುಗಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು ಮುಖ್ಯ ಇಂಜಿನಿಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಜ್ಯಾಕ್ ಬಾವಿಯ ಆಳ, ಗಟ್ಟಿ ಬಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಅಗತ, ಮುಂತಾದವುಗಳ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕಾಮಗಾರಿಯ ಉಸ್ತುವಾರಿ ಇಂಜಿನಿಯರರ ಸಂಗಡ ವಿವಾದಗಳು ಇದ್ದವು ಎಂದು ಸಹಾ ಹೇಳಿದರು. ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರ ಕೋರಿಕೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಕಾಮಗಾರಿಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಫೆಬ್ರವರಿ 2010ರಲ್ಲಿ ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಮತ್ತು ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು ಪಂಪ್ ಸೆಟ್ ಮತ್ತು ಉಪಕರಣಗಳು, 2,275 ಆರ್‌ಎಂಟಿಆರ್ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಪಿಎಸ್‌ಸಿ ಕೊಳವೆಗಳ ಹಾಕುವಿಕೆಗಳಿಗಾಗಿ ₹ 92.67 ಲಕ್ಷ ಪಾವತಿ ಪಡೆದರು. ಕಾಮಗಾರಿಯು ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ವಿಭಾಗ, ಶಿವಮೊಗ್ಗದ ಅಧಿಕಾರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು, ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕೊಳವೆಗಳ ಸರಬರಾಜು ಮತ್ತು 'ಅಧಿಕ ಅಂಶ'ಗಳಿಗಾಗಿ (ಪಂಪಿಂಗ್ ಉಪಕರಣಗಳ ಸರಬರಾಜು ಇವುಗಳಿಗಾಗಿ ನವೆಂಬರ್ 2011ರಲ್ಲಿ ₹ 20.05 ಲಕ್ಷದ ಒಂದು ಪೂರಕ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿತ್ತು) ₹ 70.27 ಲಕ್ಷದ

⁶⁸ ಪ್ರೀ-ಸ್ಟ್ರೆಸ್ಡ್ ಕಾಂಕ್ರೀಟ್ ಕೊಳವೆ

⁶⁹ ಪಾವತಿಯ ನಿಯಮಗಳು - ತೃಪ್ತಿಕರ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮತ್ತು ನಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕಾರದ ನಂತರ ಗುತ್ತಿಗೆ ಮೌಲ್ಯದ ಶೇಕಡಾ 70, ಇರಿಸುವಿಕೆಯ ನಂತರ ಗುತ್ತಿಗೆ ಮೌಲ್ಯದ ಶೇಕಡಾ 10, ಯಶಸ್ವಿ ಚಲಾವಣೆ ಮತ್ತು ಹಸ್ತಾಂತರದ ನಂತರ ಶೇಕಡಾ 10 ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ ಅವಧಿಯ ಮುಕ್ತಾಯದ ನಂತರ ಶೇಕಡಾ 10

ಇನ್ನೊಂದು ಪಾವತಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಹೊನ್ನಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಉಪ-ವಿಭಾಗವು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಕಾಮಗಾರಿಯು ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ ವಿಭಾಗ, ಚಿತ್ರದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಪುನಃ ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು (ಆಗಸ್ಟ್ 2012). ಕಾಮಗಾರಿಯ ಪುನಃ ವರ್ಗಾವಣೆಯ ನಂತರ ಹಲವಾರು ಸೂಚನಾ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರೂ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲಿಲ್ಲ.

1 ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2014ರಂದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾದ ಕಾಮಗಾರಿಯ ಅಂತಿಮ ಅಳತೆಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಗುತ್ತಿಗೆಯು, ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತು ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2014). ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಒಟ್ಟು ಪಾವತಿಯು ₹ 1.63 ಕೋಟಿಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಮಾರ್ಚ್ 2008ರಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯಲು ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದ ಏತ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಯು ಈಗ ಏಳು ವರ್ಷಗಳಿಗೂ ಅಧಿಕ ಕಾಲದಿಂದ ಮುಗಿಯದೇ ಉಳಿದಿದೆ.

ಉಳಿಕೆ ಕಾಮಗಾರಿಗಾಗಿ ಟೆಂಡರ್‌ಗಳು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2014), ಗುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರ ದಾಖಲೆಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯು (ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2014) ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕೊರತೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿತು:

- ❖ ಏತ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಯ ವೆಚ್ಚದ ಪ್ರಮುಖ ಭಾಗವು ಮುಂಚೆಯೇ ತಯಾರಿಸಿದ್ದ ಅಥವಾ ರಚಿತವಾಗಿದ್ದ ಘಟಕಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ನಿವೇಶನ ಅಥವಾ ನಿವೇಶನಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕುವಿಕೆ ಅಥವಾ ಸ್ಥಾಪಿಸುವಿಕೆ ಹಾಗೂ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖ ಮಾಡುವಿಕೆಯ ಕಿರು ಕಾಮಗಾರಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಏಕಗಂಟು ಗುತ್ತಿಗೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತದೆ; ಇದನ್ನು ಮುಗಿದ ಕಾಮಗಾರಿಯ ಅಂಶಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಅಂಶ ದರ ಗುತ್ತಿಗೆಯಂತೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಲಾಯಿತು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಇಲಾಖೆಯು ಹಂತ ಪಾವತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರಿಂದ ಅಂಶ ದರ ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ 'ವಿಶೇಷ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು' ಸೇರಿಸಿತು ಮತ್ತು ಅಂಶ ದರ ಗುತ್ತಿಗೆಯ ಮೂಲ ರಚನೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲು ಸಮರ್ಥನೆಯಿರಲಿಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ಸರ್ಕಾರದ ಬೊಕ್ಕಸದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಯುತ್ತದೆ.
- ❖ ಕಾಮಗಾರಿಯ ವಿವಿಧ ಅಂಶಗಳ ಆದ್ಯತೀಕರಣವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಕಾಮಗಾರಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಕಾಮಗಾರಿಯ ಆರಂಭಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಅನುಮೋದಿತವಾಗಬೇಕು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಂದ ಕಾಮಗಾರಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವು ಇಲಾಖೆಗೆ ಅನುಮೋದನೆಗಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಒಪ್ಪಂದದ ಸಹಿಯಾದ ಕೂಡಲೇ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು ಪಂಪ್ ಸೆಟ್ ಮತ್ತು ಅದರ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು, ಈ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಸಿವಿಲ್ ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ಮುಕ್ತಾಯದ ನಂತರವೇ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದರೂ, ಸರಬರಾಜು ಮಾಡಿದರು ಎಂದು ತಿಳಿಸಲಾಯಿತು. ಖರೀದಿಸಲಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಖಾತರಿಯು ಯೋಜನೆಯ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖದ ಮುನ್ನವೇ ನಷ್ಟವಾಗುವುದು (ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಇನ್‌ವಾಯ್ಸ್‌ಗಳು ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಲಭ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ). ಆದಾಗ್ಯೂ, ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರರು ಬಿಟ್ಟರು. ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಅನುಪಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷ ಷರತ್ತುಗಳು ಜೊತೆಗೂಡಿ, ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು ಕೇವಲ ಅವರ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಗುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.
- ❖ ಒಪ್ಪಂದದ ಪ್ರಕಾರ, ಸರಬರಾಜಿನ ಶೇಕಡಾ 70ರಷ್ಟು ಮೌಲ್ಯವು ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಸ್ವೀಕೃತಿ ಮತ್ತು ಪರೀಕ್ಷೆಯ ನಂತರ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ಪಾವತಿಯಾಗಬೇಕಿದ್ದಿತು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ವಿತರಣೆಯನ್ನು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆಯೇ, ಸರಬರಾಜು ಇನ್‌ವಾಯ್ಸ್‌ಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರು ಶೇಕಡಾ 85ರಷ್ಟು ಪಾವತಿ ಪಡೆದಿದ್ದುದರಿಂದ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಆರ್ಥಿಕ ನಷ್ಟವಾಯಿತು.

ಕಾಮಗಾರಿಯ ಮುಕ್ತಾಯದಲ್ಲಿ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಳಂಬವಿದ್ದರೂ, ಕಾಮಗಾರಿಯ ಮುಕ್ತಾಯದಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬಕ್ಕೆ ದಂಡವನ್ನು ಹಾಕಲಿಲ್ಲ. ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಂದ ₹ 18.94 ಲಕ್ಷದ ನಿರ್ವಹಣಾ ಭದ್ರತೆಯನ್ನೂ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಗುತ್ತಿಗೆಯ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸದಿದ್ದುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಕಾಮಗಾರಿಯ ವರ್ಗಾವಣೆಯ ಉದ್ದೇಶವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು.

ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ಪಾವತಿಯಾದ ₹ 1.63 ಕೋಟಿಯ ಪೈಕಿ, ₹ 49.50 ಲಕ್ಷ ಮೊತ್ತದ ಮೌಲ್ಯದ ಕಾಮಗಾರಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೆಂದು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂದ ಒಪ್ಪಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಉಳಿದ ₹ 1.13 ಕೋಟಿಯು ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಗೆ, ಅಂತಿಮ ಅಳತೆಗಳಂತೆ ಅವು ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಡದಿದ್ದರೂ, ಪಾವತಿಯಾಯಿತು. ಹೀಗೆ, ಇಲಾಖೆಯ ದೋಷಗಳಿಂದ, ಸರ್ಕಾರವು ಏತ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಾಗಿ ₹ 1.63 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿದ್ದರೂ, ಅದು ಇನ್ನೂ ಮುಗಿಯಬೇಕಿದ್ದಿತು. ಉಳಿಕೆ ಕಾಮಗಾರಿಯ ಅಧಿಕ ವೆಚ್ಚ ಮತ್ತು ದಂಡವು ಸೇರಿದಂತೆ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಂದ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಬೇಕಿರುವ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತವು ₹ 1.54 ಕೋಟಿ⁷⁰ ಆಗಿತ್ತು.

ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ಗಮನಕ್ಕೆ ಜೂನ್ 2015ರಲ್ಲಿ ತರಲಾಯಿತು ಮತ್ತು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2015ರಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾಪನಪತ್ರವನ್ನು ನೀಡಲಾಯಿತು; ಅವರ ಉತ್ತರವು ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿದೆ (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).

ಬೆಂಗಳೂರು
ದಿನಾಂಕ

(ಬಿಜಿತ್ ಕುಮಾರ್ ಮುಖರ್ಜಿ)
ಮಹಾಲೇಖಾಪಾಲರು
(ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಸ್ವ ವಲಯ ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆ)
ಕರ್ನಾಟಕ

ಮೇಲರುಜು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ

ನವ ದೆಹಲಿ
ದಿನಾಂಕ

(ಶಶಿ ಕಾಂತ್ ಶರ್ಮ)
ಭಾರತದ ಲೆಕ್ಕನಿಯಂತ್ರಕರು ಮತ್ತು ಮಹಾಲೇಖಪರಿಶೋಧಕರು

⁷⁰ ಪಂಪಿಂಗ್ ಯಂತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ವಿದ್ಯುತ್ ಸಲಕರಣೆಗಳು: ₹ 79.18 ಲಕ್ಷ + ಪಿಎಸ್‌ಸಿ ಕೊಳವೆಗಳ ಸರಬರಾಜು: ₹ 34.25 ಲಕ್ಷ + ಟೆಂಡರ್ ನಿಯಮ 50.1ರಂತೆ ದಂಡ: ₹ 40.86 ಲಕ್ಷ = ₹ 154.29 ಲಕ್ಷ

ಅನುಬಂಧಗಳು

ಅನುಬಂಧ 1.1
(ಉಲ್ಲೇಖ: ಕಂಡಿಕೆ 1.7.1, ಪುಟ 6)

ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಇಲಾಖೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಮಾರ್ಚ್ 2015ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ, ಬಾಕಿಯಿರುವ ತಪಾಸಣಾ ವರದಿಗಳ ಮತ್ತು ಕಂಡಿಕೆಗಳ ವರ್ಷಾವಾರು ವಿವರಗಳು

ನೀಡಿಕೆಯ ವರ್ಷ	ತಪಾಸಣಾ ವರದಿಯ ಅವಧಿ	ತಪಾಸಣಾ ವರದಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಕಂಡಿಕೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ
2001-02ರವರೆಗೆ	2000-01ರವರೆಗೆ	72	170
2002-03	1998-2002	1	1
	2000-02	1	2
2003-04	2001-03	2	2
2005-06	1997-2005	1	1
	2000-05	1	1
2008-09	2005-08	1	1
	2006-08	1	2
	2007-08	1	1
2009-10	1998-2009	1	1
	2006-09	2	4
	2008-09	1	2
2010-11	1998-2010	1	1
	2001-10	2	4
	2006-10	1	3
	2009-10	6	16
2011-12	2008-11	1	4
	2010-11	5	17
2012-13	1998-2012	1	4
	2010-12	1	5
	2011-12	5	32
2013-14	1999-2013	1	7
	2011-13	1	2
	2012-13	5	36
2014-15	2007-14	1	9
	2010-14	3	15
	2013-14	4	30
ಒಟ್ಟು		123	373

(ಆಧಾರ: 2014-15ರವರೆಗಿನ ಅವಧಿಗೆ ನೀಡಲಾದ ತಪಾಸಣಾ ವರದಿಗಳು)

ಅನುಬಂಧ 1.2
(ಉಲ್ಲೇಖ: ಕಂಡಿಕೆ 1.7.3, ಪುಟ 7)

ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಬಾಕಿಯಿರುವ ಇಲಾಖಾ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳ ವಿವರಗಳು

ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ	ಇಲಾಖೆ	2003-04	2004-05	2008-09	2009-10	2012-13 [@]	2013-14 [@]
1	ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕೆ	-	-	1	-	3	3
2	ಅರಣ್ಯ, ಜೀವಿಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ	1	-	-	-	1	2
3	ತೋಟಗಾರಿಕೆ (ರೇಷ್ಮೆದ್ಯಮ)	-	-	-	-	1	-
4	ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಜೈವಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ	-	-	-	-	1	-
5	ಜಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲ (ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ)	-	2	3	1	1	3
6	ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ, ಬಂದರು ಮತ್ತು ಒಳನಾಡು ಜಲಸಾರಿಗೆ	1	-	-	-	7	4
7	ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ	-	-	-	-	-	1
8	ಜಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲ	-	-	-	-	-	2
	ಒಟ್ಟು	02	02	04	01	14	15

@ ಆರ್ಥಿಕ ವಲಯದ ಮೇಲಿನ ವರದಿ

ಅನುಬಂಧ 1.3
(ಉಲ್ಲೇಖ: ಕಂಡಿಕೆ 1.7.4, ಪುಟ 7)

ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ಸಮಿತಿಯಿಂದ ಇನ್ನೂ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಿರುವ ಕಂಡಿಕೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ

ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ	ಇಲಾಖೆ	92-93	93-94	94-95	95-96	96-97	97-98	98-99	99-00	00-01	01-02	03-04	04-05	05-06	06-07	07-08	08-09	09-10	10-11	11-12	12-13	13-14 [@]	ಒಟ್ಟು
1	ಆರಣ್ಯ ಜೀವಿಸಂಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ	1	-	1	2	-	-	-	2	3	1	-	-	-	-	1	2	-	2	1	1	2	19
2	ಜಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲ	14	7	7	6	8	7	2	2	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	63
3	ಜಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲ (ಸಣ್ಣ ನೀರಾವರಿ)	1	5	3	5	4	2	-	-	-	1	2	-	1	-	-	3	2	1	-	1	3	34
4	ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ	-	2	2	4	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	4	21
5	ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಪಂಚಾಯತ್‌ರಾಜ್ (ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆರೋಗ್ಯ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್)	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	01
6	ಸಹಕಾರ	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	02
7	ಪಾಲಿಟೆಕ್ನಿಕ್ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕೆ	-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	3	3	13
8	ತೋಟಗಾರಿಕೆ (ಲೇಷೋದ್ಯಮ)	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	03
9	ಮಾಹಿತಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಜೈವಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	03
10	ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	01
11	ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	01
ಒಟ್ಟು		17	15	13	17	13	12	04	03	04	09	05	02	02	01	01	06	02	05	01	14	15	161

@ ಅರ್ಥಿಕ ವಲಯದ ಮೇಲಿನ ವರದಿ

ಅನುಬಂಧ 2.1
(ಉಲ್ಲೇಖ: ಕಂಡಿಕೆ 2.1.10.2, ಪುಟ 23)

ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಕೇಂದ್ರ ಯೋಜನೆಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ವಿವರಣಾಪಟ್ಟಿ

ಯೋಜನಾ ವೆಚ್ಚ; ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ ಮೊತ್ತ ಮತ್ತು ಅನುಮೋದನೆಯ/ ಬಿಡುಗಡೆಯ ದಿನಾಂಕ	ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಅನುಮೋದನೆ/ಬಿಡುಗಡೆಯ ದಿನಾಂಕ	ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯ ಅಂಶಗಳು
1. ಕರಾವಳಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಲಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ (ಉಡುಪಿ-ಕಾರ್ಕಳ-ಶೃಂಗೇರಿ): ₹ 1.23 ಕೋಟಿ; ₹ 98.69 ಲಕ್ಷ; ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2009	ಜುಲೈ 2010 ಮತ್ತು ಜುಲೈ 2012; ₹ 98.69 ಲಕ್ಷ	ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ನಿಧಿಯ ಬಿಡುಗಡೆಯಲ್ಲಿ 11 ತಿಂಗಳ ವಿಳಂಬವಿದ್ದಿತು. ಇಲಾಖೆಯ ಉಡುಪಿ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ನಿಧಿಯನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡುವ ಬದಲು ಕೇವಲ ಉಡುಪಿಯ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿತು. ಕಾಮಗಾರಿಯ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಅನುಮೋದನೆಯಾಗದಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಮಠದ ಬಳಿ ಯಾತ್ರಿನಿವಾಸದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ನಿಧಿಯು ಬಳಕೆಯಾಯಿತು.
2. ಶಿವಸಮುದ್ರದ (ಭರತಚುಕ್ಕೆ) ಗಮ್ಯಸ್ಥಾನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ; ₹ 4.32 ಕೋಟಿ; ₹ 3.45 ಕೋಟಿ; ಮಾರ್ಚ್ 2008	ಆಗಸ್ಟ್ 2009/ಜುಲೈ 2010/ಮಾರ್ಚ್ 2012; ಕೊಳ್ಳೇಗಾಲದ ಡಿಸಿಎಫ್‌ಗೆ ₹ 140.51 ಲಕ್ಷ; ಮಾರ್ಚ್ 2013; ಜೆಎಲ್‌ಆರ್‌ಎಲ್‌ಗೆ ₹ 140.51 ಲಕ್ಷ	ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ನಿಧಿಯ ಬಿಡುಗಡೆಯಲ್ಲಿ 16 ತಿಂಗಳ ವಿಳಂಬವಿದ್ದಿತು. ಕಾಮಗಾರಿಯ ಯಾವುದೇ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಜೆಎಲ್‌ಆರ್‌ಗೆ ವಹಿಸಿರದಿದ್ದರೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಚ್ 2013ರಲ್ಲಿ ₹ 1.41 ಕೋಟಿ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯಿತು ಮತ್ತು ಏಪ್ರಿಲ್ 2015ರವರೆಗೆ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿಯಿತು. ಮಾರ್ಚ್ 2015ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾವಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಶೇಕಡ 70ರಷ್ಟು ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಕಾಮಗಾರಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಲಾಖೆಯು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ₹ 3.46 ಕೋಟಿಗಾಗಿ ಬಳಕೆ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿತು; ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇದು ಸರಿಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಮಂತ್ರಾಲಯವು ಬಳಕೆ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರಗಳ ಶೂನ್ಯ ಸಲ್ಲಿಕೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ₹ 86.37 ಲಕ್ಷದ ಅಂತಿಮ ಕಂತಿನ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಈಗಾಗಲೇ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿದ್ದ ಆದರೆ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಬಳಕೆಯಾಗದಿದ್ದ ₹ 64.97 ಲಕ್ಷ ನಿಧಿಯನ್ನು ಸಹಾ ಇನ್ನೊಂದು ಯೋಜನೆಯ ಬಿಡುಗಡೆಗಳ ಎದುರಾಗಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿತು. ಕೇಂದ್ರ ಸಹಾಯಧನದ ಒಟ್ಟು ನಷ್ಟವು ಹೀಗೆ ₹ 1.51 ಕೋಟಿಗೆ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವಾಗುತ್ತದೆ.
3. ಬೀದರ್ ಕೋಟೆಯ ಗಮ್ಯಸ್ಥಾನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ; ₹ 3.66 ಕೋಟಿ; ₹ 2.92 ಕೋಟಿ; ಡಿಸೆಂಬರ್ 2009	ಜುಲೈ 2010/ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2011; ₹ 90 ಲಕ್ಷ	ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ನಿಧಿಯ ಬಿಡುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವಿದ್ದಿತು. ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಮೋದಿತವಾಗದ ಕಾಮಗಾರಿಯ ಅಂಶವಾದ 'ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಆನಿಪಥದ ನವೀಕರಣ' ಕಾಮಗಾರಿಯು, ನಿಧಿಗಳ ಮಾರ್ಗಪಲ್ಲಟದಲ್ಲಿ ಫಲಿಸುವಂತೆ, ಬೀದರ್‌ನ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಯಿಂದ ₹ 40 ಲಕ್ಷ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇಲಾಖೆಯು ₹ 90 ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬಳಕೆ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರವನ್ನು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿತು (ಜನವರಿ 2012); ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇದು ಸರಿಯಿಲ್ಲ. ಪಥ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಿತ ಕಾಮಗಾರಿಗಳು, ಭೂನೋಟ, ತೋಟ, ದೀಪ, ಮತ್ತು ಗಜಬೋ (ಬೇಸಿಗೆ ಮನೆ) ಮುಂತಾದ ಘಟಕಗಳು ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆಯ ಮೂಲಕ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಗುವುದೆಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿತ್ತು (ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2009). ಆದಾಗ್ಯೂ, ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ಬೀದರ್‌ನ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2014ರಲ್ಲಿ ಕೋರಲ್ಪಟ್ಟರು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ₹ 73.11 ಲಕ್ಷ ಉಳಿಕೆ ಸಹಾಯಧನದ ನಷ್ಟವು ಜೊತೆಗೆ ಖರ್ಚಾಗದ ₹ 2.02 ಕೋಟಿ ಮೊತ್ತವು ಇನ್ನೊಂದು ಯೋಜನೆಯ ಬಿಡುಗಡೆಗಳ ಎದುರಾಗಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಯಿತು.
4. ಬೀದರ್‌ನಲ್ಲಿನ ಚೌಖಂಡಿ ಮತ್ತು ಅಷ್ಟೂರು ಗೋರಿಗಳ ಗಮ್ಯಸ್ಥಾನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ; ₹ 3.18 ಕೋಟಿ; ₹ 2.55 ಕೋಟಿ; ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2009	ಜುಲೈ 2010/ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2011; ₹ 153 ಲಕ್ಷ	ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ನಿಧಿಯ ಬಿಡುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವಿದ್ದಿತು. ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಮೋದಿತವಾಗದ ಕಾಮಗಾರಿಯ ಅಂಶವಾದ 'ಹೊರರಸ್ತೆಯ ನಿರ್ಮಾಣ' ಕಾಮಗಾರಿಯು ಬೀದರ್‌ನ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಯಿಂದ, ₹ 83.98 ಲಕ್ಷ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ, ನಿಧಿಗಳ ಮಾರ್ಗಪಲ್ಲಟದಲ್ಲಿ ಫಲಿಸುವಂತೆ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆಯ ಮೂಲಕ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ₹ 2 ಕೋಟಿಗೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಸರಿಯಿರದ ಬಳಕೆ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರವನ್ನು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಇಲಾಖೆಯು ಸಲ್ಲಿಸಿತು (ಜನವರಿ 2012). ಯೋಜನೆಯು ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆಯ ಮೂಲಕ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲ್ಪಡುವುದೆಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸಿತ್ತು (ಏಪ್ರಿಲ್ 2009). ಆದಾಗ್ಯೂ, ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ಬೀದರ್‌ನ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2014ರಲ್ಲಿ ಕೋರಲ್ಪಟ್ಟರು. ಆಗಲೇ ಸಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಬಳಕೆ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರದ ಕಡೆಗೆ ₹ 2 ಕೋಟಿ ಕಳೆದ ನಂತರ ₹ 54.62 ಲಕ್ಷವನ್ನು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಲಾಯಿತು (2013-14) ಮತ್ತು ಕೇಂದ್ರ ಸಹಾಯಧನದ ಒಟ್ಟು ನಷ್ಟವು ₹ 1.18 ಕೋಟಿಗೆ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವಾಯಿತು (ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಬರಬೇಕಿದ್ದ ಆದರೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗದ ₹ 63.65 ಲಕ್ಷ ಸೇರಿ).
5. ಚಿತ್ರದುರ್ಗದಲ್ಲಿನ ವಾಣಿವಿಲಾಸ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳು; ₹ 5 ಕೋಟಿ; ₹ 4 ಕೋಟಿ; ಡಿಸೆಂಬರ್ 2011	ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2013/ ₹ 400 ಲಕ್ಷ	ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ನಿಧಿಯ ಬಿಡುಗಡೆಯಲ್ಲಿ 20 ತಿಂಗಳ ವಿಳಂಬವಿದ್ದಿತು ಮತ್ತು ಅಂದಾಜು ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2014ರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಮಂಜೂರಾಯಿತು. ಆದಾಗ್ಯೂ, ₹ 4 ಕೋಟಿಗೆ ಬಳಕೆ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ ಸಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಯೋಜನೆಗಾಗಿ ಭೂಮಿಯು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ನೀರಾವರಿ ನಿಗಮ ನಿಯಮಿತದ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅವರೇ ಮುಕ್ತಾಯದ ನಂತರ ಚಾಲನೆ, ಉಸ್ತುವಾರಿ ಮತ್ತು ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡುವರು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಪಾಲನಾ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಭರಿಸುವರು ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯ ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಿತ್ತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2011). ಆದರೆ, ವಾಣಿವಿಲಾಸ ಸಾಗರದ ಬಳಿಯಿದ್ದ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಟ್ರಸ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಯಿತು (ಆಗಸ್ಟ್ 2013); ಅವರು ಜಾಗವನ್ನು ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಇಲಾಖೆಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಲು ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಾಯದ ನಂತರ ಮುಂದಿನ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ವಾಪಸ್ಸು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಒಪ್ಪಿದರು (ಆಗಸ್ಟ್ 2013). ಯೋಜನೆಯ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಗಾಗಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿಲ್ಲ.

<p>6. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ; ₹ 3.95 ಕೋಟಿ; ₹ 3.16 ಕೋಟಿ; ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2009</p>	<p>ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ</p>	<p>ನಿವೇಶನಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಕಾಮಗಾರಿಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳಿಗೆ ವಹಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಮಂತ್ರಾಲಯಕ್ಕೆ ವರದಿ ಮಾಡಿತು (ಜೂನ್ 2012). ಆದರೆ, ಬಳಕೆ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರಗಳ ಶೂನ್ಯ ಸಲ್ಲಿಕೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಮಂತ್ರಾಲಯವು ಹೊಸ ಯೋಜನೆಗಳ ಮಂಜೂರಾತಿಯನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿದಾಗ, ಜಮೀನಿನ ಶೂನ್ಯ ಲಭ್ಯತೆಯ ಕಾರಣದ ಮೇಲೆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕೈಬಿಡಲಾಯಿತು (ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2013) ಮತ್ತು ₹ 3.16 ಕೋಟಿಯನ್ನು ಮಂತ್ರಾಲಯಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯರ್ಪಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ನಡುವೆ ಇಲಾಖೆಯು ಸಮಾಲೋಚನಾ ಶುಲ್ಕದ ಕಡೆಗೆ ₹ 13.28 ಲಕ್ಷ ನಿಷ್ಕಲ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿತು.</p>
<p>7. ಕಲಬುರಗಿಯಲ್ಲಿನ ಶಯನ ಬುಧ್ಧನ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸಿ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ; ₹ 4.38 ಕೋಟಿ; ₹ 3.50 ಕೋಟಿ; ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2009</p>	<p>ಜುಲೈ 2010; ₹ 40 ಲಕ್ಷ</p>	<p>ಜಾಗವು ತಕ್ಷಣ ಲಭ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಿದ್ದರೆ, ಯೋಜನೆಗಾಗಿ ಖಾಸಗಿ ಜಾಗವನ್ನು ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಭೂಸ್ವಾಧೀನ ನಡವಳಿಗಳು ಫೆಬ್ರವರಿ 2012ರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಆರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಎಂದು ಯಾದಗೀರ್‌ನ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು ವರದಿಮಾಡಿದರು (ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2010). ಆದರೆ, ಬಳಕೆ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರಗಳ ಶೂನ್ಯ ಸಲ್ಲಿಕೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಮಂತ್ರಾಲಯವು ಹೊಸ ಯೋಜನೆಗಳ ಮಂಜೂರಾತಿಯನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿದಾಗ, ಜಮೀನಿನ ಶೂನ್ಯ ಲಭ್ಯತೆಯ ಕಾರಣದ ಮೇಲೆ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಕೈಬಿಡಲಾಯಿತು (ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2013) ಮತ್ತು ₹ 3.51 ಕೋಟಿಯನ್ನು ಮಂತ್ರಾಲಯಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯರ್ಪಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ನಡುವೆ ಇಲಾಖೆಯು ಸಮಾಲೋಚನಾ ಶುಲ್ಕದ ಕಡೆಗೆ ₹ 6.18 ಲಕ್ಷ ನಿಷ್ಕಲ ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿತು.</p>
<p>8. ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿನ ಪಿಲಿಕುಲ ನಿಸರ್ಗಧಾಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸಿ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ; ₹ 5 ಕೋಟಿ; ₹ 4 ಕೋಟಿ; ಫೆಬ್ರವರಿ 2012</p>	<p>ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2013</p>	<p>ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ನಿಧಿಯ ಬಿಡುಗಡೆಯಲ್ಲಿ 20 ತಿಂಗಳ ವಿಳಂಬವಿದ್ದಿತು. ನಿಧಿಗಳ ಬಿಡುಗಡೆಯ ನಂತರವೂ ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ವಹಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅಂದಾಜು ಒಂದು ವರ್ಷ ವಿಳಂಬವಿದ್ದಿತು. ಮಾರ್ಚ್ 2014ರಲ್ಲಿ ಟೆಂಡರ್‌ಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಲಾಯಿತು ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಆದೇಶವನ್ನು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2014ರಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಇದರ ನಡುವೆ, ₹ 4 ಕೋಟಿಗೆ ಬಳಕೆ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರವನ್ನು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಲಾಯಿತು.</p>
<p>9. ಮಾಗಡಿ ಕೋಟೆಯ ಸಮಗ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ; ₹ 4.87 ಕೋಟಿ; ₹ 3.89 ಕೋಟಿ; ಫೆಬ್ರವರಿ 2012</p>	<p>ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2013</p>	<p>ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ನಿಧಿಯ ಬಿಡುಗಡೆಯಲ್ಲಿ 20 ತಿಂಗಳ ವಿಳಂಬವಿದ್ದಿತು. ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಅಂದಾಜಿನ ತಯಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಾ ವಿಳಂಬವನ್ನು ಗಮನಿಸಲಾಯಿತು; ಅದು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2014ರಲ್ಲಿ ಸಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದರ ನಡುವೆ, ₹ 3.89 ಕೋಟಿಗೆ ಬಳಕೆ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರವನ್ನು ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಲಾಯಿತು.</p>
<p>10. ವಿಜಯಪುರ-ಬೀದರ್-ಕಲಬುರಗಿ ವಲಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ; ₹ 6.41 ಕೋಟಿ; ₹ 5.13 ಕೋಟಿ; ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2007</p>	<p>ಮಾರ್ಚ್ 2010</p>	<p>ಒಂದು ಉಪಯೋಜನೆಗೆ ಭೂಮಿಯ ಅಲಭ್ಯತೆಯನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿ ₹ 57.05 ಲಕ್ಷವನ್ನು ಮಂತ್ರಾಲಯಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಸಲಾಯಿತಾದರೂ, ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಬಾಕಿ ಅನುದಾನ ₹ 1.28 ಕೋಟಿ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ.</p>
<p>11. ಬೆಂಗಳೂರು ಆನೇಕಲ್‌ನ ಮುತ್ಯಾಲಮಡುವಿನಲ್ಲಿ (ಹೆಲ್ಫ್ ವ್ಯಾಲಿ) ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳು; ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಮಂಜೂರಾತಿ ₹ 2.94 ಕೋಟಿ (ಫೆಬ್ರವರಿ 2007); ₹ 2.35 ಕೋಟಿ</p>	<p>ಆಗಸ್ಟ್ 2009/ ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2010/ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2011/ ನವೆಂಬರ್ 2011/ ಜೂನ್ 2012</p>	<p>ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿ‌ಸಿಗೆ ಧನಗಳ ಬಿಡುಗಡೆಯಲ್ಲಿ 29 ತಿಂಗಳು ವಿಳಂಬವಿದ್ದಿತು. ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿ‌ಸಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ (ಜೂನ್ 2012ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ) ₹ 2.85 ಕೋಟಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ₹ 1.70 ಕೋಟಿ ಮೊತ್ತ ವೆಚ್ಚವಾದರೂ, ಮೂಲ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಾದ ಶೌಚಾಲಯ ಬ್ಯಾಕ್‌ಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ, ನಾಮಫಲಕಗಳು ಮತ್ತು ನಿಲುಗಡೆ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಲಿಲ್ಲ. ಯೋಜನೆಯು ಮೇ 2013ರಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ ಆರು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದ ನಂತರವೇ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.</p>
<p>12. ಮಲೆನಾಡು ವಲಯದಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ; ₹ 6.11 ಕೋಟಿ; ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2009; ₹ 4.89 ಕೋಟಿ</p>	<p>ಜುಲೈ 2012</p>	<p>ಜಾರಿಗೊಳಿಸುವ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ನಿಧಿಗಳ ಬಿಡುಗಡೆಯಲ್ಲಿ 33 ತಿಂಗಳು ವಿಳಂಬವಿದ್ದಿತು. ಅನುಮೋದಿತ 7 ಘಟಕಗಳ ಪೈಕಿ ಕಾಮಗಾರಿಯು ₹ 4.51 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚದ 3 ಘಟಕಗಳು (2 ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ದಾರಿಪಕ್ಕದ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸಿ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ) ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿ‌ಸಿಗೆ ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಮತ್ತು ₹ 63 ಲಕ್ಷ ವೆಚ್ಚದ ಒಂದು ಘಟಕವು (ರೈಪಿಂಗ್ ಶಿಬಿರ) ಜಿಎಲ್‌ಆರ್‌ಗೆ ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ, ಸುಮಾರು 3 ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಜುಲೈ 2012ರಲ್ಲಿ ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿ‌ಸಿಗೆ ₹ 1.90 ಕೋಟಿ ಮೊತ್ತದ ನಿಧಿಯು ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯಿತು ಮತ್ತು ಜಿಎಲ್‌ಆರ್‌ಗೆ ಮಾರ್ಚ್ 2013ರಲ್ಲಿ ₹ 50.76 ಲಕ್ಷವು ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯಿತು. ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿ‌ಸಿಯಿಂದಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಜಿಎಲ್‌ಆರ್‌ನಿಂದಾಗಲೀ ಮೇಲಿನ ಯಾವುದೇ ಘಟಕಗಳು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಹಣವು ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದವು. ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳದೇ ಇದ್ದುದಕ್ಕೆ ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿ‌ಸಿಯಿಂದ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಗಳು ಕೊಡಲ್ಪಡದಿದ್ದರೆ, ಭೂಮಿಯ ಅಲಭ್ಯತೆಯು ಕಾರಣವೆಂದು ಜಿಎಲ್‌ಆರ್‌ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾಮಗಾರಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಯಿತು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ, ₹ 1.09 ಕೋಟಿಯು ಕೇಂದ್ರ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಇತರ ಕಾಮಗಾರಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಗಳ ಎದುರಾಗಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು.</p>

ಅನುಬಂಧ 2.2
(ಉಲ್ಲೇಖ: ಕಂಡಿಕೆ 2.1.10.4, ಪುಟ 24)

ಹಂಪೆ ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ಪೂರ್ಣವಾಗದ ಘಟಕಗಳು

(₹ ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿ)

ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ	ಘಟಕಗಳು	ಮೊತ್ತ	ಭರಿಸಿದ ವೆಚ್ಚ	ಷರಾ
ಕೇಂದ್ರ ನಿಧಿಗಳು				
1	ಗಮ್ಯಸ್ಥಾನದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಸುಧಾರಣೆ			
(ಅ)	ಕಮಲಾಪುರ ಕರೆ ದಂಡೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ	50.00	ಇಲ್ಲ	ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ
(ಆ)	ವಿಷಯಾಧಾರಿತ ಪ್ರವಾಸಗಳು	98.00	ಇಲ್ಲ	ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ
2	ದೀಪಾಲಂಕಾರ			
(ಅ)	ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಟ್ಟಡದ ದೀಪಾಲಂಕಾರ	442.00	771.48	ಕಾಮಗಾರಿ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿದೆ
(ಆ)	ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಬೆಳಕು ಪ್ರದರ್ಶನ	400.00		ಕಾಮಗಾರಿ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿದೆ
3	ತಲುಪಲಾಗದ ಸ್ಮಾರಕಗಳಿಗೆ ತಲುಪುವಿಕೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ	97.00	ಇಲ್ಲ	ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ
4	ವಿಶೇಷ ದಾರಿಗಳು	105.00	69.30	ಕಾಮಗಾರಿ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ತಲವಾರ ಘಟ್ಟ-ಗಗ್ಗಲ ಮಂಟಪ-ವಿಜಯ ವಿಠಲ ದೇವಸ್ಥಾನದಿಂದ ಕಾಲುದಾರಿ ನಿಂತಿದೆ. ಟೆರಾಝೆ ರಸ್ತೆ ನಿರ್ಮಿಸಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಗಿದೆ.
5	ಕಡವಿದ ಮಾಹಿತಿ ಕೇಂದ್ರದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಹಳ್ಳಿ ಗುಡಿಸಲು ನಿರ್ಮಾಣ	32.54	ಇಲ್ಲ	ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ
6	ನಾಮಫಲಕಗಳು	272.00	34.77	ಕಾಮಗಾರಿ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಒಂಬತ್ತು ಮಾದರಿ ನಾಮಫಲಕ ಕಾಮಗಾರಿಗಳು ಮುಗಿದಿವೆ.
7	ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನ ವೇದಿಕೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ	40.00	10.00	ಕಾಮಗಾರಿ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿದೆ
8	ಸ್ಮಾರಕದ ನವೀಕರಣ			
(ಅ)	ಭತ್ತ ಸಂಖ್ಯೆ 127 (ಹರೇ ಭತ್ತ)	377.00	ಇಲ್ಲ	ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ
(ಆ)	ಭತ್ತ ಸಂಖ್ಯೆ 139	113.40	ಇಲ್ಲ	ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ
9	ಸ್ಮಾರಕದ ನವೀಕರಣ			
(ಅ)	ನಾಲೆ	232.80		
(ಆ)	ಆನೆಗುಂದಿಯ ಘಟ್ಟ	449.30	80.00	ಕಾಮಗಾರಿ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಭಾರತೀಯ ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆಗೆ ಮೊತ್ತ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿದೆ. ಕಾಮಗಾರಿಯ ವಿವರ/ಪ್ರಗತಿ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ.
(ಇ)	ಆನೆ ಸಾಲು ಮತ್ತು ಒಂಟೆ ಸಾಲು	321.70		
	ಉಪ ಮೊತ್ತ	3,030.74	965.55	
ರಾಜ್ಯ ನಿಧಿಗಳು				
1	ಸರ್ಜಾಪುರ ಆನೆಗುಂದಿ ರಸ್ತೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಜಂಕ್ಷನ್ ಸುಧಾರಣೆ	50.00	ಇಲ್ಲ	ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ
2	ಸಾರಿಗೆ: ನಿಲುಗಡೆ ಜಾಗಗಳ ಮತ್ತು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾಲುದಾರಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿ	40.00	ಇಲ್ಲ	ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ
3	ಕಲೆ ಮತ್ತು ಕರಕುಶಲ ಕೇಂದ್ರ	20.00	12.78	ಕಾಮಗಾರಿ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿದೆ
4	ಮಾಹಿತಿ			
(ಅ)	ಸ್ಮಾರಕ ನಡಿಗ	75.00	ಇಲ್ಲ	
(ಆ)	ಶ್ರವ್ಯ ದೃಶ್ಯ ಉಪಕರಣ	50.00	ಇಲ್ಲ	ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ
(ಇ)	ವಾಸ್ತವಾಂಶದ ನಿಜಸ್ಥಿತಿ	25.00	ಇಲ್ಲ	
5	ಸಂಪೂರ ಕರೆಯಲ್ಲಿ ಜಲ ಕ್ರೀಡೆ	12.00	ಇಲ್ಲ	ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ
6	ಜಲ ಕ್ರೀಡೆ ಉಪಕರಣ	25.00	0.99	ಕಾಮಗಾರಿ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಉಪಕರಣವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಪಡೆಯಬೇಕಿದೆ.

7 (ಅ)	ಸಂರಕ್ಷಣೆ ನಿರ್ವಹಣೆ, ಆಸನ ಮತ್ತು ತುರ್ತು ಸನ್ನದ್ಧತೆ	450.00	134.74	ಕಾಮಗಾರಿ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ₹ 1.35 ಕೋಟಿ ಮೌಲ್ಯದ ಮೊದಲ ಕಂತು ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ.
(ಆ)	ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಟ್ಟಡದ ದೀಪಾಲಂಕರಣ	483	ಇಲ್ಲ	ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ
(ಇ)	ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಬೆಳಕು ಪ್ರದರ್ಶನ			
(ಈ)	ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಾಹಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ	25.00	4.35	ಕಾಮಗಾರಿ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ವಿಜಯನಗರ ಸಂಶೋಧನ ಯೋಜನೆಗಾಗಿ ಕಂಪ್ಯೂಟರ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ಉಪಕರಣ ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ.
8 (ಅ)	13 ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸಂಚಾರಿ ಶೌಚಾಲಯ ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ	64.70	ಇಲ್ಲ	ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ
(ಆ)	ಜಂಟಿ ಸ್ಮಾರಕ ನಿರ್ವಹಣೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ	300.00	88.78	ಕಾಮಗಾರಿ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಸಿಸಿಪಿ, ಸ್ಥಾನದ ಒಟ್ಟು ಸರ್ವೆಕ್ಷನ್‌ಗಾಗಿ ಪಾವತಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.
9 (ಅ)	ನಾಮಫಲಕಗಳು	28.00	ಇಲ್ಲ	ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ
(ಆ)	ಜಾಲವ್ಯೂಹ, ಸುರಕ್ಷಾ ತನಿಖೆ ಮತ್ತು ಸಂಪರ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಾಪನೆ	250.00	82.75	ಕಾಮಗಾರಿ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿದೆ.
10	ದೇಶೀಯ ಮನೆಗಳ ನವೀಕರಣ	100.00	4.91	ಕಾಮಗಾರಿ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿದೆ.
11	ಕೊಂಡನಾಯಕನಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ಕದಿರಾಮಪುರ ತಿರುವುಪರೆಗಿನ ರಸ್ತೆಯ ಸದ್ಯಧೀಕರಣ	700.00	250.00	ಕಾಮಗಾರಿ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ₹ 4.50 ಕೋಟಿಯು ನೇರವಾಗಿ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿದೆ.
12	ಘನ ಶ್ರಾಬ್ಧ ನಿರ್ವಹಣೆ	78.56.	44.71	ಕಾಮಗಾರಿ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಘನ ಶ್ರಾಬ್ಧ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಟ್ರಾಕ್ಟರ್ ಮತ್ತು ಟ್ರೈಲರ್ ಮೌಂಟೆಡ್ ಸಕ್ಷನ್ ಯಂತ್ರವನ್ನು ಖರೀದಿಸಲಾಗಿದೆ.
ಉಪ ಮೊತ್ತ		2,776.26	624.01	
ಮೊತ್ತ		5,807.00	1,589.56	

ಅನುಬಂಧ 2.3
(ಉಲ್ಲೇಖ: ಕಂಡಿಕೆ 2.1.11.2, ಪುಟ 31)

ಯೋಜನೆಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಲಾದ ಕೊರತೆಗಳು

ಯೋಜನೆ/ಕಾಮಗಾರಿಯ ಹೆಸರು	ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಘಟಕಗಳು	ಅನುಮೋದನೆಯ ದಿನಾಂಕ	ಮಂಜೂರಾದ ವೆಚ್ಚ (₹ ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ)
I. ಜೈವಿಕ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಯೋಜನೆಗಳು			
1. ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೊಡಚಾದ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಕರ್ಯಗಳು	ಡಾರ್ಮಿಟರಿ ಬ್ಲಾಕ್, ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕೊಠಡಿಗಳು, ಸಭಾಂಗಣ, ಒಳ ಕ್ರೀಡಾಂಗಣ, ಭೂ ನೋಟ, ನಿಲುಗಡೆ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತಿತರ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು	ಮಾರ್ಚ್ 2007	3.06
<p>ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದ್ದು: ಯೋಜನೆಯು 2006-07ರಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟು ಮತ್ತು ಗುತ್ತಿಗೆದಾರನಿಂದ ನಿಧಾನ ಪ್ರಗತಿಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿ ಸಿಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ವರ್ಗಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ₹ 2.71 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚದ ಬಾಕಿ ಕಾಮಗಾರಿಯು ಓರ್ವ ಏಜೆನ್ಸಿಗೆ ₹ 3.90 ಕೋಟಿಗೆ ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು; ವೆಚ್ಚವು ಅಂದಾಜು ವೆಚ್ಚಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾದರೂ ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಷ್ಕೃತ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ₹ 2.63 ಕೋಟಿ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ ನಂತರ ಕಾಮಗಾರಿಯು ಏಜೆನ್ಸಿಯಿಂದ ನಿಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಮತ್ತು ಯೋಜನೆಯ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ₹ 2.71 ಕೋಟಿಗೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಲು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿ ಸಿಗಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿತು. ಕಾಮಗಾರಿಯ ಶೇಕಡ 30 ಉಳಿಕೆ ಘಟಕಗಳ ಮುಕ್ತಾಯವಾಗದಿರುವಿಕೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಎಂಟು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರವೂ ಯೋಜನೆಯು ಮುಗಿದಿಲ್ಲ.</p>			
2. ಮಂಗಳೂರಿನ ಪಿಲಿಕುಲದಲ್ಲಿ ಜೈವಿಕ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ರೆಸಾರ್ಟ್‌ನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ	ಕಾಟೀಜ್, ಮಾಹಿತಿ ಕೇಂದ್ರ, ಆಯುರ್ವೇದ ಕೇಂದ್ರ, ಸಿಬ್ಬಂದಿ ವಸತಿ, ಕಾಲುದಾರಿ ಮತ್ತು ನೆಲಗಟ್ಟು, ಇತ್ಯಾದಿ ನಿರ್ಮಾಣ	ಡಿಸೆಂಬರ್ 2010	4.20
<p>ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದ್ದು: ಜನವರಿ 2011ರಲ್ಲಿ ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿದ ನಂತರ, ಸೂಕ್ತ ಜಾಗದ ಗುರುತಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಮುದ್ರ ತೀರಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲು ಜೆಎಲ್‌ಆರ್ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿತು (ಜೂನ್ 2011), ಆದರೆ ತೀರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜಾಗವು ಸಿಗದ ಕಾರಣ ಹಳೆಯ ಜಾಗಕ್ಕೆ ವಾಪಸಾಗಲು, 23 ತಿಂಗಳ ನಂತರ, ತೀರ್ಮಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಈ ಮಧ್ಯೆ, ಯೋಜನಾ ವೆಚ್ಚವು ₹ 5.35 ಕೋಟಿಗೆ ಪರಿಷ್ಕೃತವಾಯಿತು (ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2013). ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿದ ಮತ್ತು ಕಾಮಗಾರಿಯ ಹೊಸ ಅಂಶಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಯೋಜನೆಯು ಫೆಬ್ರವರಿ 2014ರಲ್ಲಿ ₹ 5.32 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯಿತು. ವೆಚ್ಚದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಜೆಎಲ್‌ಆರ್‌ನಿಂದ ಆಂತರಿಕ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಭರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಯೋಜನೆಯು ₹ 2.49 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚದ 10 ಅಧಿಕ ಕೋಣೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಸಮರ್ಥನೀಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ 2010-14ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಎಂಟು ಕೋಣೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವ್ಯದ ದರವು ಶೇಕಡಾ 15ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದಿತು ಮತ್ತು 2014-15ರಲ್ಲಿ 18 ಕೋಣೆಗಳ ವಾಸ್ತವ್ಯದ ದರವು ಶೇಕಡಾ 10ಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಿತು.</p>			
3. ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಿನ ಕೆಮ್ಮಣ್ಣುಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳು	ಮರದ ಕಾಟೀಜ್, ಟೆಂಟ್ ಶಿಬಿರಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಮತ್ತು ಅತಿಥಿ ಗೃಹದ ಮೇಲ್ದರ್ಜೀಕರಣ	ನವೆಂಬರ್ 2010	1.93
<p>ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದ್ದು: ಜೆಎಲ್‌ಆರ್‌ನಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ ಯೋಜನೆಯು ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2013ರಲ್ಲಿ ಮುಗಿಯಿತು. ಆದರೆ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರವಾಗಬೇಕೆಂದು ಆಸ್ತಿಗಳು ಜೆಎಲ್‌ಆರ್‌ನಿಂದ ನವೆಂಬರ್ 2014ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಷದ ನಂತರ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಹಸ್ತಾಂತರವಾದವು. ಅತಿಥಿ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಒದಗಿಸಿದ್ದ ₹ 11.03 ಲಕ್ಷ ಮೌಲ್ಯದ ಪೀಠೋಪಕರಣವು ಅಲ್ಪ ಗುಣಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿದ್ದರಿಂದ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಇಲಾಖೆಯು ಆಸ್ತಿಗಳ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಅದರ ಬದಲಿಸುವಿಕೆಯನ್ನು ಕೋರಿತು. ಜೆಎಲ್‌ಆರ್ ಪೀಠೋಪಕರಣದ ಬದಲಿಸುವಿಕೆಗಾಗಿ ನೋಟೀಸ್ ನೀಡಿದರೂ (ಮಾರ್ಚ್ 2015), ಅದು ಆಗಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಸೃಜಿಸಲಾದ ಸೌಕರ್ಯಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ, ಜೂನ್ 2015ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ, ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ.</p>			
4. ಬೆಳಗಾವಿಯ ಖಾನಾಪುರದಲ್ಲಿ ಜೈವಿಕ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಸೌಕರ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ	13 ಕಾಟೀಜ್, ಗೋಲ್‌ಫ್, ರಕ್ತಕಾ ಕೊಠಡಿ, ಕಾಲುದಾರಿ ಮತ್ತು ಬೇಲಿ, ಭೂದೃಶ್ಯ ಕಾಮಗಾರಿ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ	ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2010	3.52
<p>ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದ್ದು: ಕಾಮಗಾರಿಯು ಜೆಎಲ್‌ಆರ್‌ನಿಂದ ₹ 4.25 ಕೋಟಿಗೆ 18 ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಮುಗಿಸುವಂತೆ ವಿದಿಸಿ ಓರ್ವ ಏಜೆನ್ಸಿಗೆ ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು (ಮಾರ್ಚ್ 2011). ಆದರೆ, ನಿವೇಶನದ ಹಸ್ತಾಂತರದಲ್ಲಿ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ವಿಳಂಬವಿದ್ದಿತು. ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ಆಗಲೇ ₹ 4.16 ಕೋಟಿಯು ಪಾವತಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಏಳು ಕಾಟೀಜ್‌ಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ₹ 70 ಲಕ್ಷ ವೆಚ್ಚದ ಉಳಿಕೆ ಕಾಮಗಾರಿಗಳು ಮುಗಿಯಲಿಲ್ಲ (ಮೇ 2015). ಫೆಬ್ರವರಿ 2014ರಲ್ಲಿ ಮುಗಿದ ಆರು ಕಾಟೀಜ್ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿಯೂ, ಜೆಎಲ್‌ಆರ್‌ನಿಂದ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ವಿವರಗಳು ಮತ್ತು ಅದರ ವಾಸ್ತವ್ಯ ವಿವರಗಳು ಸಲ್ಲಿಸಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ.</p>			
5. ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರಿನ ಮಲಯ ಮಾರುತದಲ್ಲಿ ಜೈವಿಕ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಸೌಕರ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ	ಕಾಟೀಜ್, ಸ್ವಾಗತ ಮತ್ತು ಕಛೇರಿ ಕೋಣೆ, ಗೋಲ್‌ಫ್, ಯೋಗ ಮಂದಿರ, ಮುಂತಾದವುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ	ಮಾರ್ಚ್ 2008	0.94
<p>ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದ್ದು: ಜೆಎಲ್‌ಆರ್‌ನಿಂದ ಪ್ರಸ್ತಾವಿತವಾದ (ಜನವರಿ 2008) ಯೋಜನೆಯು ಸೂಕ್ತ ಜಾಗದ ಅಲಭ್ಯತೆಯ ಕಾರಣ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಯು ಸಹಾ ಮಾರ್ಚ್ 2008ರಲ್ಲಿ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿದ್ದ ₹ 94 ಲಕ್ಷ ಮೊತ್ತದ ವಾಪಸಾತಿ ಪಡೆಯಲು ಕ್ರಮ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ; ಇದು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಯ ಅಲ್ಪ ಉಸ್ತುವಾರಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.</p>			

II. ಸಾಹಸ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಯೋಜನೆಗಳು			
1. ಬನ್ನೇರುಘಟ್ಟ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಸಫಾರಿಯ ಸ್ಥಾಪನೆ	--	2008-09	9.50
<p>ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದ್ದು: ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ಯೋಜನೆಗೆ ಕ್ರಿಯಾ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತೀರುವಳಿ ಮಾಡಿತು (2008-09) ಮತ್ತು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ವೆಚ್ಚದ⁷¹ ಕಡೆಗೆ ₹ ಎರಡು ಕೋಟಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿತು (ಮಾರ್ಚ್ 2009/ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2009). ₹ 178 ಕೋಟಿಯ ಯೋಜನಾ ವರದಿಯನ್ನು ಜೆಎಲ್‌ಆರ್ ತಯಾರಿಸಿತು. ಯೋಜನೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶವು ಕಾದಿಟ್ಟ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ಮಂತ್ರಾಲಯದ ಅನುಮೋದನೆ ಪಡೆಯಲು ಜೆಎಲ್‌ಆರ್‌ಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರವು ಹೇಳಿತು (ಏಪ್ರಿಲ್ 2010). ಈ ನಡುವೆ, ₹ 7.50 ಕೋಟಿಯು ಜೆಎಲ್‌ಆರ್‌ಗೆ ಪುನಃ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯಿತು (ಜುಲೈ 2010 ಮತ್ತು ಆಗಸ್ಟ್ 2011ರ ನಡುವೆ). ರಾತ್ರಿ ಸಫಾರಿಯ ಧೀರ್ಘಾವಧಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆಯು 13.12.2010ರ ಘನ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಆದೇಶಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ (ಫೆಬ್ರವರಿ 2011) ನವದೆಹಲಿಯ ಕೇಂದ್ರ ಮೃಗಾಲಯ ಪ್ರಾಧಿಕಾರವು ಬೃಹತ್ ಯೋಜನೆಯು ಅದರಿಂದ ಅನುಮೋದನೆಯಾಗುವವರೆಗೂ ಪ್ರಸ್ತಾವಿತ ನಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ನಿರ್ಮಾಣದಿಂದ ದೂರವಿರುವಂತೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿತು. ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾನೂನು ಕ್ರಮ, ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ವನ್ಯಜೀವಿಗಳಿಗೆ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮದ ಕಾರಣ ಯೋಜನೆಗೆ ವಿರೋಧ, ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಲು ಜೆಎಲ್‌ಆರ್ ನಿರ್ಧರಿಸಿ (ಮಾರ್ಚ್ 2012), ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಜೂನ್ 2013ರಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿತು. ಈ ಮಧ್ಯೆ, ಯೋಜನೆಯ ಮೇಲೆ ಖರ್ಚಾದ ₹ 77.18 ಲಕ್ಷವು⁷² ವೃಥಾವಾಯಿತು. ಬಳಕೆಯಾಗದ ₹ 8.73 ಕೋಟಿಯನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವಾಪಸು ಮಾಡದೆಯೇ ಜೆಎಲ್‌ಆರ್ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿತ್ತು (ಮೇ 2015).</p>			
2. ಜೋಗ್ ಜಲಪಾತದ ಬಳಿ ಬಿ.ಇಳಕಳಲಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಾಹಸ ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ	ಕಾಟೀಜ್, ಅಡುಗೆಮನೆ, ಕಛೇರಿ ಕಟ್ಟಡ, ಸಭಾಂಗಣ, ಉಗ್ರಾಣ, ಮುಂತಾದವುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ	ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 2009	4.15
<p>ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದ್ದು: ಯೋಜನೆಗಾಗಿ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರವು ₹ 3.32 ಕೋಟಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿತು. ಈ ಮಧ್ಯೆ, ಜೆಎಲ್‌ಆರ್‌ನಿಂದ ₹ 5.78 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚದ ಕಾಮಗಾರಿಯು ಮಾರ್ಚ್ 2009ರಲ್ಲಿ ಓರ್ವ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ, ವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಬದಲಾವಣೆ ಹಾಗೂ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ನಿವೇಶನದ ಹಸ್ತಾಂತರದಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬದಿಂದಲೂ (11 ತಿಂಗಳು) ಸಹಾ, ಯೋಜನಾ ವೆಚ್ಚವು ₹ 60.90 ಲಕ್ಷಕ್ಕೆ ಏರಿತು. ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಗೆ ಆಗಲೇ ₹ 6.12 ಕೋಟಿ ಪಾವತಿಯಾಗಿದ್ದರೆ, ₹ 27 ಲಕ್ಷ ವೆಚ್ಚದ ವಿದ್ಯುತ್ ಕೇಬಲ್ ಕಾಮಗಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಕಾಮಗಾರಿಯ ಇತರ ಅಂಶಗಳು ಮೇ 2015ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ಮುಗಿದಿರಲಿಲ್ಲ.</p>			
3. ತೋಣ್ಣೂರು ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ದೋಣಿ ಕೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಪ್ರವಾಸಿ ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ	ಕಾಟೀಜ್, ಚೆಟ್ಟಿ, ಮೋಟಾರ್ ದೋಣಿಗಳು, ದೋಣಿ ಟಿಕೆಟ್ ಕೌಂಟರ್, ಸೇವೆ ಕೌಂಟರ್‌ನೊಂದಿಗೆ ಕ್ಯಾಂಟೀನ್, ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಸೌಲಭ್ಯ ಮತ್ತು ಶೌಚಾಲಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ	ಡಿಸೆಂಬರ್ 2009	1.00
<p>ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದ್ದು: ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿಸಿಯು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಯು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದ (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2009) ₹ 1 ಕೋಟಿಯಿಂದ, ಮೂಲಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನವೇ ₹ 29.15 ಲಕ್ಷ ವೆಚ್ಚದ ಐದು ಮೋಟಾರ್ ದೋಣಿಗಳನ್ನು ಖರೀದಿಸಿತು. ಈ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಖಾಸಗಿ ಪಾಲುದಾರಿಕೆ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ತೀರ್ಮಾನವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ಕಾಮಗಾರಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಮೋಟಾರ್ ದೋಣಿಯ ಖರೀದಿಯ ಮೇಲೆ ₹ 29.15 ಲಕ್ಷ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯ ಹೂಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಖಾಸಗಿ ಪಾಲುದಾರಿಕೆ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಮಗಾರಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದರ ಸ್ಥಿತಿಯು ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗದಿದ್ದರೆ, ಬಳಕೆಯಾಗದೇ ಉಳಿದ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿಸಿಯಿಂದ ಮರಳಿ ಪಡೆಯಲು ಕ್ರಮವನ್ನು ಸಹಾ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ.</p>			

⁷¹ ಸಿಂಗಾಪೂರ್ ಪ್ರವಾಸ, ದೇಶದಲ್ಲಿನ ವಿವಿಧ ಮೃಗಾಲಯಗಳ ಭೇಟಿ, ಸಮಾಲೋಚನಾ ಶುಲ್ಕ, ವಿವರವಾದ ಯೋಜನಾ ವರದಿಯ ತಯಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳಾಕೃತಿಯ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣೆ, ಮುಂತಾದವು

⁷² ಮಣ್ಣು ಪರೀಕ್ಷೆ ₹ 21.47 ಲಕ್ಷ, ಸಮಾಲೋಚನಾ ಶುಲ್ಕ ₹ 40.66 ಲಕ್ಷ, ಪ್ರಯಾಣ ವೆಚ್ಚ ₹ 9.21 ಲಕ್ಷ, ಟೆಂಡರ್ ಮುಂತಾದವು ₹ 5.83 ಲಕ್ಷ

ಅನುಬಂಧ 2.4
(ಉಲ್ಲೇಖ: ಕಂಡಿಕೆ 2.1.11.6, ಪುಟ 34)

ಧ್ವನಿ ಮತ್ತು ಬೆಳಕು ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಯೋಜನೆಗಳು

ಗಮ್ಯಸ್ಥಾನದ ಹೆಸರು	ಅನುಮೋದಿತ ವೆಚ್ಚ (₹ ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ)	ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುವ ಏಜೆನ್ಸಿ	ಮಂಜೂರಾತಿಯ ದಿನಾಂಕ
ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಕೋಟೆ	2.00	ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿ	ಮಾರ್ಚ್ 2010
<p>ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದ್ದು: ಈ ಕೋಟೆಯು 14ನೇ ಶತಮಾನದ ನಾಯಕರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು, ಭಾರತೀಯ ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿಗಿಗೆ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದ (ಮಾರ್ಚ್ 2010 ಮತ್ತು ಜುಲೈ 2011ರ ನಡುವೆ) ₹ 95 ಲಕ್ಷವು ವಾಪಸು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು (ಜೂನ್ 2013/ಏಪ್ರಿಲ್ 2014) ಏಕೆಂದರೆ ಕೋರಲಾಗಿದ್ದ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆಯು ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಸರ್ಕಾರದ ಅನುಮತಿಯೊಂದಿಗೆ ಮೊತ್ತವು ಇತರ ಕಾಮಗಾರಿಗಳಿಗೆ ಬಳಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).</p>			
ಬೀದರ್‌ನ ಕೋಟೆ	1.92	ಖಾಸಗಿ ಏಜೆನ್ಸಿ	ಆಗಸ್ಟ್ 2008
<p>ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದ್ದು: ಈ ಕೋಟೆಯು 14ನೇ ಶತಮಾನದ ಬಹುಮನಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಕಾಲಕ್ಕೆ, ಭಾರತೀಯ ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಖರೀದಿಸಲಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಗಾಗಿ ಏಜೆನ್ಸಿಗೆ ₹ 82.79 ಲಕ್ಷವು ಪಾವತಿಯಾಯಿತು (ಜುಲೈ 2009ರವರೆಗೆ) ಮತ್ತು ಇದು ಏಳು ವರ್ಷಗಳಿಗೂ ಅಧಿಕ ಕಾಲ ಬಳಕೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ಕೋರಲಾಗಿದ್ದ (ಮೇ 2009) ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆಯು ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಅನುಮೋದನೆಗಾಗಿ ಭಾರತೀಯ ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆಯ ಅಗತ್ಯತೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಶಬ್ದ ಮತ್ತು ಬೆಳಕಿನ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಪರಿಣಾಮ ನಿಷ್ಪರ್ಣೆ ವರದಿಯ ತಯಾರಿಕೆಯು ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).</p>			
ವಿಜಯಪುರದ ಗೋಲಗುಮ್ಮಟ	2.00	ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿ	ಫೆಬ್ರವರಿ 2010
<p>ಲೆಕ್ಕಪರಿಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಿದ್ದು: ಈ ಗೋಲಗುಮ್ಮಟವು 15ನೇ ಶತಮಾನದ ಶಾಹಿ ಸುಲ್ತಾನರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು, ಭಾರತೀಯ ಪುರಾತತ್ವ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿಗಿಗೆ ₹ 1.90 ಕೋಟಿಯು ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯಿತು (ಮಾರ್ಚ್ 2010/ನವೆಂಬರ್ 2010/ಮಾರ್ಚ್ 2012). ಪ್ರವಾಸೋದ್ಯಮ ಇಲಾಖೆಯು ₹ 1.90 ಕೋಟಿಯನ್ನು ವಾಪಸು ಮಾಡಲು ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿಗಿಗೆ ಸೂಚಿಸಿತು (ಅಕ್ಟೋಬರ್ 2014), ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿಯಿಂದ, ಮೇ 2015ರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ, ಕೇವಲ ₹ 1.15 ಕೋಟಿಯು ವಾಪಸು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಉಳಿಕೆ ಮೊತ್ತ ₹ 75 ಲಕ್ಷವನ್ನು ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿಯಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಇತರ ಕಾಮಗಾರಿಗಳಿಗೆ ಬಳಸಲಾಗುವುದು ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).</p>			
ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ	3.44	ಕೆಎಸ್‌ಟಿಡಿ	ಜೂನ್ 2010
<p>₹ 2.90 ಕೋಟಿ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿಯಾದ ಯೋಜನೆಯು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದ ನಂತರ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ವಿದ್ಯುತ್ ಸರಬರಾಜಿನೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು (ನವೆಂಬರ್ 2014) ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಂಡಿತು. ಇತರ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕತೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಲಾಗುವುದು ಎಂದು ಇಲಾಖೆಯು ಉತ್ತರಿಸಿತು (ಡಿಸೆಂಬರ್ 2015).</p>			

ಅನುಬಂಧ 2.5
(ಉಲ್ಲೇಖ: ಕಂಡಿಕೆ 2.1.12.2, ಪುಟ 35)

'ನವೀಕರಿಸು, ಪಾಲಿಸು, ನಿರ್ವಹಿಸು, ವರ್ಗಾಯಿಸು' ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಆಸ್ತಿಗಳು

ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ	ಆಸ್ತಿ/ಯೋಜನೆಯ ಹೆಸರು	ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ವರ್ಷ	ಸೌಕರ್ಯ	ವರದಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಸೌಲಭ್ಯಗಳ ಸ್ಥಿತಿ	ನವೀಕರಣದ ವೆಚ್ಚ (₹ ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿ)	ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿ
1	ಹೋಟೆಲ್ ಮಯೂರ ಪುಷ್ಪಗಿರಿ, ಹಳೇಬೀಡು, ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆ	1995 ಮತ್ತು 1996	24 ಕೋಣೆಗಳು, 1 ಫಲಹಾರ ಮಂದಿರ	ಕಟ್ಟಡಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿವೆ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಪೀಠೋಪಕರಣಗಳು ಹಾಳಾಗಿವೆ. ಕಟ್ಟಡಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ರಸ್ತೆ ಹಾಕದಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ಪ್ರವೇಶಿಸಲಾಗದಂತಿದೆ ಮತ್ತು ಮುಳ್ಳಿನ ಪೊದೆಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಡವು ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಕಟ್ಟಡದ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಪುನರ್ನಿರ್ಮಾಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ನವೀಕರಣದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.	1.67	ಇನ್ನೂ ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಗಿಲ್ಲ
2	ದೇವರಾಯನದುರ್ಗದಲ್ಲಿನ ಯಾತ್ರಿನಿವಾಸ, ತುಮಕೂರು ಜಿಲ್ಲೆ	2012	12 ಕೋಣೆಗಳು, 1 ಡಾರ್ಮಿಟರಿ (15-20 ಹಾಸಿಗೆಗಳು)	9 ಕೋಣೆಗಳು ಒಂದು ಹಾಸಿಗೆ, ಒಂದು ಮೇಜು ಮತ್ತು ಎರಡು ಕುರ್ಚಿಗಳಿಂದ ಸಜ್ಜಾಗಿವೆ, ಮೂರು ಕೋಣೆಗಳು ಸಜ್ಜಾಗಿಲ್ಲ. ಡಾರ್ಮಿಟರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಪೀಠೋಪಕರಣವಿಲ್ಲ.	0.28	ಇನ್ನೂ ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಗಿಲ್ಲ
3	ಕಲಬುರಗಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಗಾಣಗಾಪುರದಲ್ಲಿ ಹೆದ್ದಾರಿ ಸೌಲಭ್ಯ	2006	3 ಕೋಣೆಗಳು, 1 ಡಾರ್ಮಿಟರಿ	ಸೌಕರ್ಯವು ಕ್ರಿಯಾಶೂನ್ಯ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ, ಅದು ಸ್ಥಳೀಯರಿಂದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶೌಚಾಲಯದಂತೆ ಬಳಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಟ್ಟಡವು ಶಿಥಿಲಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದೆ.	0.86	ಜುಲೈ 2015ರಲ್ಲಿ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರ ಜೊತೆ ಒಪ್ಪಂದವಾಗಿದೆ ಆದರೆ ಆಸ್ತಿಯು ಇನ್ನೂ ಹಸ್ತಾಂತರವಾಗಿಲ್ಲ
4	ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೇಲುಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಡಾರ್ಮಿಟರಿಗಳು	1998	6 ಕೋಣೆಗಳು, 4 ಡಾರ್ಮಿಟರಿ	ಇದು ಕ್ರಿಯಾಶೂನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಒಳಾಂಗಣವು ಸಜ್ಜಾಗಿಲ್ಲ.	0.44	ಇನ್ನೂ ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಗಿಲ್ಲ
5	ಹೋಟೆಲ್ ಮಯೂರ ಸಮುದ್ರ, ಗೋಕರ್ಣ, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ	1984	3 ಕೋಣೆಗಳು, 1 ಡಾರ್ಮಿಟರಿ, ಅಡಿಗೆ ಮನೆ ಮತ್ತು ಫಲಹಾರ ಮಂದಿರ	ಆಸ್ತಿಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಾಳಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಸಂಪೂರ್ಣ ನವೀಕರಣದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.	1.10	ಇನ್ನೂ ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಗಿಲ್ಲ
6	ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಮಾಡಬಿದರೆಯಲ್ಲಿ ಡಾರ್ಮಿಟರಿ	1984	8 ಕೋಣೆಗಳು, 1 ಊಟದಮನೆ, 1 ಅಡಿಗೆ ಮನೆ	ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಡಾರ್ಮಿಟರಿಯು ಶಿಥಿಲಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದೆ	0.31	ಇನ್ನೂ ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಗಿಲ್ಲ
7	ಹೋಟೆಲ್ ಮಯೂರ ಭರಚುಕ್ಕಿ ಮಧ್ಯರಂಗ, ಶಿವಸಮುದ್ರ, ಚಾಮರಾಜನಗರ	2013	4 ಕೋಣೆಗಳು, 1 ಕಾಟೀಜು, 1 ಊಟದಮನೆ	ಹೋಟೆಲ್ ಪ್ರಸ್ತುತ ಕ್ರಿಯಾರಹಿತವಾಗಿದೆ.	0.09	ಜುಲೈ 2015ರಲ್ಲಿ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರ ಜೊತೆ ಒಪ್ಪಂದವಾಗಿದೆ ಆದರೆ ಆಸ್ತಿಯು ಇನ್ನೂ ಹಸ್ತಾಂತರವಾಗಿಲ್ಲ
8	ಹೋಟೆಲ್ ಮಯೂರ ಕೇಶವ, ಸೋಮನಾಥಪುರ, ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆ	1975	2 ಕೋಣೆಗಳು, 2 ಕಾಟೀಜು, 3 ವಸತಿಗೃಹ, 1 ಹಜಾರ	ಕ್ರಿಯಾರಹಿತವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಅತಿ ಶಿಥಿಲಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಕಟ್ಟಡವು ಕುಸಿಯುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ ಮತ್ತು ಸುತ್ತಲೂ ಬೆಳೆದಿರುವ ಮುಳ್ಳಿನ ಪೊದೆಗಳಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಲಾಗದಂತಿದೆ.	0.44	ಇನ್ನೂ ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಗಿಲ್ಲ
9	ಬೆಳಗಾವಿ ತನ್ನಿಕೊಳದಲ್ಲಿ ಹೆದ್ದಾರಿ ಸೌಲಭ್ಯ	2002	3 ಕೋಣೆಗಳು, 1 ಅಡಿಗೆಮನೆ	ಇದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಕ್ರಿಯಾರಹಿತವಾಗಿದೆ.	0.46	ಇನ್ನೂ ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಗಿಲ್ಲ

10	ಹೋಟೆಲ್ ಮಯೂರ, ದೇವರಾಯನದುರ್ಗ, ತುಮಕೂರು	1966	2 ಕೋಣೆಗಳು, 1 ಅಡಿಗೇ ಮನೆ, 2 ಹಜಾರಗಳು	ಇದು ಅತಿ ಶಿಥಿಲಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದೆ ಮತ್ತು ಕಳೆದ 12 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಕ್ರಿಯಾರಹಿತವಾಗಿದೆ.	0.35	ಇನ್ನೂ ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಗಿಲ್ಲ
11	ವಿಜಯಪುರದ ಬಸವನ ಬಾಗೇವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೆದ್ದಾರಿ ಸೌಲಭ್ಯ	2013	1 ಕೋಣೆ, 1 ಊಟದಮನೆ, 1 ಅಡಿಗೇಮನೆ	ಇದು 2013ರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ ಆದರೆ ಇದುವರೆಗೂ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.	0.14	ಜುಲೈ 2015ರಲ್ಲಿ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರ ಜೊತೆ ಒಪ್ಪಂದವಾಗಿದೆ ಆದರೆ ಆಸ್ತಿಯು ಇನ್ನೂ ಹಸ್ತಾಂತರವಾಗಿಲ್ಲ
12	ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆ ಸಕಲೇಶಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಶಿರಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೆದ್ದಾರಿ ಸೌಲಭ್ಯ	1997	3 ಕೋಣೆಗಳು, 2 ಹಜಾರ, 1 ಅಡಿಗೇ ಮನೆ	ಇದು ತೃಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಒಳಾಂಗಣವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹಾಳಾಗಿದೆ. ವಿದ್ಯುತ್ ಸಂಪರ್ಕ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ತಂತಿಗಳು ಇಲ್ಲ. ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಪುನರ್ನಿರ್ಮಿಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿದೆ.	2.27	ಇನ್ನೂ ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಗಿಲ್ಲ
13	ಶೀಘ್ರ ಆಹಾರದ ಕೌಂಟರ್, ಅನ್ಮೋಡ್, ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ	1986	1 ಅಡಿಗೇಮನೆ, 1 ಫಲಹಾರ ಮಂದಿರ	ಪೀಠೋಪಕರಣಗಳಲ್ಲ ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಡವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶಿಥಿಲವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನವೀಕರಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.	1.32	ಇನ್ನೂ ಗುತ್ತಿಗೆ ಆಗಿಲ್ಲ

ಅನುಬಂಧ 3.1
(ಉಲ್ಲೇಖ: ಕಂಡಿಕೆ 3.13.3, ಪುಟ 67)

ಭೂ ಪರಿಹಾರ ಪಾವತಿಯನ್ನು ಬಟವಾಡೆ ಮಾಡುವಾಗ ಆದ ಲೋಪಗಳ ವಿವರಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಪಟ್ಟಿ

ಕ್ರಮ ಸಂಖ್ಯೆ	ಭೂ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿ ತೀರ್ಪಿನಂತೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದವರು	ಸರ್ವೆ ಸಂಖ್ಯೆ/ ಜಮೀನಿನ ವ್ಯಾಪ್ತಿ	ಬಟವಾಡೆಯಾದ ಪರಿಹಾರದ ಪಾವತಿ	ಉಲ್ಲಂಘನೆಗಳು/ಗಮನಿಸಲಾದ ಲೋಪಗಳು
1.	ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾನಂದ ಗಿರಿ ಗೋಸ್ವಾಮಿ	390ರಿಂದ 400/53-24 ಎಕರೆ	₹ 11.25 ಕೋಟಿ ⁷³	<p>ಭೂ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯು ಸರ್ವೆ ಸಂಖ್ಯೆ 390ರಿಂದ 400ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾನಂದ ಗಿರಿ ಗೋಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ 53-24 ಎಕರೆ ಜಮೀನನ್ನು ಹಂಚಿತು. ಈ ಸರ್ವೆ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿನ ಜಮೀನು ಹಂಚಿಕೆದಾರನ ಸಹೋದರ ಭೀಷ್ಮ ಪಿತಾಮಹನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿತ್ತು ಮತ್ತು ಹಂಚಿಕೆದಾರನು ಭೂ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯ ತೀರ್ಪಿಗೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಮೃತರಾದರು. ಮೊದಲ ಭೂ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯ ತೀರ್ಪಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಜಮೀನು ಪ್ರದೀಪ್ ಬಿನ್ ಸುಧೀರ್ ಮತ್ತು ಸೋನು ಬಿನ್ ಸುಧೀರ್‌ರವರ ಪರವಾಗಿ ವರ್ಗಾವಣೆಯಾಯಿತು.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ ಪ್ರದೀಪ್ ಬಿನ್ ಸುಧೀರ್ ಮತ್ತು ಸೋನು ಬಿನ್ ಸುಧೀರ್‌ರವರಿಗೆ ಪರಿಹಾರದ ಪಾವತಿಗೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಮಂಡಳಿಯ ವಿಶೇಷ ಭೂಸ್ವಾಧೀನಾಧಿಕಾರಿಯು ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ, ಭೂ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯ ತೀರ್ಪಿನ ಪ್ರತಿ, ಮರಣ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸಲಿಲ್ಲ.
2.	ಶ್ರೀಮತಿ ಸತ್ಯಭಾಮ	ಹಳೆಯದು 424; ಹೊಸದು 582/54 ಎಕರೆ	₹ 11.34 ಕೋಟಿ ⁷⁴	<p>ಮಂಡಳಿಯು ಪರಿಹಾರ ಪಾವತಿಯನ್ನು ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗಿ ಆರ್ಟಿಸಿ ಹಾಗೂ ಹಕ್ಕುಬದಲಾಣೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿತ್ತು. ಪರಿಹಾರ ಕೋರುವ ಅರ್ಜಿದಾರರು 1999ರಿಂದ ಕೋರುವ ವರ್ಷದವರೆಗೂ ಆರ್ಟಿಸಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೆ, ಭೀಷ್ಮ ಪಿತಾಮಹನ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಆರ್ಟಿಸಿಯು 1996-97ರಿಂದ 2000-01ರವರೆಗೆ ಇತ್ತು, ನಂತರ ಅದು ಸತ್ಯಭಾಮ ಹೆಸರಿಗೆ 2010-11ರವರೆಗೆ ಬದಲಾವಣೆಯಾಯಿತು ಹಾಗೂ ತದನಂತರ ಹರ್ಷ ಬಿನ್ ರಾಜೇಶ್ ಕುಮಾರ್ ಹೆಸರಿಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ ಆರ್ಟಿಸಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ಮೃತವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಬದಲಾವಣೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಆರ್ಟಿಸಿಯ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವಲ್ಲಿ ಮಂಡಳಿಯ ವಿಶೇಷ ಭೂಸ್ವಾಧೀನಾಧಿಕಾರಿಯು ವಿಫಲರಾದರು ಹಾಗೂ ಕೋರಿಕೆದಾರನಿಂದ ಮರಣ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರ, ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರ ಪ್ರಮಾಣಪತ್ರವನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸಲಿಲ್ಲ. ▶ ಆದ್ದರಿಂದ, ಮಂಡಳಿಯಿಂದ ಹರ್ಷ ಬಿನ್ ರಾಜೇಶ್ ಕುಮಾರ್‌ಗೆ ಪರಿಹಾರ ಪಾವತಿಯು ನಿಯಮಬಾಹಿರವಾಗಿತ್ತು.
3.	ಭೀಷ್ಮ ಪಿತಾಮಹನ ಐವರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು (ಶೋಭ ದೇವಿ, ಹೇಮಲತ, ನಿಶಾ ಶರ್ಮ, ಅಂಜನಾ ಶರ್ಮ ಮತ್ತು ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ)	ಹಳೆಯದು 424, ಹೊಸದು 583-587/270 ಎಕರೆ	₹ 56.70 ಕೋಟಿ ⁷⁵	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ಮೂರನೇ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯ ಆದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಐವರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ 50 ಯೂನಿಟ್ ಜಮೀನು ನೀಡುವುದಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನಮತ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದರು ಮತ್ತು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದರು. ನಿರ್ಣಯವು ಕಾನೂನಿನ ಪ್ರಕಾರ ಇರದಿದ್ದರೂ ಮತ್ತು ಪರಿಹಾರದ ಪಾವತಿಯಿಂದ ಅನುಚಿತ ಲಾಭವಿದ್ದರೂ, ಮಂಡಳಿಯು ಭೂ ನ್ಯಾಯಮಂಡಳಿಯ ಆದೇಶವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ▶ ಮಂಡಳಿಯು ಆರ್ಟಿಸಿ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಐವರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಭೂ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಪಾವತಿ ಮಾಡಿತ್ತು ಮತ್ತು ವಿಧಿಸಿದ್ದ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯದೆಯೇ ಅನರ್ಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಭೂ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಪಾವತಿಸಿತು. ▶ ಆದಾಗ್ಯೂ, ಅವರ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಅಂತಿಮ ಅಧಿಸೂಚನೆಯಲ್ಲಿ (3 ಏಪ್ರಿಲ್ 2008ರಂದು ಹೊರಡಿಸಲಾಯಿತು) ಘೋಷಿಸಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಈ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮಂಡಳಿಯು ತಿದ್ದುಪಡಿಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಲಿಲ್ಲ.

⁷³ ಪರಿಹಾರದ ಪಾವತಿ ಪ್ರದೀಪ್‌ರವರಿಗೆ: ₹ 5,15,02,500 ಮತ್ತು ಸೋನುರವರಿಗೆ: ₹ 6,10,57,500

⁷⁴ ಭೀಷ್ಮ ಪಿತಾಮಹನ ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ಹರ್ಷ ಬಿನ್ ರಾಜೇಶ್ ಕುಮಾರ್‌ಗೆ ಪಾವತಿಯಾದ ಪರಿಹಾರ

⁷⁵ ಪ್ರತಿ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳಿಗೂ ₹ 11,34,00,000

